

আনন্দিবাম দাসৰ গীত

আনন্দিবাম দাসৰ গীত

সম্পাদনা

পূৰ্ণবোস্তম দাস

অসম প্ৰকাশন পৰিষদ

গুৱাহাটী—৭৮১-২১

ANANDIRAM DASAR GEET : A Collection of songs composed in Assamese by Anandiram Das and published by Laxmi Nath Tamuly IAS, Secretary, Publication Board Assam, Guwahati, Assam, India

Price Rs 150.00

Second Edition : December 2003

অসম প্ৰকাশন পৰিষদ

No part or whole of this publication may be reproduced or utilized in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying, recording or by any information storage and retrieval system, without the prior permission in writing from Publication Board, Assam

অসম প্ৰকাশন পৰিষদৰ আগতীয়া লিখিত অনুমতি অবিহনে এই গ্ৰন্থ বা ইয়াৰ কোনো অংশ ফটোকপি, ৰেকৰ্ডিং আদিৰ দৰে কোনো ইলেক্ট্ৰনিক বা যান্ত্ৰিক উপায়েৰে অথবা কোনো তথ্য সংগ্ৰহ, পুনৰ ব্যৱহাৰ প্ৰণালীৰে পুনৰ প্ৰকাশ কৰিব নোৱাৰিব বা আন কোনো ৰূপত ব্যৱহাৰ কৰিব নোৱাৰিব।

প্ৰকাশক

লক্ষ্মীনাথ তামুলী আই এ এছ

সচিব

অসম প্ৰকাশন পৰিষদ

গুৱাহাটী ৭৮১ ০২১

প্ৰথম প্ৰকাশ : ডিছেম্বৰ ১৯৮৮

দ্বিতীয় প্ৰকাশ : ডিছেম্বৰ ২০০৩

মূল্য : ১৫০.০০ টকা

মুদ্ৰণ

ভবানী অক্ৰেট এণ্ড ইমেজিং চিষ্টেম্ছ প্ৰাঃ লিঃ

ৰাজগড় ৰোড, গুৱাহাটী-৭৮১০০৭

সচিবৰ ভূমিকা

১৯৫৮ চনতে প্ৰতিষ্ঠাপিত অসমৰ জাতীয় অনুষ্ঠান অসম প্ৰকাশন পৰিষদে অসমৰ ভাষা-সাহিত্য-সংস্কৃতিতৈ অনেক মূল্যবান অবদান আগবঢ়াইছে। পৰিষদে আৰ্থিক লাভালাভলৈ আওকাণ কৰি আমাৰ ভাষা-সাহিত্য-সংস্কৃতিৰ শ্ৰেষ্ঠ সাহিত্যিকসকলৰ বচনাৰাজি একত্ৰে সঙ্কলন— যথা, গোহাঞিবৰুৱা বচনাৱলী, জ্যোতিপ্ৰসাদ বচনাৱলী, ফণী শৰ্মা বচনাৱলী, বাণীকান্ত বচনাৱলী, অম্বিকাগিৰী ৰায়চৌধুৰী বচনাৱলী, বজ্জেশ্বৰ মহন্ত বচনাৱলী, লম্বোদৰ বৰা বচনাৱলী, ভোলানাথ দাস বচনাৱলী আদিৰ উপৰিও সাহিত্যিক-ৰাজনীতিক গোপীনাথ বৰদলৈ, তৰুণৰাম ফুকন, নবীনচন্দ্ৰ বৰদলৈ আদিসকলৰ সমগ্ৰ বচনা প্ৰকাশ কৰি অসমীয়া বুদ্ধিসন্তা আৰু বৌদ্ধিক জগতত এক আলোড়নৰ সৃষ্টি কৰিছে। ঠিক একেদৰে বিশ্ববিশ্ৰুত মহাত্মা গান্ধী, জৱাহৰলাল নেহৰু, ড° সৰ্বপল্লী ৰাধাকৃষ্ণণ, ৰাষ্ট্ৰিন, ৰাছেল, ৰবীন্দ্ৰনাথ আদিৰ লেখীয়া মনীষীসকলৰ চিত্ৰ-ভাসনা প্ৰকাশক গ্ৰন্থৰ প্ৰকাশৰদ্বাৰা অসমীয়া পাঠকৰ মানসিক দিগন্ত বিস্তৃত-বিধৌত কৰাত সহায় কৰিছে। অসমৰ প্ৰাচীন বুৰঞ্জী অধ্যয়নৰ দিশতো অসম প্ৰকাশন পৰিষদ এক বলিষ্ঠ ভূমিকাত অবতীৰ্ণ হৈছে। ড° মহেশ্বৰ নেওগৰ প্ৰাচ্য-শাসনাৱলী, ড° ডিম্বেশ্বৰ শৰ্মাৰ কামৰূপ-শাসনাৱলী, হিতেশ্বৰ বৰবৰুৱাৰ আহোমৰ দিন, গুণাভিৰাম বৰুৱাৰ আসাম বুৰঞ্জী, পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱাৰ অসমৰ বুৰঞ্জী, ড° হেৰম্বকান্ত বৰপূজাৰীৰ দ্য কম্প্ৰিহেনচিভ হিষ্ট্ৰি অব আচামকে ধৰি বুৰঞ্জী বিষয়ক গ্ৰন্থ প্ৰকাশ কৰি পৰিষদে বুৰঞ্জী বচনাৰ ধাৰাবাহিকতা অটুট ৰাখিছে। এই দিশত এক বলিষ্ঠ সংযোজন হ'ল অসমৰ প্ৰথম আলোচনী অৰুনোদয়, আসাম বন্ধু আৰু মৌৰ একত্ৰ সঙ্কলন।

বৈষ্ণৱ যুগৰ অবদান বিষয়ক গ্ৰন্থ— সত্ৰীয়া নৃত্য আৰু সত্ৰীয়া নৃত্যৰ তাল, সত্ৰ-সত্ৰীতৰ স্বৰবেথা, কীৰ্তন-ঘোষা আৰু নাম-ঘোষা, প্ৰাচ্য-পাশ্চাত্যৰ ৰামায়ণ, মহাভাৰত, ইলিয়াদ, ওডিছী আৰু ইনীদৰ দৰে ধ্ৰুপদী মহাকাব্যৰ প্ৰকাশনক আমাৰ পাঠক সমাজে সাদৰেৰে আঁকোৱালি লৈছে।

ভাৰতীয় পৰম্পৰাৰ পঞ্চতন্ত্ৰ, হিতোপদেশ, কথাসৰিৎ সাগৰ; বিশ্ব-সাহিত্যৰ অজ্ঞান দেশত এলিচ আদি এক সংখ্যক প্ৰখ্যাত শিশু-গ্ৰন্থ আৰু জনপ্ৰিয় বিজ্ঞান বিষয়ক পুথিৰে অসম প্ৰকাশন পৰিষদে ভাষা-সাহিত্যৰ প্ৰচাৰ-প্ৰসাৰত সততে অৰিহণা ৰোগাই আহিছে।

কিন্তু অসম প্ৰকাশন পৰিষদৰ দৰে জাতীয় অনুষ্ঠান এটাৰ পৰা ইতিমধ্যে প্ৰকাশিত অনেক দুৰ্মূল্য আৰু দুস্তাপ্য গ্ৰন্থ বছৰ বছৰ ধৰি প্ৰকাশ নোহোৱাকৈ থকাত গ্ৰন্থ-আগ্ৰহী সমাজ গ্ৰন্থ-অধ্যয়নৰ পৰা বিৰত থাকিব লগাত পৰিছে। সেয়েহে আমি এই ২০০৩ বৰ্ষতে প্ৰায় ছকুৰি গ্ৰন্থ পুনঃ মুদ্ৰণ কৰি পাঠকসমাজলৈ আগবঢ়ালো। আশা কৰিছো, পঢ়ুৱৈ সমাজে প্ৰকাশন পৰিষদৰ গ্ৰন্থ পূৰ্ববৎ আগ্ৰহেৰে আদৰি ল'ব।

লক্ষ্মীনাথ তামূলী আই এ এছ

সচিব

অসম প্ৰকাশন পৰিষদ

গুৱাহাটী

ডিছেম্বৰ ২০০৩

ভূমিকা

বৰ্তমান খতিকাৰ বিশ-ত্ৰিশৰ দশকত অসমৰ সংগীত জগতত এক পৰিবৰ্তনৰ সূচনা লক্ষ্য কৰা যায়। স্বকীয় বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ মৰ্যাদাৰ আসনত অসমীয়া সংগীতক প্ৰতিষ্ঠিত কৰি যি কটকটন মুষ্টিমেয় শিল্পীয়ে এই পৰিবৰ্তনৰ সূচনা কৰিছিল, বনকৌৱৰ আনন্দিবাম দাস আছিল সেইসকলৰ ভিতৰত অন্যতম সুৰশিল্পী।

আনন্দিবাম দাসে ঘাইকৈ বিভাগীত, বনকৌৱৰ ঠাটত 'বনগীত' নামেৰে এবিধ আধুনিক গীতৰ সৃষ্টি কৰিছিল। 'বনগীত'ৰ ধাৰা এতিয়াও প্ৰচলিত। আনন্দিবাম দাসৰ একমাত্ৰ গীতৰ সংকলন হ'ল 'সুৰ নিজৰা' (১৯৩৯)। কিন্তু তেওঁৰ বহুসংখ্যক গীত অসমৰ শ্ৰেষ্ঠ শিল্পীৰ কণ্ঠত গ্ৰামোফোন ৰেকৰ্ডযোগে প্ৰচাৰিত হৈছে। আজিৰ চাম পাঠক-গায়ক-শ্ৰোতাৰ বাবেও বনগীতৰ আবেদন অব্যাহত হৈ বৈছে।

বনকৌৱৰ আনন্দিবামৰ গীতৰ এই সংকলনটি প্ৰকাশৰ বাবেদি অসম প্ৰকাশন পৰিষদে মহান শিল্পীগৰাকীলৈ আকাজলি নিবেদন কৰিছে। সংকলনটি সম্পাদনা কৰি সজাউ-পৰাই বাউজৰ আগলৈ উলিয়াই দিয়াত সহায় কৰা বাবে আমি যল্লী শিল্পী পুৰস্কাৰত দাসদেৱৰ ওচৰত কৃতজ্ঞ।

ডিছেম্বৰ

১৯৮৮

শ্ৰীমতীশ ভট্টাচাৰ্য্য

সচিব

অসম প্ৰকাশন পৰিষদ

—ସୂଚୀପତ୍ର—

ବିବହୀ	୧—୫୪
ସୁବ-ନିଜବା	୫୯—୧୧୫
ନନ୍ଦନ	୧୧୬—୧୭୪
ବନ୍ତାଞ୍ଜଳି	୧୭୫—୫୫୪
ପବିତ୍ର	୫୫୫—୫୬୭

পাতনি

যোৱা তৃতীয় দশকত অসমৰ সঙ্গীত-সংস্কৃতি জগতত এটি নাম জনাজাত হৈ পৰিছিল। আমি তেতিয়া বৰপেটাৰ বিদ্যাপীঠ হাইস্কুলৰ ছাত্ৰ। সেই নামৰ মানুহজনক চাবলৈ আমাৰ বৰ হাবিয়াস হৈছিল। তেওঁ গীত বঢ়ে, শুব দিয়ে, নিজে গায় আৰু আনকো গোৱায়। তেওঁৰ গীত আলোচনীৰ পাতত পঢ়ে, বাতৰি কাকতত পঢ়ে আৰু এম্বোফোন বেকৰ্ডত শুনে। মানুহজনৰ বিষয়ে কেতিয়াবা আমাৰ বন্ধু মহলত কথা ওলালে মন দি শুনে। কোনোৱে কয় তেওঁৰ ঘৰ যোৰহাটত, কোনোৱে কয় নগাঁৱত আৰু কোনোৱে কয় গুৱাহাটীত বুলি। মানুহজনক চাবলৈ, তেওঁৰ বিষয়ে জানিবলৈ মনৰ ইচ্ছা তীব্ৰৰ পৰা তীব্ৰতৰ হয়। এনেতে এটি সুযোগ ওলাল। উনৈশ শ ছয়ত্ৰিশ-সাতত্ৰিশ চনৰ কথা। আমাৰ স্কুলৰ দলৰ লগত ময়ো যাব লাগে গুৱাহাটীলৈ টুৰ্ণামেণ্ট খেলিবৰ বাবে। মই খেলৰ খ-টো নাজানো; তথাপি দলত মোক স্কুল কৰ্তৃপক্ষই অন্তৰ্ভুক্ত কৰিছে গানৰ বাবে। স্কুল টুৰ্ণামেণ্টৰ শেষৰ দিনা গধূলি হোৱা কেম্প্ ফায়াৰত গান গাবলৈ। যথা সময়ত কেম্প্ ফায়াৰত গান গালো। শ্রোতা সকলৰ আদেশ বা অনুবোধ ক্ৰমে চাৰিটা গান গাই মই যেতিয়া চালপীবাখনৰ পৰা নামি আহিলো তেতিয়া আমাৰ দলৰ ল'ৰাবোৰে মোক প্ৰায় দাঙি লৈয়ে গ'ল আৰু বৰপেটীয়া মাতেৰে প্ৰশংসা কৰিবলৈ ধৰিলে, “তোৰ গাহানক কাইও পাৰা নাইদে। বেচ হৈছে। তাজন হিন্দী ৰাঙালী গানহে গাইছে। তইহে একমাত্ৰ অসমীয়া গাহেন গাইছা,” ইত্যাদি। খেলৰ প্ৰতিযোগীসকলত মনোভাব গানৰ লগে লগে আমাৰ ল'ৰাইতৰ কথা আৰু উজ্জ্বলতো প্ৰকাশ পায়।

এনেতে পিছফালৰ পৰা কাবোৰৰ হাত মোৰ কাঁকত পৰাত শ্ৰুতি চাই দেখো এজন ডেকা মানুহ। মাৰ্জিত শোছাক-পৰিচ্ছন্নৰ, নিম্নমীয়া শাৰীৰিক গঠনৰ, ভেজগোৰা বৰণৰ, নাক জোঙা, টনা-টনা চকুৰ, ওঁঠত হাঁহি লাগি থকা মুখখনে মোক নিমিষতে আকৃষ্ট কৰি পেলায়।

“ভাইটি তুমি বৰপেটাৰ ?”

“হয় দিয়ক ।”

“এবা, বৰপেটা হৈছে অসমৰ লক্ষ্যে ।”

এই কথাষাৰৰ অৰ্থ মই বুজিব নোৱাৰি তেওঁৰ ফালে ভেৰা লাগি চাই থাকোঁ ।

“গীত কেইটি যে গালা, কোনে বচনা কৰা গীত ?” তেওঁ আকৌ সুধিলে ।

“মই বচনা কৰা দিয়ক ?”

“সুবোৰ কোনে কৰিছে ?”

“ময়ে কৰিছোঁ দিয়ক ।”

“বাহ্ বেচ হৈছে এতিয়ালৈ কিমান গান বচিছা ?”

“বহুত দিয়ক ।”

“বেচ-বেচ গানবোৰ বৰ সুন্দৰ হৈছে” গান লগিবলৈ নেৰিবা ।
লিখি থাকিবা । আমি অসমীয়া গানৰ প্ৰচলন কৰিব লাগিব ।”
‘অসমীয়া গানৰ প্ৰচলন কৰিব লাগিব’ কথা মই ইমান দিনে অকৃতবত পায়ণ কৰি আছিলোঁ, সেইবোৰ কথা তেওঁৰ মূখতো স্নাত মই উদ্বুদ্ধ হৈ পৰোঁ । তেওঁৰ নাম জনা নাই, তেওঁক চিনিও পোৱা নাই । গতিকে আশ্চৰ্য্য এৰি মই তেওঁৰ নাম সুধিলোঁ । “এ, মোৰ নাম আনন্দীয়া দাস, মই গুৱাহাটীৰে মানুহ ।”

তেওঁৰ নামটো শুনাৰ লগে লগে আমাৰ বৰপেটীয়া দলটোৱে তেওঁক ঘেৰি ধৰিলে । কাৰণ নামটো সকলোৰে জনা আছিল, মাত্ৰ শাৰীৰিকভাৱেহে মানুহজনক দেখা নাছিল । আৰু মই, — হাড়তে সবগ চুকি পোৱা যেন পালে । আকৌ তেওঁ মোক সুধিলে, “তুমি কোন ক্লাছত পঢ়া ?”

“ক্লাছ এইটো দিয়ক ।”

“বেচ, পঢ়া-স্নাত নেৰিবা, গান লিখিবও নেৰিবা ।” আৰু কিবা কিবি কৈ তেওঁ মোক যথেষ্ট উৎসাহিত কৰিলে । সেই অলপ সময়ৰ ভিতৰতে তেওঁৰ মিঠা ব্যক্তিত্বই মোক ইমান আকৰ্ষিত কৰিছিল যে তেওঁৰ বিষয়ে আৰু অধিক জানিব, আৰু বহুত শুনিবৰ এটি হেঁপাহ লৈ পিছদিনা পুৱা আমি গুৱাহাটী এৰিলোঁ ।

তেওঁক জনা আৰু তেওঁৰ বিষয়ে আৰু বেছিকৈ জনাব অসম্ভৱ হৈ পাহ লৈ গুৱাহাটী এৰিবৰ দিনা ভবা নাছিলো যে ভৱিষ্যতে বৰ্মময় জীৱনত তেওঁক অতি ওচৰৰ পৰা আৰু অতি বনিষ্ঠভাৱে জানিবলৈ আৰু অসমৰ কলা-সংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰত এজন পথ-প্ৰদৰ্শক সহযোগী হিচাপে পাবলৈ সুযোগ ওলাব। আৰু ভবা নাছিলো যে তেওঁৰ কৰ্মৰাজ্য আৰু সংঘাতময় জীৱনৰ ক'লা-বগা কথাবোৰ ময়ে এদিন লিখিব লাগিব।

আনন্দিৰাম দাসৰ জন্ম হয় গুৱাহাটীৰ খাৰঘুলিত ১৯০৯ চনত এটি মধ্যবিত্ত পৰিয়ালত। তেওঁৰ জন্মৰ আগৰ আৰু পিছৰ অসমৰ সংগীত-সংস্কৃতি জগতৰ দুখ লগা ভাৱে পিছপৰা পৰিবেশ আৰু অৱস্থাৰ বিষয়ে পৰ্যালোচনা কৰিলে দাসক সময়ৰ বোৱন্তী শৃংখিৰ এটি অবদান বুলি ক'ব পাৰি। “... প্ৰায় তিনিফুৰি বছৰৰ আগৰ কথা। আমাৰ বুঢ়ী আয়ে (মাতৃৰ মাতৃ) কৈছিল, চহাই-বহাই শিকিলা, ৰাতক দিন যেন দেখিলা। ক'বলগীয়াতো, বুঢ়ী আইৰ বয়সে হীৰক জয়ন্তী পাৰ হৈছিল। কিমাননো নতুন শিকাকৰ বেহেলাৰ ৰেপনি শুনিব। ... .. তেতিয়াৰ দিনৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে নৃত্য-গীত কৰা গছত গৰু উঠাৰ তুলা। কলিকতাত পঢ়া দুই-এজন ছাত্ৰই দুই-এটি গীতৰ শূৰ লৈ আহে আৰু সেই শূৰতে শূৰ মিলাই অসমীয়া গীত ৰচনা হয়। স্বনামধন্য সঙ্গীতজ্ঞ লক্ষ্মীৰাম বৰুৱাৰ 'সংগীত-সাধনা' আৰু 'সঙ্গীত-কোষ' তেতিয়া প্ৰকাশ হৈছিল। কিন্তু সঙ্গীত সাধনা কৰে কোনে?”

এই কথা লিখিছে সেই সময়ৰ সঙ্গীতজ্ঞ স্বৰ্গীয় নাৰায়ণ চন্দ্ৰ বৰুৱাই 'সঙ্গীত-সাধক শশীকান্ত' নামৰ পুথিত।

উক্ত পুথিতে স্বনামধন্য সাহিত্যিক অবসৰপ্ৰাপ্ত অধ্যক্ষ ঐলোক্যনাথ গোস্বামীয়ে তেওঁৰ এটি প্ৰবন্ধত লিখিছে, “আমাৰ ল'ৰাকালত নলবাৰী অঞ্চলত সঙ্গীত জনা নাইবা সঙ্গীতৰ প্ৰতি অনুৰাগী ব্যক্তি নাছিলেই বুলি ক'লেও অত্যাুক্তি ক'ব নহয়। সঙ্গীত-চৰ্চা কৰিলে নাইবা খেলা-ধূলাৰ প্ৰতি আসক্তি ৰাঢ়িলে ছাত্ৰ বেয়া হৈ যায়, এনে এটা ধাৰণা সমাজৰ মাজত প্ৰবল আছিল। সু-সাহিত্যিক সঙ্গীত প্ৰেমী আৰু যশস্বী নাট্যশিল্পী ইন্দ্ৰেশ্বৰ বৰঠাকুৰ ১৯২০ চনত নলবাৰী গৰ্ভন হাইস্কুলত প্ৰধান শিক্ষক হৈ নহাহ'লে সঙ্গীতৰ প্ৰতি থকা সমাজৰ ভ্ৰান্ত ধাৰণা আঁতৰি যোৱাৰ হয়তো আৰু বেছি পলম হ'লহেঁতেন।”

ওপৰত উল্লেখ কৰা কথাৰ পৰা যোৱা দ্বিতীয় দশকত অকল গুৱাহাটী আৰু নলবাৰীৰে সাক্ষাতিক পৰিবেশেহে যে তেনে আছিল সেইটো নহয়; সদৌ অসমতে তেনে হুখলগা পৰিবেশ বিৰাজ কৰিছিল, বৰং বহু ঠাইত তাতোকৈ আৰু শৌচনীয় পৰিবেশেহে আছিল। ফলত সঙ্গীতৰ সৃষ্টিমুখী দিশটো ঠন ধৰি উঠিব পৰা নাছিল। অৱশ্যে সেই পৰিবেশৰ মাজতো কেইগৰাকীমান স্বনাম-ধন্য ব্যক্তিয়ে নিজৰ চেষ্টা আৰু অন্তৰৰ তাড়নাৰ বশবৰ্তী হৈ সঙ্গীতৰ সৃষ্টিমুখী দিশত অবিহনা যোগাইছিল কিন্তু বহল পৰিসৰত ভেওঁলোকে যিমান সমাদৰ পাব লাগিছিল সিমান সমাদৰ পোৱা নাছিল। সেই সকলৰ ভিতৰত সঙ্গীতাচাৰ্য লক্ষ্মীৰাম বৰুৱা, সত্যনাথ বৰা, কীৰ্ত্তিনাথ বৰদলৈ, দণ্ডিনাথ কলিতা, বাধানাথ ফুকন, অম্বিকাগিৰী ৰায়চৌধুৰী, কমলানন্দ ভট্টাচাৰ্য, উমেশ চন্দ্ৰ চৌধুৰী, মুক্তিনাথ শৰ্মা বৰদলৈ, বদন শৰ্মা, প্ৰসন্নলাল চৌধুৰী আৰু পদ্মধৰ চলিহা প্ৰভৃতিক আমি নিশ্চয় শ্ৰদ্ধাৰে মনত ৰাখিব লাগিব। ভেওঁলোকে গীত-ৰচনাৰে, শুব-যোজনাৰে সেই সময়ত প্ৰায় নোহোৱা-নোপোজা কাম কৰিছিল আৰু সঙ্গীতৰ সৃষ্টিমুখী দিশত অমূল্য অৱদান আগবঢ়াইছিল।

আনহাতে সেই সময়ত জ্যোতিপ্ৰসাদ আৰু বিষ্ণুপ্ৰসাদে তেওঁলোকৰ দ্বিধিজয়ৰ অভিযান আৰম্ভ কৰিছিল সেই সকল পথিকৃতৰ পথেৰে। সময়ত ভেওঁলোকে কপকৌৱৰ আৰু কলাগুৰু হিচাপে এটি যুগৰ সৃষ্টি কৰি অনমৰ সঙ্গীত-সংস্কৃতি ক্ষেত্ৰখন নিজৰ প্ৰভূত অবিহণাৰে বহল আৰু উজ্জল কৰি থৈ গ'ল। পিছে দ্বিতীয় দশকৰ শেষৰ ফালে যন্ত্ৰ যুগৰ সেই সময়ত গ্ৰামোফ'ন ৰেকৰ্ডৰ প্ৰচলনে অসমীয়া সমাজত সঙ্গীতৰ প্ৰতি থকা ভ্ৰান্ত ধাৰণাৰ কিছু পৰিমাণে উপশম ঘটিলে।

সঙ্গীতাচাৰ্য লক্ষ্মীৰাম বৰুৱাৰ স্মৃতিগো সন্তান প্ৰফুল্লচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ কণ্ঠত চাৰিটা অসমীয়া গীতে নতুন জনম পালে। সেই সময়তে তেওঁ নিজে এটি প্ৰবন্ধত লিখিছে, “নিৰ্ভাল অসমীয়া শুবৰ গীত-বিলাক মোক Coach কৰা মন্তা ঘোৰে পছন্দ নকৰিলে। ক'লে যে এইবিলাক গীতৰ ৰেকৰ্ড বজাবত নচলিব। শেহত স্বৰ্গীয় উমেশ চৌধুৰী ৰচিত আৰু আমাৰ দ্বাৰা শুব-সংযোগ কৰা ‘অসমীয়া নিকণমা জননী’ ঐ অলঙ্কাৰ গিৰি দুৰ্গাবানী’ আৰু স্বৰ্গীয় বাধানাথ

ফুকনদেৱৰ ৰচিত ‘কিয়নো পাহৰা অসমীয়া হেবা’— এই গীতৰ শ্ৰবো আশিয়ে দিছিলো, এই জাতীয় ভাবৰ গীত দুটি আৰু বাণ বঙ্গমকুত শূখাতিৰে অভিনীত শ্ৰীপ্ৰসন্নলাল চৌধুৰীদেৱক ‘নীলাশ্বৰ’ নাটকৰ প্ৰধান নায়িকাৰ ভূমিকাত আমি গোৱা ‘ফুলো ফুলিলে জোনামে হাঁহিলে বাঁহীয়ে ধৰিলে তান’ আৰু ‘জন্ম বিলাবি উঠে শত বেদনাৰে অৰুণ বাগিণী উঠে কত’ সেই সময়ত আধুনিক বুলি ধৰা এই দুটি লৈ চাৰিটা গীতৰ ৰেকৰ্ড কৰাৰ সিদ্ধান্ত হ’ল। ১৯২৪ চনৰ বৰদিনৰ আগে আগে মোৰ ৰেকৰ্ড ওলাল। অসমীয়া সঙ্গীত-অনুৰাগীসকলৰ মাজত এটা আলোড়নৰ সৃষ্টি হ’ল।”

এই আলোড়ন অকল অসমৰ সমাজ-জীৱনতে হোৱা নাছিল, হৈছিল আৰু এজনৰ প্ৰাণত। যিজনৰ খাবলুৰিৰ ফুলিৰ মাজত একপ্ৰকাৰ অখ্যাত-অস্বাভাৱ জীৱন যাপন কৰিছিল পোন্ধৰ বছৰীয়া কিশোৰ হিচাপে তথা প্ৰেছৰ এজন নিঃকিন কম্প’জিটৰ হিচাপে। সেই কিশোৰজনৰ ভিতৰতে লুকাই আছিল ভৱিষ্যতৰ ‘বনকৌৱৰ’ আৰু অসমৰ সঙ্গীত-জগতত ‘বনগীত’ নামাকৰণেৰে এটি নতুন শ্ৰবৰ ধাৰা সৃষ্টি কৰোতা কবি, শিল্পী, শ্ৰবকাৰ আনন্দিবাম দাস।

তেতিয়ালৈকে দাসে বেছি গীত ৰচা নাছিল। যি দুই-চাৰিটা গীত ৰচিছিল খুব কম সংখ্যক তেওঁৰ বন্ধু-বান্ধবেহে গম পাইছিল। অৱশ্যে ইয়াৰ বাবে তেওঁৰ লাজকুৰীয়া শ্ৰমভাৱটোও কিছু পৰিমাণে দায়ী আছিল। কিন্তু প্ৰফুল্লচন্দ্ৰ বৰুৱাই ৰেকৰ্ডত গোৱা গীত শুনি দাসৰো মনত ৰেকৰ্ডত গান গাবলৈ তীব্ৰ আকাঙ্ক্ষা জাগি উঠিল আৰু আনহাতে গান ৰচিবলৈ, শ্ৰব কৰিবলৈ যেন কিবা এটা অফুৰন্ত শক্তি পালে।

দিনৰ দিনটো যিজন মানুহে প্ৰেছৰ নিবস কম্প’জিটৰ, সেই একেজন মানুহে সন্ধিয়াৰ পিছত সঙ্গীতৰ সৰস কম্প’জাৰ। কম্প’জাৰ আৰু কম্প’জিটৰৰ সহ-অৱস্থান তেওঁৰ জীৱনৰ শেষ দিনলৈ অটুত আছিল।

ফুল হাবিতে ফুলক বা ফুলনিতে ফুলক তাৰ শ্লগছ কেউকালে বিয়পি পৰাৰ দৰে খাবলুৰিৰ ফুলিৰ ভিতৰত সোমাই থকা আনন্দিবাম দাসৰো প্ৰতিভাৰ মিঠা গোন্ধ লাহে লাহে কেউকালে বিয়পিবলৈ ধৰিলে। তেওঁৰ গীত বাতৰি কাকতত ওলাল, বিহগী কবি বসুনাথ চৌধাৰীদেৱে সেই সময়ত সম্পাদনা কৰা তেওঁৰ ‘শ্ৰবভি’ত

প্ৰকাশ কৰি উৎসাহ আৰু আশীৰ্বাদ দিলে । ঘৰুৱা বৈঠক আৰু সভা-সমিতিতো চুঠি-চাৰিজন তেওঁৰ গীত গাবলৈ ধৰিলে ।

ইতিমধ্যে দ্বিতীয় দশকে মেলানি মাগিল আৰু তৃতীয় দশকে ভুস্কি মাৰিলে । তেনে সময়তে গুৱাহাটীত এটি সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠান গঢ়ি উঠিল : ‘গুৱাহাটী সন্ধিয়া সন্মিলনী’ । সেই সম্পৰ্কে সাহিত্যাচাৰ্য অতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকাদেৱে তেওঁৰ এটি প্ৰবন্ধত লিখিছে, “সেই সময়ত ‘কুলনি’ৰ কবি পদ্মধৰ চলিহা ডাঙৰীয়াই শিৱসাগৰৰ পৰা আহি কেইবছৰমান গুৱাহাটীত অস্থায়ী ভাৱে থাকিবলৈ লৈছিল । নাচ-গান-খিয়েটাৰ আদিৰ নামত চলিহাদেৱ সদায় উৰ্দ্ধবাহ । তেওঁ আহি তেতিয়াৰ গুৱাহাটীৰ সাংস্কৃতিক জীৱনত নিবস বাতাবৰণ দেখা পাই, হাত সাবটি বহি থাকিব নোৱাৰিলে । তেওঁ এই বিষয়ে কিবা এটা কৰিবলৈ উঠি-পৰি লাগিল । তেওঁৰ ঘাট সহায়ক হ’ল ছজন সঙ্গীতজ্ঞ—শশীকান্ত গোস্বামী আৰু নাৰায়ণ চন্দ্ৰ বৰুৱা । আমি জনচেৰেক আছিলো সেই সকলৰ সঙ্গী—টোলৰ লগৰ টেমেকা ।”

এই অনুষ্ঠানে সেই সময়ৰ এলাগী সঙ্গীতক লাগী কৰাত প্ৰভূত প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰে । সঙ্গীতৰ তথা ‘অসমীয়া গীত-মাতৰ প্ৰতি মাজুহৰ ধাউতি আৰু অনুৰাগ বাঢ়ে । আনহাতে আনন্দিৰাম দাস আৰু বলোৰাম দাসৰ বাবে এখন নতুন কৰ্মক্ষেত্ৰ প্ৰতিষ্ঠা হয় । ভদ্ৰলোকৰ ল’ৰা-ছোৱালীক সঙ্গীত শিক্ষা দিয়াৰ ভাৱ সাধাৰণতে এই ছজন ধলুৱা শিল্পীৰ ওপৰত পৰে ।

সাহিত্যাচাৰ্য হাজৰিকাদেৱে তেওঁৰ সেই প্ৰবন্ধতে আৰু উল্লেখ কৰিছে তিনিজন ভাগ্যবান পিতৃৰ কথা : সন্ধিয়া সন্মিলনীৰ কথা কওঁতে—এইখিনিতে মোৰ, এই অনুষ্ঠানৰ লগত জড়িত তিনিজন ভাগ্যবান পিতৃলৈ মনত পৰিছে । তেওঁলোক হৈছে নীলকান্ত হাজৰিকা—ডক্টৰ ভূপেন হাজৰিকাৰ পিতৃ, পদ্মধৰ চলিহা—অধ্যক্ষ পৰাগধৰ চলিহাৰ পিতৃ আৰু আনন্দিৰাম বৰদলৈ—চাৰু বৰদলৈৰ পিতৃ । এওঁলোকৰ পুত্ৰ তিনিজনৰ কথা মই নক’লেও হ’ব । পিতৃসকলে নিজৰ নিজৰ শিশুপুত্ৰক নিয়মিতভাৱে সন্ধিয়া সন্মিলনীলৈ আনি, লগে লগে থাকি আৰু অনুষ্ঠানৰ কাৰ্যসূচীত ভাগ লোৱাই তেওঁলোকৰ বাবে ভৱিষ্যতৰ সুগম পথ বচনা কৰাত সহায় কৰিছিল ।”

অকল এই তিনিজন শিশু শিল্পীকে ভৱিষ্যতৰ পথ সুগম কৰাত গুৱাহাটী সন্ধিয়া সন্মিলনীয়ৈ সহায় কৰা নাছিল; কৰিছিল বহুতকৈ। এনেকি এসময় বিভিন্ন ঠাইতো এই অস্থানত প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰিছিল। আমিও এই অস্থানৰ বিভিন্ন কাৰ্যসূচীৰ বিৱৰণী বৰপেটাত বাতৰি কাকতত পঢ়ি বৰ উৎফুল্লিত হৈছিলো। এই অস্থানত অন্তত এটি গীত গাবলৈ আশা পালিছিলো কিন্তু আমাৰ ভাগ্যই সেই ফেৰা অমুগ্ৰহ নকৰিলে। ইতিমধ্যে আনন্দিৰাম দাসৰ গীত বাতৰি কাকত, আলোচনী আৰু সন্ধিয়া সন্মিলনীৰ অধিবেশনত প্ৰকাশ পাইছিল। এতিয়া প্ৰকাশ হ'ব ধৰিলে গ্ৰামোফ'ন ৰেকৰ্ডঃ। তেওঁ নিজেও ৰেকৰ্ডত গালে, আৰু গালে সুৰকাৰ বলোৰাম দাস, শিশু শিল্পী চাক বৰদলৈ, মুকুন্দহাৰ বেগম (বাণ) আৰু বহুতে।

চাক বৰদলৈয়ে ৰেকৰ্ডত গোৱা 'গোলাপী সখীৰ আজি মন হ'ল উচাটন—মধুনিশা সপোনৰ মূৰতি হেবাই'—গীতটি বৰপেটাত শুনাৰ পিছত গাঃৰ গায়ক, ৰচক আৰু সুৰকাৰক চাবলৈ আমাৰ মনৰ ইচ্ছা তীব্ৰতৰ হৈ উঠে। বলোৰাম দাস আছিল এই জনপ্ৰিয় গীতটিৰ সুৰকাৰ।

আজি বালি সঙ্গীত ভগতত যিদৰে 'যুটি' কথাটোৰ প্ৰচলন হৈছে (যেনে শব্দৰ জয়কিৰণ যুটি, জিতু-তপন যুটি আদি) সেইদৰে সেই সময়ত আনন্দিৰাম দাস আৰু বলোৰাম দাসক এটি যুটি বুলি ক'ব পৰা যায়। আনন্দিৰাম দাস যদিও নিজে এজন সুৰকাৰো আছিল, তথাপি বলোৰাম দাসেও তেওঁৰ বহু গীতৰ সুৰ দিয়ে আৰু সেই গীত-সুৰ বহুজনে গ্ৰামোফ'ন ৰেকৰ্ডত বাণীবদ্ধ কৰে।

তৃতীয় দশকতে গুৱাহাটীৰ উজান বজাৰৰ শুভচন্দ্ৰ বৰুৱাই 'সুৰভাৰতী' নাম দি অসমীয়া গীতৰ ৰেকৰ্ড বাহিৰ কৰে। সুৰভাৰতী ৰেকৰ্ডতো দুই দাসে গীতেৰে অবিহণা যোগায়।

দৰৈ ভাবি চালে তৃতীয় দশকটো আনন্দিৰাম দাসৰ শিল্পী-জীৱনৰ সোণালী যুগ বুলি আখ্যা দিব পাৰি।

বহু ক্ষেত্ৰত দেখা যায় যে আঁকাঙ্ক্ষাৰ পৰিসমাপ্তি ঘটে প্ৰাপ্তিত। কিন্তু আনন্দিৰাম দাস আছিল ইয়াৰ ব্যতিক্ৰম। ১৯৬৯ চনৰ চাৰি আগষ্টত শিল্পী সন্তোষৰ সত্য-শিৱ-সুন্দৰৰ বাতুল পদ-যুগলত বিলাীন হৈ যোৱাৰ লগে লগে তেওঁৰ আঁকাঙ্ক্ষাৰ পৰিসমাপ্তি ঘটে।

নিঃসন্দেহে দাস এজন সু-প্ৰতিষ্ঠিত গীত-বচক আছিল। গীত বচিবলৈ হ'লে কেডবোৰ বস্তু বৰ অপৰিহাৰ্য। যেনে. ভাষাৰ ওপৰত দখল, শব্দৰ বুজন পৰিমাণৰ ভঁৰাল, ছন্দৰ জ্ঞান, ভাব-বস আৰু চিত্ৰাঙ্গুগ শব্দৰ যথাযথ প্ৰয়োগ, বিভিন্ন অভিজ্ঞতা, সংবেদনশীল এখন অস্তৰ, বিস্তৃত অধ্যায়নপট্ট এটি মন আৰু ভগৱান-দত্ত কবিত্ব-শক্তি আদি।

ভগৱান-দত্ত শক্তি নহ'লেনো অনাৰ্থী চহা মাহুহ এজনেনও মুখে মুখে পদ (কবিতা) বচা কেনেকৈ? আন আন গুণৰ উপৰি দাস ভগৱান-দত্ত শক্তিয়ে এই ক্ষেত্ৰত যথেষ্ট শক্তিমান আছিল।

আজি মনত পৰিছে ১৯৪৪ চনৰ কোনোবা এটি দিনত কলিকতাৰ আমাৰ মেচৰ ওপৰৰ চালত বহি তেওঁ কৈ যোৱা কথাবোৰ। তেতিয়া আমি (কমলনাৰায়ণ চৌধুৰী আৰু মই) কলিকতা অনাৰ্থী কেন্দ্ৰৰ পৰা প্ৰচাৰিত অসমীয়া অনুষ্ঠান পৰিচালনা কৰো। সেই সময়ত অসমত অনাৰ্থীৰ কেন্দ্ৰ স্থাপন হোৱা নাছিল। ১৯৪৮ চনতহে অসমত খিলং-গুৱাহাটী অনাৰ্থীৰ কেন্দ্ৰ স্থাপন হয়। গতিকে অসমীয়া অনুষ্ঠানত গীত গাবলৈ সেই সময়ৰ কিছুমান নামজলা শিল্পীক অসমৰ পৰা কলিকতা অনাৰ্থীৰ কেন্দ্ৰলৈ আমন্ত্ৰণ কৰি নিছিলো। অসমৰ পৰা প্ৰথম শিল্পী হিচাপে আনন্দিৰাম দাসকে আমন্ত্ৰণ জনাইছিলো নেকি—ঠিক মনত নাই। যি কি নহওক. যিদিনা বেডিঅ' প্ৰোগ্ৰেম কৰি আহি সাক্ষ্য বহিছিলো আমাৰ মেচৰ চালত। কথা-প্ৰসঙ্গত দাসে ক'লে, “জানে নহয়, এৰাৰ কথা আছে বোলে পিতৃ মৰিলে পৰে ৰাজ্যৰ ভাৰ, মাতৃ মৰিলে হয় ভোজন ছাওঁখাৰ। মোৰো ওপৰত ৰাজ্যৰ ভাৰ পৰিছিল চৈধ্য বছৰ বয়সতে। ফলত ইকুলো হেৰুৱালো সিকুলো হেৰুৱালো। পিতাদেউৰ মৃত্যুৰ পিছত ভাই-ভনী তিনিটা, ছখুনী আই আৰু মোৰে সৈতে পাঁচটি প্ৰাণীৰ ভৰণ-পোষণৰ ভাৰ পৰিল মোৰ ওপৰত। ঘৰৰ ময়ে ডাঙৰ ল'ৰা। চৈধ্য বছৰ বয়সত ল'ৰা যায় স্কুললৈ,—মই যাব লগা হ'লো তাত বিচাৰি প্ৰেছলৈ। যি দুই-চাৰিটা ক'লা আখৰ শিকিছিলো, তাকেই মূলধন কৰি মই প্ৰেছত হ'লো কম্প'জিটৰ আৰু সেই বিত্তাবে হাতত কলম তুলি ল'লো গীত আৰু বহুতো কিবাকিবি লিখো বুলি। মোৰ পিতাদেৱো এজন শিল্পী আছিল। সঙ্গীতৰ প্ৰাথমিক জ্ঞান তেওঁৰ পৰাই পাইছিলো।”

আনন্দিবাম দাসৰ পিতৃ খেলাইবাম দাস এজন অকল সঙ্গীত শিল্পীয়ে নাছিল ; এজন ভাস্কৰ আৰু বাঁচুও আছিল । কাঠ আৰু শিলত তেওঁ মূৰ্তি বটাব উপৰিও কাঠৰ গুৰু আসন আদি নিৰ্মাণ কৰিছিল । সেউবোৰ বস্তু হেনো কোনোবা কোনোবা নামঘৰ-কীৰ্ত্তনঘৰত আঙিও আছে ।

তেওঁ আচ কৈছিল, “পিতাদেউৰ মৃত্যুৱে সকলো ফালে কেণা লগালে । না হ’ল আনুষ্ঠানিক বিদ্যা শিক্ষা, না হ’ল আনুষ্ঠানিক সঙ্গীত শিক্ষা । মোক মেট্ৰিক পাছ কৰাই লক্ষ্যত আনুষ্ঠানিক-ভাৱে সঙ্গীত শিক্ষা লবলৈ পঠিয়াবলৈ পিতাদেউৰ ইচ্ছা আছিল ।

শেষৰফালে মানুহজনৰ কথাবোৰ বেদনাসিক্ত হৈ আহে আৰু চকু দুটাও চলচলীয়া হৈ আহে । পৰিস্থিতিটো গম্ভীৰ হৈ আহে । মই অনুমান কৰো, আশাভঙ্গৰ বেদনাবোৰে যেন মানুহজনক আবেগবিহ্বল কৰি তোলে । পৰিস্থিতিটো পাতলাবৰ বাবে মই অইন কথাৰ অবতাৰণা কৰো । “ব’ব দাস, আপোনাৰ লগত মোৰ প্ৰথম দেখা হয় ১৯৩৬-৩৭ চনত । তেতিয়া মোক আপুনি ‘তুমি’ নস্বোধন কৰি ভাইটি বুলিছিল । এয়া আপোনাৰ লগত মোৰ দ্বিতীয় সাক্ষাৎ । এতিয়া বাক কেলেই ‘আপুনি’ বুলি সস্বোধন কৰিছে ? মোৰ ভাল লাগে নহয় ।” “এহ্ তেতিয়া ‘আপুনি’ ল’ৰা মানুহ আছিল । এতিয়া আৰু তুমি বুলিব নোৱা-বিম ।” তেওঁৰ স্বভাৱজাত বিনয় মূলত ভঙ্গীয়ে মোৰ কথাৰ সমিধান দিয়ে আৰু আনহাতে পূৰ্বৰ কথালৈ উভতি আহে । “বুজিছে, ডিগ্ৰী নহ’লে মানুহে মূল্য নিদিয় । মৰ্থ বুলি ভাবে ।”

“ডিগ্ৰী নহ’লেই মানুহ এজনক মৰ্থ বুলি ক’ব নোৱাৰি । অসমকেশৱী অম্বিকাগিৰী, বিহগী কাঁকি ৰঘুনাথ চৌধাৰীৰ ফালে নাচায় কিয় ? তেওঁলোকে লিখা কিতাপ-পত্ৰ দেখোন স্কুল-কলেজত লাগে । তেওঁলোকক কোনোবাই মৰ্থ বুলি কবনে ?”

“হয়, পিছে আমাৰ আনুষ্ঠানিক সঙ্গীত শিক্ষাও নহ’ল নহয় ।” “চাওক, আনুষ্ঠানিক সঙ্গীত শিক্ষাই বা অসমত কেইজনৰ আছে । মহাপুৰুষ শঙ্কৰদেৱৰ আনুষ্ঠানিক বিদ্যা শিক্ষাৰ গুৰু মহেন্দ্ৰ কন্দলি আছিল । সেইটো আমি সকলোৱে জানো ? পিছে তেৰাৰ আনুষ্ঠানিক ভাৱে সঙ্গীত-শিক্ষাৰ গুৰু কোন আছিল ? বুৰঞ্জী, চৰিত্ৰ-পুথি আদি সেই সময়কে নিয়াত । এনেকি আমাৰ সকলোৰে

নমস্কাৰ শিল্পী—আগবৰালাদেৱ আৰু বাভাদেৱৰো আনুষ্ঠানিকভাৱে সঙ্গীত শিক্ষাৰ গুৰু কোন আছিল বোনোবাই জানেনে ? তথাপি তেওঁলোকে দেখোন আমাৰ সঙ্গীত জগতত আলোড়নৰ সৃষ্টি কৰি নিতে নৱ অবদানেৰে এটি যগৰ সৃষ্টি কৰি অসমৰ সঙ্গীতৰ উডাল চহকী কৰি আছে, সেইখিনি উলাই বৰিব পৰা কোনোবা আছেনে ? আচল কথা কি জানেনে ? এনেবোৰ কথাত মৌলিক প্ৰতিভাৰ দৰকাৰ। সেইখিনি নাথাকিলে ডিগ্ৰি থাকিলেও একো নহয়। বিশেষকৈ সঙ্গীতৰ ক্ষেত্ৰত। তদুপৰি অসমত আনুষ্ঠানিকভাৱে সঙ্গীত-শিক্ষাৰ বা ব'ত সুবিধা আছে ? গতিকে আমাৰো আনুষ্ঠানিকভাৱে সঙ্গীত-শিক্ষা নহ'ল। তাৰবাবে দুখ কৰিবলগীয়া বা লাজ কৰিবলগীয়া এবো নাই।”

(মুখ্য বিষয় যে বৰ্তমান (১৯৮০ চন) অসমত আনুষ্ঠানিকভাৱে সঙ্গীত-শিক্ষাৰ প্ৰসাৰ হৈছে গান ছোট মিউজিক ব'লেজকে আদি কৰি বহুতো শিক্ষাৰ অনুষ্ঠান গঢ় লৈ উঠিছে।)

তথাপি মানুহজন গতিমাত্ৰাই ভাবপ্ৰৱণ হৈয়ে থাকে। নিজৰ জীৱনৰ দুখ-দুদশাৰ বৰ কথা কয়। হানাদিনৰ ভাবাত বদনাসি যেন পাৰ ভাগি আছে। কথাৰ মাজে মাজে কৰিবলৈ মত লাহকৈ প্ৰশ্না বৰো, “কবিতো, দাস, বনৰী, বি, বনৰী, শকটো” দেখোন কোনো বিতাপ পত্ৰত পাত্ৰা মন নপৰে। আমাৰ বনধোষা হৈ আছে। তেনেদৰে এই বনগীত শকটো হঠাৎ ব'ব পৰা ওলাল।”

তেওঁ কৈ যায়, “এৰা, পুৰণি বিতাপ-পত্ৰত বনগীত শকটো নাপাব। আচলতে এই অভিজ্ঞানই এই শকটো গীতি মাহিতালৈ আনিলো। জানেই নহয়, বিত্তগীত বুলিলেই ভদ্ৰ সমাজে নাক কোঁচায়। অথচ বিত্তগীতৰ সুৰবোৰ ইমান মনোমোহা যে সেই সুৰবোৰে মোক পাগল কৰে। তেতিয়া ভাবিলো,—বিত্তগীতৰ সুৰবোৰ লৈ কিবা এটা কবিতা নোৱাৰিব ? তাৰ ফলস্বৰূপেই জন্ম হ'ল বনগীতৰ। বিত্তসুৰ আন আন থলুৱা সুৰৰ সংমিশ্ৰণত সৃষ্টি হ'ল ইয়াৰ কলেবৰ, আন জগতে নিজৰ আৱশ্যক বোধে অলপ যোগ-বিয়োগ কৰি দিলো সুৰৰ স্বাভাৱিক গতি ঠিক ৰাখিবলৈ, তাক নাম ৰাখিলো বনগীত। খোৰতে ক'বলৈ হ'লে প্ৰাকৃতিক পটভূমিত চহা-জীৱনৰ সুখ দুখ, বিবহ-বেদনা মিহলি

কথাৰ লগতে প্ৰকৃতিৰ বিনন্দীয়া ৰূপ-ৰাশি হ'ল ইয়াৰ প্ৰাণ ।
যিমান পৰা যায় সংস্কৃত শব্দ বাদ দি ঘৰুৱা থলুৱা শব্দ প্ৰয়োগ
কৰা হ'ল ইয়াৰ ৰচনা-শৈলীত । দেখিলো, বাটোৱা গছল বৰিলে ।”

অকল বাইজেই নহয়, ভাবাকালেও ইয়াক গ্ৰহণ কৰিলে ।
বনগীতত যে আছে মাটিৰ কেঁচা গোন্ধ । গাঁও আনহাতে আনন্দি
ৰাম দাসৰ এয়া অসমৰ সদ্ৰাও সংস্কৃতিৰ জগৎলৈ সৃষ্টিমুখী কলাকাৰ
দৃষ্টিচাপে দি যোৱা মৌলিক অৱদান । মৌলিকতাই দিয়ে স্থায়িত্ব
আৰু সেই স্থায়িত্বত জীয়াই থাকে সৃষ্টি আৰু তেওঁৰ সৃষ্টি ।
বনগীতৰ সৃষ্টি আনন্দিৰাম দাসক ১৯৫৯ চনত গুৱাহাটীৰ অগ্ৰতম
সংস্কৃতিৰ অনুষ্ঠান ‘প্ৰগতি শিল্পী সমষ্টি’ৰ বাজহুৱাভাৱে সত্ৰীনা জনাই
‘বনকোঁৱৰ’ উপাধিৰ বিভূষিত কৰি অদল দাসকে সন্মান জনোৱা
নাই, জনাইছে এজন সৃষ্টিশীল স্ৰষ্টাৰ আৰু তেওঁৰ কালজয়ী সৃষ্টিক ।

আনন্দিৰাম দাসে প্ৰায় এহেজাৰ গীত ৰচি গৈছে । তাৰ ভিতৰত
তেওঁৰ গীতৰ পুথি ‘বিবহী’ প্ৰকাশ হয় ১৯৩৭ চনত আৰু ‘সুৰ-
নিজৰা’ প্ৰকাশ হয় ১৯৩৯ চনত । ইয়াৰ উপৰিও ‘নন্দন’ আৰু
‘ৰক্তাঞ্জলি’ নামৰ দুখন গীতৰ পুথি হাতে-লেখা অৱস্থাত আছে ।
তেওঁৰ দুখন নৃত্যনাটিকা আৰু দুখন গীতি-আলেখ্যতো বহু গীত
সন্নিৱিষ্ট হৈ আছে । সেইবোৰো হাতে-লেখা অৱস্থাত আছে ।
ইয়াৰ উপৰিও কিছুমান গীত অপ্ৰকাশিত ভাৱে লিখি থোৱাত
আছে । অসমীয়া কথাছবিৰ বাবেও তেওঁ গীত লিখিছিল । সেইবোৰ
কথাছবি হ’ল বদন বৰফুকন, পাৰঘাট, লাচিত বৰফুকন, আৰু ভক্ত
প্ৰহ্লাদ । তদুপৰি লক্ষ্যধৰ চৌধুৰী প্ৰমুখ্যে নাট্যকাৰ কেইজনমানৰ
নাটকৰ বাবেও তেওঁ কিছুমান গীত ৰচিছিল । তেওঁৰ ৰচিত প্ৰায়
আটাইবোৰ গীতকে যদিও এই সঙ্কলনত সামৰি লোৱা হৈছে,
তথাপি কিছু গীত সামৰি লব পৰা নহ’ল । কিয়লৈও পৰা নহ’ল
স্থানান্তৰত উল্লেখ কৰা হৈছে ।

সাম্প্ৰতিক কালৰ অসমীয়া গীত-ৰচকসকলৰ ভিতৰত দাসেই
বোধকৰোঁ আটাইতকৈ সৰহ সংখ্যক গীত ৰচিছে । তেওঁ স্বচ্ছল
সংসাৰৰ অধিকাৰী নাছিল । অভাৱ-অনাটন আছিল তেওঁৰ জীৱনৰ
চিৰলগৰী । ভাবিলে আচৰিত লাগে, তেনে অৱস্থাৰ মাজেৰে
তেওঁ অতীবোৰ গীত বিদৰে লিখিছিল । অকল গীত ৰচাই নহয়,
তেওঁ অসংখ্য সুৰো সৃষ্টি কৰি থৈ গৈছে । সেইবোৰ সুৰ—সেইবোৰ
গীত আজিও পুৰণি ৰেকৰ্ডত প্ৰতিধ্বনিত হয়

তেওঁ কবিতা আৰু নাটকো লিখিছিল। ডেউৰ 'মোহন-মালতী' নামৰ এখন অনাৰ্ঠীৰ নাট আমি ১৯৭৬ চনৰ ২২ মে'ত কলিকতা অনাৰ্ঠীৰ কেন্দ্ৰৰ পৰা প্ৰচাৰ কৰিছিলো। 'আহুতি' কবিতাৰ পুথি, 'লহনী' পাঁচ অঙ্কৰ সামাজিক নাট আৰু 'কলিযুগ' ধেমেলীয়া নাট হাতে-লিখা অৱস্থাতে অপ্ৰকাশিত হৈ আছে। সেইবোৰ এই সঙ্কলনত সামৰি লোৱা হোৱা নাই। যোৱা তৃতীয় আৰু চতুৰ্থ দশকত আনন্দিৰাম দাস-ৰচিত গীতৰ গ্ৰামোফ'ন ৰেকৰ্ড সৰ্বাধিক। অসমৰ আন কোনো গীত-ৰচকৰ ভাগ্যতে তেনে সৌভাগ্য ঘটা নাছিল। সেই গীতবোৰ তেওঁ নিজে গোৱাৰ উপৰিও বিভিন্ন শিল্পীয়ে গাইছে। তাৰ ভিতৰত ড° ভূপেন হাজৰিকা অন্যতম।

কোন শিল্পীয়ে কোনটো গীত কোন কোম্পানীৰ ৰেকৰ্ডত গাইছে বাইজৰ স্তাতাৰ্থে তলত দিয়া হ'ল :

১। অ'মন তোৰ চাপিল	: চাক বৰদলৈ (চেনোলা)
২। জীৱনে মোৰ সজিয়া	: তিলক দাস (শুভভাৰতী)
৩। কিয় আহিলা ক'লৈবা যাবা	: খগেন বৰুৱা (হিজ্‌মাষ্টাৰ্চ)
৪। হ'ল যে সজিয়া	: হিবশ্বয়ী (হিজ্‌মাষ্টাৰ্চ)
৫। এই ঘাটেদি পানী লৈ	: ডাঃ তাৰিণী বৰুৱা (শুভভাৰতী)
৬। নেযাবি সজিয়া	: বলোৰাম দাস (চেনোলা)
৭। লুইতৰ বুকুৰে	: চাক বৰদলৈ (চেনোলা)
৮। তই কোন বিৰিখৰ পাখি	: অনুকূল নাথ (চেনোলা)
৯। অ'মইনা তোৰ উৰণীয়া	: হিবশ্বয়ী (হিজ্‌মাষ্টাৰ্চ)
১০। কেতেকী বিনায় ডালত	: ডাঃ তাৰিণী বৰুৱা (শুভভাৰতী)
১১। অ'ভৈয়ামৰে বজাল'বা	: হিবশ্বয়ী (হিজ্‌মাষ্টাৰ্চ)
২। মোৰ উটি যা পহুমৰ	: ডাঃ তাৰিণী বৰুৱা (শুভভাৰতী)
১৩। কত ঐ লুকালি	: তাৰিণী কাকতি (মেগাফোন)
১৪। আজি ধৰণী উতলা	: চাক বৰদলৈ (চেনোলা)
১৫। নাচে হালি জালি	: বলোৰাম দাস (চেনোলা)
১৬। হেৰ ক'ৰে নাৱৰীয়া	: তাৰিণী কাকতি (মেগাফোন)
১৭। বোনে নো সখি	: বামুণ্ড মুবহালাৰ বেগম (চেনোলা)
১৮। আজি পৰাণ মতলীয়া	: চন্দ্ৰপ্ৰভা সিংহ (শুভভাৰতী)

১৯।	মনোমোহা যাজি	: চাক ববদলৈ (চেনোলা)
২০।	জুৰিলি বতাহৰ	: " "
২১।	গোলাপী সখিৰ যাজি	: " "
২২।	কোনেনো মাতি সখি	: অমুকুল নাথ "
২৩।	পিউ পিউ পিয়া	: " "
২৪।	তোৰ বীণত কি জুৰিলি	: আৰতি শৰ্মা "
২৫।	বন্ধু হ'বা আজি মোৰ	: বলোৰাম দাস "
২৬।	তই অ' মন বলীয়া	: অৰুণ বৰ্মণ "
২৭।	মোৰ ঘুমটি ভাঙেহি	: আনন্দিবাম দাস
২৮।	মমতা যদি তোৰ	: বাবু: জুবহাৰাৰ বেগম (হিজ্ মাষ্টাৰ্চ)
২৯।	আহা আজি মোৰ	: কুমাৰ যতীন্দ্র দেৱ (বিগেল)
৩০।	হেৰ পৰাণ পূজাৰী	: বলোৰাম দাস (চেনোলা)
৩১।	বা হেৰ বলিয়া	: " (হিজ্ মাষ্টাৰ্চ)
৩২।	জীৱনৰে কিনো গান	: " (চেনোলা)
৩৩।	কোন সেই ৰূপহীৰ	: আনন্দিবাম দাস "
৩৪।	ফুলে মইনা কেতেকী	: " "
৩৫।	পৰ্বতৰ আজলি	: " "
৩৬।	পৰ্বতৰ বুকুতে অ'	: তাৰিণী কাকতি (হিজ্ মাষ্টাৰ্চ)
৩৭।	পৰ্বতৰ জুৰিটি আহিছে	: খগেন বৰুৱা "
৩৮।	মোৰে মইনা কুমলীয়া	: ইন্দু দাস "
৩৯।	ৰামধেনু সাজি লই	: বলোৰাম দাস "
৪০।	তুমি কোন বসন্তৰ	: কমল চৌধুৰী (চেনোলা)
৪১।	আজি বসন্ত অতিথি	: হিৰণ্ময়ী (হিজ্ মাষ্টাৰ্চ)
৪২।	নাও তোৰ সোণালী	: ধীৰেন দাস "
৪৩।	আক নিবিনাৰি বীণে	: বলোৰাম দাস "
৪৪।	তুমিয়ে গোৱালা প্ৰিয়া	: ভূপেন হাজৰিকা (চেনোলা)
৪৫।	লুইতৰ সিপাৰে	: ইন্দু দাস (হিজ্ মাষ্টাৰ্চ)
৪৬।	কুলি মাত কিয়	: নিৰ্মলেন্দু মজুমদাৰ (কলম্বিয়া)
৪৭।	নাহিল ই মোৰ সখাটি	: তিলক দাস (শ্ৰবভাৰতী)
৪৮।	স্মৃতিৰ বুকুত থৈ যায়	: ভূপেন হাজৰিকা (চেনোলা)
৪৯।	অ' আমাৰ দেশৰ	: আনন্দিবাম দাস
৫০।	চোৱা মেৰি দেহতা নয়ন :	: " "

৫১। জেতুকা বোলেবে	:	মলয় দাস (হিজ্‌মাষ্টাৰ্চ)
৫২। পবত্তৰ আঙলি	:	দেৱ ভট্ট (চেনোলা)
৫৩। চেনাই লৈ মনত	:	হিবস্ময়ী বৰা ,,
৫৪। আমৰে মোল	:	আনন্দিৰাম দাস ,,
৫৫। অ' পৰ্বতৰ হৰিণী	:	,, ,
৫৬। অ' পদূলিতে ফুলিলে	:	দেবেন দাস ,,
৫৭। লুইতৰ বুকুৰে অ'	:	আনন্দিৰাম দাস ,,
৫৮। অ' শেৱালিৰ তলৰে	:	,, ,
৫৯। বলিয়া অ' বলিয়া	:	,, ,,
৬০। বৰনৈ গুৱনৌ ভৰা	:	অমিয়মোহন দাস (চেনোলা)
৬১। অ' বাক্ষমৰো যেন লাগে	:	ভূপেন হাজৰিকা ,,
৬২। দূৰণিৰ মনয়া	:	আনন্দিৰাম দাস ,,
৬৩। পৰ্বতৰ হৰিণী	:	,, ,,
৬৪। তোৰ পেপাত কি	:	অমিয়মোহন দাস ,,
৬৫। বৰনৈ গুৱনৌ সৰু	:	বলোৰাম দাস (হিজ্‌মাষ্টাৰ্চ)
৬৬। ইপাবে সোণালী	:	হিবস্ময়ী বৰা (চেনোলা)
৬৭। ক'ৱে তত গুৱনৌ	:	ধীৰেন দাস (হিজ্‌মাষ্টাৰ্চ)
৬৮। আমাৰ গাঁৱৰে	:	আনন্দিৰাম দাস (চেনোলা)
৬৯। অ' গাজি ৰঙালী	:	গুনদা দাস ,,
৭০। মোৰ শাওণী	:	আনন্দিৰাম দাস ,,
৭১। অ' পাওঁ ভালকৈয়ে	:	দেবেন দাস ,,
৭২। কি ফুল ছিঙিলা	:	হিবস্ময়ী বৰা ,,
৭৩। দূৰণিৰ সৌ বিণি বিণি	:	সুদক্ষিণা শৰ্মা ,,
৭৪। মোৰ ওৰে জীৱন কৰি	:	ভূপেন হাজৰিকা ,,
৭৫। এটি নিশা দিযে	:	হিবস্ময়ী বৰা ,,
৭৬। গছে নখা কয়	:	,, ,,
৭৭। মাতে পকাধানে	:	আনন্দিৰাম দাস ,,
৭৮। আহাৰৰ আগতে আছিলে	:	হিবস্ময়ী বৰা ,,

ইয়াৰ উপৰিও 'বদন বৰফুকন' কথাছবিত 'কপত ৰঙে চৰা' গীতটি গাইছিল প্ৰেম শইকীয়াই, 'পাৰঘাট'ত 'জেতুকা বোলেবে' গীতটি গাইছিল কুইনী হাজৰিকাট, 'লাচিত বৰফুকন'ত 'এপজা

মোৰ সোণৰ মাটি' গীতটি গাইছিল লক্ষ্মীনা দাস, নিমলা মিশ্ৰ, দীপালী বৰঠাকুৰ, কুমাৰী কুমা আৰু বেণু বৰঠাকুৰে ! 'ভক্ত প্ৰহ্লাদ' কথাছবিও তেওঁৰ তিনিটা গীত জোৰা হৈছিল । 'সুনা বাছা কৰ্ণ ভবি' গীতটি গাইছিল দোদন শৰ্মা আৰু গুণদা দাসে । 'ওজাৰ ৰূপ ব্ৰহ্ম' গীতটি গাইছিল গুণদা দাসে আৰু 'এ হৰি চৰণ দিয়াহে' গীতটি গাইছিল ব্ৰজেন বৰুৱা, দিবন বৰুৱা, দোদন শৰ্মা, গুণদা দাস, বিৰজা দাস, জয়ন্তী মেধি আৰু বেলা দালালে ।

মানুহ জন্মমূহে এখনি অনুভূতিশীল অন্তৰৰ গৰাকী হৈ পৰে । সেই অনুভূতিত যেতিয়াই গাঘাত লাগে, তেতিয়াই মানুহৰ মনত বিভিন্ন ভাবৰ উদ্ভেদ হয়, আৰু সেই ভাবেই সৃষ্টি কৰে কলা-সাহিত্যৰ অন্তৰ্ভেদী মন্দিৰ ।

দাসৰ জীৱনটোৱে আছিল বৰিতা আৰু দীনতাৰ বনখলী স্বৰূপ । সেই ৰণত যেতিয়া বৰিতাৰ জয় হয়, তেতিয়া শিল্পীয়ে হাতত কাপ তুলি লয় আৰু নতুন উদ্যম, নতুন উছাহেৰে লিখি যায় :

আমাৰ পৃথিৱীখন সেউজীয়া বিতোপন

মাতৰঙা সপোনৰ মাটিগোটি বৰণ ।

আৰু আনহাতে যেতিয়া দীনতাৰ জয় হয়, তেতিয়া লিখে :

যাতনা হ'ব সাস্থনা মোৰ

সাৰথিও পথৰ সাস্থনাবোৰ

আৰু মোৰ নালাগে পুনৰ জন্ম

মানুহে নুবুজা মানুহৰ মৰম ।

এইবোৰ ক্ষণিক আশা ক্ষণিক নিৰাশাৰ প্ৰতিচ্ছবিহে । দৰাচলতে সুখ-দুখ, আশা-নিৰাশা, আকাঙ্ক্ষা-বেদনা আৰু কল্পনা এইবোৰ মানৱ জীৱনৰ চিৰ সহচৰ । দাসৰ জীৱনতো এইবোৰৰ প্ৰতিক্ৰিয়া নোহোৱাকৈ থকা নাছিল । বৰং দাসৰ জীৱন অধ্যয়ন কৰিলে দেখা যায় যে দুখ-যাতনাই তেওঁক বেছি উৎসাহী আৰু বেছি বিদ্ৰোহীহে কৰি তুলিছিল, যাৰ বাবে তেওঁ অ'তবোৰ দান সমাজলৈ এৰি যাব পাৰিছিল ।

তেওঁ ৰচা গীতবোৰক আমি চাৰি ভাগত ভাগ কৰিছো । যথা, ভক্তি মূলক, দেশপ্ৰেম মূলক, আধুনিক আৰু বনগীত । তত্পৰি জেওঁ মৃত্যু-নাটিকা নামকৰণেৰে লিখিছিল 'বৰদৈচিলা', 'সউজীয়া

পাতে পাত', 'কিবীলি যেতিয়া মাৰে', 'কেতেকীৰ বিয়া' 'শৰৎ যেতিয়া আহে' আৰু 'কেঁচাসোণ ভৈয়ামত পায়'।

ইয়াৰ উপৰিও তেওঁ ছখন গীতি আলেখা লিখিছিল। আলেখা কেইখনি হ'ল 'আমাৰ ভোগালো বিহু', 'কণ জুন', 'অকণিৰ জয়যাত্ৰা', 'তেজীমলা', 'গছে কথা কয় পাতে কথা কয়' আৰু 'বংপুৰে বিভিগ্ৰাই'। এইবোৰ নৃত্য-নাটিকা আৰু গীতি-আলেখাতো গীত আছে। কিন্তু এই সঙ্কলনত সেইবোৰ গীত সন্নিবিষ্ট কৰা নহ'ল। কাৰণ তেওঁৰ ৰচিত নাটকো আছে। নাটক এই সঙ্কলনত সন্নিবিষ্ট কৰা হোৱা নাই, যিহেতু এইখন গীতৰহে সঙ্কলন।

তদুপৰি নৃত্য-নাটিকা, গীতি-আলেখা আৰু নাটকৰ গীতবোৰ কাহিনীৰ লগত সত্ৰু থকা বাবে অকল গীতবোৰ তাৰপৰা আনি সঙ্কলনভুক্ত কৰিলে বস-ভঙ্গ হব বা মূলভাৱৰ আগ-পুৰি নোহোৱা হব। কিয়নো গীতবোৰৰ আগে-পিছে কথাৰে চৰিত্ৰৰ মুখত সংযোগ কৰা আছে। সেইবাবে তেওঁৰ নাটকৰ লগত এই নৃত্য-নাটিকা আৰু গীতি-আলেখাৰ এটা সুকীয়া সঙ্কলন কৰিলেহে ভাল হব।

আগতে উল্লেখ কৰা হৈছে যে সাম্প্ৰতিক কালৰ গীত-ৰচকসকলৰ ভিতৰত দাসেই আটাইতকৈ বেছি গীত ৰচিছে। পিছে দাসৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধা সহকাৰে এটি কথা উল্লেখ কৰাটো বোধ কৰো সমীচীন হব। ৰচনা সংখ্যাত সৰহীয়া হ'লে ক'ব নোৱৰাকৈয়ে তাৰ গুণধৰ্মিতা বিচু পৰিমাণে দাস পোৱাটো লক্ষ্য কৰা যায়। দাসৰ ক্ষেত্ৰতো এইটো পৰিলক্ষিত নোহোৱাকৈ থকা নাই। কিন্তু দাসৰ ৰচনাৰ এটা বিশেষত্ব আছে, আৰু সেই বিশেষত্বই সেই ৰচনা-ৰাজিক আন এটা স্তৰলৈ উন্নীত কৰিছে। সেই বিশেষত্ব হ'ল বনগীতৰ ৰচনা-শৈলী আৰু তাৰ প্ৰকাশ ভঙ্গীৰ বিষয় বস্তু। সেউজীয়া অসমৰ পৰ্বত পাহাৰ, বন-উপবন, জান-জুৰি, নৈ-উপনৈ, গছ-বন, লতা-ফুল আৰু সহজ-সৰল সমাজ-জীৱনৰ চিত্ৰেৰে বনগীতৰ প্ৰাণ পুষ্ট। তাত সোণত সুরগা চৰাইছে ঘনৱা মাত-কথাৰ হোজা-চহা মানুহেও সহজে হৃদয়ঙ্গম কৰা শব্দ-প্ৰয়োগৰ কুশলতাই। যেনে :—

লুইতৰ পাৰৰে কপহী মাজুলী

মৰো যেন লাগে তাত।

যি ঠাইত কপৰ মোহৰ আকৰ্ষণ আছে সেই ঠাইত মৰিবলৈও মন যায়। সহজ-সৰল প্ৰাণৰ এই প্ৰকাশ-ভঙ্গীতকৈ আৰু কিবা উচ্চতৰৰ

প্ৰকাশ-ভঙ্গী হ'ব পাৰে বুলি মনে নথৰে । দাসৰ বচনাৰ সাৰ্থকতা এইখিনিতে পৰিলক্ষিত হৈছে । এই সাৰ্থকতাৰ স্বাক্ষৰ যদিও প্ৰতিভা বনগীতৰ আঁহে আঁহে আছে, তথাপি বিষয়-বস্তুৰ বিভিন্নতা অমুম্যেয় নহয় । ঠিক তেনেকৈ ছন্দৰ ক্ষেত্ৰটো একে কথাকে কব পাৰি । শব্দ-সম্ভাৰৰ বাবে দাসৰ বচনাত মাটিৰ এটি মিঠা গোন্ধ পোৱা কথাকো মন কৰিবলগীয়া ।

যোৱা দ্বিতীয় দশক বা তাৰো আগতে প্ৰকাশ হোৱা চুই-এখন গীতৰ পুথিত আমি দেখিছো যে গীতৰ ওপৰত খাস্বাজ একতাল বা মিশ্ৰভীমপালত্ৰী কাহাববা আদি বাগৰ আৰু তালৰ নাম লিখা থাকে । কিন্তু দৰাচলতে পৰিলক্ষিত হয় যে বহুক্ষেত্ৰতে লিখকৰ বাগ সম্বন্ধে কোনো জ্ঞান নাথাকে বা নাথাকিব পাৰে । কলত শুবকাৰজনেই নিজৰ শুবধা মতে শুব কৰে । এইটো সেই সময়ত প্ৰকাশিত বঙলা গীতৰ পুথিৰ অল্পকৰণত ক'বোঁ দস্তৰ । দাসৰ প্ৰকাশিত গীতৰ পুথি 'বিবহী'তো ই পৰিলক্ষিত । যেনে : 'বন্ধু হ'বা আজি মোৰ মহানিশা' গীতটিত লিখা আছে মিশ্ৰভীমপালত্ৰী কাহাববা বুলি । অথচ তেওঁৰ বন্ধু, সেই সময়ৰ প্ৰখ্যাত গায়ক আৰু শুবকাৰ বলোৰাম দাসে বেকৰ্ডত গাইছে দববাবী কানাবা বাগৰ ভেটিত শুব কৰি দাদবা তালত । তদুপৰি এই গীতটি সম্পৰ্কে বলোৰাম দাসে মোক কৈছিল যে আনন্দিবাম দাসে হেনো তেওঁৰ নামটোলৈয়ে উক্ত গীতটি লিখিছিল । ভালকৈ মন কৰিলে অৱশ্যে কথাকো ওলাই পৰে । গীতটিৰ শাৰীকেইটাৰ প্ৰথম আখৰবোৰ লগ লগালে যেনে, বন্ধুৰ 'ব' টো, লোকৰ 'লো' টো, বাতিৰ 'বা' টো, মনটিৰ 'ম' টো, দানৰ 'দা' টো, আৰু সকলোৱে 'স' টো লগ লগালে 'বলোৰাম দাস' হয় । সি যি কি নহওক, সম্পাদনা কৰোঁতে গীতত উল্লেখ থকা বাগ-তালৰ নামবোৰ শুবকাৰক স্বাধীনতা দিয়াৰ বাবে বখা হোৱা নাই ।

দাসৰ এটি গীতত 'মিৰি' শব্দটো আছে । 'মিৰি'ৰ সলনি 'মিচি' ব্যৱহাৰ কৰিলে গীতটিৰ ছন্দপতন ঘটে কাৰণে ইয়াত দাসে লিখা শব্দটিকে বখা হৈছে ।

সাহিত্যত সময়ৰ আঁচোৰ পৰে । দাসৰ গীতিসাহিত্যতো সেই আঁচোৰ নশবাকৈ থকা নাই । গীতবোৰ অধ্যয়ন কৰিলে সেইটো বুজা যায় ।

দাসৰ জীৱন-নাটক শেষ দৃশ্যটো অতি মৰ্মাস্তিক, অতি বেদনা-
দায়ক । তেওঁৰ বৰ ল'ৰা জীৱান প্ৰদীপে এদিন কৈছিল, “কি ক'ম
খুৰাদেউ । দেউতা প্ৰায় বিনা চিকিৎসাতে মৰি থাকিল ।” নিকপায়
হৈ শেষত হস্পিতাললৈ লৈ গ'লো । দেউতাই নিজে ঔষধ কিনি আনি
খাব লগা কথাটো গম পোৱাত তাত নথকা হ'ল । বোলে,
“যি ৰাজ্যৰ হস্পিতালতো ৰোগীয়ে ঔষধ কিনি আনি খাব লাগে,
সেই হস্পিতালত -সেই ৰাজ্যত মই নাথাকো । তইতৰ মুখৰ কাচি
খাই মই জীয়াই থাকিব নিবিচাৰো । মোক ঘৰলৈ লৈ ব'ল ।”
উপায় বিহীন হৈ ঘৰলৈ আনিলো আৰু দুদিন পিছত তেওঁ শেষ
নিশ্বাস ত্যাগ কৰিলে ।

হে অভিমানী শিল্পী । তুমি অভিমানত কৈছিলি এই ৰাজ্যত
নাথাকো বুলি । কিন্তু তুমি যে বুকুৰ তেজৰে লিখি থৈ গৈছা
তোমাৰ প্ৰাণৰ সঁচা কথাবোৰ :

জাতি অসমীয়া ভাষা অসমীয়া
মোৰ অসমীয়া প্ৰাণ
খোৱা অসমীয়া, পিন্ধা অসমীয়া
সেয়ে মোৰ সুন্দৰৰ ধ্যান ।
তেজ টুপি গাত থাকে মানে মোৰ
বাৰি যাম আইৰে মান ।

আৰু লিখিছিলি :

অ মোৰ সোণৰ অসম
তোমাৰ সুৱদী ভাষাৰ নাই তুলনা
কিহেৰে তুমি মোৰ ভগা বীণা
নাশি নিয়া মোহ-মায়া,
দিয়াহে নীতল ছায়া
পাওঁ যেন পূজিবলৈ মৰিও জনম ।

২৪।৩.৮৫

কথাচল
স্বাহাতি

পুৰুষোত্তম দাস

বিবহী

ব্যথাভৰা জীৱনৰ দুখ-দৈন্য বাশি,
'বিবহী'ৰ চকুলোৱে লই ব'ক নাশি ।

—জানন্দী—

উচ্চৰ্গ।

মোৰ বৰমৰ সুখ-চুখৰ লগৰীয়া মাজু ভাই
স্বৰ্গীয় বমাকান্ত দাসৰ
পুণ্য-স্মৃতিত

ভাইটি,

ভবাকে ভাবিছোঁ কন্দাকে কান্দিছোঁ
তোৰে ঐ গুণকে গাই—
ক'ত পায় সোণ তোৰ দৰে আক
সোদৰৰ মাজু ভাই ।
বাজিবনে আক ভগা বীণা মোৰ
গুনিবনে আক তই—
'দাদা' 'দাদা' বুলি মিচিকি হাঁহিবে
হাঁহিবনে আক অই ।
পদূলিৰ পৰা বিধবা আইক
আনিব নোৱাৰো তুলি—
কান্দিছে নিতউ “অ’ মোৰ সোণাই
ভাগতে ওলাহি বুলি ।”
জানো সোণ তই ভাল পায় মোক
কিনো দিয় তাৰ চিন,
বৰমৰ চিন দিছো 'বিবহী'ক
লবি তই, নকৰি ঘিণ ।

তোৰ বৰমৰ—

‘পদমা দাদা’

নিবেদন

মোৰ নিচিনা অশ্রুত এজনে পুথি বচি বশ আহৰণ কৰিবলৈ
যাৱা আৰু বাওনা হৈ চকুলৈ হাত মেলি একে কথা। মোৰ
হিতাবাজীৰী ভুলোক কেইগৰাকীমান আৰু মৰমৰ বন্ধু কেইজন-
কৈ। মোৰ উদ্দেশ্য মোটামুঠ এনে। মোৰ আজি ক'ববাব
চুকতেই ভেৰুবি থাকিলহেঁতেন। তথ-দেখৰে ভৰা মোৰ জীৱনৰ
এটি শোকলগা অৱস্থাৰ সময়ত ইয়াৰ বেছিভাগ গান ৰচনা
কৰিছিলোঁ। গতিকে কেইবাটিও গান মোৰ অন্তৰাত্মৰ মৰ্মস্তদ
আত্মনাদৰ কবণ প্ৰতীক হৈ প্ৰকাশ পাইছে। ভাব, ভাষা আৰু
ছন্দ এই তিনিটা এটাৰো অধিকাবা বুলি মই দাবী কৰিব
নোৱাৰোঁ। গতিকে এই বিধৰত মই কিনিদৰ সাফল্য লাভ কৰিব
পাৰিছোঁ। তাৰ বিচাৰৰ ভাৱ সুহৃদয় পাঠক সমাজৰ ওপৰত থলোঁ।
অসমীয়া ভাষাত প্ৰকাশিত গানৰ কিতাপৰ সংখ্যা নিচেই তাকৰ।
মোৰ 'বিবহী'ৰ এই অশ্রুত এৰানিৰ্দ্দোষ প্ৰণয় কৰি অসমীয়া
পাঠক সমাজৰ যদি অকণমানো তৃপ্তি দিব পাৰে তেতিয়াহ'লেই
মোৰ সান্নায়ে সিদ্ধিলাভ কৰা বুলি ভাবিম। পৃথিব আকাৰ
আৰু বেচ বাচি যায় দেখি লিখকৰ বজাত গান ইয়াতে ছপোৱা
নহ'ল। 'বিবহী'য়ে ৰাইজৰ পৰা মৰম-চেনাহ পালে আন
গীতবোৰো লগাই উলিয়াবলৈ ইচ্ছা থাকিব।

ওপৰোক্ত অসমীয়া গায়ক-সমাজৰ প্ৰতি মোৰ এই বিনীত
নিবেদন যেন তেখেতসকলে লিখকৰ পৰা আগেয়ে অনুমতি
নোলোৱাকৈ 'বিবহী'ৰ কোনো গানৰ 'ৰেকৰ্ডিং' নকৰে। ইতি—

খাবলি, গুৱাহাটী

১০/১/৩৭

ৰাইজৰ-চৰণাঞ্জিত

শ্ৰীআনন্দিবাম দাস

অবিহণ

কেইবাগৰাকীও সদাশয় লোকৰ উদ্‌গনি নোপোৱাতলৈ 'বিবহী'ৰ আছিল ছপাই উলিয়াব নাৱাবিলোভেতেন। চোমণা নাট্যকাৰ সৰ্ব প্ৰজন্মী শ্ৰীমন্ত স্কন্ধৰ প্ৰসাদ, ১৯১৬, এন এ, বি এন (উকীল) ডাঙৰীয়াই মৰম কৰি 'বিবহী'ৰ ভুল-শ্ৰাৱণবোৰ চাই দিনানা দিহা-পৰামৰ্শ দিয়া বাবে তেখেতলৈ মোৰ অন্তৰৰ ভক্তি-অবিহণ আগবঢ়াইছোঁ আৰু তেখেতৰ শুচত মই চিৰকৃতজ্ঞ। 'বিবহী'ৰ কেইবাটিও গান ছপা হৈ ওলোৱাৰ ব দিন আগতেই এইবা ঠাইতো গীত হিচাপে জনপ্ৰিয় হৈ পৰিছিল। শুধুৰি কুমাৰী নবজোৱাৰ বেগম (বান্ধ) আৰু শ্ৰীমান চাক্‌চ বৰদলৈৰ কেইবাটিও গান ৰেকৰ্ডত গাই গানবোৰ জনপ্ৰিয় আৰু প্ৰচাৰিত হোৱাত সহায় কৰা বাবে তেওঁলোকক মোৰ সম্মত আশীৰ্বাদ জনাইছোঁ, — ওঁলোকৰ বৰ্ণিত সুৰৰ নিজস্ব অপ্রতিভভাৱে বে ধাতব। মাত্ৰ প্ৰিয়বন্ধু নাট্যকাৰ শ্ৰীমন্ত লক্ষ্মধৰ চৌধুৰীয়ে তেখেতৰ প্ৰখ্যাত নাটকৰ অভিনয়ত মাত্ৰ গানবোৰ ব্যৱহাৰ কৰি, আন শ্ৰীমান বলোৰাম দাসে উক্ত ৰেকৰ্ডৰ গায়ক-গায়িকাৰ গান কেইটিও সুৰ দি গানবোৰ জনপ্ৰিয় কৰা বাবে তেখেতসকলক অন্তৰৰ শলাগ জনাইছোঁ। মৰমৰ শ্ৰীমান সুবোধ কুমাৰ তালুকদাৰক 'বিবহী'ৰ বকাটা আঁকি দিয়া বাবে মোৰ আশীৰ্বাদ জনাইছোঁ। শ্ৰীমন্ত 'বন্য কুমাৰ তালুকদাৰ মেনেজাৰদেৱে 'বিবহী'খন ছপা উলিওৱাত সহায় কৰাৰ সন্মান কৰি পাবানন্দ দেৱৰায়ে এটা বক্তৃতা জনাইছোঁ।

গুৱাহাটীৰ কেইবাজনো সদাশয় লোকে মোক গান ৰচন কাষত আৰু সেইবোৰ ছপা কৰি উলিওৱাত নানা প্ৰকাৰে উৎসাহ-উদ্‌গনি দিছে। তেখেতসকললৈ মোৰ শ্ৰদ্ধা আৰু ভক্তি জনাইছোঁ।

ইতি

লিখক

ভক্তি-মূলক

11 2 11

ওকাৰ কপ
পৰম ব্ৰহ্ম

नमो नमो नावायग ।

প্রকৃতি পুরুষ   নিত্য নিবন্ধন

ਸਤ੍ਰਾ ਸਿਵ ਸਨਾਤਨ ।।

শিবে শোভে জ্যোতি   মঘৰ কিৰীতি

ଅନ୍ଧତା ମିତ ବସନ ।

অধৰে শোভে   মধুৰ যুবলী

বিশ্ব ব্যাকুল তান ॥

ভব ভয়-হারী   মুকুন্দ সুধাবি

ভকতৰ প্ৰাণ ধন ।

ଯତ ଜଗଜ୍ଞନ   କବିହୀ ଅଞ୍ଜନ

।ह गोविन्द निबध्नन ॥

আই সবস্বতী   দেবী ভাৰতী
 দিয়া আই চৰণ দুখনি,
 দৰ্শন, শাস্ত্র   জ্যোতিষ, জ্ঞান
 সঙ্গীত বীণাবাদিনী (আই)।

তোমাৰ বৰতে   জগত-জ্যোতি
 কৰি কালিদাসে লভিলে খ্যাতি
 বাখাহে চৰণত   অভাগা সম্ভানক
 হে আই অবিছা নাশিনী (মোৰ)।

দুখীয়াৰ দেশতে   থাকিবা হে আই
 পুজিম ভক্তি-অশ্রু বোৱাই
 কৰা কৃপা দেৱী   সবদোষ ক্ষমি
 ধৱল বৰণী জননী (আই)।

দিয়াহে শঙ্কৰ হৃদয়ত থিত্তি—
 পুণা ভাদত আজি লোৱাত প্ৰণতি।
 নাট কলা, বেদ কত
 বস গন্ধ ঢালি যত
 —তুমিয়ে কবিতা মানী অসমীয়া জাতি।

থান-সত্ৰ পাতি দিলা
 গাঁৱে-ভূঞা যশ থ'লা
 আজিও উজলি আছে মহান কিবীতি।

তুনি যা—

তুনি যা মোৰ

বলিয়া বীণৰে শুব—

(আজি) পৰিব ঐ

বলিয়া তোৰ

সকলো হুখৰে ওৰ ।

নেথাকিব

বলিয়া তই

জীৱনৰ ইপাৰে অই

সিপাৰে সউ

আছে যে বই

বুকুৰে লগৰী তোৰ ।

অ' মন,

তোৰ চাপিল সিপাৰে নাও—

যি অই বেহালি

ধৰাৰে হাটত

কৰ খৰেধৰে যাও ।

তোৰে অই গুৱনি ঘৰেবাৰী

তোৰ যে লগৰী ওপৰে প্ৰেমসী

ৰ'ল যে সকলো থানে বানে পৰি

চা নয়ন ভৰি যাওঁ ।

ছিঙি পেলা তোৰ মায়াৰে জৰি

যাব যে লগত লোতক ছুধাৰি

কৰ লৰালৰি হ'ল ঐ জাহৰি

শুলা লগে লগে যাওঁ ।

মন তই দি কৰ তানি-গুনি

অ'ক নেথাকিব বাট যে দুৰনি

সন্ধিয়াৰে বাট হ'ল কাণি মুনি

চাপিল সিপাৰে নাও ।

জীৱনে মোৰ সন্ধিয়া হ'লে সমনীয়া
 জীৱনে মোৰ সন্ধিয়া হ'ল
 সিপাৰে অই কোনোবাই মাতিছে মোক বিড়িয়াই
 যাববে মোৰ সন্মুখে হ'ল—
 যাববে মোৰ সন্মুখে হ'লে সমনীয়া
 জীৱনে মোৰ সন্ধিয়া হ'ল ।
 মনটি যে কোনোবা দললৈ সমনীয়া
 হাঁহি হাঁহি উবিয়ে গ'ল—
 নাহিমেনো ঘূৰি ঐ গুৱনি যে ধৰালৈ
 বুকুৰে মোৰ লগবী ব'ল—
 বুকুৰে মোৰ লগবী ব'লে সমনীয়া
 জীৱনে মোৰ সন্ধিয়া হ'ল ।

কিয় আহিলা, ক'লৈ বা যাবা
 ক'ৰে বাটকুৱা অই,
 দেহাৰে বোজা ক'তেনো থ'বা
 ক'তেনো জিৰাবা গ'ই ।
 কিয় ভ্ৰমিলা মোহত মজিলা
 কিনো সাধিলা অই,
 আহিছা অকলে যোৱাগে' অকলে
 কি হ'ব ভাবিলে বই ।
 যোৱা ভিৰ্দি লাখুটিত ধৰি
 নেচাবা ঘূৰি অই
 কি হ'ব কান্দিলে বাট শেষ হ'লে
 জিৰাবা নিৰলে গই ।

কোনেনো বজাই আহি মোহন বাঁহী
 নীবব আজি বিভাবরী,
 বাজে কিয় বৈ বৈ বুজিছোঁ অই
 সেই যে মোর বংশীধারী ।
 আজি আহাহে বংশীধারী
 গোরুজন গিবিধারী
 তোমাব যে চরণ ছুটি পূজিম চুমি
 আহাহে ভব কাণ্ডারী ।

যমুনা পাবতে বহি
 শুনিছিলো তোমাব বাঁহী
 উঠিছে প্রাণত আজি
 তোমাবে বাঁহীটি বাজি
 আজিও মূবব ধ্বনি হৃদয় ভেদি
 আছেহে মোর বংশীধারী ।

আজি মিলন শব্দ বাজে প্রাণে প্রাণে,
 গাইছে বিহগী মধুর নীতি মধুর ভানে ।
 লোরা লোরা আজি হে দেহতা
 ভকতি পুষ্পে গাঁথিছোঁ মালা
 (আজি) হৃদয় নাচে মধু লগনে মধুর গানে ।
 জয় জয় জয় হে গোরিন্দ
 শ্রীমধুসূদন নিত্যানন্দ
 বিতর্ক হে প্রভু মঙ্গলশীঘ্র ককণা দানে ।

হ'ল যে সন্ধিয়া   অ' নারবীয়া
 কি হ'ব ভাবিলে বই
 ভটীয়া পানীতে   নাও যেদি দে
 যা তোব দেশলৈ ।

গ'ল তোকে এৰি   লগৰে লগৰী
 ব'লি পিছে পৰি তই
 কব, লৰালৰি   যা খৰেকৰি
 হুখৰে কথাটি কই ।

তোৰে হুখৰ কথা   কোনে পতিয়াব
 ক'ব নারবীয়া তই
 মোবেনো এখনি   বুকুৰ ঐ চেলং
 যা পালে তৰি লৈ ।

মন আজি তই যাবি কোন বাটে ?
 নাই যে লগৰী যাবি কাৰ সতে ।

আঁউসীৰ আজি ঘোৰ অন্ধকাৰে
 (তোৰ) দৃষ্টি নাশিলে ধৰণী ঢাকিলে
 সউ যে সিপাৰে কোনে মাতে ?

কান্দি কান্দি কিয় বাট হেৰুৱালি
 বুকুৰ আপোন ক'তো যে নেপালি
 যাবি কাৰ সতে কোন বাটে ।

বাট যে মোৰ বহুতো দূৰ —

আহিছিলোঁ অকলে আই,

কত কান্দিছিলোঁ

কত ভাবিছিলোঁ

হুথবে বোজাটি বই ।

সন্ধিয়াৰ এন্ধাৰ তাহি

দৃষ্টি মোৰ ঢাকিলেহি

ক'ভেনো পামগে'

প্ৰাণৰে শাস্তি

দেহাৰে বোজাটি থই ।

॥ ১৩ ॥

নিয়া প্ৰভু আজি বাট দেখুৱাই—

একো যে নেদেখোঁ অন্ধকাৰ ।

নিলেহি কাটি হাতৰ লাথুটি

কোনে মোক কন্দুৱাই ।

যিবা আছিল সকলো গ'ল

মোৰ বোলা নাই একো নাই

(তোব) আকুল হিয়াব   ব্যাকুল বাথা,
 নেজানিলে কোনেও হয়,
 হ'ল যে মাথোন   আকাশ-কুম্ম
 ভালপোরা তোব হিয়াই ।

এই যে সংসার মায়াব বজাব
 নহ'ল ঐ তোব সকাম অহাব
 যাকে ভাব   বুকুৰ আপোন
 সিও যে হয় কিৰি নেচায় ।
 অ' অভাগা নহৰি আকুল
 ভাঙি দে তোব সপোনব ভুল
 মাতিছে তোক   আকাশত সৌ
 সত্য-প্রেমিক বিশ্ব-পিতাই ।

কিয়নো আহিলি   মায়া-বজাবলৈ
 অ' মন বেপারী মোৰ,
 লাভো যে নেপালি   যুলো হেৰুৱালি
 কি হ'ব ভাবিলে তোৰ ।
 তাক সামৰি   যি অই বেহালি
 বাত ৷ বহুতো দূৰ—
 হ'ল যে গধূলি   কৰ লবালৰি
 চাপিল সিপুৰীৰে ভূৰ ।
 কিয়নো এতিয়া   নহয় বলিয়া
 ধন-সোণ বুলি মোৰ,
 কিয়নো বোৱালি   চকুলো ছধাৰি
 কোনে মচি দিব তোৰ
 অ' মন-বেপারী মোৰ ।

॥ ১৮ ॥

ধন্য আই সতী   'বাধিকা-শান্তি'
তবু চবণে কোটি প্রণাম,
আহা সবে মিলি   গাওঁ হিয়া খুলি
জয় জয় সতীর যশ গান ।

দেখুৱালা আই   শঙ্কবক নিজে
তবু সতীক মহা-প্রমাণ,
আজিও আছা বৈ   যুগমীয়া হই
ধন্য 'বাধিকা-শান্তি-জান' ।

ধন্য ববদোৱা   কউটিকলীয়া
তুমি যে মহান তীর্থদান,
তোমাৰ বুকুতে   আছে শান্তিজান
গাই নিতে তবু গুণ-গান ।

॥ ১৯ ॥

কিয়নো বজালা   বীণে ঐ ব'ৰাগী
কিয়নো বজালা বীণ—
বীণৰে শ্রবত   ধৰাব ঐ প্রাণটি
হইছে দেহাৰে ভিন ঐ ব'ৰাগী
কিয়নো বজালা বীণ ।

কোননো বাঁকৈয়ে   বলিয়া কৰিলে
কাৰনো লগালা ঋণ
কিয় ঘবে এৰি   ফুৰা মনে মাৰি
দেহাটি কৰিছা ক্ষীণ ঐ ব'ৰাগী
কিয়নো বজালা বীণ ।

কিনো সমিধানো   দিমে ঐ বৰাগী
কিনো দি পঠিয়াম চিন্
কিয়নো আহিলা   হিয়াতে বজালা
কিনো বিব্রহৰে বীণ ঐ ব'ৰাগী
কিয়নো বজালা বীণ ।

॥ ২০ ॥

কিনো বিপবীতে   কাল সময়ীয়া
কিনো বিপবীতে কাল
কিয়নো লগালি   বজুয়া কাই অ'
ভায়ে ভায়ে খবিয়াল ।

এজুপি গছবে   আমি কুয়লীয়া
আছিলো একোটি ডাল,
তাতে পবি পবি   চবাই চিবেকটি
ধবিছিল গীতবে তান
কিয়নো ভাঙিলি   কিয়নো কাটিলি
অতি চেনেহবে ডাল (অ' বজুয়া) ।

চুকতে থাকি এ   বুকতে কামোব
পাতিনো ব্যাধব জাল
বজাকো মোহিলি   প্রজাকো মোহিলি
আমাকো মোহিলি ভাল
এখনি স্বৰকে   কব থানেবান
কাহানি সাধিবি ভাল (অ' বজুয়া) ।

॥ ২১ ॥

পূজিম বুলি গজ   পুষ্প অর্ঘ্যে
কৰিছিলা আয়োজন
অলঙ্কিতে আহি   হে মোব দেৱতা
দিলা কিয় দৰশন ।

কৰিছো মিনতি নাযাবা উভতি
লোৱাহে আজি হিয়াৰ ভকতি
এতিয়াও প্রভু!   হোৱা নাই মোব
ব্যথান পূজা সমাপন ।

কিয়নো আহিলা   অ' মোর অতিথি
 সজ্জিয়ার আবে আবে,
 বাজিল হিয়ার   নীরর বীণাত
 হেবোরা বাগিনী করণ শূবে
 অ' মোর অতিথি করণ শূবে ।

কিনো দি তুমি   অ' মোর অতিথি
 আছোঁ ভাহি চকুলোবে—
 কিয়নো শুনালা   হেবোরা বাগিনী
 হুদি যমুনার পাৰে পাৰে—
 অ' মোর অতিথি করণ শূবে ।

আজিও আছে বৈ   নিজানব জুৰিটি
 কুলু কুলু কুলু শূবে—
 শুবর শুবত   উঠিছে বাজি (মোর)
 হিয়ারে বীণাটি বাবে বাবে
 অ' মোর অতিথি করণ শূবে ।

—0—

বনস্পীত

॥ ১ ॥

পাবে চাই কাটিল
ক'বে গবখীয়া
পূৰা-কুঁহিয়াৰৰ পুলি
কিয়নো সোমালা
পৰৰ ঐ বাৰীতে
কেনেকৈ মাৰিবা ধূলি মোৰ দেহি ঐ
কেনেকৈ মাৰিবা ধূলি ।

কিয় খঙে খোৱা
অ' গবখীয়া
নেজানো চোৰে বুলি (মই)
নকওঁ কাকো বাক
দি যোৱা আমাকো
তাৰে কুমলীয়া ডালি মোৰ দেহি ঐ
তাৰে কুমলীয়া ডালি ।

নেলাগে নিদিবা
আগে কুমলীয়া
নলওঁ মই হাতে মেলি—
দিয়া বাটে এবি
যাওঁ যবে কবি
হ'ল যে ছপবে বেলি মোৰ দেহি ঐ
হ'ল যে ছপবে বেলি ।

॥ ২ ॥

লুইতৰ বুকুৰে   ৰূপহী মাজুলী
কৰে জিলিমিলি জোনাকৰে বাতি,
আজিও চিলনী   কিনো বিবহত
মাজুলী বুকুত ফুৰিছে মাতি
অ' বলিয়া কিয় লেখিলি
লুইতৰ বুকুৰে ৰূপহী বালি
কিনো হেৰুৱালি   বুকুৰে মাজৰ
কেনেনো কৰিলে এমুৱা গতি ।
লুইতৰ পাবৰে জুৰ মলয়াই
অ' বলিয়া তোৰ হিয়া যে জ্বলাই
বাৰিষাৰ তোৱে   নিলে ধুই-পখালি
তোৰ যে ওমলা পাবৰে স্মৃতি

॥ ৩ ॥

তই কোন বিবিধৰে পখী
তোৰে ঐ গীতৰ   শোকৰে মূৰত
ময়ো যে বান্ধিছোঁ সখি ।
তোৰ যে লগৰী   আক নাহে ঘূৰি
অ' বুখা-ভৰা পখী—
কোনোবা পেনৰ ঐ   নিজানত আছেগৈ
তোলে' বাটে চাই ৰখি ।

তোখোঁ যি দশা   মোৰো সি লেখা
কোৱে পতিয়াব দেখি—
যাগৈ এতিয়া   হ'ল যে সন্ধিয়া
শোকৰে বিননি লেখি ।

কিনো ভাব গুণ মনে মাঝি হেব

বলিয়া ববাগী কাই

চকুৰ আগতে হাঁহি ঘনে ঘনে

কোনে দেখা দিয়ে যাই অ' বলিয়া

কোনে দেখা দিয়ে যায় ।

লুইতৰ সিপাৰে কোনে গা পখালে

কপৰে গোন্ধে বোৱাই—

দেখি ভোলে যাব ধৰিব নোৱাৰ

তোৰ গা কৰে বাইজাই অ' বলিয়া

তোৰ গা কৰে বাইজাই ।

কিনো ভাব গুণ মনে মাঝি হেব

থাক তথা লাগি চাই—

সাগৰৰ মণি তাই আকাশৰ জোনেবাই

হাঁহি হাঁহি গুচি যাই অ' বলিয়া

(তোৰ) যা বীণেখনি বাই ।

অ' মইনা ।

তোৰে উৰণীয়া চিত ;

গছৰে ভালত পাতৰে আঁৰত

গাৱ বনৰীয়া গীত ।

গছে পকা গুটি পেলাইদে খুঁটি

সেউজীয়া বননিত—

বুকুৰে কোঁচত লমে শ্মশুৰাই

হ'মে অই হৰষিত ।

কিয় বুবে মাঝি যাব একোবেলি

পহুৰে পুখুৰীত—

ব'দতে ব'দালি পাখি চিকিমিকি

ব'দৰে কাচলিত ।

কেতেকী বিনালে   ডালত অ' মইনা
 কেতেকী বিনালে ডালত—
 গোলাপী উষায়ে   বহন সানি দিলে
 ভোবে হেহুলীয়া গালত অ' মইনা
 কেতেকী বিনালে ডালত ।
 বজাবে ফুলনি   অতিকৈ গুৱনি
 গোন্ধে মলেমলাই বাটত,
 নেলাগে ছিড়িব   ফুলে অ' মইনা
 কাঁইটে বিক্ৰিৰ হাতত অ' মইনা
 কেতেকী বিনালে ডালত ।
 সৌ যে হবিণী   দেখিব গুৱনি
 ফুৰিছে ধাননি মাজত—
 তেও যে কোঁৱবে   সাৰকে নেপালে
 আছেনো টোপনি-জালত অ' মইনা
 কেতেকী বিনালে ডালত ।

অ'ই—

ভৈয়ামবে বজা ল'ৰা, ঐ—
 তোৰে কথা মিঠা মিঠা
 মনত পৰে ঘনেকৈ—
 ভৈয়ামবে বজা ল'ৰা ঐ ।
 পৰ্বতৰ গুৱনি গছেকৈ গছনি
 ভৈয়ামবে গুৱনি নৈ—
 তাতোকৈ যে গুৱনি ভোৰেনো ঐ মুখনি
 ভৈয়ামবে বজা ল'ৰা ঐ ।
 কিয়নো লগালি বিবহৰ অগনি
 বাউলী যে কৰি গ'লি থৈ—
 আক এবাৰ আহিবি হিৱা মোৰে জুৰাবি
 ভৈয়ামবে বজা ল'ৰা ঐ ।

দুইতব বুকুত ঐ   আহে ডেকা ল'ৰা
 বহাগী বিহুৰে ঢল—
 বহাগী বিহুৰে ঢল
 পুৱাৰে পৰা   বলিছে মলয়া
 বৰিছে হিয়া শীতল (ডেকাল'ৰা)
 কৰিছে হিয়া শীতল—
 গা দাঙিবৰে হ'ল ।

চ'তৰে পৰা   চ'তুৱা চৰায়ে
 নামতে বলিয়া হ'ল—
 দুহাতে বোলালে   কপহী প্ৰিয়াই
 ছেতুকাৰ বাঙলী বোল (ডেকাল'ৰা)
 ছেতুকাৰ বাঙলী বোল
 বজা ঐ বিহুৰে ঢোল ।

আদৰি বাখিৰি   সাদৰী বহাগীক
 কঁকালত বাখিৰি বল—
 আমি ভোজে খোৱা   কপহী মাজুলী
 গ'ল ঐ মইনা তল—
 লগে সমনীয়া গ'ল ।

মোর টিট যা পহুমৰ নাও-
 চৌ কাটি কাটি চৌ
 আহে তিবেবিবাই সৌ
 কোন সাউদৰে নাও ।

তোৰ শুকুলা পালবে বা
 কেনেবা কৰে মোৰ গা
 আনিবি কিনো বেহাই
 সোণে কি কপে ভৰাই
 চপাই দে এবাৰ
 লগাই দে পাৰ—

মোৰ পহুমৰ নারতে
 তোৰে ঐ লগতে
 উটি-বুৰি ময়ো যাওঁ—
 মোৰ উটি যা পহুমৰ নাও ।

অ' মৰমণে হৰিণা পোৱালি
 নেযাবি ভৈয়ামলই
 বিচাৰি ফুৰিছে ভৈয়ামৰ কোঁৱৰে
 হাতত ধেনু-কাঁড়ে লৈ ।

অ' ভৈয়ামবে মলয়া বা ছাতি
 (মোৰ) নাহিবি পৰ্বতলৈ
 নেলাগে কঁপাব বিজুলী বাঁহৰে
 পাতে কুমলীয়া অই ।

নেযাওঁ এৰি থৈ অ' মোৰ হৰিণা
 হিংসাকুৰীয়া ভৈয়ামলৈ
 নেলাগে নিপিকো নিশ্বাপ মেখেলা
 বজাৰ পাটোনাগী হৈ ।

॥ ১১ ॥

নাচে হালি-জালি পড়মী আইদেউ
পাতৰে আঁৰত গা লুকুৱাই
বলিয়া পবনে আহি মনে মনে
চুমাটি দি গ'ল ওৰণি ওচাই ।
সেই তাহানিব ডাংৰে কুলিটি
গাইছে আজিও বিবহৰ গীতি
ফুলিছে বকুল অলি যে বিভোল
পৰিমল মোহে হিয়া নচুৱাই ।
কপ-গৰবৰ কপহী মদাৰ
নেপালে আদৰ বৰো য়ে হিয়াৰ
কোন দেৱতাৰ কিবা অভিশাপে
কপ মাধুৰী গ'ল যে জলায় ।

॥ ১২ ॥

অ' কপহী দে এপাহি তোৰ খোপাৰ ফুল (কপহী)
দে এপাহি ফুল -
উৰি যায় মোৰ মন পখিলা 'তোৰ' কপতে বিভোল (কপহী)
দে এপাহি ফুল ।
লৈ যায় তোৰ খোজৰ ধলি
বতাহে সৌ মাণিক বুলি
জঁয় পৰি গ'ল তোৰ কপতে মোৰ পদূলিৰ ফুল (কপহী)
মোৰ পদূলিৰ ফুল ।
ছপালে তোৰ জকেমকাই
গৰবিনী পড়মী আই
তাকে দেখি সোঁ হৈছে আকুল ক'ৰ ভোমোৰা কুল (কপহী)
দে এপাহি ফুল ।

॥ ১৩ ॥

জুবিলি বতাহৰ আগে ঐ ফাগুনী
জুবিলি বতাহৰ আগ—
গৃষৰে ওপৰি উকুৱাই নিলি
নখলি অকণো লাজে ঐ ফাগুনী
নখলি অকণো লাজ ।

মাগৰৰ বুকুতে চৌ খেলি খেলি
বিচাৰি আহিছ কাক
(তোৰ) গা ঢালি দে শেৱালি-তলতে
মাৰি যা নাচোনৰ পাকে ঐ ফাগুনী
মাৰি যা নাচোনৰ পাক ।

তোৰ উলহতে কুলি-কেতেকীয়ে
ধৰিছে গীতৰে ৰাগ—
আক নলগাবি বিবহৰ অগনি
আকাশে বিমানে লাগ ঐ ফাগুনী
আকাশে বিমানে লাগ ।

॥ ১৪ ॥

(তোৰ) বীণত কি জুবিলি গীত অ' বৰাগী—
বীণত কি জুবিলি গীত,
শুনি সি শুব হিয়া পৰে জুব
মন-প্ৰাণ আকুলিত ।

হাঁহি কান্দি তই গছৰে ছাঁত
কিয়নো লেখিলি ডালৰে পাত
বননিৰ গাত জ্বলিছে অগনি
তোৰে ঐ বিননিভ ।

নাচনী পবনে নচুৱালে আহি
মোৰ ফুলনিৰ ফুলৰে পাহি
কোনে তোক পিয়ালে বুকুৰ অমিয়া
পালি বা নেপালি চিত ।

নীল সৰোবৰৰ লাজুকী পছনৌ
কোন বজাৰে কুঁৱৰী তট
বুকুৰ পাহি মেলি কিয়নো দিলি
শাবদী জোনাইৰ জেউতি পাই।

কোন দূৰণিৰ ভোমোৰা আছে
(তোৰ) সাদৰী আনে পৰিমল মোহে
কিয় বুলালি যৰযৰ হাত
বুকুৰ মাজত সাবাট লৈ।

গোপনে আহি হিয়া চুলেহি
দৰিণ মলয়া বাই—
(তোৰ) সৰি পৰিল ওৰণি আঁচল
চৌৱে নিলে উটুৱাই—
নিয়ৰে দিলেহি সখিটি বুলি
চুমা-পৰশত মদিৰা ঢালি
প্ৰাণ হৰিলে বিবহে দহিলে
শুখৰ নিশা আহিল পুৱাই।

পিউ পিউ পিয়া পিউ পিউ পিয়া
জীৱন আময়া পিয়া
থউকি বাথউ মউ পিয়া সউ
লোভতে হ'ল বলিয়া।

পিয়া পিয়া সখি যৌৱন মদিৰা
যাচি দিয়া আজি প্ৰেমৰে সঁকুৰা
যাকে লাগে নিয়া প্ৰেমিক বলিয়া
যাচিছে। প্ৰেমৰে হিয়া।

দেশে প্রমমূলক

॥ ১ ॥

(আজি) উবিছে বিশ্ব   বিজয়-পতাকা
ভারত আকাশ জুবি

দেশের গৌরব   জাতির সন্মান
করিছে শাস্তি ঢালি হে ।

হে বিশ্ব   বিজয়-পতাকা

লোরাহে আজি ভকতি
দিবা যেন সেই স্বাধীন যুগের
নিতে নর শক্তি হে ।

করিছো প্রতিজ্ঞা   তোমার ছাঁয়ার
শুদ্ধ শাস্তি লভি—

তেত্রিশ কোটি   ভারত সন্তানে
থাকিম তোমাক সেরি হে ।

কবে যদি তোমাক   কোনোরে আঘাত
নেলাগে ভীক্স তববারী (আমাক)

অহিংসা পবন   ধর্ম যুঁজেবে
দিম জীবন বলি হে ।

স্বর্গতো : পিতা

জনম : পিতা

জননী অজি য বন্ধিনী,

দিয়া স্বার্থ দান

তোরা এক প্রাণ

‘ত’ হৈ উপাধা জননী ।

তুমি যে বীর

ভাবত সহান

থাকে নানে শক্তি এবানি,

কবা ত মুক্ত

শৃঙ্খলাহীন

জননী আমার হুধিনী ।

দেখি ঘোর সঙ্কট

মস্ত-বিলাসত

নাযাবা কোনোরে টোপনি,

উজ্জ্বল অজি

ভাবত জননী

বিষাদ মলিন মুখনি ।

অ’ ডেকা তসমীয়া ভাই—

তোমার দবে

সবল-সহজ

ক’তে দেখা নাই ।

সহজ আমার

সবল বোপাই

সবলা যে আই —

কালাত বান্দ

বৈচুরা ভাই

গান নিচুকাই ।

নিজে নাখাই

পবক বিলাই

বাখিছে জীয়াই—

সেই দেখিছে

আজি আমার

এনে গতি ভাই ।

আক নাটকিয়া   হ'ল জননীয়া
 মোৰ বোলা মাটি, বাবী—
 দূৰ বিদেশীয়ে   গৌৰু খুঁটি পুতি
 হ'ল আহি অধিবাবী ।

কবাহে উপায়   দেশৰ নাটক কবাই
 বিলাস বাসনা আব,
 ছুখ কৰি অনা   মুখৰ গৰাহ মুটি
 তাকো যে ললেহি কাটি ।

নিজৰ ভবিত   থিয় দি উঠাহে
 জাতিৰ গৌৰৱ কৰি,
 নত'লে বটব   'ভীল অঙ্গীনা'
 গোটেই জগত জুৰি ।

॥ ৫ ॥

ধন জননী !   জন্মভূমি—
 সৱাতো গুৱনি মোৰ,
 দিছো আই লোৱা   তোমাৰ সেৱাত
 জীৱন আহতি মোৰ ।
 আঞ্জিও যে আই   তয় কোলে শুই
 থাকো মুমুৰাই মূৰ
 বাখিছা হে তুমি   নিৰ্ভয় অসিৰে
 ক'ব যত শত্ৰু দূৰ ।
 নাই ব'তো আক   তোমাৰ নিচিনা
 চেনেহী জননী মোৰ
 তোমাৰ নামতে   সকলো ব্যথাৰ
 বেদনা হয় মধুৰ ।

অ' মোৰ সোণৰে অসম
তুমি যে বিশ্ব-জ্যোতি
কপ অমুপম ।

বিহগ-বিহগীয়ে গাই নিতে মধু গীত
প্রকৃতিয় বাল বালে নাচি নাচি হৰষিত,
ধাননি মাৰুদি যাই হৰিগীয়ে গা ধঁহাই
উলটি উলটি চাই কি যে অমুপম ।
উমলি উমলি ফুৰে ইপাবে সিপাবে সৌ
বৰনৈ বুকুৰে আহা কপোৱালী ঢৌ
বয় নিতে মলয়া বা বাঙলী উষাৰে শ্ৰভা
নাই ক'তো এনে শোভা চিৰ-মনোৰম ।
ভোমাৰ স্মৃতি ভাষাৰ নাই তুলনা
কিহেৰে তুমি মোৰ ভগা যে বীণা
নাশি নিয়া মোহ-মায়া দিয়াহে নীতল ছাঁয়া
পাওঁ যেন পূজিবলৈ মৰিয়ো জনম ।

—0—

আধুনিক

॥ ১ ॥

এই ঘাটেদি   পানী লৈ গৈছিল
কোন কপহী তাই,
ধমকি ধমকি   গৈছিল ঠাঁহি
উলটি উলটি চাই মোৰ বন্ধু
কোন কপহী তাই ।

এই ঘাটেদি   গৈছিল এদিন
ক'ল নারবীয়া বাট—
কি যে বিবহৰ   ভাটিয়ালা তাৰ
গৈছিল এদিন গাই মোৰ বন্ধু
গৈছিল এদিন গাই ।

সিপাৰে অলিছে   বাদ চিতা-জুই
উপাৰে পবিছে ছাই
অজিনো নিম   এই ঘাটত এ
সেই কপহী নাই মোৰ বন্ধু
কোন কপহী তাই ।

ব'তে ঐ শুনালি বসন্তবে দূত !

শুনি যা হিয়াব ব্যথাব গান,
বিষ সোঁৱালি পাহৰা কথাটি

দিব মতলীয়া কবিলি প্রাণ ।

শুনালি অমিয় কুট কুট গীত

ভাঙি-ছাঙি গলি খানখান চিত

কিয়নো নিনিলি হিয়াস্তৰা মোৰ

সকলো ব্যথাব অৰ্ঘ্যদান ।

(হাস্তি) বাধিত পৰাণে বুজনি নামানে

হানে ঐ সঘনে মদনৰ বাণে

ব'তেনো আছাগৈ সাদৰী সখাটি

নেপালো একো সম্বন্ধান ।

অ' যুল তই থাকিবি তুলি—

বন্ধ বিধি মোৰ বন্ধ পিলি

বিয় মোক শতুক তুলি ।

বিশ্ব শোভা কৰি থাকিবি তই

বন্ধপানে মোৰ বাঙলী হই

যত লাগে মানে নিবি ঐ চুহি

তাবে দিবি এটি বন্ধ-কলি ।

ভোমোৰাই যদি যায় মধু লই

বন্ধসনা সেই পাছি ভাঙি ধই

সৰ যদি তই তথানিতো মই

ল'ম ঐ আদৰি-সাদৰি তুলি ।

অ' বঙ্গিলা আক এবেলি

দে মোক ঢালি লাল চিৰাজি

হিয়াবে মোৰ নীৰৱ বীণাত

প্ৰেমৰ তান উঠক বাজি।

আহিছে পুৱাই লাগিছে ভাগৰ

দে তোৰ সুখা গোলাপী ওঠৰ

হুগালে তোৰ বিৰিঙি উঠে

লাল চিৰাজিৰ তবল বাগী—

কিয় নিদিলি সেই মদিৰা

সেই যে বাগী প্ৰাণ পাহৰা

কৰি দে মোক চেতনাহীন

প্ৰাণৰে তুষা মিটক আজি।

(আজি) ধবণীৰ উতলা প্ৰাণ—

বকুলৰ ডালতে কুলি কেতেকীয়ে

গাইছে মধুৰ গান।

হুৱাবে হুৱাবে ফুৰিছে অই

ঋতুৰাজে সখি বলিয়া হই

শুচি গ'ল আহি নবীন অতিথি

মতলীয়া কৰি প্ৰাণ।

(আজি) বননিৰ উতলা চিত

তুনি বা হব কি গীত—

লোৱা লোৱা আজি হে ঋতুৰাজ

ব্যথাৰ অৰ্ঘ্য দান।

মবমবে কথা   কিয় পাহকিলা
 অ' মোৰ সাদৰী সোণাই—
 হিয়া বীণাখনি   গ'লা ভাঙি-ছিঙি
 কিয়নো নাছিল ছনাই ।

তাহানিবে পৰা আছে হিয়া ভৰি
 কত কথা ব্যথা মবমতে মৰি
 আহিবানে পুহু   বাঁহীটি বজাই
 হিয়াৰে হুকুল কঁপাই ।

মবমবে মালা গাঁথিছে। সদায়
 হিয়াৰে মাজৰ ব্যথা স্মৃয়াই
 পিকিবানে আহি   মিচিকি হাঁহি
 অ' মোৰ সাদৰী সোণাই ।

কিয় লগালি অগনি ঐ ফাঙনী—
 পুৰি কৰিলি ছাই গুৱনি ফুলনি ।

কিয়নো আহিলি ফাঙনী তই
 কোনেনো কবিলে বাউলী অই
 কিয় কবিলি আজি উতলা ধৰণী ।

॥ ୮ ॥

ଘୁକ ଘୁକ ଘୁକ

ଗନ୍ଧୀବ ଆଜି

ବାଜେ ଗଗନତ—

ଓଠେ ପ୍ରତିଧ୍ବନି

ବେଦନା ଜାଗି

ଶବ୍ଦା ପବାନ୍ତ ।

କେନି ଗ'ଲ କେତେକୀ

ଧନ ବବସାତ

ନାହି ଗହନତ—

(ଆଜି) ନିକ୍ତ ସାମିନୀ

କାନ୍ଦେ ବିନ୍ଦୁ-ପତିବ

ଧରି ଚବନ୍ତ ।

ଅନ୍ଧ୍ର ମୁକୁତା କାବ

କରେ ଜଳ୍, ଯଲ୍,

ଛୁଟି ନୟନତ

ସେହି ଯେ ବେଦନା ସଖି

ବିବହ ଜାଗେ

ମୋରୋ ପବାନ୍ତ ।

॥ ୯ ॥

କୋନେନୋ ମାତେହି ଡାରବୀୟା ବାତି

ବୁକୁବେ କାଞ୍ଚଲି

କିୟ ଶୁଚୁରାଲି

(ହେବ) କ'ବେନୋ ବଲିୟା ବା ଛାତି ।

ମେଷେ ଘୁକ ଘୁକ ବଜାଲେ ଡଢା

ହିୟାବେ ଥଲିତ ଲଗାଲେ ଶବ୍ଦା

କ'ତେନୋ ଆଜି

ଆଛାଗୈ ଆତବି

ଅ' ମୋବ ମାଦବୀ ସଖାଟି ।

କତ ଦିନେ ବାତି ଚକୁଲୋ ବୋହାର୍ଲୋ

ଆ' ମୋବ ପ୍ରିୟତମ ତଥାପି ନେପାର୍ଲୋ

କୋନ ତୁମି ଆହି

କିୟ ଗ'ଲା ମାତି

ନକ'ଲା କିନୋ ଐ କଥାଟି ।

॥ ১০ ॥

ভেৰ ক'ৰে নাৱৰীয়া তই
যি ব্যথা জ্বলিছে হিয়াৰে খলিত
চাই যা ক্ষন্তেক ৰই।

ভৰ বাৰিষাৰ ডেকা চাকে নৈয়া
কপি উঠে হিয়া 'অ' নাৱৰীয়া
হ'ল যে সন্ধিয়া পাৰতে থাকি যা
দেহাৰে জিবনি লই।

এই ঘাটতে ছেক্সালো মই
হিয়াৰে আপোন শুবটি অই
কুৰিছোঁ বিচাৰি তোকে ঐ শুবটি
ক'তেনো লুকালি গই।

বোনাৰ দেশৰ কাঁৱৰে আহি
মন-পখিলাটি লৈ গ'ল হাঁহি
আছে যে নমৰি কবিয়ে' বাতৰি
মোৰেনো কোঁৱৰক অই।

॥ ১১ ॥

কোনেনো সখি জগালে মাতি
শেৱালি ফুলা জোনালী বাতি,
নিয়বৰে চৈচা চুমা পৰশত
গোলাপী সখি কান্দিছে তিতি।

সেই বথাটি কোনটি পৰত
বৈ গ'ল আহি সপোন পাৰত
কোনেনো আহি বজাই বাহী
চকুৰ টোপনি লৈ গ'ল মাতি।

বনৰে ডাউকী পুৱতি নিশা
বান্দে বুকু ভাঙি কত কি আশা
তলসৰা ফুল হই বিয়াকুল
যায় নৰহি আসন পাতি।

॥ ১২ ॥

আজি পবাণ মতলীয়া—

ফুলে ফুলে ফুবে চুমি পবন মতলীয়া ।

আছিল নবীন বসন্তধ্বজ

ভাঙি দিয়া সখি চকুর লাজ

বাকুলিত হৃদি নেগানে বুজনি কান্দে য পিয়া পিয়া

বোরা বোরা— সুৰভি গন্ধ

করাহে আজি হৃদয়ানন্দ

বাকুল অলি যায় মধু চুহি ভাঙি ঐ ফুলবে হিয়া ।

॥ ১৩ ॥

ক'বে তই মলয়া কঁপার হিয়া

কব যে বলিয়া ফুল সুবাসেবে

ভাবোতে গুণোতে আমাৰে সখিব

দুগালে অশ্রু মুকুতা সবে ।

আদৰি আনিলি সাদৰী কুলি

কাৰনো বাতৰি কুঁড় কুঁড় বুলি

আমাৰে শুৱনি সখিৰে খোপাটি

ঘনে ঘনে ঐ শূলকি পৰে ।

কোন বজাবে কপহী কুঁৱৰী

কান্দে বোহে পাতি কপকে শূঁৱৰি

যাওঁতে ভাবি ঐ ফুলকোঁৱৰে

ফুলনি নাটত পিছলি পৰে ।

॥ ১৪ ॥

মনোমোহা আজি শব্দতবে নিশা--
নুইতব স'তে   কপালী জোনায়ে
কয় কি গুপ্ত ভাষা ।
হিয়া মোহনাই কপ লেখিলে
লাজুকী তবাই মিচিকি টাঙ্কিলে
আজি বৃকে বৃকে   অধৰে অধৰে
কিনো অমিষ্টা ববধা ।
(আজি) বননি বুকুত জামিল ব্যথা
নিয়বে জনালে বিবহব কথা
পৰশতে পমি   কৰে চুমাচুমি
বোন অতীতৰে ভাষা ।

॥ ১৫ ॥

যমুনা কঁপাই   কোনেনো বজাই
শুবৰে শুবদি মধুৰ ঐ বাঁহী
কদমৰে কলি   পৰিছে সৰি
ঢৌবে বুকুত ফুৰিছে ভাহি ।
পতুমৰ পাততে নিতৌ কপে লেখি
থাকে মনে মাৰি বাধিকা সখী
যদিবা আছে   চিকুণে ক'লীয়া
যায়যে গুচি মিচিকি হাঁহি ।
যমুনা আউলী যমুনা বাউলী
যমুনাৰে হিয়া মাচিছে উথলি
ভাক নকৰিবা ছলনা তুমি
অ' মোৰ ক'লীয়া হিয়া জুবোৱাহি ।

তটিনী কিয় কৰে জোনাইৰে সাধনা
যুগে যুগে কপ লেখে কত যে ভাবনা ।

বাৰে বাৰে কুমুদিনী
ঠাঁহি ঠাঁহি পাগলিনী
নিমিটে প্রাণবে আশা পায় মাথোঁ যাতনা ।

যৌৱনৰ ভৰা বুকু
জোনে কিয় দিলে চকু
আজলী তটিনী পায় হৰি নিয়ে চেতনা ।

কিয়নো ফুলিলি মাধৈ-মালতী

কাৰনো গুৱনি খোপাবে ফুল—

অ' মোৰ মাধৈ-মালতী ফুল ।

বিব, বিব, বিব, যুহু সমীৰণে

পৰাণ কৰিছে বিয়াকুল

কোন বাধিতৰ মানগী প্ৰিয়াই

ভাঙিছে হিয়াৰ ঐ ছকুল

অ' মোৰ মাধৈ-মালতী ফুল ।

কুউ কুউ হুৰে বাসন্তী কুণ্ডিয়ে

বকুলৰ ডালতে দিছে ঐ দোল

কোনে মোৰ দিবহি হিয়াত বুজনি

কোনেনো ভাঙিব সপোনৰ ভুল

অ' মোৰ মাধৈ-মালতী ফুল ।

॥ ১৮ ॥

কিনো লয়েলাসে অ' কপহী

বীণাবে তাঁবত বুলার হাত,

সেইয়ে বাগিনী উঠে প্রতিধ্বনি

বাখাভকা কাৰ হিয়াবে বীণাত ।

তোব অধৰে মিচিকি ঠাঁহে

অ' কপহী কিনো উলাহে

আক নবজাবি মধুৰ বীণাটি

নিদিবি বেজাব বিবহৰে গাত ।

কিয়নো কবিলি হিয়াবে বীণাত

কোন্‌ল বঠিন পৰশ আঘাত

বিহী কহি আঁকে তার ছবি

হিয়াবে মাজৰ ব্যথা বেদনাত ।

॥ ১৯ ॥

গোলাপী সখীৰ আঁড়ি মন হ'ব উচাতন

মধুনিশা সপোনৰ মূৰ্তি হেৰাই

আলশুৱা তনু-মন কোনে কৰে হৰণ

ভুবন মোহন কপ দেখুৱাই ।

বুকুৰ আঁচলখনি মূদুৰ পবনে কাটি

লৈ যায় দূৰে দূৰে উকুৱাই

মায়ীৰ মদিৰা জালে কোনে প্ৰাণ কনুৱালে

ধৰোঁ ধৰোঁ বনোতেই পাবতে যায় ।

কপৰ কথাকে ভাবি হয় নিজে অভিমানী

আপোন পাহৰে সপোনকে পায়—

নিতে নৱ মধু খাই ৰাতি ফুল এৰি যায়

বলিয়া ভোমোৰা সি নাহে যে ছনাই

নেলাগে বাজিব যা ভাগি-ছগি
 অ' মোৰ বুকুৰে বীণাটি—
 নেলাগে শুনাৰ মধুৰ বাগিনী
 নিমিটে শ্রাণৰে আশাটি ।

ঠাতি ঠাতি কানে দিঠে সপোনে
 কয় যেন হিয়াৰ কথাটি গোপনে
 কণ্ঠ কণ্ঠ বুলি নোৱাৰোঁ ক'বলৈ
 তিয়া ভগা মোৰ কথাটি ।

বিবহৰে হিয়া কোনে জুৰাবহি
 গাঁথি খোৱা মাল। কোনে পিন্ধিবহি
 অ মোৰ সপোনৰ নিঠুৰ দেৱতা
 নেপাওঁ কিয়নো মাতি ।

কোনে মাতি সখী পুৱালে বাতি
 (তোৰ) লাহতী খোপাৰ মালতী ফুল
 জঁয় পৰি গ'ল ভাৰতে আকুল
 অজানিতে আহি গ'ল ভাঙি-ছিঙি
 হৃদয় বীণাটি ।

বাউলী উষাই মিচিকি হাঁহি
 ব্যথাৰ চকুলো মচি দিলে আহি
 বাউলী কৰিলে কোনেনো মাতি
 নাহিল উলটি ।

আজি যুহু শ্রবাসে ফুলে কুসুম কলি
আছে গুঞ্জবি সখী ব্যাকুল অলি ।

বাবে বাবে আজি
প্রাণে প্রাণে বাজি

উঠে কিয়নো পবাণ সখী—আম মূল্যী,
কবে মতলীয়া—কিনো শ্রব ফুলি ।

মনবে ভাবনা (মোর) মনতে থাকিবি—
প্রাণবে বাসনা পুবি ছাই হবি ।

অ' মোর চকুলো চকুতে থাকিবি—
দুগালে বাগবি দুগালে শুকাবি ।

নেলাগে ফুলিব ফুলবে কলিটি
ফুল যদি তই মরহি শুকাবি—
গার যদি তই বিবহী কেতেকী
ব্যথাবে বাঙ্গলী—ব্যথাতে মবিবি ।

॥ ২৪ ॥

বোঁটা বোঁটা আজি   দিশে বিদিশে
কোন সুদৰৰ সমীৰণ
দিয়া দিয়া তুমি   যৌৱন হিয়াত
আকুল ব্যথাৰ পৰশন ।

লোৱা লোৱা আজি ব্যথাৰ আঁজলি
ভৰি য'ক প্ৰাণ অমিয় ঔষলি
পলকে পলকে   কান্দি উঠে প্ৰাণ
যৌৱন তৃপ্তি অপূৰণ ।

কুলু কুলু কিয়   তটিনীয়ে গায়
পাবৰ বুকুত শ্ৰুতি থৈ যায়
সি শ্ৰুতি আজি   হিয়াটি নচুৱাই
কোন অজানাৰ দৰশন ।

॥ ২৫ ॥

অ' মুছাকিৰ দিল্ বুল্-বুল্ তোৰ দি গ'ল যে দোল্
গুল বাগিচাত মোৰ—
লুটি লৈ গ'ল গুল্-বাগিচাৰ সব্ মধু মোৰ
জুঠা জোৱান্ তোৰ ।

আহা কি মজাব অ' বুল্-বুল্ তই
ক'ত শিকিলি গান গাবলই—
কিয় মোৰ দিলত দি গ'লি দৰদ্ অ' বেইমান
দিল্ নপৰিল জুৰ ।

কিয় কৰিলি দিল্ হাইবাণ্
অ' বুল্-বুল্ তই মাৰি কিনো বাণ
আজিও মোৰ দিল্ আকলোৰ্ হায় অ' মুছাকিৰ
তহুবিৰ আঁকি তোৰ ।

কিয় ভাবিলা   প্রাণ সঁপিলা
 কপ আঁকিলা অই,
 নিঠুৰ হিয়া সি   ষাভনা দিয়া
 গায় ক'লীয়া ঐ।

কিয় পিঙ্গালা   ফুলবে মালা
 অঞ্জলি দিয়া অই—
 দিব যে হাঁহিটি   নিব সি হিয়াটি
 মুখত বাঁহীটি লই।

কিনো যাছ জানে   সি ছটি নয়নে
 হৃদয় হানে ঐ
 গাগৰি কাষতে   যগুনা পাবতে
 নাথাকিবা যাতে বৈ।

বন্ধু, হ'বা আজি মোৰ মহানিশা—মুখে তুখে অজুৰাগী,
 লোকৰ হকে জীৱন নিয়ালোঁ, নেপালোঁ ককণা মাগি।

ৰাতি দিন কত কান্দিলোঁ মই
 ব্যথাৰ অশ্রু লগৰী লই
 মনটি তোমাক সঁপিছোঁ বন্ধু, থাকিবানে আজি জাগি ?

দান লোৱা আজি ভগা বীণা মোৰ
 বজোৱা এবাৰ বিদায়ৰ নুব
 সকলোৱে আজি থাকিবা বন্ধু—নেথাকিম মই বৰাগী।

গ'লাগৈ তুমি হে কৰ্মবীৰ ! সকলোকে আজি কন্দুৱাই
হুপুনী আমাৰ ভাৰত-মাতৃৰ পুণ্ডিল হুখেৰে বিলাই ।

পূজিছিল তুমি জন্মভূমিক ভকতি অশ্রু বোৱাই
দিছিল যে তুমি জাতীয় যজ্ঞত জীৱন আৰ্জ্জি আগবঢ়াই
হে মহান, স্বার্থত্যাগী ! গ'লাগৈ আজি কন্দুৱাই
খই গ'লা তুমি অমৰ সাহিত্য ভাষাৰ অমিয় বসে বোৱাই ।

কাহানি আহিবা নবীন উলাহে নব জাগৰণ জগাই
স্বৰাজৰ অমিয় গীতৰ চাপৰি কাহানি দিবাৰি লগাই
তোমাৰ কৰ্মৰ অসীম উজ্জয় থাকোক জগত পোহৰাই
থাকি সবগত শ্ৰবতৰা হই দিয়া যেন কৰ্তব্য সোৱৰাই ।

(কৰ্মবীৰ নবীনচন্দ্ৰ বৰদলৈদেৱৰ পৰলোকপ্ৰাপ্তিত ব'চত)

ସୁବ-ବିଜ୍ରବା

ভাস্করমূলক

॥ ১ ॥

তুমি আনি দিচ্ছা মোর
মনে-প্রাণে ধ্যানে-জ্ঞানে
চিরশুন্দর ছবি তোমার ।
দেখো, অস্তরে-বাহিরে
পর্বতে প্রান্তরে
তুমি বিশ্ব-আলোক আধার ।
তুমি, মধু-মুকলীধারী
নিজন-বিপিন-বিতাহী
তুমি শুন্দর মোর হিয়াৰ ।

॥ ২ ॥

হেব, শ্যাম বৰণীয়া গধূলি বেলিয়া
বজালি মোহন বেণু—
শিবত যে তোৰ কিৰীটি
মুখত মধুর হাঁহিটি
ক'ত চৰাইছিলি ধেনু—শ্যাম বৰণীয়া
বজালি মোহন বেণু ।

যমুনা তাউনী
যমুনা বাললী
তোৰেই শ্রুতে হেনো—
কিয় বেণু বজালি
কিয় ধবা কঁপালি
উকতাই কদমৰ বেণু—শ্যাম বৰণীয়া
বজালি মোহন বেণু ।

ଅଶାମୋ ବ୍ରହ୍ମା ପବନ ଶୁକ୍ଳଜନ
ତୁଁ ଚ ବିଷ୍ଣୁ-ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ସୃଜନ
ତାବନ-କାବନ ବିଷ୍ଣୁ ଭଗବାନ ।

ସତ୍ୟ ମତେଶ
ସତୀ-ପତି କୈଳାସ
ବନ୍ଧେ ଶୋଭିତ କାମ କୁଳବାନ ମଦନ ।

ପ୍ରେମବେଶେ ମଗନ
ଦେବସି ନାବଦ
ମଧୁର-ଛନ୍ଦ ବାଣେ ଗାରୁଡ ଶୁଣଗାନ ।

କୋନେନୋ ବଞ୍ଚାଲେ ବାଞ୍ଛା ମଧୁର ବାଗିନୀ
ଚଞ୍ଚଳ ମାଲିନୀ କମ୍ପିତ ଧବନୀ ।

କୋନେନୋ ଶୁନାଲେ ଆହି
ସୁର-ସୁଧା ବାଗିନୀ
ଶୁନି ସବଗବେ ପରା
ନାମେ ମନ୍ଦାକିନୀ
ହବେ ପବନେ ନାଚେ ଶ୍ରୀମଳ ବନିନୀ ।

পদূলি মুখতে   গদলি অ'ত
 কোনেনো বজাতি মুবলী,
 শুনা শুনা সখী   মুবলীৰ ধনি
 উঠিছে পৰাণ উধলি ।
 সি, গো-ধেনু সখী লগতে লৈ
 আছেহি তোমাব পদূলিত বৈ
 ধলিৰে চানিলে   অ' মাৰ সখীটি
 গুৰ্বনি তোমাব পদূলি ।
 দিয়া সখী আনি চৰণত ফুল
 নিদিলে হবা ঐ কান্দি বিয়াকুল
 তাৰ শিবত কিবীটি   মুখত হাঁহিটি
 নিতৌ দেখা দিয়ে গধূলি ।

ক'লৈনো ওলালি   অমন বলিয়া
 ভগা তোব ডিঙৰা বায়
 তোৰ, লগতে ওলাইছে   বকুৰে বাকৈ
 কেনেকৈ যাবি বুজাই -
 ভগা তোব ডিঙৰা বায় ।
 কোনে তোক মাতে   সিপাবৰ ঘাটেতে
 বাৰে বাৰে বিভিয়াই,
 কিয় শুনি যে কান্দিলি   বাকৈৰে বিননি
 জুগাল চকুলো বোৱাই—
 ভগা তোব ডিঙৰা বায় ।
 তই ক'লৈ আহিছিলি   ক'লৈনো ওলালি
 অ'মন বলিয়া ক'ই,
 ইপাবৰ ঘাটেতে   বহি তোৰ বাকৈয়ে
 কান্দিব তোকেনো ধিয়াই
 সিপাবৰ ঘাটলৈ চাই ।

প্রণামো তোমাক শতবার
 হে গুরু, দেবতা মোর
 দীক্ষা দিয়া তোমার প্রেমর
 চিবমঙ্গল মধুর ।

পদলিতে নার - গ'বটাই
 থৈছে হিয়াৰ প্রদীপ জ্বলাই
 কুটীৰত মোৰ উঠক বাজি
 তোমাৰ প্রেমৰ সুৰ ।

মাগিছো মই ভিক্ষা তোমাৰ
 বস্তু-কমল চরণ এবাৰ,
 দান লোৱা প্রাণ কৰি হিয়াৰ
 সকলো ব্যর্থ ভাবনা দূৰ ।

হুপুজোঁ পাষণ প্রভু, মূৰতি তোমাৰ—
 ভাগি য'ক মন্দিৰ, সোণৰ দুৱাৰ ;
 (মোৰ) নিদিষ্ট প্রদীপ আৰু ভাৰতি সন্ধ্যাৰ
 আলোহীন হ'ক প্রভু চিৰ-অন্ধকাৰ ।

আকিম হিয়াত মোৰ গৰতি তোমাৰ
 পিকাম তোমাক ভক্তি অশ্রুহাৰ
 যাচিম হিয়াৰ যত গন্ধ-সন্তাৰ ;

তুমি আহ। হে হৃদয় বীণাৰ
 তুলি তাঁৰে তাঁৰে মধু-স্বৰাৰ ।

কোন বলিয়াই বাঁহী বজাই

তুলিলে কি শ্রব,

কবে যাবে চতুর্বাণি

কোন সি চতুর্বাণি

তুলিলে কি শ্রব ।

বাবে বাবে বাঁহী বজাই

কি যে শ্রমধুব,

যমুনা উত্তলা কবে

কোন সি নিষ্ঠুর সখী

তুলিলে কি শ্রব ।

কিয়নো তার বাঁহীবে শ্রব

নপবে ঐ গুণ,

বিবহবে হিয়াখনি

নপবিলে জুব সখী

তুলিলে কি শ্রব ।

॥ ১০ ॥

নিয়া তুমি পাৰ কৰি হে হৰি মোৰ

নিয়া তুমি পাৰ কৰি.

আহিছিলো লগত যাব মই

সিও যে গ'ল এৰি হে হৰি মোৰ

নিয়া তুমি পাৰ কৰি ।

ইপাৰতে মোৰ ভগা পঁজাটি

সিও যে ছাই হ'ল পুৰি

সাজো লাগিলে একাৰো আছিলে

নিয়া তুমি পাৰ কৰি হে হৰি মোৰ

নিয়া তুমি পাৰ কৰি ।

ইপাৰৰ ভাৱনা পেলালোঁ পাহৰি

সিপাৰণে আশা কৰি

লৈ যোৱা তুমি পাৰ কৰি মোক

বাই ভৱ-তৰী হে হৰি মোৰ

নিয়া তুমি পাৰ কৰি ।

॥ ১১ ॥

মমতা যদি তোৰ নাই অ' পূজাৰী

কেনেকৈ পূজিবি দেৱতা তই,

নাই যদি যোৱা চকুলোৰে ভাছি

কিহেৰে-যাচিবি অঞ্জলি এ ।

পাৱ যদি বাখা তই অ' পূজাৰী

পূজাৰ সহায় আগত থৈ

কঙ্ক যদি তোৰ হিয়াৰ ছুৱাৰ

কেনেকৈ আহিব দে : এ

ভাব যদি তই নকৰো সাধনা

হুপুজো নিষ্ঠুৰ দেৱতা এ

তোৰ যে দেহাৰ কোন সি পৰাকী

চাৰি ভাৰি-গুণি মমতা লৈ ।

তে নিষ্ঠুর দেহতা মোর
পৰেনে মনত বকুল বনজ
শিকোৱা সেই মালা গাঁথি ।

তোমাৰ ব্যাকুল বাঁহী শুনি
ধৰিছিল ময়ূৰে চালি
বহিছিল যমুনা উভতি ।

হে প্ৰিয় কাণু শ্ৰাম
বেনি গ'লে দেখা পাম
তোমাৰ মোহন মূৰ্তি ।

আজিও যমুনা নদী
গায় কত বাখা-গাঁতি
মিলন মধুৰ স্মৃতি ।

অ' আই মহাকালী ।
কিনো যে তই ৰূপ ধৰিলি ।
তই ডাইনী-যখিনী সজে লৈ
ওলালি আউলী-বাউলী হৈ
হাতে খড্গ ধৰি নবমুণ্ড কাটি
কিয়নো আই মালা পিন্ধিলি ।

তোৰ, বহু সাৰুজনে পূজে বাতি দিনে
আৰু কেও নাই বুলি তোৰ বিনে
তোৰ প্ৰাণপতি শিৱৰ বুকুত
উলঙ্গিনী হৈ কিয় নাচিলি ?

বিনো দি তোৰ ভূষিম আই
পূজিম ভক্তি-অৰ্চা বোৱাই
ধৰ পুণাৱতী ৰূপ শিৱ-সতী
আদৰ্শ ব'ক জগত জলি ।

॥ ১৪ ॥

আহা আজি মোৰ হে শ্যামবাট
ক'ত আছা তুমি লুকাই,
কদমৰ ডলতে আছো বাট চাই
আহা হে বাঁহীটি বজাই।

নিবেদিছো মোৰ জীৱন-যৌৱন
লোৱাহি চৰণে চপাই
ফুলেৰে সাজিছো ফুল প্ৰেমাঙ্গন
থৈছো হিয়াতে সজাই।

তাহানি যে সেই বাঁহীৰ শ্ৰবত
যমুনা বৈছিল উজাই
আজিও মোৰ আহা মনে প্ৰাণে
মৃদুল বাঁহীটি বজাই।

॥ ১৫ ॥

হুদিন হুনিয়া   এৰি থৈ বলিয়া
ওলা বিচাৰি প্ৰেম-হুনিয়া,
আক নিদিবি   মায়া মদিৰা
উতলাই তোৰ দিল দৰিয়া ;
এই যে হুনিয়া হুনিয়া
সপোনপূৰীৰ ছয়া-ময়া
হা পলাই খোজ   থৈ তোৰ বলিয়া
পাহৰি এই মায়া হুনিয়া !
তোৰ যে সজাৰ দৰদী-প্ৰিয়া
যাৰ লাগিব এৰি এতিয়া
তোৰ শ্ৰবতে   অ' বলিয়া
আছে বন্ধা এই মোৰো যে হিয়া।

॥ ১৬ ॥

হেৰ পাষণ পুৰাতী বিয় তই

তাৰ নগলে পাষণ হিয়া

হলি মাগোৱা মন্সলীয়া

গোৰ মায়া বাগনাৰে মন বান্ধি লৈ।

হোৰ চা দীপ-আৰাধি

হিয়াৰ খলিত

অগিছেনে ভকতিৰ

দেৱতা স্মৃতিত

তই গলাব লাগিব তাৰ পাষণ হিয়া

এদি যং বাগনাৰ মোহ মায়া

তই, কান্দিব লাগিব তাৰ বন্দুৱাবলৈ।

॥ ১৭ ॥

বোনে আঁকে ছবি

চিৰ-মুন্দৰব,

দিলে মূৰ্ছ হাঁহি

ভুটি অধৰৰ।

বোনেনে আঁকি

ৰক্ত চৰণ

কৰি মিনতি

চিৰ বৰণ

দিয়ে ভক্তি পূজা

প্ৰেম অধৰৰ

নাড়ি গায় নিয়তিয়ে গুণ অ' বলিয়া
 তোৰ জাঁৱনৰে শুব—
 মেট শূৰে লৈ আহিব তোলৈ
 নভগা টোপান ঘোৰ ।

তাই যে নিয়তি নিঙ নিঙ শূৰে
 নায়াৰ আবে আবে নাচি নাচি ফুৰে
 আঁজি, তাইয়ে ভাঙিব হেৰ বলিয়া
 সুখৰ সপোন তোৰ ।

॥ ১৯ ॥

বোনে কি অ' মন দেখুৱালে ভাও
 কৰি তোক অই বলিয়া
 বিয় ক্লান্দ তই উৰি যাবি গই
 অ' মোৰ পৰাগ-পখীয়া ।

চাই যা অ' মন আহিছ যেতিয়া
 যাব লাগিব বাট দূৰীয়া
 কাহানি হ'ব তোৰ ভৱ-খেলা ওৰ
 পৰিব জীৱনৰ যৱনিকা ।

তোৰ যে অ' মন বুকুৰে মাদলি
 কোনে কাটি নিলে আছিলে উজলি
 কোনে দেখুৱালে কন্দুৱাই তোক
 কোন সি বিখ-ভাৱবীয়া ।

॥ ২০ ॥

জীৱনৰে কিনো গান গাবি অ' ব'ৰাগী

জীৱনৰে কিনো গান গাবি,

এবেলি যে জনম ঐ এবেলিনো মৰণ ঐ

ভালকৈনো ভাবিয়ে চাবি.

ভালকৈনো ভাবিয়ে চাবি অ' ব'ৰাগী

জীৱনৰে কিনো গান গাবি ।

গাওঁতে তই বাখিৰি গানৰে ঐ প্ৰাণটি

তালতেনো তালটি দিবি,

নাই ক'তো ধানি ঐ জীৱনে তৰণী তই

ভালকৈনো বায়ে মাৰি

ভালকৈনো বায়ে মাৰি অ' ব'ৰাগী

জীৱনৰে কিনো গান গাবি ।

॥ ২১ ॥

আজি বীণত কি বাজিল মূৰ

হে প্ৰিয়, হে বন্ধু মোৰ,

সিৰে চকুলোৰে ক'ত হবগৈ লীন

কোন অসীমৰ মূৰ ।

কিয় নয়নৰ মোৰ দৃষ্টি নাশি

আছিল একাৰ ঘোৰ,

কোনে চপালেহি ইপাবত মোৰ

জীৱন-সন্ধ্যাৰ ভূৰ ।

তুমি ক'ত আছা কোন অসীমৰ

হৈ অচিন বন্ধু মোৰ

কবা ভোষাতে লয় হে তুমিময়—

নিবা কিমান মূৰ ।

কিয় পৰাণ বীণাৰ তাঁৰে তাঁৰে
 কোন অসীমৰ
 অচিন বাগিনী
 উঠে বাজি মোৰ কিনো শ্ৰবে
 গালো বা নাগালো গান
 পালো বা নাপালো মান
 নাই একো ক্ৰতি
 নাই অভিমান
 গাই যাম কান্দি চকুলোৰে

কিহেৰে পুঞ্জিম আজি
 হে বিশ্ব-ভাগমনী ।
 দিয়া দেৱী দিয়া মুক্তি
 হে মুক্ত দায়িনী ।
 কিহেৰে নিবেদোঁ আই
 সন্তান যে দীন হীন,
 আছে বন্ধা শিকলিৰে
 হই চিৰ-পৰাধীন—
 দিয়া মুক্তি, ধৰা মূৰ্তি
 অম্বৰ-নাশিনী ।

॥ ২৪ ॥

আজি, আকাশে বতাহে গাঠছে উল্লাহে
‘জয়া’বে কাছিনী আই—
গাওঁ আহা সবে উচ্চ কণ্ঠে
জয় সতীবেই জয় ।

লোৱা লোৱা আই হে মহাসতী
যাচিহঁো অঞ্জলি হিয়াৰ ভৰতি
আজি, তোমাৰে কিবীটি তোমাৰে মূৰতি
পূজিম হিয়াত লই ।

দেখুৱালা তমু পতি-পৰায়ণা
আদৰ্শ সতীৰ কঠোৰ সাধন।
আই, তোমাৰ মহান ভাৰ্য্য কিবীটি
আছে যুগমীয়া হই ।

॥ ২৫ ॥

জাগে মধু উল্লাস চিত্ত উদাস
বাজে মধু মূবলী কাৰ
দোলে মন-বন-হিল্লোল-দোল
ফুলে কলি কুসুম কব্বি-কল্পনাৰ ।

উচ্চল, চঞ্চল
ব্রজকুল কামিনী
বাজে বিনি-জিনি
কঙ্কণ-কিঙ্কিনী
নাচে তবজিনী
শ্ৰেয় উদ্গাদিনী
তোলে কল্লোল হিল্লোল
বোল যমুনাৰ—
বাগে, হৃদয় বজ্জিত
মধু-বাসনাৰ ।

নামে' নামা দেবী তে বাঁগাপানি
নৃহল মলয়া বসন্তবাণী ।

শোভে পদতল

কুসুম-কমল

খেত বরণী হংসবাহিনী ।

হে বিশ্ব মধুভাষিনী

তুমি সব শাস্ত্রজননী

তুমি সঙ্গীতবাণী বাদিনী

হে মধুময়ী আনন্দদায়িনী

জয় জয় তয় আজি

হে ঋতু-পতি

জয় মদন মোহন মূৰ্তি ।

প্রকৃতি কুসুম রাজি

নাচে পবন পবন আজি

গাই বিহঙ্গী আকুল কণ্ঠে

প্রেম-মুখা গীতি ।

॥ ২৮ ॥

বোনে পিথালে অ' দিহানা
জুয়া পিথলা ঠুঠু বদি,
ভাতিছে তোব দিল-দৰিষাত
কোন দ'দাব দবজুতবো ।

কোনেনো তোব মন সজালে
শাদুব চেপি বস পিয়ালে
আজিল যি তাব চৰ্খটিলে
নাটিলে খাত নাহে যে ঘৰি ।

বেইমানী তোব দিল দবদী
কপৰে মদিৰা পিয়ালে যদি
পি ল আজি পবাণ ভৰি
যাব লাগিব ছনিয়া এবি ।

॥ ২৯ ॥

সন্ধ্যা আবতি দিয়ে কোন বিবহী
অশ্রু বোরাই,
বুকুৰ আঁচলখনি পবনে আহি
দিয়ে উকরাই ।

শূণ্য মন্দির হায় প্রদীপ জ্বালি
বন্দে হুন্দ-গীতি অশ্রু ঢালি
নাহিল দেৱতা দিক্ উজলাই
কান্দিছে থিয়াই অশ্রু বোরাই ।

কিয় উগল-থুগল ব্যথিত হৃদি
উঠে গগন পবন ব্যাপী
বিনি বিনি সেই বিননি
বেদনাব চিতা-জুই উঠে জ্বলি
কাব দক্ বিবহত পৰে ঢলি
আকাশ প্রদীপ হায় জিমিক-চামাক
যায় যে জুয়াই অশ্রু বোরাই ।

॥ ৩০ ॥

দিব বুকুৰ শোণিতে নাথ
অঞ্জলি তোমাৰ,
যাচি বক্তৃ-কমল হিয়াৰ
চৰণ পূজাৰ ।

চাই, নয়নে হিয়াত ছবি,
আঁকিব তোমাৰ,
দিব গাঁথি সকলো বাখাৰ
প্ৰেম অশ্রুহাৰ ।

তুমি তুলি শূৰ অনিৰ্বাৰ
হিয়াত বীণাৰ
থাকি হিয়াত বজাই মোৰ
নিছিঙিবা তাঁৰ ।

॥ ৩১ ॥

গান, তুমিয়ে এটি নৈৰ পিৰি
হৰি-মন-প্ৰাণ
মান, তুমিয়ে শিকালো তোমাৰ প্ৰেমৰ
ৰূপ অভিমান ।

বাণ, তুমিয়ে মাৰিলা হিয়াৰ মাজত
বিজুলীৰ বাণ—
তান, তোমাকেই মোৰ আকোৱালি ধৰা
পৰাণৰ তান ।

দান, তুমিয়ে দিয়ালা তোমাৰ পদত
প্ৰেম প্ৰতিদান
গান, তুমিয়ে গোৱালা তোমাকেই চিৰ
ভালপোৱা গান ।

ধৰিবি কি কপ সলাই থ' মন
 এই বং মচা গ'লে দেহাৰ
 পাব আকৌ জানো জনম ধৰাৰ
 লগত যত বন্ধু, প্ৰিয়াৰ ।

তোৰ, মচা গ'লে এট বং দেহাৰ
 দেখিবিনে বং ক'লা একাৰ ;
 ভই, সানি লৈ সেই বং একাৰ
 দিবি খোজ কোন ছনিয়াৰ ।

(তই) পাবি গইনে থাকিব তাত,
 এনে পোহৰ জ্যোতি-ধৰাৰ
 তাত গাবি গইনে স্মৰ ইয়াৰ
 নোগোৱা তোৰ গান হিয়াৰ ।

বনগীত

॥ ১ ॥

তই, অ' মন বলিয়া
হবিনাম একাকি গা,
হবিনাম অমিয়া পি লৈ বলিয়া
ছহাতে চাপবি বা ।

তই যে অ' মন কোনোবা দেশে
এছাটি খস্কেকব বা,
কোনোবা দিনা ঐ ঢলি যে পবিব
তোৰ আলমুৱা গা ।

কালৈ ঘটিলি ধন—তই অ' মন
কোনে খাব ভাবি চা—
তোৰ মৰিলে লগত নাযায় কোনো ঐ
হবিনাম লৈয়ে যা ।

কালে সাঁচিলি বন তই অ' মন
 কালৈ সাঁচিলি ধন,
 চকুবে চোপনি চকুতে নিয়ালি
 কিয় হ'লি উচাটন তই অ' মন
 কালৈ সাঁচিলি ধন ।

তোবে দ্বারবত কণা-খোজনীয়া
 তোকে বোলৈ মহাজন
 তোতকৈ এজন আছে মহাজন
 নিচিনিলি সেইজন তই অ' মন
 কালৈ সাঁচিলি ধন ।

যেতিয়া আহিব তোবে ঐ চমন
 কোনে খাব তোৰ ধন
 মাটিবে দেহাটি মাটিতে মিলিব
 হাডতে গজিব বন অ' মন
 কালৈ সাঁচিলি ধন ।

কিয়নো তই বজালি বীণে ঐ ববাসী
 কিয়নো তই বজালি বীণ,
 জীৱনে তোৰ ঢাকিলে বিবাদে ঐ ডাৱবে
 বিফলেনো নিয়ালি দিন—
 বিফলেনো নিয়ালি দিন ঐ ববাসী
 কিয়নো তই বজালি বীণ ।

ব'দে-ববসুণে তই তিতিলি বুৰিলি ঐ
 দেহাটিও কবিলি ক্ষীণ
 উজটিতে ভাঙিলি হাতৰে ঐ লাথুটি
 বাটৰো হেৰুৱালি চিন,
 বাটৰো হেৰুৱালি চিন ঐ ববাসী
 কিয় তই বজালি বীণ ।

কোনে দেখা দিলি   মপোনতে আঁচি
 হিয়াতে বজালি বাঁহী
 কিয় কৰি গ'লি   আউলী বাউলী
 মাৰি মিচিকিয়া ঠাঁটি মোৰ বানে ঐ
 হিয়াতে বজালি বাঁহী ।

বোনে ছিঙি নিলি   হিয়া-ফুলনিৰ
 অতি হেঁপাহবে পাহি
 মোৰে চকুলোত   বোন তই বান্ধ
 গ'লি তিতি-বুৰি ভাহি মোৰ বোনে ঐ
 হিয়াত মোৰ বজালি বাঁহী
 বোনে সবজিলি   গুৰনি ধৰণী
 বিনো যে মায়াৰে গুহি মোৰ বোনে এ
 হিয়াতে বজালি বাঁহী ।

॥ ৫ ॥

মটো চুবালে   তগিও শুকালে
 চুকাই কি কৰিব পৰাণ জুৰ,
 বুকুৰ বাঁয়ে   বিনাবনে কান্দি
 লৈ তাৰ এধানি সোৱাদ মধুৰ ।

গাৰ চালে কাটি   নিয়া চোৰে আৰু
 পাবনে বিচাৰি বৰিবলৈ চুৰ
 ইপাৰতে আহি   চাপিবনে আৰু
 মোৰনে ওলমা জীৱনৰ ভুৰ !

বলি মাৰে গ'লে   সন্ধিয়া আহিলে
 তৰা জিলিকিব গগনৰ দূৰ,
 গীত শেষ হ'লে   সভাও ভাগিলে
 থাকিবনে বাকি পৰাণৰ মূৰ ।

ক'তেনো এবি আহিলো বৈ
অ' মোৰ চেনেহী গাঁওখনি এ

অ' মোৰ ধাননি পধাৰখনি
অ' মোৰ শুৱনি লুহুতখনি
ক'তে এনি সোমালোহি মই
অ' মোৰ চেনেহী গাঁওখনি এ

অ' মোৰ চৰাখে বনগীত গোৱা
বা-বিব বসন্ত মলয়া বোৱা
অ' মোৰ দুৰনিৰ পৰ্বতৰ টি
উঠে তাত হৰিণীৰ শুবীয়া ৰিং
শুনো ছিয়া ভবি খণ্ডেব বৈ
অ' মোৰ চেনেহী গাঁওখনি এ

অ' মোৰ লখিমী দেশৰে ভাত
অ' মোৰ বাঁহেৰ মুন্দি দা
অ' মোৰ গাঁৱৰে নিৰলা বাট
জুৰ লৈ গহৰে শীতলী ছাঁত
কাহানিনো দেখা পামগৈ
অ' মোৰ চেনেহী গাঁওখনি এ

পৰক আপোন কবি দিলি চক্ৰ এৰি
কবি আপোনাকৈ পৰ,
দিলি মাজ-মজিয়াত বৰে পাবা পাবি
এৰি চেনেহৰে ঘৰ—
কবি আপোনাকৈ পৰ ।

বগে দেখি শবণ লৈ 'অ' শতুকৰ
লুকায়ে দিলি'গ ভব
লুকায়ে থাকিলি বশো নাজানিলি
লই জনমে নৰব—
কবি আপোনাকৈ পৰ ।

ঘৰো হেক্সালি বেশো হেক্সালি
হ'লি জীচেবেলা মৰ
নাট যে থাকিব ঠাই দে তত্ হেক্সাই
হাববে মাজলৈ লব—
হাবিতো দেখিবি পৰ ।

॥ ৮ ॥

বা হেব বলিয়া
বৈ বৈ পেপাটি বা,
তোবেনো লগবী নেপাইছে আহৰি
নাচে ভাঙি ভাঙি গা ।

উজনি নামনিৰ গাত ঐ লাগিছে
বহাগী পিহুৱা বা—
বুঢ়া লুইতৰো উঠে ডেকাধনি
বঙতে নাচিছে চা ।

সিপাৰে জিলিকে নাৰায়ণ শিমলু
এধানি শূৰীতল ছাঁ
নাচোতে বাগোতে লাহতী গাভৰু
ব'দত ঘামে-জামে গা ।

কোন সেই কপহীর ঘাট অ' মইনা
 কোন সেই কপহীর ঘাট
 হাঁহি হাঁহি তাই কপকে চাই চাই
 নিতৌ গা পখালে তাত অ' মইনা
 কোন সেই কপহীর ঘাট ।

তাত নিতৌ পল চবি থাকে অ' মইনা
 খাই কুমলীয়া পাত
 পাতে মইনা কুমলীয়া
 পাতে মইনা কুমলীয়া
 খাই কুমলীয়া পাত ;

কিনো ফুরে ধবি চবাই-চিবিকটি
 মাতে বিনন্দীয়া মাত অ' মইনা
 কোন সেই কপহীর ঘাট
 তাই উটুয়ায়ে দিয়ে দীঘল চুলিটারি
 বুলায়ে লারগী হাত
 হাতে মইনা লারগী
 হাতে মইনা লারগী
 বুলায়ে লারগী হাত ।

মাতুবি থাকোতে অজলা কোঁদবব
 মেবিয়াই ধবিলে গাত অ' মইনা
 কোন সেই কপহীর ঘাট ।

॥ ১০ ॥

নূলে নইনা কেতেকী ভগবে নালতী

গোকুতে মলে মলাই

মনবে পখিলী বঙতে উয়লি

নাচি নাচি উৰি যায় ।

আমবে ডালতে মলবে গোকুতে

কুলিটিয়ে কিনো গায় ,

সি দুব-সুদুব মৰমবে বাণী

মনতে পেলাই দি যায় ।

কিয়নো বলিয়া ব'দত ঘামি জামি

নাচি নাচি বীণে বায় ,

তাক মপোনৰ সফু'বা হেঁপাহৰে কি বা

লাহে হিয়া উদঙায় ।

॥ ১১ ॥

পৰ্বতৰ আজলী হৰিনী ঐ—

নাহিবি নামি তই দেখি সেউজীয়া

ভৈয়াম'ৰ পথাৰলৈ ।

নাহিবি নাহিবি তই

তোৰ হিয়া জ্বলীয়া অই—

থৈছে ব্যাধ জ্বালতে বন্দীকৈ

নাহিবি চাই তই বান্দিবনৈ ।

আহিলে সন্ধিয়া ঘোৰ

মনত কি লাগিব তোৰ

তই পৰ্বতৰে হিয়া ভাঙি থৈ আজলী

দিহিঙে দিপাঙে বিনাষি গৈ ।

॥ ১২ ॥

ত' ক'তে শিকিলি হেৰ বলিয়া
কিনো বিবহৰে গীত,
বুকুৰ বীণাতে ঘোৰ
উঠে কি ব্যথাৰে শুব
তোৰে অই বাগীত ।

তোক কোনেনো পিয়ালে লৈ
কপৰে ফটিকা ঐ'
তই মাটিতে বাগৰি
পৰিলি ভাগৰি
তাবেনো অই বাগীত ।

কোন নিজানতে তই
খাকোতে উমলি অই
তোক কোনে দিলে হিয়া
হেৰ বলিয়া
পালি বা নাপালি চিত ।

॥ ১৩ ॥

পৰ্বণ্ড জুইনি গাতিছে বাগৰি
সমকি স্মকি বৈ
মনে কথাটি কৈ থৈ আহিছে
শিলনি বুকুতে ঐ ।

ভৈয়ানৰ লুইতে সাদনি মাতিলে
'হা' মাৰ দুটি ঐ—
যাওঁ দিলি-জুল বঙতে উমলি
শুব সাগৰলৈ বৈ ।'

দিপানৰ বকুত উঠেগৈ উপাৰৰ
বিবহৰ বিননি ঐ
মাৰ গ'ল বেলিটি পছিমৰ বুকুত
বঙাকৈ জেউতি থৈ ।

পৰ্ণতব বৃক্ষতে অ'-

নৈলৈ ফুলিলি

মোৰ মন মুহিলি

খোপাকৈ পাতবে

ফুল নাহববে

ওখকৈ গছবে ঐ ।

গোন্ধে ফুল নাহবৰ অ'

কৈলৈ আনিলি

বতাহৌ বাউলী

মোৰ মন অলিয়া

মোৰ মন বলিয়া

কৰি কন্দুৱাবলৈ ।

ভাতে বনৰজা অ'

কৈলৈ বাহে ল'লি

আতৰি নগ'লি

বৈয়ামৰ ওপজা

মোৰেনো কলিজা

কামুৰি খাবলৈ তই ।

॥ ১৫ ॥

অ' কেডকী উবি উবি তই
কাকনো মাতি কুব বিড়িয়াই
এনে কি কাব পৰল পালি
কাল যে তই হিয়া ভুৰুয়াই ।
কি ছবি আঁকিলি কোন নিজানত
তাৰে স্মৃতি লৈ কুব বিজানত
কোনেনো ডোক অ' কেডকী
আহো বুলি থৈ গ'ল নিচকায় ।

অ' বিহঙ্গী বিবহী কেডকী
কাকনো মাতি বৈ বৈ থাকি
কিয় দিলি মোক দূৰ-সুদূৰ
সেই নিষ্ঠুৰৰ স্মৃতি সোঁৱৰায় ।

॥ ১৬ ॥

বতাহে সাৰি দি যায় অ' মইনা
কৌন্তৰৰ ওমলা বাট,
ব'দৰ জিলিকনি থাকে ত্ৰিলেমিলাই
কপহী কুঁৱৰীৰ গাত ।
কোনে কি বুলিলে কপহ কৌন্তৰক
কবিত নোহাবি শাঁত,
চাংমাই-শালতে যোজান পৰি যায়
কপহী কাঁহীৰে ভাত ।

উষে আঁকি মাৰি বচকী পখিলী
বিব্ বিব্ স্মৃতি বা-ত,
জোলাৱা এবেলি অ' মোৰ মইনা
উলি আহো সৈ তাত ।

গাঁত মইনা পৰে হিয়া
 বিদি বিবি শ্ৰুতি বাত,
 পাত মইনা নাচে অই
 বিছৰেণো বিধিনাৱ পাত ।

ঘাট মইনা লুইতৰ
 কপহীনো বালিৰে ঘাট,
 গাত মইনা টুৰ ঐ
 বঙৰেনো মীমা নাই গাত ।

মাত মইনা মিঠা মিঠা
 বিছৰতী চৰাইৰে মাত
 বাট মইন, গাত
 গোকৰেনো সঁজুৰ বাট ।

ছাঁত মইনা বলিয়াব
 নপঢ়ে হিনা
 গাত কিয় ঘনে পতি
 অনা জুই জলে ঐ গাত ।

॥ ১৮ ॥

মোবে মইনা কুমলীয়া ফুল
মোবে মইনা কুমলীয়া
কোনেনো ফুল কন্দুয়াই
কোনেনো ফুল বান্ধি কিল্লাই
কাবেনো ঐ জগবীয়া ?

মোবে মইনা দিলা খেলি
থাকে বাটত উমলি
কোনে মাৰ চকুত ধূলি
নেজান বাজকৌৱৰ বুলি
কোনে হেৰ লগবীয়া ?

মোবে মইনা ফুলকৌৱৰ
খাই মাকৰ আদৰৰ
বান্ধিয়েনো পানী আৰি
গা ধুৱাই তেল মানি
পিছাই দিয়ে চুবিয়া ।

॥ ১৯ ॥

সোণৰ ফুলে কটা কাঁহী অ' মইনা
কপৰ ফুলে কটা বাটি
তাতেনো কৌৱৰে খায় ভাতে-মাছে
নিতৌ বোহে-ঠেহে পাতি (অ' মইনা)

কি ফুল ফুলিলে কৌৱৰৰ ফুলনিভ
গোন্ধে মলেমলাই বাতি—
লৈ যায় কৌৱৰক ফুল-কুঁৱৰীয়ে
হাঁহি হাঁহি তালৈ মাতি (অ' মইনা)

কৌৱৰৰ শুকুলা হাতী অ' মইনা
উঠি ফুৰে দিনে বাতি—
দূৰতে দেখিলে আঁতৰি পলাবা
নিৰ কাণে-মূৰে কাটি (অ' মইনা)

ক'তে হেঁকরালো তোক সোণর সোলেং ঐ—

অ' মোর সোণর সোলেং ঐ ,

ডিঙিতে তোক নাপালো

লিঙ্কিবলৈ মই

অ' মোর সোণর সোলেং ঐ ।

তোকেনো মই ক'তে পাওঁ

বতাহতে উবি যাওঁ

ক'তেনো তই জিলিকি

পৰি আছ গই—

অ' মোর সোণর সোলেং ঐ ।

ক'তেনো তোক পামে মই

সোণরে মোর সোলেং ঐ

মোকেনো তই ইঁহুয়াই

মোকেনো তই কন্দুয়াই

ক'লৈ গলি ধই—

অ' মোর সোণর সোলেং ঐ ।

॥ ১১ ॥

কল্ কল্ কল্ তোৰ শুব-নিজৰা

কি যে অট শুনব

অ' ভৈয়ামবে নট

নহবি বলিয়া তট

তোৰ, নিজৰা নিজৰি

আহিব বাগবি

কৰিব হিয়া ঐ জুব ।

তই, নাথাকিব চাট

হেব লাজুকী জোনাই

লাগে যদি ভাল তোৰ

কল্ কল্ মিঠা শুব

শুবৰ শব্দে

নিজৰাৰ বুকুতে—

তয়ো উটি-বুৰি ফুৰ ।

॥ ২২ ॥

কোনে ফুল মাৰে দলি কুঁৱৰীৰ গাত

কোনে ফুল মাৰে দলি—

পাতৰে আঁৰত লুকাই কুলিটিয়ে

মাতিলে কুউকৈ বুলি

কুঁৱৰীৰ গাত কোনে ফুল মাৰে দলি ।

নাচনৌ পৱনে নচুৱালে আহি

মূৰৰ খোপাটি খুলি

সপোনৰে সখা পালে যেনে দেখা

ধৰে ধৰে আঁকোৱালি

কুঁৱৰীৰ গাত কোনে ফুল মাৰে দলি ।

কোনে ফুল দলি মাৰি কুঁৱৰীৰ

এহুৱা শতক হ'লি—

চকুতে সোমাল চকুলো বোৱাই

উৰি ফুল বেণু ধূলি

কুঁৱৰীৰ গাত কোনে ফুল মাৰে দলি ।

—॥ ২৩ ॥

অ' উল্লাসী ফাঙ্কনী ভই

কিয় আহিলি বাউলী হই

কোন শূদ্রৰ কপৰে হাটৰ

কিনো বাতৰি আনিছ লই ।

কিয় নচুরালি কুশুম আজলী

বলিয়া ভোমোৰা আহিব বুলি

হিয়াৰে থলিত মিচিকি হাঁহি

কোনেনো বায় মূৰলী অই ।

কিয় আহিলি বাসন্তী বুলি

দূৰ-শূদ্রৰ বাগিনী তুলি

আজিও বাজে হিয়াৰ বাঁগাটি

হেৰুৱা মোৰ শূৰকে লই ।

॥ ২৪ ॥

ক'লৈ গ'লি মইনা উৰি

কিয়নো মোৰ হিয়া সজা

গ'লি শুদা কৰি (অ' মইনা) ।

কিয় গ'লি ছিঙি মইনা

চেনেহৰে ভৰি

বাৰ্থো বুলি বাধিব তোক

নোৱাৰিলো ধৰি (অ' মইনা) ।

কিনো যে তোৰ অমাতৰ মাত

শুনো হিয়া ভৰি,

চাই পাকিলে চকুলৈ তোৰ

নিয় যে মন হ'ৰি (অ' মইনা)

ভিঙিতে তোৰ গজ-মুকুতা

ঠেঙতে জিঞ্জিৰি

হাঁহি হাঁহি উৰি গ'লি

নাহিলি নে ঘূৰি (অ' মইনা) ।

॥ ২৫ ॥

অ' ফুল বৃত্তি মালতী
কিয়, পাহি মেলি দিলি পৱনে চুমিব
গোড়বে সঁকুৰা কলিটি ।

(মোক) কবি কোনে মোহৰ জ্ঞানি
দেখুৱাই কপৰে কান্ধি
মিচিকি হাঁহিলে অ'
খোপাতে পিছিলে অ'
শুঁখি ফুল ভোৰে চাকিটি
অ' ফুল বৃত্তি মালতী ।

তই পাহি নমৰাবি অ'
হেৰ বেণু মুকুৱাবি অ'
থাকক কপকোঁৱৰৰে লৈ
বুকুতে চৰণ সাবটি
নাহিবি পচোৱা বা ছাটি ।

॥ ২৬ ॥

আক নিবিনাবি বীণে লৈ বলিয়া
জুৰিদে শেষৰে শূৰ ।
বতাহত নাচিলে শুকান সৰাপাতে
এৰি থৈ গছৰে গোৰ
জুৰিছে শেষৰে শূৰ ।
কুলিটিৰ হেঁপাহৰ আমৰে ডালত
কেঁচায়ে কৰিলে পূৰ,
কি শূৰ তুলিলে হুচকুত আনিলে
নভগা টোপনি ঘোৰ
জুৰিদে শেষৰে শূৰ ।
ফুলৰে ডালত ফুলো নাইকিয়া
হ'ল জহি-সৰি ওৰ
আছে ডালে ভৰি কাউৰ শঙ্কণ পৰি
চাই অ' মুখলৈ তোৰ
জুৰিছে শেষৰে শূৰ ।

দেশপ্রেমমূলক

॥ ১ ॥

ডিঙি-কাণ তোৰ ওদা কৰি আই
নিলে কোনে সোলোকাই
তোৰে বৰেঘৰত বৰে দাবি দি
কোনে কাঁহী ভৰি খায় ।

নিশাৰ কোলাত থাকোতে শুই
কোনেনো লগালে পথাৰত জুই
(জাজি) আছে উদং হৈ সোণালী ভঁৰাল
নাই যে লখিমী আই ।

তোৰে পো-জীক কোনেনো আই
বাখে দিনে বাতি বন্ধা বনে বায়,
(আই) তোৰে বিননিত পৰ্বত ভৈয়ামে
কালৈ হিয়া ডুকুৰাই ।

॥ ২ ॥

আই, তোৰ পূজালৈ   বাখিছো হিয়া
কৰি শোণিতৰে পূব,
লাগে যদি আৰু   জীৱন আছতি
দিম হাঁহি মুখে মোৰ ।
নহওঁ পূজাবী   পূজা সাজ পিন্ধি
নাছানিলো মন্ত্ৰ তোৰ
নিনিয়াওঁ বৃথা   মন্ত্ৰিব মন্ত্ৰিয়া
কান্দি চকুলোৰে বুৰ ।
নাগাওঁ তোমাৰ   সলোন সখীটি
মধু মিলনৰ সুৰ,
নহ'লে আইব   পূজা আগভাগ
নলওঁ হিয়ালৈ মোৰ ।

॥ ৩ ॥

দেশৰো লখিমী ঘৰৰো লখিমী
কোনে কয় 'লক্ষ্মী' নাই
ভাষা-ভৰালতে চাবি অ' এবেলি
পাবি হাঁহি থকা চায় ।
ধৰ্মৰ ধানতে ভাওনা-সবাহে
নানা গীতে-বাগে গাই,
সমাজৰে পৰা বৰে মানে পালে
সৱাকো চেৰে পেলাই ।
ভাষা-ভৰালতে থৈ গ'ল ভাষায়ে
অমিয়া বসে বোৱাই,
কদমৰ ডালতে 'বাহী'টি বজালে
হিয়া যমুনা চোৱাই ।
চাই লৈ 'অ মোৰ আপোনাৰ দেশ'
হুটি নকলৈ অপাই
গ'ল গৈ পূজাবী ভাষা সেৱা কৰি
সবগৰ বাৰ্তা পায় ।

(সাহিত্য-সম্রাট লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ স্বৰ্গ-প্রাপ্তিৰ)

অ' আই, বেলিয়ে কবি হাত যোব
তোবে পূব শিতানত শলিঙা লগাই
পছিমত লয়গৈ জুব ।

প্রকৃতিয়ে দিয়ে খোপাতে পিছাই
ফুল জ্ঞানলী বুকুৰ,
মলয়াই বিচে উস্তবে দক্ষিণে
মুখীতল বা মধুৰ ।

সন্ধিয়াই পূজে তৰা দীপ জ্বালি
তুলি আৰতিৰ মূৰ—
তটিনীৰ বুকুত নাচে জানেবাউ
বঙতে হই বিভোৰ ।

নালাগে পেলাব অ' আই লখিমী
চৰণ ধনি নপুৰ—
ধুই চকুলোৰে থাকো সেৱা কৰি
তুলি লৈ শিৰত মোৰ ।

গাহিলে ভুলাব   নোহাব কপতী
 এমুহা দিনেও নন -
 মনে মোব কপতী
 নোহাব নিব কিনি
 এমোনা ভাগি নন ।

বি হব বচিলে   শব্দেও পদ্যলি
 বননিগে প্রেমাসন—
 বননি বকুতে   নবহি ভাব
 নাপাবি মগ্ধে ভাগ ,
 ভাগে ভাব কপতী
 হ'ব কুল চুপহি
 দোপ ভাগি থানে বান ।

থৈ দে সামরি সেইখন আজিলৈ
 শ্রম পূৰ্ণবে নন--

‘না-না’ শব্দেও হই পৰাধিনী

মুচিদে চকুগো কণ

বগে তই কপতী

কব গাহি হাঁহি

‘না-না’ জীবনে পণ

আধুনিক

॥ ১ ॥

মোৰ ঘুমটি ভাঙেহি কাৰ

কণ্-জুণ কণ্-জুণ নপুৰে,

জুদি-নন্দন মুগ্ধবে

গুণ গুণ শ্বেৰে অলি গুগ্ধবে ।

তাৰ তালে তালে উঠে ফুটি

বিশ্ব-আলোক কপ-জ্যোতি

তাৰ, শ্বেৰে শ্বেৰে কত যুগ-যুগান্তৰে

অখিল অৱনী ঘূৰে—

কণ্-জুণ নপুৰে ।

॥ ২ ॥

কিয় নিবৰ হিয়াৰ

মোৰ নিবৰ হিয়াৰ

বিচাৰি আহে কোন বীণ জোঁকাৰি

প্ৰেৰ সন্তাব ।

কিয়নো আহিলা তুমি

অতিথি পুৱাৰ

মোৰ, ছিগিছে বীণৰ তাঁৰ

বাজোতে এবাৰ—

কিনো দি তুমি, চকুলো টুপি

নিয়া উপহাৰ ।

থাকে, আজলী তটীৰ বিজুলী

চকুত উমলি

হাঁহে, মিচিকি ম'ৰ কাৰ

বাসনা তুলি ।

কাৰ হিয়া-সাগৰত তাত

কপৰ ঐ 'চৌ তুলি যায়,

চিকিৰিপি ভিকিৰি

(তাটৰ' খাপাৰে তুলি

কিনো যে তাটৰ যাত্ৰ জা'ন

আজলী সেই ছটি নয়নে

কাৰ, বন্দী হ'ল মন-খলি তাট

নিদৰে, দুখ ।

॥ ৬ ॥

কিয় আকট আহলে কুণি

আকট ওলালে । ৩০০ বাৰ ।

ললিত লহৰী তুলি ।

আকট সবালে আনব নৱ

গোন্ধেবে নলাই গছৰ তল

ঘুমটি ভাঙিলে ফল-কুঁহবীৰ

আহি পৰাণৰ আলি ।

কিয় সোৱদাই দিলে স্মৃতি

সি যে অতীত মধুৰ কীৰ্তি

নাৰাজিলে আক বীণ স্মধুৰ

বাজি মাথোন এবেলি ।

বামধনু মাজি লই আকাশী জোয়বী তই
 কপৰ বানেবে কিয় মাৰ বিজুলী,
 সোণৰ মকুৰা কলি কিয় তই দেখুৱালি
 (তোৰ) আঁচলাতে তৰা-কুল থাকে উমলি

আকাশৰ মিহাদাত হাঁহ হাঁহি মুখ চাই
 বপালত কিয় তই ফোট পিছলি—
 মূৰৰ খোপাটি খুলি চিকিমিকি চুলি মেলি
 গুপ্ত বাসনা কাৰ জগালি চুলি ।

কিনো ভঙ্গীমাৰে তই কপৰ গৰিমা লই
 আকাশত ইলজাল বিয় পাতিলি
 বহুদূৰ কপাক লই নিবৰ ভাষাৰে অই
 নাচি যা হিয়াত মোৰ এবেলি ।

আচা বলি মথ। বিয়নো নাহিল।
 আছিলোঁ পদূলিমুখলৈ চাই—
 পিঙ্গাৰ বলি মই গাঁথিছিলো মালা
 শাঁতে মৰহি গ'ল শুকাই ।

তুমি মোৰ হৃদয়
 আবাসী তৰা
 তুমি অহিহান
 একাব ধৰা
 বতাহৰ আগতে বাতৰি পঠাবা
 বঁতে থাকা মোৰ সাদৰী সোণাই ।

তুমি, কোন বসন্তের প্রথম পুষ্প
 বলিছিল ধীরে দখিণ মলয়া
 গাইছিলে গান পিয়া পানিয়া
 যাচিছিলো আহি জীৱন-অমিয়া
 অ' মোৰ কান জনমাৰ সখিয়া

দেখিছিলো জ্বলিমিলি দুগালে তোমাৰ
 গোলাপী সৌন্দৰ্যবানী জেউতি উষাৰ
 বিনো লযলাসে মোৰ মক হিয়াৰ
 ফুলিহিলা ফুল তুমি মধু বাসনাৰ

বিয়পাই তাৰ গন্ধ সুধাৰ
 বৰিচিনা পাণ মতলীয়া
 অজানিতে নিলে কোনে সেই
 ছিপি ফুল আলস্ৱা ।

আছে মপোনপুৰীৰ বাজকুমাৰী
 জোনব কিবণ ঢালি,
 থাকে মলয়া তাইৰ আঁচলত
 বঙতে উমলি ।
 তাইৰ চপৰ কিণ জ্বলিমিলি
 ৰূপ দীপালী—
 লৈ যায় পৰাণক মোৰ হাত ব্লাই
 হিয়াৰ দুৱাৰ মেৰি ।

আজি বসন্ত ধবাব ছরার মেলি
 আহিলে আহিলে আহিলে
 বীণ-ববাণী তোৰ বীণত ঐ কি শ্রব
 বাজিলে বাজিলে বাজিলে ।

বিহগীৰ মধু গানে
 কি সুধা প্রাণে প্রাণে
 ঢালিলে ঢালিলে ঢালিলে—

ফুলে ফুলে সমীৰণে
 হাঁহি টাঁহি বং মনে
 নাচিলে নাচিলে নাচিলে ।

মদনৰ ফুল-বাণে
 হিয়াত ঐ ঘনে ঘনে
 হানিলে হানিলে হানিলে—

সপোনন্ত দেখা দি
 সপোনৰ সখাটি
 (কিয়) নাহিলে নাহিলে নাহিলে ।

ক'বোনো তই মালিনী ঐ
 ছিঙিলি মোৰ ফুলনিৰ ফুল
 মাতি নিলি মন-মৃগ মোৰ
 ক'ৰি কিয় বিয়াকুল ।
 অ' মালিনী কাকনো তই
 মালা গাঁথি পিদ্ধাবি অই
 প্ৰতিদান দিলি কি যোক
 সেই যে মোৰ ফুলনিৰ ফুল ।

কিয়নো তই আতিছিলি
 অ' মালিনী অ' মালিনী
 কিয়নো মোৰ ফুলনিত
 লগাই গ'লি কি অগনি
 পুৰি যে তই কবিলি ছাট
 কবিলি যে তই মহাভুল ।

কোন বাঢ়ালী তই কপহী ঐ হাঁহি হাঁহি যায়—
 সি, কোন বলিয়া সপোনপূৰীৰ ছবি আঁকে হয় ।
 তাই কোন ব্যথিতৰ বুকুৰ মাজৰ ব্যথা উতলায়,
 তাইৰ হৃদালে দিয়ে ঐ ব'দে জেউতি চৰায় ।
 কাৰ বনত থাকে মন-মৃগ তথা লাগি চায়,
 কিয় কপহী গাৰ বা বলাই তাই মাতি লৈ যায় ।
 তই অ' বলিয়া বহি থাক 'অ' বীণখনি বান্ধ—
 এই বাটেদি হাঁহি হাঁহি তাই আহিব ফুৰাই ।

॥ ১২ ॥

শলিয়া কবি দিলি ঐ ফাঙ্কনী
কপন হাটব বাতৰি জানি—
কিয় আছিলি বলিয়া বৰাগী
জুৰিদে বীণত প্রেমৰে বাগিনী ।
তই পিকি ল আজি ফুলৰে মালা
খুচিব হিয়াৰ সকলো জ্বালা
বা অ' বীণত প্রেমৰে বাগিনী
নালাগে শুনাৰ ব্যথাৰ বিননি ।
আছেনে লগত তোব অ' বৰাগী
পুলক জগা সেই মদিৰা বাগী
পি ল আজি কপন হাটলৈ
প্রেমৰে দোলাত দি যাওঁ দোলনি ।

॥ ১৩ ॥

দেখিছিলোঁ তোমাক সখীয়া
মধু বসন্তৰ ছপৰীয়া,
পানী লৈ আহোতে পথাৰৰ বাটে
ব'দত ঘমা হুগাল হেঙুলীয়া ।
কপালৰ আগতে আছিলে তুলি
সকলৈ হুডালি কেঁকুৰি চুলি
ছল চাই গদনে উকুয়াই দিয়া
কুৰ কাচলি সেই লাভুকীয়া
আছিলে আমৰ ডালতে কুলিটি
সৌন্দৰ্যই তোলা অতাতৰ স্মৃতি
মূৰত সৰি যোৱা আমৰ মলে
গোন্ধত কৰা পৰাণ মতলীয়া ।

আজি বসন্ত-অতিথি সম্মী
 আছেহি তোমার ছরাসত বৈ.
 দিয়া সাদরেবে আনি প্রেমাসন
 হুহাতে কপৰ সস্তাৰ লট—
 আছেহি তোমার ছরাসত বৈ ।
 ফুলে ফুলে দিলে পরনে দোল
 আকাশে বোলালে গোলাপী বোল
 আহে প্রজাপতি নাচি-বাগি আজি
 মধু-মিলনৰ বাতৰি লই --
 আছেহি তোমার ছরাসত বৈ ।
 কপ-কুঁহুৰীয়ে কপৰ পোহান
 মেলি দিলে আহি বিশ্বশোভাব
 বীণত বজালে বীণ-ববাগীয়ে
 কপটী প্রিয়াৰ গীতটি অহ
 আছেহি তোমার ছরাসত বৈ ।

কোনে বজায় ব্যথার বীণ
 বুকুৰে মাজত সাবটি দেই —
 কোনে বুজিলে, বিবহী বন্ধু
 শুনিযে ব্যথা পাবি অ' তই ।
 কোনেনো তোমাক দিলে ঐ ব্যথা
 কাৰে পাতিছিল হেঁপাহার কথা ।
 কোন শবতৰ জোনালী নিশা
 হেক্সালো বন্ধু তোমা : মই ।
 নহয় যে তোমার বিবহী প্রিয়া
 কান্দিছে কান্দক ভাগি য'ক হিয়া
 অ' মোৰ অচিন মদুৰ বন্ধু
 নালাগে তোমার দিন পরিচয় ।

॥ ১৬ ॥

কুলি মাত কিয় বাৰে বাৰে—
বিষ কৰিলি বাউলী
(তোৰ) শূৱদি গীতৰ শূৰে ।
তই যা গৈ উৰি
যা গৈ আতৰি
শ্মৃতি নৰুগাবি
অতীত মাধুৰী—
তই নিদিবি নিষ্ঠুৰ
আৰু ছবি চকুলোৰে ।

॥ ১৭ ॥

বুলালি কোনেনো ঐ বীণৰে তাঁৰত
চন্দ্ৰাৰ আঙুলি,
যদি তই, বুলালি, ঐ ব্যথাৰে শূৰ
কেলৈ, তুলিলি ।
মলয়া, কোন সাগৰৰ পাৰতে তই
ধাক উমলি,
শূৰভি, কোন নন্দনৰ বা তোৰ বিব্-বিব্-
কেলৈ বলালি.
লাজুকী অ' জ্ঞানেবাট মেঘৰ আঁৰত
কেলৈ লুকালি,
কপালী, জেউতি তোৰ অ' মিচিকি হাঁহি
কাকনো বিলালি ।

॥ ১৮ ॥

মোৰ, বাজো নাবাজোতে

নজনা হুৰতে

কোনেনো জাঁজুৰি

ছিঙিলি বীণবে তাঁৰ ।

মোৰ, কলো হুকুলোতে

মৰহি শুকালে

চম্পাৰ কলিটি

কঠিন পৰশে কাৰ ।

মোৰ, কোনে দিয়ে গ'লি আঘাত অ'

হিয়াৰে মাজৰ কলিজাত অ'

মোৰ কান্দো নাকান্দোতে

কিয় হুচকুতে

কোনেনো শোকৰে

বোৱালি লুইতৰ ধাৰ ।

॥ ১৯ ॥

কোন অতীতৰ স্মৃতি মোৰ জাগেহি প্ৰাণত—

সেই যে লাজুকী প্ৰিয়া

প্ৰতিদান হিয়া দিয়া

কোন সি বিজন গুহাৰ মাজত ।

কোন সেই হৰিণী মনোহাৰিণী

কিনো যে চাৱনি মুহু নয়নী

আছিলে কি ভাবি নিৰৱে ধিয়াই

সেই জুৰিটিৰ নিজান পাৰত ।

কোন সি বসন্তৰ মুহু সমীৰণ

বলিছিল ধীৰে শীতলাই মন

মোৰ, কেনি গ'ল হুৰ উটি ভাহি

কোন সি মিলন মধুৰ গানত ।

॥ ২০ ॥

পবাণে হিয়াৰ নিদিয়ে জুৱাৰ
মেলি বিদায়ৰ বেলি,
দিয়ে কত যাচি, হিয়াভৰা প্ৰীতি
স্মৃতি চেনেহ বুলি
গীত বিবহ তুলি

দিয়ে চকুলোৱে গাঁথি
মুকুতাৰ হাব
সি যে কিনো বেদনাৰ
স্মৃতি-উপহাৰ

দিয়ে গানে গানে
আজি প্ৰাণে প্ৰাণে
অতীত মাধুৰী তুলি
বিৰহে বিষাদ ঢালি ।

॥ ২১ ॥

ঘামি-জামি শূকৰে গোলাপী বোলেৰে
দি গ'ল চুমাটি নীল তটিনীক
জুগালে বাঙে চবায় ।

জুৰকৈ বলিলে সাক্ষা-সমীৰণ
লাজুকৈ সখীয়া ভাবতে মগন
আহিবি ঐ সন্ধিয়া
চিহ্নে কলীয়া
ঘোহন মূৰলী বজায় ।

মুপুকাবি মেঘৰ আঁৰত
শাৰদী জোনাই
আহিব মোৰ দূৰ-প্ৰহাসৰ
সাদৰী সোণাই ।

শাৰদী যামিনী তই
মুপুকাবি আজি অই
পৰাণ-ভৰা পিপাসা মোৰ
পলোৱা যে নাই ।

হেৰ নিজ্ঞান বনৰে বকুল
ফুলিছিলি তই
গন্ধ বিয়পাই
পৰাণ কৰি আকুল ।

তোৰে এছাটি শ্ৰুতি বা
কৰিছিলে শাঁত গা
ছবৰি বনেৰে বৃত্তি
গাঁথিছিলো মালা উম্মি
তোৰে তলে-সৰা ফুল ।

সেই ডালতে কুলিয়ে তোৰ
গাইছিল মিলনৰ শ্ৰব ;
তই জান নেকি হেৰ বকুল
কেনি গ'ল প্ৰিয় কৰি পথ ভুল ।

॥ ২৪ ॥

পূৰ্বে আকাশখনি
কোনে কৰে সেন্দূৰীয়া
হাঁহিলে উষায়ে সউ
পিকি সাজ হেঙুলীয়া ।

চৰায়ে জুৰিলে গীতি
শুব কণ্ঠ শুবদীয়া
বতাহে ফুলালে নাচি
ফুলৰে পাহি ধুনীয়া ।

॥ ২৫ ॥

নভুলিবি মন ভুল কৰি তই
ভুল বৃদ্ধে তাই কপতী নিঠব
বস্তা যে তাই স্বৰ্গ-সুন্দৰ
কৰে দেৱতাৰ, কামনা পূৰ ।
নয়নৰ যদি পৰে দৃষ্টি তোৰ
পাৰ যদি হ'ব চিৰঅন্ধ ঘোৰ
নিদিবি হিয়াৰ মেলি কৰু দাৰ
তোলে যদি কিবা পৰাণত শুব ।
হাঁহে যদি তাই মিচিকি মধুৰ
ৰামধনু লই পৰাণত তোৰ
বৰষত বাখিবি অগ্নি-চক্ৰ
ৰাৰে যদি বাণ ভয় নাই তোৰ ।

নাছিল ঐ মোৰ সখাটি তুপৰ বাতি বাঁহাটি বজাই
 বাজিলে প্ৰেম-ডোলেৰে মন ভূলাধে কোন কপহী তাই ।
 নাহিবি মোৰ ফুললৈ বলিয়া হুই ক'ৰ ভোমোৰা তই—
 আছিল মোৰ ভোমোৰা প্ৰাণ জ্বোৱা মোৰে গীতটি গাই ।
 দিবিগৈ নাব বাতৰি মোৰ সখাটিক জ্বৰ বতাহী তই—
 আজিও সেই অধৰৰ শেষ চুম্বাটি নিতে কন্দুৱাই
 যিদিনা ভাঙিব তোৰ কপৰ সপোন এবাৰ সাৰে পাই—
 সিদিনা কান্দিবি তই নেদেখি মোক চকুজো বোৱাই ।

বিব নাছিল আজি বাউলী ফাগুনী,
 পৰাণ উতলা কৰি দিলি কি জাননী;
 ছিগিছে বীণৰ তাঁৰ
 কঠিন পৰশে যাৰ,
 কিয় দিলিহি মোৰ ফুলনিত দোলনি ।
 লই যা মোৰ বাতৰি
 বুকুতে তই সাদৰী
 দিবিগৈ নিঠুৰক লগাই তোৰ অগনি ।

॥ ২৮ ॥

কোনে বাঁহীটি বজাই সন্ধিয়া,
মন-প্রাণ হবি নিলে কিনো যে অমিয়া ।

নাযাবা সখীটি ঐ
নাযাবা যমুনালৈ
বাঁহীৰ শ্রবত সখী তো যে লিয়া ।

কোনেনো বজালে বাঁহী
চকুলো মোৰ আছে ভাহি ;
আক ঐ হুতুলিবা শ্রবে শ্রুদীয়া
আক মোৰ নকৰিবা প্রাণ মতলীয়া ।

॥ ২৯ ॥

কাহানি হবি তই ওৰ
মনৰে ভাবনা মোৰ
বুকুৰ পিয়াই   বুকুতে কান্দিব
বুকু ঐ কঁৰিব জুৰ ।
কাহানি শুনাবি   অ' মন বীণাটি
শেষৰে বাগিণী তোৰ ;
কাহানি ওলাবি   চকুলো ছধাবি
হুগালে বাগবি মোৰ ।
কাহানি হাঁহিবি   প্রাণৰে শতুক
কান্দিবি বান্ধ অ' মোৰ
কাহানি চান্দিবি   সিপাৰৰে ঐ
জীৱন-সন্ধিয়া ভুৰ ।

॥ ৩০ ॥

কিঃ বিব্ বিব্ বসন্তৰ মলয়া বা-ই
পৰাণ কৰিলে শাঁত
ঢালি দি শুবাস গাত
অতীতৰ কত স্মৃতি দিয়ে সৌৱৰায় ।
কত নিশা সপোনত
জাগে হিয়া দাপোণত
মোহন স্মৃতি কাৰ বাঁহীটি বজাই
আছে বাঁহীটি বজাই ।
বুকুৰ আঁচলখনি
সঘনে যায় টানি
মদনৰ ফুল-বাগ
গোপনে হানি
বাজে কাৰ বিনি-জিনি
চৰণ নুপুৰ ধ্বনি
আছে যেন সপোনৰ ৰূপ দেখুৱাই ।

॥ ৩১ ॥

কোনে উজলাই দিশা আছে আজি শাৰদী নিশা
অলে সিন্ত শেৱালিৰ বিস্ত হিয়াত ৰূপৰ শিখা
মোৰ হৃদয়-কানন আকুল ব্যাকুল
তুমি কিয় প্ৰিয় কৰি পথ ভুল
আছিল যে মোৰ বিচাৰি ৰূপৰ
মৰম ভিক্ষা (শাৰদী নিশা)
কোনে বজাই বীণা আজি মোহন বেণু
বিয়পাই ধৰা কুঞ্জত হিয়াৰ স্মৃতি বেণু
হে প্ৰিয় পথিক আকুল
লৈ যোৱা মোৰ শব্দৰ ফুল
আজি হিয়াত আছে মোৰ হিয়া ভৰা
কত কি আশা (শাৰদী নিশা) ।

॥ ৩২ ॥

তুমিয়ে গোরালা প্রিয়া গান
তুমিয়ে শিকালা প্রিয়া
কবি মোক মতলীয়া
ব্যথা ভবা যত পবাণৰ তান ।
তুমিয়ে দেখুৱাই মধুৰ সপোন
হৈ চিৰ-পৰিচিতা, চিৰ-আপোন
গ'লা কিয় পাহৰি
তুমি প্রেম-লহৰী
হৃদয় যমুনা বোৱাই উজান ।
মোক তুমিয়ে বোৱালা যত
বেদনাৰ ভাৰ
যাচি শত বাসনাৰ
মধু উপহাৰ

আব তো নোৱাৰা মোক গোৱাব গান
হ'লে মোৰ জীৱনৰ চিৰ-অৱসান ।

॥ ৩৩ ॥

তই কোন কপহী ঐ
তোৰ গাৰ বতাহে উক-ৱাঠ নিলে
মোৰ নাৱৰে চৈ ।
ভাঙিলে মোৰ নাৱৰে বাৰ
তোৰ কপৰ চোৱে ঐ
কোন গাঁৱৰে কপহী তই
কিয় নগ'লিনো কৈ ।
শুনি যা মোৰ ব্যথাৰ গীত
অ' কপহী তই—
তোৰ ঘটিতে চিনাচিনি
হৈ যাওঁ মই বৈ ।
আক এবাৰ আহিবি তই
কাষত কলহ লৈ
কিয় কপৰ শিকলিৰে মোক
বাধি গ'লি থই ।

॥ ৩৪ ॥

কিয় মাধবী লতা আজি হালে-জালে
নাচে যলয়া আহি পাতে পাতে, কূলে কূলে
আজি হালেজালে ।
পিউ পিয়া পিয়া কিয় গাই পাণিয়া
শুনি বিবহী পিয়া কান্দি হাড়ে যে হিয়া
কাষ মধুব মিলন মধুব গানে, তালে তালে
আজি হালেজালে ।
কিয় বাসন্তী কুলি
আহে কুউ কুউ কুলি
মোব কোন অতীতব বাগিনী তুলি—
হিয়া ভবা বিবাদ চালে
আজি হালে-জালে ।

॥ ৩৫ ॥

কিয় উকরাই গ'লি
বুকুৰ কাচলি
হেব নিলাজী পদন,
কোন বিবহ-বধুব
ছবিটি মধুব
আছিলে কবি তপন ।
লাজুকী হিয়াত দিলি কি আনি
হুগাল বোরাই চকুৰ পানী
কবি বধু বিবহব
মধু মিলনব
মন-প্রাণ উচাটন ।
চকুত আছিলে আকুল চাহনি
হুগালে সুরদি সুবমা সানি
মোবে পৰাণব
দাপোণখনিত
কোন সি তাহানিখন ?

॥ ৩৬ ॥

হৃদয় বাগাটি   নাবাঞ্জে মোৰ
শাক ঐ নাহিবি নিঠুৰ
তোৰ আৰু নবজাবি   মোহন মূৰলী
আৰু ছুতুলিবি সুৰ ।
নালাগে ঠাঁহিৰ লাজুকী জোনাই
মেঘৰ আবে আবে লুকাই
তোৰ নালাগে বিলাব   হিৰণ কিৰণ
মৰমতে আৰু মোৰ ।
শাক নবলিবি তই
নিশাবে মলয়া অই

নাৰ হিয়াৰ বতন।   বিবহ-বেদনা
নালাগে বৰিব মধুৰ
আৰু ঐ নাহিবি নিঠুৰ ।

॥ ৩৭ ॥

আহিছিলো মই তোকে ঐ বিচাৰি
অ' মোৰ প্ৰাণৰে নিৰাশা,
প্ৰাণতে থাকিবি নিৰাশাৰে বেখা
নালাগে পোহৰৰ দিশা ।
হেৰ বলিয়া ক'বে বা ছাটি
ক'লৈ নিয় মোৰ পৰাণক মাতি
নালাগে যাচিব বলিয়া কৰি
সুখৰ অমিয়, ববষা ।

॥ ৩৮ ॥

লুইতৰ সিপাৰে বালি-চাপৰিতে
জ্বলিছে কাৰ ঐ চিতা,
কোন তাই কপহী হাঁহি হাঁহি তোৰ
কলিজা কৰিলে তিতা অ' বলিয়া
জ্বলিছে কাৰ ঐ চিতা ।
সেই চিতাজুয়ে পুৰিলে হোৰ অ'
ইপাৰে ভগা পজা,
কোন তাই কপহী আহোঁতে যাওঁতে—
দিছিলে দুগালে চুমা অ' বলিয়া
জ্বলিছে কাৰ ঐ চিতা
কাষতে কলসী লৈ কোনে তোক
আগতে দিবহি দেখা,
কৈ গ'ল বতাহে কাণে কাণে তোৰ
শোকৰে বাগিণী গা অ' বলিয়া
জ্বলিছে কাৰ ঐ চিতা ।

॥ ৩৯ ॥

ধুমুহাৰ আগতে ত' নারবীয়া
নাও নেমেলিবি তোৰ
নাচি-বাগি সৌ পচোৱাৰে তো
(তোৰ) আগতে দিছেহি বুৰ ।
কোন মূৰদিয়ে শিকালে তোক অ'
কিনো মূৰদীয়া মূৰ—
গ'ল নেকি তোক অকলে এৰি থৈ
(তোৰ) ছিয়া নপৰিল জুৰ ।
হ'ল যে সন্ধিয়া অ' নারবীয়া
একাৰো আহিলে ঘোৰ
ইপাৰতে তই পৰি ব'লি অই
(তোৰ) ব্যথা নপৰিল ওৰ ।

স্নানহে স্বর্গাবি বীণ কোন অতিথি

(মোব) মেলি হিয়াব

কুণ্ড ছরাব ।

তার শ্রবণ বাগী

উঠে পুলক জাগি

হিয়াই যাচে মোব

গন্ধ-সস্তাব ।

তার মবম জানো মোব হিয়া ভবি

নিয়ে কি যে পবশে পবাণ হবি

তার শ্রবণ ধনি

বাজে বিনি বিনি

মোব সেই যে অতিথি

প্রথম পুরাব ।

তুমি নিদিয়া যদিও কবি অভিমান

এপাহি গন্ধ খোপাব ফুল

মোব নহ'বাগে স্মৃতি-স্মানত

যাচি ফুল কান্দি বিয়াকুল ।

তাত পরনে যাব দৌরাই

বা আঁচল তোমার উকরাই

মধু মিলন তোমাৰে দেখুয়াই

জাতি, ভ্রবা যত তুমি ভুল ।

তুমি কিয়নো পবাণ মোব

কবিনা গন্ধ মোহে আতুব

সবি ফুল সেই স্মানত মোব

হ'ব ফুলনি গন্ধ-আকুল ।

কোনে এৰি গ'ল 'ম' বুলোৱা
 কপৰে হাটত বলিয়া কৰি
 কোনেনো পিয়ালে ইহি ইহি ভোক
 কপৰে যদিবা পিয়লা তৰি ।

তোৰ ভাবোতে গুণোতে হিয়া গ'ল ভাগি
 চকুতে ব'ই গ'ল কপৰে বাগী
 হাটো যে ভাগিল সাজো লাগিল
 যাৰি কাৰ স'তে নাই লগৰী ।

প্ৰিয়, বাজিবনে আক মোৰ
 হেৰোৱা অতীতৰ শুব,
 ভগা বীণাটিৰ ছিগা তাঁৰডালি
 লাগিবনে পুহু যোৰ !

কুলি, কিয়নো সুনালি গান
 অমিয়া মধুৰ তান
 আহিবনে বৃষি অতীত মাধুৰী
 কৰিবনে হিয়া জুৰ ।

কিয় বাজিও নাবাজে মোৰ
 সেই যে অমিয়া শুব
 (মোক) কোনে যেন আহি কয় ইহি ইহি
 শোকৰে বাগিলী জোৰ ।

গোপনে সখীর জাঁচলখনিত
 বজতে পদন উম্মি আছে,
 পুলক জগাই পলকে লুকাই
 জুমি জুমি সখী বজতে হাঁহে ।
 গন্ধ সুধার মন্দ-মধুর
 সখীর খোপার ফুল
 খোজত বাজে কণর নৃপুৰ
 কাণত সোণর ছল
 জোনব শীতল কিরণ ঢালি
 সপোনপূরীর ছুরার মেলি
 ছনাই সখী আহেনে নাহে ।

কিয় ভাঙিলি ঘুমটি ফুলকুঁড়বীর
 ক'র বলিয়া অলিকুল,
 বতাহত পাছি মেলি নাচে অই হালি জালি
 কবি বিবহত বিয়াকুল
 এক্ষারত পাতিলি ঐ
 কি খেলা লুকাই
 জোনবায়ে হাঁহি হাঁহি
 দিলে পোহবাই—
 নাপালিনে লাজ বাক কবিলি কি ভুল
 তই গুচি যা অ' কবি তোব
 মন অলি লই
 লাজুকী তাই ফুলকুঁড়বী
 পবিব যে জঁয়
 তই নহবি অ' পথহারা ভাবতে বিভোল ।

নাও তোৰ সোণালী ব'ঠা তোৰ কপালী

কৰে জিলিমিলি অই

গীত যে শুনালি শুবৰে শুবদি

মনে মোৰ মুহিলি অই

ক'ৰে নাৱৰীয়া তই ।

দাঁতি-কাষৰীয়া বনে সেউজীয়া

ফুলে বঙেচুৱা অই

ছিঙি দিওঁ এপাহি লৈ যা হাঁহি

গোন্ধতে বলিয়া হই

কৰে নৱৰীয়া তই ।

পাল তৰি যা বুকুৰে মাজৰ

শুকুলা চেলং অই

কেনেকৈ উজ্জাবি ভৰ বাৰিষাৰ

ধাৰ যে নিছিগা নই

কৰে নাৱৰীয়া তই ।

আছিলে মোৰ মন-পখিলী

মনত উমলি

পাতিলেহি বঙতে মোৰ

বনৰ পখিলী ।

তোৰ বিধতা কি আছিল মনত

জুৰাওতে বই ফুলৰ ডালত

চুমা দিওঁতে প্রথম পালত

ছবি কিনো আঁকি দিলি

চকুলোৰে কন্দুৱালী ।

কিয়নো শুনালি গীত নারদীয়া
 শ্বে শ্বেদীয়া তই
 কিয়নো আহিলি এৰি বৰে-বাৰী
 বুকুতে বেজাৰ লই
 শ্বে শ্বেদীয়া তই ।

কাৰে পাতিছিলি কথা নারদীয়া
 দিলে নেকি ব্যথা অই
 কিয়নো নানিলি বুকুতে ব্যক্তি লৈ
 কিয়নো আহিলি অই
 শ্বে শ্বেদীয়া তই ।

যা গই এতিয়া হ'ল যে সজিয়া
 ক'বে নারদীয়া তই,
 ভটীয়াই আহোতে মোবেনো বাটতে
 খস্তুক যাবি অ' বই—
 শ্বে শ্বেদীয়া তই ।

কি বং দি লুকাল সখী
 হাঁহি মোৰ গালত বহি,
 কিয় মুচিলে বং দিয়া যি মোৰ
 ব্যথাৰ চকুলোৱে আহি ।
 তুমি দিলা কিয় হৃদালে বং
 চাবলৈ মোৰ বলিয়া চ
 কিয় নিদিলি যি বং প্রাণত
 চিৰদিন বোল থকা বহি ।

ভাগিলে ভাগিলে মোর
 বুকুবে বীণাটি
 বাজিছিলে বই বই
 সুখবে বাগিনী অই
 বুকুতে আছিলো লই
 বুকুবে বীণাটি ।

ছিগিলে ছিগিলে তাঁর
 কঠিন পবণে যাব
 তথাপি জাগে হিয়াত
 সেই যে ছবিটি ।

অতীত অতীত হ' মোর অতীত
 সোণালী অতীত
 তোরে ছবি আঁকো নিবল নিজানে
 হিয়াবে কলিত ।
 তোবেনো গীতকে হিয়া ভাঙি গাঠ
 মোবেনো লগবী আছে যেন পাঠ
 আছে যেন হাঁহি কোন নিজানব
 দূর-দূরবিত ।

মোর, কাহানি হ'ব ভাঙনা ওর
 কাহানি লবি কোলাত তোর
 কোনে ডাবি তোক কান্দে মোর দবে
 ব্যথা বিননিত ।

মোর, গাঙ্গো হিয়াব অন্ত-গান বিদায়ব শ্রব
 পুন্ম বসন্তই লৈ আছে যি শ্রব অনন্ত মধুৰ ।
 শেষ হ'লে পূজা-আয়োজন
 মধুৰ আক কিহব প্রয়োজন
 বাজে যদি বাজক বীণত
 নিবরণে শ্রব ।

পাঠ যদি জনম ধৰাব
 এই গান যি গোৱা হিয়াব
 হ'লে হ'ক হিয়া এইবাব
 বিবাদৰে পূৰ ।

মোর শ্রব হেৰুৱালোঁ অই
 এইখন চম্পাব ফুলনিৰ মাজত
 গোকতে বলিয়া হই ।

সেয়ে মোৰ আছিলে বুকুৰ আশা ;
 বাঙলী উষাৰ জীৱনৰ ভাষা,
 সেয়ে মোৰ আছিলে চকুলোৰে লিখা ।
 ভৱনাৰ কবিতা অই ।

আজিও আছে মনৰে মাজত
 বঙতে পখিলী ফুলৰে ডালত
 সেই নিজৰাটি কুলু কুলু শ্রবে
 এতিয়াও আছে বই ।

আক কিনো গাবি গান হেঁপাহৰ তোৰ
 ছিগিলে বীণৰ তাঁৰ
 বজাওঁতেই এবাৰ
 বসন্তৰ মধু উৰা
 জীৱনৰ সুৰ ।

অতীত বিদায় লই
 উটি গ'ল সুৰ
 বাই তোৰ সোণোৱালী
 জীৱনৰ ভূৰ ;

বাজিল, নাৰাজে আক
 বীণ সুমধুৰ
 বেলিয়ে ল'লে গই চা
 পছিমত জুৰ ।

দেখি তোৰ কপ-মদিৰা হ'ল যে সখী ছনিয়া দোছমান
 কাৰনো ঐ মক-চাহাবাৰ তপত হিয়া কৰিলি হাইবাণ ।
 গাইছে গুল-বাগিচাত দিল বুলবুল কাৰ তোৰ কপৰে গান
 সখী ঐ নবধিবি, নাহানিবি তোৰ কপৰে বাণ ।
 যেতিয়া, ভাঙিব তোৰ দোছমনে আহি কপৰ অভিম্বান
 তেতিয়া, কান্দিবি তই ক'লৈ গ'লি অ' মোৰ বেইমান ।
 গুচি যা অ' মুছাকিব মাৰিব ভোক সেই কপৰে বাণ
 বিক্ৰিৰ বুকুত লাগি লাল কৰি তোৰ বধিব পবাণ ।

वन्द्य

ভক্তিমূলক

॥ ১ ॥

মৃত্যুহীন আত্মা যদি
জীবন যদি সপোন ;
হে মোৰ প্ৰাণ-প্ৰিয়
হে চিৰ-স্বৰ্গীয়
সপোনতে থাকিবা হৈ
হিয়াৰে মোৰ আপোন ।

নিবিচাৰোঁ দিঠকৰ
পলকৰ পুলকৰ
মোহ—মায়াৰ বান্ধোন
হৃদিনৰ অভিনয়
হৃদিনীয়া পৰিণয়
ছাঁয়া-কায়াৰ দাপোণ ।

নালাগে পৰলোকৰ
সাক্ষনা-বাণী শোকৰ
ইহলোকৰ কান্দোন ;
তুমি মই এটি আত্মা
দিবা আনি মাধুৰিমা
সপোনৰেই মাধোন ।

তুমি পথের ভিঙ্গাদী কবিও যে মোর
দৃষ্টি কবিল। হীন
তুমিয়ে দিছিল। দৃষ্টি হৃৎকুব
সঙ্গীত লেখনী কর্তৃক সুরগুণ
ধবাব মাস্তুলে শুনি ভালপোয়া
হিয়াবো এখনি বীণ—
দৃষ্টি কবিল। হীন ।

আত্মা কবিছিলো তোমাতে অর্পণ
তুমি পবমায়া পাবলে দর্শন
দেহা কবিছিলো ক্ষীণ
বিচরা নাছিলো তর চরণ
বিনে আন একো গতি গরণ
থ'ব জীবনবো চিন—
দৃষ্টি কবিল। ক্ষীণ ।

না জানিলো কিবা পাই অভিমান
দিল। অভিশাপ শুনি মোর গান
কবিল। যদিও ঘিণ ,
তথাপিও মোর সুবিব আত্মাই
অসীম আকাশ তোমাকে ধিয়াই
হ'বলৈ তোমাতে লীন—
দৃষ্টি কবিল। হীন ।

ধলি হৈ তুমি ব'ম মট
 চৰণ তোমাৰ সুবোনল,
 দিয়া, অভিশাপ এই জীৱনৰ
 অবিৰাম অবিবল ।

মইতো বিচৰা নাই
 পাবলৈ তোমাৰ
 পৰাণ উতলা সেই
 পৰশ হিয়াৰ
 নজলাবা তুমি মোৰ
 বাহানিও হৃদয়ৰ
 কামনাৰ দাৱানল ।

অপৰাধী মোৰ এই
 জীৱনে তোমাৰ
 নাপালে যদিও মাগি
 ভিক্ষা কৰাৰ
 তথাপি তোমাৰ প্ৰতিটি
 খোজত মোৰ
 ফুলিব হিয়াৰ শতদল ।

॥ ৪ ॥

প্রাণের দেহতা প্রাণতে থাকি মোর
সহিবা কতনো ব্যথা
ব্যথা-বেদনাৰে ভৰা শুনিবা কিমান
মোর জীৱনৰে কথা ?

বথা এ হাতে হিয়াৰ
প্রণয়ৰে মোৰ
পালো হিয়া ভগা শত
বিবাদৰে শূৰ
পিন্ধা মোৰ ই শূৰৰে মালা
ব্যথা বেদনাৰে গাঁথা ।

॥ ৫ ॥

নিশা বাঁহীটিৰ শুল্লিলিত শূৰ
পূৰা সমীৰণ হৈ
বাম না, ঢালি হিয়াঃ শীতল
তোমাৰ বাতৰি কৈ ।
তোমাৰ ওঁঠৰ মধুৰ হাঁহিটি
এপাহি কুম্ভ হৈ
বৰে মোৰ হিয়া গোন্ধে মতলীয়া
মন-প্রাণ কাটি লৈ
তোমাৰ বাতৰি কৈ
চৰণ তোমাৰ ধূৱাৰ মোৰ
নয়নে নিজৰা হৈ
তুমি যাবা মোৰ পূৰেকণ হৈ
হিয়াতে জেউতি থৈ
তোমাৰ বাতৰি কৈ ।

॥ ৬ ॥

তোমাৰ কৰিম অস্তৰ জয়
কৰিম ঈশ্বৰ জয়;
মৰ্ম হেদি পাওঁ যদি
আত্মা অক্ষয়
হ'ম তাতে চিৰলয়
প্ৰাণৰ প্ৰাণময়--
যদি তুমিময় ॥
যদি তুমি মই তুমি স্বৰ্গ-মৰ্ত্য দিগ্ভিঞ্জয়ী
বজ্ৰ মূৰ্তিময়,
হ'ব মহাপ্ৰলয়ৰ শত সৈন্য বিপ্লৱ
মাক বিহব ত্যজ--
বৰ্ম যদি ধৰ্ম ধৰাৰ শ্ৰেষ্ঠ মানৱ দণ্ডাতাৰ
অমল অজয়,
তুমি মাথোঁ প্ৰদৰ্শন ভাগ্যফল পৰীক্ষণ
জ্ঞানী জ্যোতিৰ্গয়--
মুক্তি আৰু নিৰ্বিচাৰে তুমি আৰু মই গুৰু
বন্ধ সুন্দৰ
নহওঁ তোনাৰ বচন। হাবা নাগৰ দুৰ্ভাগী
-লো দীপ্তিময় ।

॥ ৭ ॥

জালিছো পূজাৰ দেৱতা তোমাৰ
মোৰ ই শলিভা প্ৰাণৰ,
অঞ্জলি হ'ব অশ্রু শতধাৰ
মন্ত্ৰ বেদনা গানৰ--
মোৰ ই শলিভা প্ৰাণৰ ।
শঙ্খ-ঘণ্টা বাজিব মনৰ
আৰতি ঐকতানৰ
হিয়াতে থাপিম থাপনা তোমাৰ
সুন্দৰৰ ৰূপ ধ্যানৰ--
মোৰ ই শলিভা প্ৰাণৰ ।

॥ ৮ ॥

হে গোবিন্দ গিৰিধাৰী

মোহন সুবলীধাৰী

শঙ্খ-চক্ৰ-গদা-পদ্মধাৰী

অধৰে মণ্ডৰে জৈবং হাসি

ভবভৰ মন কামধাৰী

হৃদি বিজ্ঞান বিহাৰী

হে অনন্ত অন্তৰ্যামী

তুমি বিশ্বব্রহ্মাণ্ড স্বামী

যুগে যুগ হে যুগপতি

আছা প্রলয় সংহাৰি ।

॥ ৯ ॥

ছবি আঁকিলো, মচিলো

হাঁহিলো, কান্দিলো,

দেৱতা বুলি প্ৰাণব ।

শত গন্ধ উপহাৰ

প্ৰেম পূজা উপচাৰ

যাচিলো হিয়া মাজৰ

দেৱতা বুলি প্ৰাণব ।

স্মৃতি মুখ সপোনৰ

আঁকি লৈ দেৱতা প্ৰাণব

মিছায়ে বোৱালো

ছটপি চকুলো

ব্যথা-বেদনা গানৰ

দেৱতা বুলি প্ৰাণব

নাল। সুন্দর গাঁথিছে গানৰ—
সুৰ কোনোবা দূৰ নিজানব ।

দীপ জ্বলিছে তাৰেই
জালো এধানি

ধিমিকি ধিমিকি জ্বল।
বিনিকি বিনি

শত নিবেদন-গীতি
স্বত পৰাপৰ
সুৰ কোনোবা দূৰ নিজানব ।

প্ৰাণ তাকুলিছ সেউ
ব' নিজানব

যাম অস্ত হ'লে ববি
ছাঁ ইশানব

সি যে কোন সাগৰৰ
পাৰ অপাৰৰ

সুৰ কোনোবা দূৰ নিজানব ।

জনম সেন্দূৰীয়া আমে মোৰ গুৰু ঐ
 জনম সেন্দূৰীয়া আম,
 জীৱন সেন্দূৰীয়া বিচাৰি নোপোৱা
 মৰিলে ক'তেনো পাম গুৰু ঐ
 মৰিলে ক'তেনো পাম ।

আক সেন্দূৰীয়া এইখন ছুনীয়া
 বুৰীয়া বৈকুণ্ঠধাম,
 চালে চকু ৰোৱা কিনো বিনন্দীয়া
 বসেভৰা অমুপাম মোৰ গুৰু ঐ
 মৰিলে ক'তেনো পাম ।

মিছাতে বুলো মই জীৱনৰে ভাৰ
 মটি বপালৰে ধাম,
 সংগৰে কথা ভাবি যে মৰিলোঁ
 মল'লোঁ তোমাবে নাম মোৰ গুৰু
 মৰিলে ক'তেনো পাম ?

বঙতে বাদিলি ঘৰে তই মনাই ঐ

বঙতে বাদিলি ঘৰ

নেদেখিলি লুকাই আছিলে ধনুহা

বুকতেনো পছিমব

তই মনাই ঐ

বঙতে বাদিলি ঘৰ ।

আগকাল গুৱনি ফুলনি বাৰীখন

অতিবৈনো হেঁপাহৰ

আছিলে কোমল বননি বুকতে

লুকাই কালে অভগৰ

তই মনাই ঐ

বঙতে বাদিলি ঘৰ ।

লুইতৰ পাৰতে বাদিলি ঘৰে তই

লুইতৰ পাৰতে ঘৰ

নেদোখাল ফোন-ফোঁতোবাণে এবা

ঢলে বাৰিষা বুকৰ

তই মনাই ঐ

বঙতে বাদিলি ঘৰ ।

॥ ১৩ ॥

বঙাই ফুলবে পাহি মোৰ গুৰু ঐ
বঙাই ফুলবে পাহি
তাতোকৈ বঙা মোৰ ফুলবে পাহিটি
কৰে মন সবসীত হাহি মোৰ গুৰু ঐ
বঙাই ফুলবে পাহি ।
পুৱা নৃকষৰে বঙা জিলিকনি
নিশা চন্দ্ৰমাৰে হাঁহি
দেখি মোৰ হিয়াত জ্বলে ঐ অগনি
কিনো যে দেখিলোঁ আহি মোৰ গুৰু ঐ
বঙাই ফুলবে পাহি ।
কেলেই ফুলিলি ফুলে ঐ ধুনীয়া
বঙাই মেলিলি পাহি,
মোৰেনো বঙাই কলিজাৰ তেজৰে
পামনে নৰিব হাঁহি মোৰ গুৰু ঐ
বঙাই ফুলবে পাহি ।

॥ ১৪ ॥

অ' বলিয়া
ফোৱা হাঁহিলি তই
বীণেশ্বনি বাই তোৰ বীণেশ্বনি বাই,
জোনাকতে কান্দিলি তই
হিয়া ভাঙি ভাঙি অ' হিয়া ভুকুৱাই ।
বাটৰে তই বুটলি ললি খোজব ধলি অ'
মাণিক বুলি জোলোঙা ভৰাই
ভোকেনো তোৰ গুচালি পিষাহে তোৰ গুচালি ।
চকুলো বোৱাই অ' চকুলো বোৱাই ।
চকুলো তই বোৱালি
বীণেশ্বনি বাই অ'
বীণেশ্বনি বাই
চিন্তানো তই আনিলি
সাগৰৰে তলিৰ অ'
সাগৰে দিয়াই ।

মাগবৰে তল মুকুতাৰে ভবা
 টোৱে গাঁথে চিহ্নালা,
 তাহোকৈ অন্তলব মনৰে মাগবৰ
 বীণত যি ভাৰি পালাহে বৰাগী
 বীণত যি ভাৰি পালা ।

গাব চালেৰে জ্বালাতা সি ল'লা
 ছৱাৰে ছৱাৰে ভকতি বেহালা
 মৰতত চালিলা আকাশী অমিয়া
 শুবৰ পাতিলা খেলাহে বৰাগী
 শুবৰ পাতিলা খেলা ।

শুবৰ খোলাটিৰে বীণ সাজি ল'লা
 আয়-বেখা ছিঙি তাঁৰ জ্বালা
 সবগৰ সভালৈ যাবলৈ ওলালা
 মনৰে বখত চলাহে বৰাগী
 মনৰে বখত চলা ।

বীণ বাই যা বলিয়া শুবৰ অমিয়া
 লৈ যা অহা তোৰ চিন,
 চিন লৈ যা চিনাকিব মৰম চানেকি
 নেপাবি এফুৱা দিন ।
 দিন—দিনে দিনে তোৰ শেষ হৈ যায়
 জীৱনৰ ণালী দিন,
 ঘিণ্—নযাবি লগাই ভুৱা দি শ্মৃতিক
 চকুৱে কৰিব ঘিণ ।
 বীণ্—লৈ নেভাবিব বৈ নাথাকিব
 হ'ব যে লাগিব লীন,
 চিন্—থৈছে কোনোবা চিনি ভোক অচিনে
 বাই অসীমৰ বীণ ।

তুমি মোৰ পৃথিৱীৰ আদম পুত্ৰৰে
 তৰুণ অৰুণ আকাশৰ
 হিয়াট পিন্ধোৱা গাঁথি বৰ্ণ মালাধাৰি
 গন্ধ-বালতী সুবাসৰ ।

নচা নাহি বপালৰ
 বেখা সেই চৰণৰ
 গুচা নাহি সেই মোৰ
 কপ-তৃষ্ণা জীৱনৰ

আজি হিয়াই মোৰ বিচাৰে পাবলৈ
 সেই মানৰিমা পদশৰ—

হিয়াত ভুগুকি মাৰি
 তৰুণ বৰাগী তুমি
 গতি গ'লা কিয় মোক
 অদম আলোবে চান

আজি আহা মোক দেখুৱাই এগাবৰ মাজেদি
 সেই কপজ্যোতি বিকাশৰ—

কিনো আপদায়া   দিনে মোৰ গুৰু ঐ
 কিনো আপদায়া দিন ,
 চিনাই নিলে ধুটি   চকু কাণে চুলি
 নাই কাৰো একো চিন মোৰ গুৰু ঐ
 নাই কাৰো একো চিন ।

পানৰ চাউল   পেটে ভুজিলে
 কাহানি যাৰ ঐ জীণ ;
 পিণাচৰ কিৰীলি   মৰণৰ উকলি
 জীৱন দেবেলা জীণ মোৰ গুৰু ঐ
 নাই কাৰো একো চিন ।

ভবতৰ মিলিলে   জীৱন্তে মৰণ ঐ
 অভকতীয়াৰ দিন ,
 কাশীলৈয়ে যোৱা   বোন্দাছে দেখিলো
 যেনে মহা উদাসীন মোৰ গুৰু ঐ
 নাই কাৰো একো চিন ।

আছে আৰু নাই   জানে নুবুজিলে
 বিজ্ঞানে বজালে বীণ
 কেনেকৈ যায় দিন   একো নুবুজিলো
 দেখিলো সকলো ভিন মোৰ গুৰু ঐ
 নাই কাৰো একো চিন ।

শুশ্রূষা হে চিবশুশ্রূষা
 তুমি মোৰ জীৱনৰ আৰাধনা ;
 সাধনা দি যত দৰিদ্ৰতাৰ
 নিচে কল-বাগে নহ কল্পনা ..
 তুমি মোৰ জীৱনৰ কল্পনা ।

কংসকাৰীৰ যত নিষ্ঠুৰতাৰ
 বহু কঠিন আঘাত লাগুনা ;
 দৃষ্টি নতুনৰ মোৰ সৃষ্টিকাৰী
 অন্তৰ আলোক অম্লপ্ৰেৰণা
 তুমি মোৰ জীৱনৰ আৰাধনা ।

তুমিয়েই হ'বা মোৰ দীপাঙ্কলী
 এটুপি চেনেহ চকুলো সনা ;
 গাই ৰোহা তোমাবেই উপাসনাৰ
 এটি প্ৰাৰ্থনা গীতি-বন্দনা
 তুমি মোৰ জীৱনৰ আৰাধনা ।

মুখ কবিলে যাব কোৰবানীয়ে
ছাৰা ছনীয়া কঁপাই,
ঈদ মোবাবক আজি ঈদ মোবাবক
জয়-গীত গোৱা তাৰ ভাই।

হে হজ্জবত ইব্রাহিম
তুমি খলিল তুমি অভি মহান
মেহব পুত্ৰ ইছমাইলক
দিল। নিজ হাতে কোৰবান
আল্লাৰ আদেশে খলি বস্ত্ৰ চকুৰ
দেখিলা যে চাই পুত্ৰ তাত নাই।

কি আচৰিত খোদাৰ মহিমা ভাই
সেই কোৰবানীৰ বদলি হ'ল দোহা এটি তাত
সলে সেই আত্মাই গুচি হৈ দান
ওচবতে পুত্ৰই দিলে ইহি ইহি মাত
হায় ইব্রাহীম ত্যাগৰ বাবে আজিও
লোৱা হাজাৰ হাজাৰ চালাম
দিছে। ভক্তি অশ্রু বোৱাই।

॥ ১১ ॥

মোক দিয়া এনে এটি বব
নেলাগে স্বৰ্গ ধৰাৰ বুকুতে
জনম এজুপি বিবিধৰ ।
দিবা ডালভৰা পাত সেউজীয়া,
সানি শীতলতা যুগ যুগমীয়া,
তোমাৰ নামটি স্মৰি হৰি হৰি
যাব বাট।ৱা ভাগব পাহৰি
মোৰ আত্মাই লভিব তুলি

জুব ঢালি ঢালি হৃদয়ৰ ।
যেতিয়া তোমাৰ ভাগব লাগিব
কৰ্ম অশ্রু নিত্য দিনান্তে,
ভাগব মাৰিবা মোৰেই কোলাতে
মই ব'ম জাগি সাবটি বুকুতে
আক তুমি মোক নিদিবা জনয়
অপৰাধী এই মানুহৰ ।

॥ ২২ ॥

অ' কোটিকলীয়া আমাৰ নামেঘৰৰ
জেউতি চৰাওঁ আমি জেউতি চৰাওঁ,
সোণৰে গছাটিৰ হিয়াৰে ঢাকিটিৰ
বস্তি জলাই ধৰাত পোহৰ বিলাওঁ
জেউতি চৰাওঁ আমি জেউতি চৰাওঁ ।
তিৰ, বিৰ, সোণৰ শৰাইখনৰ
বাখি মান আমিহেই সুনাম বঢ়াওঁ,
নামৰে অমিয়া সুৰৰ ধ্বনি তুলি
পৃথিৱী কঁপাই নিতৌ দবাটি কোবাওঁ
জেউতি চৰাওঁ আমি জেউতি চৰাওঁ ।
মৰিও জনমে পাওঁ ঐ জিলিকি
পাতি হিয়া-সিংহাসন সেৱাটি জনাওঁ,
পুৱা প্ৰেমামৃত গুৰু ভটিয়াবে
অচেতন জগতক আমিহে জগাওঁ
জেউতি চৰাওঁ আমি জেউতি চৰাওঁ ।

বনগীত

॥ ১ ॥

যদি তাতোকৈ চেনেহর
বিহুটি ঐ বিহুটি—
বহাগবে বিহুটি ;
কিয় তেনে ভুমি
ফুৰিছা বিচাৰি
বনবীয়া পহুটি ?

চকুলো নিদিয়ৈ মুচি
ধৰা দি যাবয়ে গুটি
বনবীয়া পহুটি ;
কাহানিও নোহে আপোন
হ'লেও জীৱন সপোন
দিলেও পূৰ্ণাহুতি !

হ'লেও এখনি টঙালি
জীৱন বভোৱা বঙালি
বহাগবে বিহুটি ;
নেশাতি কেনেকৈ থাকে ?
সেয়ে মই তোমাক মাতো,
হ'বলৈ হুয়ো হুটা !

॥ ১ ॥

অ' কেঁচাসোণ কেঁচাসোণ কেঁচাসোণ

অ' কেঁচাসোণ !

আজি এই বিহুবাতি হিয়াৰে তলিত মোৰ

বঙত উঠিছে এটি প্ৰেমৰ নাচোন ।

তোমাৰ সপোন মোৰ উতলা কবিলে প্ৰাণ

বুকুত উঠিল বাজি বলিয়া বাঁপৰ বাণ

তুমি মোৰ অ' সোণ । তাকাশৰ ন জোন

হিয়া বৰিছা আজি মোৰ ভেনেই আপোন !

ক'ৰা আজি কাণে কাণে 'তুমি মোৰ তুমি মোৰ'

চকুলো মচি দি বিবহৰ হুচকুৰ—

আজিয়ে কবিম শেষ

তোমাৰ কোলাতে মোৰ

জীৱন সপোন

অ' কেঁচাসোণ !

॥ ৩ ॥

কিনো ফটিকাৰে বাগী ঐ ফাগুনী

কিনো ফটিয়াবে বাগী

কিনো ঢলংপলং কথা লৰংফৰং

ভাগিনা বাগী যে লাগি ।

চ'তৰে বিহুতে গোটেই চুঙাটোকে

দিম বুলিছিল। ঢালি

ফাগুনতে পোৱা মৰমৰ যি বাটি

পছোৱাবে ধলি-বালি ।

এইবেলি ছবৰি বনত নেদেখিলো

ফাগুনৰ হৰিণীজনী

দেখিলো এজনী অজগৰে ধকা

উমে লৈ বুকুতে কণী ।

তোমাৰ জ্বলা জুয়ে তোমাকেই পুৰিব

বিহা-আচলতে লাগি

এইখন পৃথিৱী এনেকৈ থাকিব

মৰমতে নাচি-বাগি ।

ব'দৈ অ' বঙবে   বালিঘৰ
 সাজিছিলোঁ ছয়ো এটি ;
 নাজানিলোঁ আহি   ভাঙি যাব বুলি
 কালৰে পছোৱা ছাটি
 সাজিছিলোঁ ছয়ো এটি ।

বঙতে উমলি   বালি-ভাঙে বান্ধি
 বালিৰে বাবৰি কুটি ;
 দিছিলোঁ খাবলৈ   হিয়াতে পাবলৈ
 বালি-দবা মোৰ পাতি ।

লুইতৰ পাৰৰে   কুকুৱা বুৰিয়ে
 আজিও আছে লগ পাতি ,
 মোৰে কপালত   বিধভায়ে লিখা
 বালিভে কটাৰ বাতি ।

২. কুলিয়ে মাতিয়ে কু—উ—
 বোলা মনে মোৰ উতলা কু—উ ;
 এ বাৰীৰ আমজুপিয়ে চকুলো টুকিলে
 কেঁচায়ে মাতিলে নিঙ—

[কুলিয়েনো কু-উ কু উ
 কেঁচাই মাতে নিউ নিউ
 কেনেকৈনো এৰিয়ে দিঙ ৭—]

অ' মোৰ ফাগুনীয়ে আনিলে পাতিব সকামটো
 আঙুলিৰ মূৰতে ঘিউ ;
 মুখৰ মোৰে টুপি বুকৰ ফুল-তুলসী
 বুলিলে 'বুকুৰে জীউ' ।

১. কি ধাগী পিয়াহি মোৰ গৰেখাতী
 'পিউ পিবা পিবা পিউ' ;
 নিপিঙ বোলোতেও তোৰে ফলা জুইত
 তয়ে ঢালি ললি ঘিউ ।

অ' হিয়াৰে পোৰনি হিয়াৰে গুচাবি
 ঢালি মৰমৰে মো-ঘিউ ,
 যাবৰে পৰতে হিয়া মোৰ দহিছে
 কিনো সমিধানে দিঙ ৭

‘মোরে নান তবারতী নাচনৌ মট ছোরাঙ্গী
 বং পায় জোনায়ৈ জোকাই ,
 আচলতে ঘনে ঘনে চুমাটি যে খায়ে খায়
 ফাৎনবে নিলাজী বা-ই—
 বং পায় জোনায়ৈ জোকাই ।

‘স্বর্গদেউ ঈশ্বরে শলাগি জোনোয়া
 ‘তোতকৈ গুহনি কঙ নাট’ ।

নপতা ফুকনব পুতেকে জোকাকুঁতে
 নাকটি কটা ‘যে যায়—
 বং পায় জোনায়ৈ জোকাই ।

‘অ’ কারতীয়ে জোকোরা কলম জোকাবি
 বাটত মোক ‘যে দেখরাই,

কাণে বাণ কোবা চুমাটি যে খোরা
 ‘রূপে তোব লগোরা দায়’—
 বং পায় জোনায়ৈ জোকাই ।

অ' বনগীত শ্রবায়।   বতনীর ধুনায়।
 গাখনি মন প্রাণ হবা ,
 তু ভবির বনৌয়া   তেজবড়া গেকরা
 মব ম হিয়াখন ভবা—

[সকপাই অ' পর্বতে ব্লিলে হয়
 সকপাই অ' ভৈয়ামে সাধটি লয়
 কিনো যে শুধলা মনে মোর উতলা
 সকপাই অ'—
 বনগীত ফাকি তোৰ গা] ।

অ' বতনীর হিয়াখন   মবমেবে ভবা
 শ্রবে অমরাপুর ,
 বুঢ়া লুইতবো   ডেকাধনি লগা
 নেলাগে সলাব শ্রব ।

অ' যার যদি তই   পৃথিবীর বুকুতে
 বনগীত একাকি গা ,
 কোটিকলীয়া   কেতেকী ধুনীয়া
 বতনীর চায়ে তোৰ যা ।

ଅ' ମୋର ମରମୀ   ଅ' ମୋର ଅମରୀ
 ଯ' ମୋର ହସାସୀ ବହାସୀ ଆହୁଁ ;
 ଚୁମାବେ ଉପରି ଚୁମା ଯି ଧିକୋରା
 ମାତୃଭାଷା ମୋର ଭୁମିରେ ଆଇ ।

ତଗବୋ ଫୁଲିଲେ   ନାହବୋ ଫୁଲିଲେ
 ଫୁଲିଲେ କେତେକି ସାଜଣୀ-ଜାଣି ,
 ହ'ଲ ଗୋଦେ ପାୟ   ପୃଥିବୀ ଗାନ୍ଧକ
 ଆଚଳତେ ନାଚେ ଶୟା ବା-ଇ ।

ତୋର ଆଗମନେ   ଦିଏେ ପ୍ରାଣେ ପ୍ରାଣେ
 ଚେନେହ-ପ୍ରୀତି ହିୟା ଉପଚାହିଁ
 ବିଛ ବିଛ ବୁଲି   ବୁଢ଼ା ଲୁହେତେ
 ବଞ୍ଚେ ଏବେଲି ଚାପରି ବାସ ।

ତୁମି ଅସମୀୟା   ଜାତିର ଜନନୀ
 ମତ୍ୟ ସନାତନୀ ଗୌସାନୀ ଆହି ;
 ଦିଏେ ପୁଷ୍ପାଞ୍ଜଳି   ହିୟା ବୀଣ ବାହି
 ବିବିଧେ ବିବିଧେ ସେଉଜିୟାହି ।

ତୁମି ଦିୟା ଆହି   ବିହ୍ନିରାନ୍ଧନି
 ମାରଟି ସେରାଟି-ଭକ୍ତି ଜନାହିଁ
 ମରୋ ମହି ଗାହି   ବିହ୍ନିଗୀତ ଏଫାକି
 ତୋମାର ପାନ୍ଥେ ଚୁମାଟି ଧାୟ ।

আকবেলি বহাগত তবান্দে ঐ
দেখিছিলো তোমাৰ তবান্দে ঐ
খোপাতে কেতেকীৰ পাতি ,

চাওঁতে উলটি তবান্দে ঐ
কপৰে জেউতি তবান্দে ঐ
মুখত মিচিকিয়া ঠাঁই মান তবান্দে ঐ
খোপাত কেতেকীৰ পাতি—

কণ জুন জুন জুন   নেপুৰে মাতিলে
কণ জুন জুন জুন   বি বিছ পাতিলে
কণ জুন জুন জুন   কোনে কি নাচিলে
গাঁথিতে বাহিলে সোণ ।

অ' এইবাৰ বৰদৈচিলাক   নেদেখিলো
বতাহ ধুমুহাৰে অহা

বিছৰেনো হাটতে   কিনিবকে নেপালো
গাত তৰা-বছা বিহা

অতিকৈ চেনেহৰ   বহাগৰ বিছটি
নেপাতি কেনেকৈ তৰোঁ ;

খিয়লা খিয়লি   সকলো পাহৰি
সাব্বটি হিয়াতে মৰোঁ ।

এইখন দেশে অ'   মনয়াবে ছাটি
 বিব্, বিব্, হিয়া জুব্,
 প্রাণে মোৰ পৰশ।   তাহি কাৰ অহা
 নীহীৰে উতলা শুব--
 শূৰে ঐ মালতী
 কোনে মাৰ ঘুমটি
 বাটি নিয়া ছচকুৰ—
 বিব্, বিব্, হিয়া জুব ।

লুইতৰ বুকুৰে   চৌরে কপোৱালী
 মাৰে একোবেলি বৰ ,
 কোন মোৰ ডিয়াৰ   যাব পাৰে পাৰে
 বায় সপোনৰে ভুৰ—
 ভূৰে ঐ মালতী ।

এইখন সেউজীৰ   বুকুতে জনো কাৰ
 কণ্, জুন্ ধনি প্ৰেপুৰ
 জোনাকৰে বাতি   বিজুলীৰে ছাটি
 হিয়া কৰি নিয়া চুব—

শাওণদ পাৰাণীৰ ববস্ৰুণ বাৰিষা
 শাওণা মাব পথাৰলৈ যায় ,
 চাই চাই বিয়াকুল ছুভবিৰ বনাকুল
 শাওণীয়ে চকুলো বোৱাট -
 অ' শাওণা মোৰ পথাৰলৈ যায় !

তাৰ গাত লাগি অহা কঠীয়াতলিৰ
 পলশুৱা মাটিবোৰ তাই ;
 চাই ভালেপোৱা নাপালে মৰিৰ তাক
 হাবিৰে বিহে গুটি খায় -

কাকতে কোবখন মূৰে জাপিটি
 চাই ভালে পোৱা তাই ,
 যোৱা পদূলি বঙাকৈ ভবিৰ জোকে খোৱা
 বঙা তেজে কন্দুৱায় -

শাওণত আখৰা ভাদত ভাওনা
 বায়নৰ জিৰণি নাই;
 কিনো ভাও দিয়া আমাৰে শাওণীক
 বাৱণে হৰি লৈ যায় -

আমাবে গাঁৱৰে   অ' মইনা কেঁচা আম
এজনী বুঢ়ীৰে   অ' মইনা কেঁচা আম
আছিলে এজুপি আম ;

জৈঠৰ খৰ মাৰোতে   অ' মইনা কেঁচা আম
আমৰে দোণতে অ' মইনা কেঁচা আম
লৈছিল এপইছা দাম....
দামে মইনা কেঁচা আম
কপালৰে কেঁচা দাম
দোণে প্ৰতি এপইছা দাম ।

অ' আছিলে এজনী   অতিকৈ শুৱনি
লাচনি-পাঁচনি নাতি ;
গাঁৱৰ ল'বাহঁতে   জোকালে বঙতে
খেদি যায় লাখুটি দাঙি !

অ' বুঢ়ীজনী মৰি গ'ল   নাতিজনী এৰি গ'ল
ধনবৰ সোমালগৈ চাপি ;
ধনবৰ ধকৱা   হ'ল আজি বকৱা
এতিয়াহে মৃত ভগ্না জাপি ।

আমাব গাঁৱৰ মানুহ অ' মোৰ
 আমাব গাঁৱৰ মানুহ
 অ' মৰততে মৰোঁ ;—
 একে তেজৰ একে মঙহ
 আঁকোৱালি ধ'বো—
 অ' মৰমতে মৰোঁ ।

দিয়ে বতাহে গোন্ধ আনি আমাব
 গাঁৱৰ মানুহৰ
 কিনো মৌ-বৰষা মিঠা মাতবোৰ
 উলহ-মালহৰ
 মুখনি একে ঠাঁচত গঢ়া অ' মোৰ
 কেনেকৈ পাহৰোঁ—
 অ' মৰমতে মৰোঁ ।

পাৰ হৈ সাত সাগৰ তেৰ নদী
 আহিলেও চাই
 এমুৱা মন-মোহিনী গাঁওখনি
 ক'তো আক নাই—
 সবলা-নিবলা মোৰ গাঁৱৰে বাটটি
 কেনেকৈনো এৰোঁ—
 অ' মৰমতে মৰোঁ ।

চেনেহী চিকুণী অ'—

আই তোৰ মু'খনি মনোহৰা—

মু'খনি মনোহৰা চিকুণী অ'

চেনেহী চিকুণী অ'—

আই তোৰ মু'খনি মনোহৰা

তোৰ সেউজী আঁচলৰ সেউজীয়া বাই

ধাননি ঐ বননিৰ হিয়া নচুৱায়

নচুৱাই হিয়া কৰি শাঁত

শাঁত হিয়াৰে সেউজীয়া বা

কৰি যোৱা শাঁত হিয়া সেউজীয়া বা ।

মোৰ দেশৰে অমিয়া অ' মানিক মইনা ঐ

গোক মালতী ধুনীয়া অ' মানিক মইনা ঐ

জোনাকৰে ৰাতি

বিজুলীৰ এছাটি

জোনবাই লগৰে

ধুনীয়া তৰাটি

চাই চাই চকুলো সৰা ,

মালতী অ' মালতী

মোৰে আইৰ আঁচলৰ

ধুনীয়া সাধুটি

হিয়াখন মালতীৰ গোকৰ সঁকুৰা ।

মাতে পকাধানে বিড়িয়াই
বগীতৰা আগুৱাই যায়
বোকাচাত দি যোৱা কেঁচুৱাটি আঘোণাই
নিচুকনি গীত গাই

মানাৰ আঘোণাকাই

বগীতৰা আগুৱাই যায় ।

হাতত কাচিখনি মুখত তামোলখনি
কঁকালত টঙালি বুকুত মেখনি
তাইৰ আৰু কোনো নাই কোনো নাই—
অকলেই গুচুৱালে মুখৰ চুৱা ছাই
সকামটোও পাতিলে বজ্জনজনাই ।

আঘোণাৰ অবদান অতবোৰ মাটিৰ ধান
কোলাত পালে এটি নাতিল'ৰা সন্তান
তাইক আৰু লাগে কি লাগে কি
তাইৰ যদিও আজি আঘোণী নাই
তাইৰ ওচৰত আজি হাতপাতে গগ্ৰাই
বগীতৰা আগুৱাই যায় ।

অ' সখা ফাঙনী কাইলেনো থাকিব
 ফাঙনবে মাথোঁ এটা দিন ;
 তোমাৰ ফাকুসনা বজাকৈ যু'থনিৰ
 দিয়া আজি মৰমৰ চিন—
 কাইলেনো থাকিব ফাঙনৰ মাথোঁ এটা দিন ।
 আহা লৈ এডালি মনৰে ঐ দোলনি
 নেয়ে হ'ব নবমৰ চিন ;
 (আজি) সেউজীয়াই বজালে বজা বজা শ্বেবে
 বংসনা মনৰ বজা বীণ—
 কাইলেনো থাকিব ফাঙনৰে মাথোঁ এটা দিন ।
 মোৰ মন-পূৰ্ণিমাই ফাকুগুৰা ছটিয়াই
 কয় মোৰ বঙাখিনি কিন ,
 নাথাকিব কাইলৈ মৰমৰে একো চিন
 মাটিতেনো হ'ব ঐ লীন—
 কাইলেনো থাকিব ফাঙনৰে মাথোঁ এটা দিন ।

চা অ' বলিয়া কল কল কল সো
 ভদৌয়া লুইতৰ ঢল
 নিদিবি পাৰি তোৰ নাও টুলুঙীয়া
 নাও টুলুঙীয়া ব'ঠা টুলুঙীয়া
 ঘৰলৈ উভতি ব'ল ।
 দেখি কৈপে হিয়া ডকা-চাকনৈয়া
 বেলিৰ পবিতৰ হ'ল
 তোৰে ভাদৈমতী হ'লে ঐ ধুনী
 বজালে মেঘে বাদল
 ঘৰলৈ উভতি ব'ল ।
 নেলাগে যাবলৈ থাক-মণি বিচাৰি—
 চাবলৈ সাগৰৰ তল—
 পহুমৰে কলি পহুমৰে নলী
 কবিত হিয়া উজল ;
 ঘৰলৈ উভতি ব'ল ।

আজি মোর জীউটিয়ে ফুট গধূলিতে
 শুয়ে আনি কবিছে বর ;
 ধরিছে কোনোবাই লগ ক'ববালৈ
 উদং উদং লাগিব ঘর ।

ঘাই হেৰালে ঘিল। জিকি জিকি
 ভাগবে লাগিছে বর ,
 দিলে ক'ববালৈ বণ জিকি জিকি
 বণবে ঘোঁড়াটি ল'ব ।

শেরালি জুপিয়ে চকুণো টুকিয়ে
 চাই ব'ব লাগি থ'ব .
 মূৰভিয়ে দিব আনি পাহৰণিব
 সৌন্দৰণী নবনব ।

শ্যামাৰ বগীতৰাৰ অ' সোণটি লংগুটি ইলাচি
বগী পাৰজনী অ' সোণটি লংগুটি ইলাচি

এহ্ এহ্ দেহি ঐ আই ঐ দেহি
গ'ল কেনেকৈনো উৰি ?

হেই ইয়ে বোলে গ'ল কেনেকৈনো উৰি
হেই সিয়ে বোলে গ'ল কেনেকৈনো উৰি
হেই বজাক চোৰাংচোৱাই দিলেগৈ বাতৰি
এহ্ এহ্ দেহি ঐ আই ঐ দেহি
জুৰমনক লৈ গ'ল চাওদাঙে ধৰি ।

হেই এদেস্ত দেস্ত দেস্ত
লোটা চুব কৰিবৰ ছেঙ ?

অ' তৰা জুৰমনৰ পাৰটোৰে
অ' তৰা বগীতৰাৰ পাৰজনী
এহ্ এহ্ দেহি ঐ আই ঐ দেহি
আগতে পৰিলহি উৰি যোৰে পাতি
আকৌ গুচি গ'ল উৰি যোৰে পাতি
একেডালি চেনেহৰ জৰি ।

হেই বজাই শলাগিলে চাই-অ' বোলো হয়
হেই প্রজাই শলাগিলে গায়-অ' বোলো হয়

অ' তৰা জুৰমনৰ লগতে
অ' তৰা বগীতৰা উৰিলে

এহ্ এহ্ দেহি ঐ আই ঐ দেহি
মিচিকিয়া হাঁহিটি সখি যোৰে পাতি
আকৌ গুচি গ'ল উৰি যোৰে পাতি
সৱাকো সেৱাটি কৰি । যোৰে পাতি
ডাকি বোলো হৰি হৰি ।

আক বেলি এছুরা   ফাংনব ঐ মাহতে
 দেখিছিলো ফাংনব   ফাংনব ঐ মাহতে
 জোনাকত পখিলা ধৰা ,
 ফুলে ফুলে সাবটি   ফাংনব ঐ মাহতে
 সপোনৰ দৰাটি ফাংনব ঐ মাহতে
 বনে বনে বিচাৰি ফুৰা—
 ফুৰা বনে বনে   ফাংনব ঐ মাহতে
 জোনাকত পখিলা ধৰা ॥

অ' নাককাটী নিলাজী   ফাংনব বা ছাটি
 আহি কোন দেশৰে পৰা ,
 উকুৰায়ে যোৱা   হিয়াব কাচলি
 আউলী যে বাউলী কৰা ।

অ' এইবাৰ ফাংনব   হৰিণীৰ ফানতে
 ফাংনবী পৰিব ধৰা ,
 চাওঁতে মুখলৈ   হাঁহিটিয়ে মাৰিব
 চেনেহৰ চকুলো সৰা ।

মাকে শ্রুধিলে জীয়েক বগীতবাক
ক'তেনো এবিলি আঁচলৰ আগ আই তই--
ক'তেনো এবিলি আঁচলৰ আগ;
ক'ব কেনেকেনো জুহমনৰ ভৰিতে
পবিলে কেনেকো কোদালৰ ঘাপ।

কঁকালৰ বলহটি পবিলে পিচলি
লৈ বেৰাতে আঁউজি আঁচলৰে আগ;
চবুলো মচিলে লাক্ষত বঙা পৰি
'নেকান্দিবি' বুলি মাকে দিলে হাক।

বাপেক এ নাছিলে গোহালিৰ মুখে
কিবা টাচি-কাটি কৰি টুক্ টাক্,
ক'লে - জেওৰাতে নাগি ব'ল কেনেকো
থাক হ'ব থাক মনে মনে থাক।

দিলে এ দেখুৱাই পায়ে উপায়ে তাই
কৌচত ছিঙি অনা পথাৰৰ শাব
বাপেকে বুলিলে সোণতে মোৰ শূৱগা
আই বগীতবা গাতে বুলায়ে হাত।

এজনী ছোৱালীৰ মূৰতে কপৌ বাঁহা
 অ' বোলো চালে, চুলে
 কিবা বোলে পালে
 গাঁথিতে বাহিলে সোণ—
 সেইজনী বাক কোন—
 কোনে জানা কোৱাচোন ?

কোনো বাক নোকোৱা যদি
 কণ্ঠ ময়ে শুনাচোন ,
 নাকটি যি জনীৰ কেতেকী লেখীয়া
 বংটি দেহাব কেঁচাসোণ—
 সেইজনী বাক ?

ডালিমগুটীয়া দাঁত মো-সনা মিঠা মাত
 যেনে পূৰ্ণিমাৰে জোন ,
 নামটি নকণ্ঠ বাক সেইজনীয়েই
 নহয় জানো কোৱাচোন—
 সেইজনী বাক..... ?

অ' বোলো, সোঁটো কোনটো সোঁটো
 কোনটো সোঁটো কোন ?—
 আমাৰে বংমনৰ নীলা কপৌটো
 বহাগতে পিছাব জোৰোণ—
 সেইজনী বাক..... ?

অই মবোঁ এইখন   অ' সেউজীৰ বুকুতে
 বনস্বীত একাকি গাই ;
 গাওঁ মানে পালেও   জনম মৰি মৰি
 হেঁপাহকেই নপলায় ।

গোন্ধে ফুল মালতী   নাহৰে কেতেকী
 বিব্, বিব্, বিব্, মলয়া বাই
 হিয়া শাঁতে কৰি যায়
 নালাগে একো মোক   যাওঁ ঐ লাহৰী
 তামোলকেই এখনি খাই ;
 হ'লেও মোৰ আপচু   ভালপাওঁ তোমাকেই
 তোমাৰ মান শুৱনি নাই ।

তোমাক বুজিছিলো   সোণপাহী বেতেকী
 হিয়াবে ঐ হিয়াতে পায়
 যাবৰে মোৰ পৰতে   সাবটিয়ে ধৰিলে
 মিছাকৈয়ে চুমাটি খায়—
 বিহু মাৰি মাৰি   অ' ভাগৰি পৰিলে
 মোৰ মন-বিচুৱা বাই ;
 বিহুতলী খনে   কিবীলি মাৰিলে
 বিহুটিয়ে যায় ঐ যায় ।

কেবো পাট কেঁকো বাউ

কেবো নিলে চোৰে অ' মোৰ

কেবো নিলে চোৰে ,

এ বউ এটা নাঝান্দিবি

তোমা নিব চাব হে ।

মুখত দিলে নাচনীজনীর মিচিকিয়া হাঁহি,

খাপাত দিলে খাপাওঁৰি বেতেকীৰে পাহি হে ।

কাণত দিলে বেকদৰি গলত জোনবিবি

হাতত দিলে জেতুবাবোল হিয়া ছিৰি ছিৰি হে ?

ব পুথব বেচালাগ মোৰ পুৰ্ণিমাৰে জোন ,

পেঁপাৰে তাৰ শূৰ শুনি ফুটলোৱা কোনহে ?

এবো নিলে চোৰে অ' মোৰ কেঁকো নিলে চোৰে ,

গগণ ভকতৰ গাচৰ দিনো দণ্ড হ'ল মোৰেহে ।

পোৱে খালে জায়ে খালে মনে মনে থাক ,

সাত-শতুৰে লাই পাব খা উহুৱা শাক ।

থাই মোৰ চেনেহী জাকতে ঐ জিলাক।

বংপুৰ জিলাৰে জাকতে ঐ জিলাক।

নাচনী নামতী বাই ,

বোপাই মোৰ ঐ চেনেহৰ জাকতে ঐ জিলাক।

বিভয়ান ডেকাটি চেনেহৰ জাকতে ঐ জিলাক।

নজনা ঐ কোনোৱে নাই জাকত জিলাক।

নগাঁৱৰ চিটিকা।

লাগিলে মোৰ বালিমাহী তাই ।

সোণতৰা বংপুৰৰ জীয়াৰী

সোণতৰা সৰগৰ অপেছৰী

কপৰে ঐ তুলনা নাই ,

দিখোৰ ঐ পাৰতে কি বিভ পাতিলে

নগায়েনো গগনা বায় জাকত জিলাক।

নগাঁৱৰ চিটিকা -

লাগিলে মোৰ বালিমাহী তাই ।

সোণতৰা দুখনি ঐ হিয়াৰে

সোণতৰা গুৱাহাটী পালেহি

এখনি ঐ হিয়া-নাও বায় ,

বৈ বৈ বৈ কান্দিলে বংধৰ বংপুৰে

হিয়াখন ঐ উকড়া পায়-জাকত জিলাক।

বজাঘৰৰ কটিকা।

লিগিৰীয়ে ঢালি দিলে খায়

আই-বোপায়ে শিকালে নাচ-নাচিবলৈ গাবলৈ

ছহ্, ছহাতে চাপৰি বায় ;

কয় কোনে মোক নাই আজি সেই স্মৃতি শুব-ভাহুদি

মৰৌ যে মই বিহকে ঐ খাই ।

বংমলা অ' বংমলা—

বাৰিবাৰে ঢলে

উট্টায়ে নিলে

বংঘৰ আমাৰে ওমলা

মোক বুলিছিলো প্ৰাণৰে পুতলা

অ' মোৰ বংমলা ।

সাজিছিলো মোৰ মনৰে বংঘৰ

অপেছৰী তোমাক পাতি সৰগৰ

লগতে আছিলে ল'ৰালি কালৰে

প্ৰাণৰ সখী তোমাৰ পাণীমলা—

অ' মোৰ বংমলা ।

আজি বিহতলীত তোমাক লগে পালো

আক কিনো গাম তাহানিয়ে গালো

তামালকে বুলি সাঁচি থোৱা নোৱ

লৈ যোৱা হিয়াৰ মৰম এমলা—

অ' মোৰ বংমলা !

নভে দেখা যু'খনি অ' সখি বনগীত ঐ শ্রবীয়া

লাহিকৈ দেহাটি অ' সখি কেতেকী এ ধনীয়া

বৈ বৈ বৈ মতি ধমনি উলটি চাও.

ভবির্ভবি কিনি চাবা অ' মথি খোজত যানিক সব।

চকুলে কিনো চাবা অ' সখী সবগৰ মোণতৰা

বনগীত এফাকি গাওঁছে আহ। লগৰী

খুঁটি-নাটি বিচারি—

মানিক খোপে খোপে পাওঁ

হেই বজাই বচিছিলে কোটি ঐ কলীয়া

বনগীত ঐ একাকি যাউতি ঐ স্বগীয়া

ਦਿਖਾਓ, ਬ ਹਿਯਾਖਨ ਚਾਯ,

শ্রব চূৰে কবি অ' আইটি ইংৰাজী বেজেনা

সুববে ঐ বেপারী অ' আইটি সাধিছে ঐ খেজেনা

মোর বুলি তাবে আজি গায়ছে বগীতবা

ତୁମିଓ ହୟ ବୁଲିଲା ।

চোববে ঐ লগকে পায় ?

অ' মই মৰোঁ বিচাৰি অ' তৰা হিয়াৰে মোৰ গুৱনি

হেকৰা মোৰ লাহৰী অ' তৰা চেনাই মোৰ ঐ চেনেহী

হিয়াত দিয়ে যোরা শোক .

ক'বেনো তই অঘরী অ' বেটা নেঙরী ঐ নেঙরী

বঙালৰ এ জীয়ৰী অ' বেটা নেতেৰী এ পেতেৰী

কি সুব শুনার যোক

কোন চুরাখোদাই   পাতেনো ঐ গোসাঁনী

২৭৮৮ মোব. দেউলত তোক ?

ବଂ   ବଂସବ   ବଂପୁବ   ଛ-ଛବସେ   ବଂପୁବ

য-যদিও আছে আজি শুই ;

সু-সুৰবে হেংদান   না-নাচিব জিগিকি

যে-যেতিয়া জ্বলিব জুই ।

মানুহ দেখি মাৰ তই লৰে অ' বলিয়া

মানুহ দেখি মাৰ তই লৰ—

বোনে তোৰ কলিজা বামুনি খাবলৈ

বুকু চাই মাৰিলে শব অ' বলিয়া

মানুহ দেখি মাৰ তই লৰ ?

(তোৰ) মূৰত দেখা পালি আকাশ ঢুকি পোৱা

ধনী ধনী মানুহৰ ঘৰ,

মাটিত পৰি থকা টোপে টোপে সৰা

কেচাঁ ঘামে বপালব অ' বলিয়া

মানুহ দেখি মাৰ তই লৰ ?

হাবিৰে মাজতে লুকাই মনে মনে

হাবিৰে সাজিদি ঘৰ,

মানুহৰ মুখতে গোটেই দেখা পালি

নাহৰ-ফুটুকীৰ গঢ় অ' বলিয়া—

মানুহ দেখি মাৰ তই লৰ ?

নেলাগে বলিয়া কৰিব পৰিহাস

ইতিহাসে মানুহৰ

ঈশ্বৰে গটাই মানুহৰ পৃথিবী

কয় কোনে দানৱৰ অ' বলিয়া

মানুহ দেখি মাৰ তই লৰ ।

অ' ফুল কেতকী   সোণে বৰণীয়া
 পাহিও ধুনীয়া তোৰ ;
 গোন্ধে আমোলমোল
 ভোমোৰা বিয়াবুল
 চকুলো বোয়ালি মোৰ ।

কোনে উকুৰাব
 বেণু মোৰ বেণু বাই
 মেলি পছমৰে ধোৰ ,

হবনে বাঙলী
 হাঁহি মোৰ উজলি
 বুকুৰে পোৰণিবোৰ ?

ভটীয়া পানীতে
 নাও মেলি দিলৌ
 জীৱনৰ পূৱাতে মোৰ ,

এৰি ধৈ আহিছৌ
 পাৰতে মালতী
 শঙ্কা জাগিছে মোৰ ।

মই গাওঁ এইখন সেউজী পথাৰৰ
 গুৱনি হিয়াৰে গীত
 পাওঁ যদি হ'ব এজুপি বিৰিণা
 লুইতৰে চাপৰিত ।

অ' বুকুৰ আইতা ঐ লুইতৰ ঐ পাৰৰে
 অ' বুকুৰ আইতা ঐ ছুৱৰিৰ ঐ বুকুতে
 অ' বুকুৰ আইতা ঐ মৰিবলৈ মনে যায় মোৰ

সোণে কি মুকুতা হেৰুৱা কৱিতা
 জিলিকে ঐ ছুৱৰিত
 নৰোঁ মই ঢাকুৰি বালিতে বাগৰি
 বুকুৰেণো পোৰণিত ।
 ভোকে মোৰ হৰিলে পিয়াহো হৰিলে
 উতলা কৰিলে চিত ,
 কোনেনো শুনাতে দূৰণি বুকুৰে
 বিননি ঐ পেঁপাটিত ।

ময়ো যাওঁ ছটিয়াই চকুলো মুকুতা
 সেউজীয়া বননিত ,
 গাঁৱনে লগিমী জীয়াৰী বোৱাৰী
 পিন্ধি যাবা ছুতৰিত
 পাওঁ যদি হ'ব এজুপি বিৰিণা লুইতৰে চাপৰি ।

বা অ' বলিয়া
জীয়া জীয়া শ্রবেবে
সেউজীয়া বোলেবে
বীণখনি বা ,

আকাশে বতাহে শ্রবর জুয়ে তুলি
বড়া পোহবখিনি চা ।
দিয়া বঙাকৈ কলিজাব তেজেবে
জেতুকা মানি দি যা ;
ছরবিয়ে পিঙ্কিব পালো
পোয়াল বুলি
লাগি ব'ক কলিজাত যা ।

বুঢ়া আঁহত জোপাই বুকুলৈ মাতিব
ব'দে যদি ডাকে গা ;
পাতি ছরবিব শয্যাত গুরাব
ঢালি দি শীতল ছা ।

বিহুচোরা হাটলৈ আহিলি যেতিয়া
বিহু তোব দেখুৱাই যা,
জগতে হাঁহিব জগতে কান্দিব
জীয়া জীয়া শ্রবেকে গা ।

অ' বোলো সেউজীয়া
 সেউজীয়া পাতে পাতে
 সেউজীয়া বোল ;

জীয়াই থকাৰ পাবি অ' সঁহাৰি
 বা নিজে নিজে ঢোল বিঙ বুলি
 বা নিজে নিজে ঢোল ।

চ। সেউজীয়াই   বেচিছে আঁচলৰ
 পাহি বঙা বঙা ফুল
 কঠৰ বেছিহে   কুলি-কেতেকীয়ে
 মাতে প্ৰতি মউ-জোল—
 জীয়াই থকাৰ . . . .

গ। অ' নতুনৰ   শুব মিঠা মিঠা
 কিনি সেউজীয়া বোল
 হিয়া ভাঙি ভাঙি   হিয়াৰে উজাৰি
 শুবৰে জাউৰি ভোল
 জীয়াই থকাৰ . . . . . ।

বিছ গ'লে বিনাবা কাক মোৰ দেহি এ
বিছ গ'লে বিনাবা কাক ?

তুমিয়ে ফুল নাহবৰে বেণু
মই এটি সৰাপাত—
বিছ গ'লে বিনাবা কাক ?

বিজ্ঞানতী চৰায়ে বিছ বুলি ডালতে
মাতে কি অমাতৰ মাত ;
মইয়ে বিচাৰোঁ মাতিব তোমাক
তোমাৰে শীতলী হাঁত—
বিছ গ'লে বিনাবা কাক ?

বেণু উৰি উৰি পাহি সৰি সৰি
ওৰ হ'ব ক'ববাত ;
পামনে ঢলি মই পৰিলে তোমাৰ
মৰমে পৰশা হাত ?
বিছ গ'লে বিনাবা কাক ?

আজি বিছ বিছ কালি বিছ বিছ
বিছৰে বিৰিণা পাত
আহিছিলোঁ ময়ো বিছ বিছ বুলি
বিছ লাগিছিলে গাত
বিছ গ'লে বিনাবা কাক ?

মোৰে আইব এইখন   চুপাৰে ফুলনি
 ধৰণী গোন্ধে আমোল মোল,
 নাহবে শাবী শাবী   টগৰে শাবী শাবী
 সোণপাহি নেভেকী ফুল

সৱাতোকৈ শুৱনি   আমাৰ বায়ে-ভনী
 মাতে পতি মো-মিঠা জোল ,
 হাতে পাঞ্জি কটা   চেহেং ছকটীয়া
 সপোনৰে বচা ন ন ফুল ।

এইখন ঐ ফুলনি   সবগতকৈ শুৱনি
 দেৱতাৰো ধ্যান আদি মূল,
 হিয়াই হিয়া গঁথা   আমি অসমীয়া
 তাহানিৰে চেনেহৰ দোল ।

অ' আমার দেশের আকাশে
 জোনে-বেলি তবা অ'
 জোনে বেলি তবা,
 আমার ফুলের দেশের বা ছাটি
 হিয়া শাঁতে কবা অ'
 হিয়া শাঁতে কবা অ'
 গোন্ধে মনেহবা ।

আমার দেশের মাটি অ'
 আমার দেশের পানী অ'
 আমার দেশের পানী
 চহকী এই দেশখনি
 তাহানিবে পবা অ'
 তাহানিবে পবা অ'
 ধনে-ধানে ভবা ।

কোনেও নেসাজেঁতে অ'
 কোনো নোপজেঁতে অ'
 কোনো নোপজেঁতে
 বিনন্দীয়া জগতখনি
 চকুত চমক লগা অ'
 চকুত চমক লগা অ'
 আমি নিজে গচা ।

অসমৰ গুৱনি   জীয়াবী বোৱাবী
 কাণত মিনাকৰা কেক,
 ডিঙিত সাতেসৰী   বুকুত জোনবিৰি
 হাতত সোণৰ গাম্বে-খাক ।

মুখৰ মৌৱে সৰা   মাতে ঐ অমিয়া
 হাতত বনে কামে লগা,
 খোজত ফুলে ফুলা   হাঁহিত বয় নিজৰা
 সোণত যেনে স্মৰণা ।

কঁকালৰ গুৱনি   মুগাবে মেখেলা
 আঁচোৰ ফুলে বচা বিহা,
 গলধন গুৱনি   লাহতী খোপাটি
 কিনো যে মনে ঐ মোহা ।

দুহাতৰ গুৱনি   বঙাকৈ জেতুকা
 হিয়াত প্ৰণয়ৰে বেখা,
 গাই যা গীতে তোৰ   নাচি অ' বলিয়া
 কলিজাৰ তেজেৰে লিখা ।

জেতুকা বোলেবে   বোলায় হাত লাবনী
 কেকবে জিলিকায় কাণ,
 কঁকালত টঙালি   যাবি লৈ ললবী
 কাটিম পখাববে ধান সোণোয়ালী
 কাটিম পখাববে ধান ।

বাতিতে উলিয়াম   চেলং ছকটীয়া
 ফুলে বহা বিহুয়ান,
 বণব বেলিকা   যাবে আগেবাটি
 দেশবে বাখিমে মান বুগমীয়া
 দেশবে বাখিমে মান ।

বুকবে অমিয়া   বিলায় মোহনীয়া
 সাদববে সমিধান,
 খোজতে ফুলামে   ফুলে সবগবে
 উলাহত নাচিব প্রাণ মতলীয়া
 উলাহত নাচিব প্রাণ ।

বনগীত শ্রবণীয়া   মোৰে সেউজীয়া
 বহুল বিহতলিখন,
 দিওঁ থাকক আক   হ'ই সেউজীয়া
 মোৰে পৰমানুকণ ।

এইখন বনবে   আয়ে মোৰ শিকোৱা
 মোৱে ববষা বচন,
 ভাববে সঁফুৰা   বসবে নিজৰা
 গোন্ধে ভাগক চন্দন ।

অ' মোৰ হেৰুৱা   বুকৰে কৱিতা
 আঁচলৰ গাঁথিৰে ধন,
 আজিও চাকুৰি   কান্দো মই বিচাৰি
 উজাৰি এইখন বন ।

অ' মোৰ পুৰণি   সৱাতকৈ গুৱনি
 কৱিতা ফুলনিখন,
 মৰি মৰি জনম   পাবলৈ বিচাৰো
 চায়েনো থাকিবৰ মন ।

অ' আমাবে গাঁওখন   ন কৈ গঢ়িম
 হিয়াবে মবম ঢালি ;
 মবমে বোৱাব   চকুলো হুখাবি
 হিয়া লাঙি আকোৱালি ।

আমিয়ে বান্ধিম   মনৰে জোনাক
 ঢালি পথাৰৰে আঁজি ;
 আমিয়ে কাটিম   ধানে সোণোৱালী
 মবমী হিয়াৰে মিলি ।

কোঁটি কলীয়া অ'   আমাবে নামেঘৰত
 নামৰে জাউৰি তুলি ;
 বাপুজীৰ মূৰ্তি   পূজিম ভকতিৰে
 জয় বাম কৃষ্ণ বুলি ।

আমাবে গাঁৱৰ   গুৱনি পদূলি
 জোনাকৰে জিলিমিলি,
 যাউতি যুগীয়া   গাঁৱৰ মানে বাপি
 আমিও মৰোঁ এবেলি ।

কিহেনো লগাব   ভালে মোৰ মনত
 কিহেনো লগাব ভাল ;
 আনি দে আনি অ' হিয়া মোৰ জুবোৱা
 চোলে-টকা-পেঁপা-তাল
 সেয়ে মোৰ লগাব ভাল ।

সোণৰে থুবীয়া   অতিকৈ ধুনীয়া
 ভেজ্জোগোৱা বঙা গাল ;
 ভঁৰালৰ গুৱনি   এমুঠি লখিমী
 চোতালৰে তাঁতেশাল
 সেয়ে মোৰ লগাব ভাল ।

পদ্মিৰ গুৱনি   ডেকা ঐ গাভৰু
 ঘৰেভৰা পৰিয়াল ;
 চাওঁ হেঁপাহতে   মৰোঁ মৰমতে
 ভিয়াই চকুপোৰে গাল
 সেয়ে মোৰ লগাব ভাল ।

আমি অসমবে অ' জীয়বী বোৱাবী

কণতে বঙে চৰা ;

কঁকালৰ শুৱনি

হুগাবে মেখেলা

হিয়াত মৰমে ভৰা

মাততে মোৱে সৰা ।

পথাৰৰ শুৱনি

সোণালী ধাননি

হাতৰে শুৱনি কাচি,

আমাৰে লগৰী

বংমাই বচকী

আহিছে আজিও নাচি ।

আমিয়ে বীৰৰ

জীয়বী বোৱাবী

কাণত মিনা কৰা কেক

ডিঙিত সাতেসৰী

বুকুত জোনেবিৰি

হাতত সোণৰ গায়ে-খাক ।

আমিয়ে বচিম

চালি দি পোহৰ

নকৈ পৃথিৱীখন ;

কোঁটি কলীয়া

আমি অসমীয়া

নাচে উলাহতে মন ।

অমনব শুৱনি   শিণিনী গাভক
    সপোনৰে ফুল বহা,
 আজিও জিলিকে   পাট মেজাকৰী
    অতীতৰ কাহিনী বচা ।
 চোতালৰ শুৱনি   তাঁত ঘৰে ঘৰে
    বুঢ়ী আয়ে পাঁজি কটা ;
 নিজেও পিঙ্কিলে   আনকো পিঙ্কালে
    গুহি পাট, এড়ি-মুগা ।
 মাকোনো লেখীয়া   হাতে ঐ ছখনি
    ভৰিতে গৰকা লগা,
 চেনেহৰ বোৱা   চেলেং ছকঠীয়া
    বগসী পাখি যেন বগা ।
 আজিও পিঙ্কাব   মুগাবে চুৰিয়া
    যদিও জুপুৰি পঁজা,
 আয়ে বৈয়ে দিয়া   বিছৱানখনি
    হ'ব বিজয়ৰে ধ্বজা ।

॥ ৪৩ ॥

আয়ে দিয়া অ' মোৰ চেনেহৰ বিছৱান
    বিছৱান বিছৱান ;
 বাজি উঠা বণ-ভেৰী বিজয়ৰ অভিমান
    চেনেহৰ বিছৱান ।
 সপোনৰে বহা ফুল বাবে বৰশীয়া
 দহিত অগনি শিখা মন্ত্ৰ সেউজীয়া
 বজ্জ-শক্তি ছবাহৰ যুগে গোৱা জয়গান
    চেনেহৰ বিছৱান ।
 বিছৱানে দিব আনি শাস্তি জগতৰ
 আঁকিম নতুন ছবি নৱ প্ৰভাতৰ
 কয় শতিকাই হিয়া ভাঙি আশ্বান আশ্বান—
    চেনেহৰ বিছৱান ।

অ' বোলো বৈ যা, বৈ যা—
আহকে বাবিষা কাটকে পাত
বৈ যা তিনিহি খাই যা ভাত ।

পোরায়েই পালে নোপোরা মবিলে
তলে তলে এন্দুবৰ গাঁত ;
তেতিয়াও হ'ব নিভৌ একাদশী
পেটুৱাবে হ'ব বাজপাট !

কেলেই বোৱালা শাস্তিৰে নিজৰা
পিছল বাবিষাৰে বাট ;
পাতিছা যিখনি ভুৱাবে ভাওনা
হাঁহোতে দেখিছোঁ দাঁত ।

কি হ'ব কবিলে মৰা শ শুচি
ছটিয়াই শাস্তি গাত ,
পালো চিনি পালো নেলাগে বুলাব
গাত মৰমৰে হাত ।

আজি ই বঙালী বিলুৰে খেমালি
কোনে দিয়ে কোনে আনি ?
উতলা কবিলে এখনি হিয়াৰ
শ্রীতিৰ শ্ৰবণা সানি ।

আয়ে দিয়া মোৰ বিহুৱানখনি
মচি ছচকুৰ পানী ,
জীয়াই থকাৰ যাউতি যুগীয়া
চেনেহ-আশীষ দানি ।

তোমাক নাপালে মৰোঁ হান হানি
অ' মোৰ কবিতা-ৰানী ;
শত সাধনাৰ যাতৃভাষা মোৰ
বুকুৰ অসমৰাণী ।

- ॥ ৪৬ ॥

অ' ভৈয়ামবে গবখীয়া ল'বাটো
অ' গবখীয়া ল'বাটো
শুধবে শুরদি বজা
কি শুরে ভোব পেপাটো—
অ' গবখীয়া ল'বাটো
নাচিম ছেয়ে ছেয়ে

সমনীয়া—

কুলে হৈ পাহি বড়া
ববণীয়া
মনবে কাবেন্ত মোখ
কবিনে কথাটি ভোব
জোনবাই লগবে অ'
চেনেহবে তবাটো
অ' তবাটো ।

॥ ৪৭ ॥

বজাবে কাবেন্ত অ'
কি সপোন দেখিলি
নাগিনী ছোৱালী
কলে মনোহর ঐ ।
চাই কি আছিলি অ'
হাবিবে হবিণী
আজলী নাগিনী
জোনবে পোহব
মুখেনো কোঁৱব
কি সপোন দেখিলি তই ।
চাওঁ কি নেচাওঁতে অ'
মুখলৈ এবলি
ভাতে পহি গ'লি
কিয়নো আউলী
হ'লি তই বাউলী
বিজুলী ধবিবলৈ ।

পৰ্বতৰ আজনী   নাগিনী ছোৱালী
 গুৱনি গছৰে তল.
 ঠাণ্ডে খিলে খিলাই   কপে জিলেমিলাই
 কোঁৱৰৰ মনেনো গ'লে মোৰ দেউতা
 কোঁৱৰৰ মনেনো গ'ল ।

চাঁদে মাক খাটি বা   খাটি মাক লাহৰী
 ঘিলা খেলিবৰে হ'ল এ
 ঘিলা খেলিবৰে হ'ল
 সোণৰে ঘিলাটি   কেনেকৈ হাবিলে
 নাগিনীৰ কাঁচতে ব'ল ।

কিহেৰে ভাঙিব   বাহেনো দেউতা
 বিয়া পাতিবৰে হ'ল এ—
 বিয়া পাতিবৰে হ'ল
 বোহেনো ঘৰতে   কোঁৱৰ নাইকিয়া
 নাগিনীৰ লগতে গ'লে মোৰ দেউতা
 নাগিনীৰ লগতে গ'ল ।

চেনাইলৈ মনত ঘনে ঘনে পৰে
 লুইতৰ পাৰৰে   আহতৰ তলতে
 চেনেহৰ চকুলো সৰে ।

তগৰৰ তলতে   মছৰা ফুৰাওঁতে
 গোন্ধে প্ৰাণ উতলা কৰে
 জুৰকৈ বলোতে   মলয়া বা ছাটি
 বুকৰে কাচলি উৰে ।

বিহুৱতী চবায়ৈ   কৰে বিহু বিহু
 মনে ঠক ঠক কৰে
 চকুৰে আগত   চেনাইৰে মূখনি
 হাঁহি মনে-প্ৰাণে হবে ।

আমবে মল পেলাববে হ'ল,
কুলিবাই কেতেকী নামতী হ'ল ;
গোকবে সফুৰা লৈ ফাগুনীয়ে
কিহবনো জাননৌ দিবলৈ গ'ল
কুলিবাই কেতেকী নামতী হ'ল ।

ওলাল কাচি পাৰি বচকী পখিলা
আঁকি লৈ মিলন ছাঁবি যুগল
আমাৰে সখীক দেখি ফুলনিতে
গুপুতে সঁহাঁৰি দি থৈ গ'ল ।
কুলিবাই কেতেকী নামতী হ'ল ।
ববাগীৰ বীণতে কি শুব বাজিলে
নাচি নাচি বঙত বলিয়া হ'ল ;
চাবলৈ মন গ'ল কিনো জলে মল
জোনৰে পোহৰ ওৰণিও তল
কুলিবাই কেতেকী নামতী হ'ল ।

বহাগৰ বাঁকৈ অ' মোৰ
আহিব ই বেলি মনৰ বিহুতলি
হবষে কৰিব পূৰ ।
চাইনো হাঁহিব অ'
জোনে একোবেলি ফুলে পাহি মেলি
চালি বা গোন্ধে বুকুৰ
আহিব আহিব হিয়াতে তুলিব
পৰাণৰ উতলা শুব ।
বুকুৰে বঁটাতে অ'—
দিন মৰমবে জীৱন জনমবে
শ্ৰেয় গুলগনি মোৰ,
শ্ৰেয়ৰে চাৰুনি শ্ৰেয়ৰে শূৰনি
চাই হিয়া কৰিবে জুৰ ।

‘অ’ পৰ্বতৰে হৰিগীজনী শূঁৱৰি তই শূঁৱৰি
 ভৈয়ামলৈ কান্দিলি চাই
 এনে কিনো জগৰে লগালি কাৰ আজলী
 শতুক তোৰ শালিলে হায়
 ভৈয়ামলৈ কান্দিলি চাই ।

হেঁপাহ তোৰ পলাল নে অ’
 যোৰে পাতি ছুৱৰীৰ
 আগেনো ঐ কামুৰি খায়,
 বিচাৰি যে নেপালি হেৰুৱা তোৰ মাগিকটো
 থলে বননিয়ৈ লুকুৱাই
 ভৈয়ামলৈ কান্দিলি চাই ।

কেনেকৈ কটাৰি অ’
 এইটো জীৱনৰ
 জ্বলা জুইকুৰা ফুৰাই;
 তোৰে কেঁচাসোণৰ হিয়াৰে ঐ মৰমে
 হিয়া পূৰি কৰিব হাঁহি
 ভৈয়ামলৈ কান্দিলি চাই ।

॥ ৫৩ ॥

বাৰীৰ লাই এ মইনা   শাকে কুমলীয়া
বাৰীৰ লাই এ মইনা শাক
আমাৰে বোপাদেউৰ   মনে কুমলীয়া
সকতে মবিলে মাক পাটে মাদৈ
সকতে মবিলে মাক ।
ফুলৰ কুমলীয়া   পাতি অ' মইনা
ডালৰ কুমলীয়া পাতি
পাতৰে আঁৰতে   বোপাদেউৰে মাতে
বুলাই গ'ল কোনেনো হাত লাহেকৈ
বুলাই গ'ল কোনেনো হাত ।
আনি দে অ' আনি   ধাইমাক অ' কাণী
বুলাই গ'ল কোনেনো হাত ,
সোণৰ পালেঙতে   ঘুমটি নাহিলে
লাগিল কি বাইজাই গাত বোপাদেউৰ
লাগিল কি বাইজাই গাত ।

॥ ৫৪ ॥

ভৰ ছপৰীয়া   ছটি হৰিণীৰ
মাজতে এখনি নৈ,
চাই চাই চকুতে   চকুলো শুকালে
বুকতে তুকা লৈ
ছটি হৰিণীৰ মাজতে এখনি নৈ ।
হুনিয়াতে   চাপৰিৰ বুকতে
জ্বিলিলে অগনি ঐ,
ইশাবৰ মল্লয়াই   চালিলে পোৰনি
শিলাবৰ হিয়াতে গৈ
ছটি হৰিণীৰ মাজতে এখনি নৈ ।
ভৰ ছপৰীয়াৰ   এখনি ভৰা নৈ
বহু কল কল কৈ
কতনো হিয়াৰ   তুকা অনন্ত
যায় যে হিয়াতে বৈ
ছটি হৰিণীৰ মাজতে এখনি নৈ ।

॥ ৫৫ ॥

মোৰ যাবৰে অ' পৰতে শুনাবা কাণতে
বিহুৰে একাকি নাম
নাচিবা এবাৰি বাংচালী বজিলী
মটি ছুগালৰে ঘাম
শুনাবা কাণতে বিহুৰে একাকি নাম ।
বুকুতে দিবা মোৰ নাহৰে কেডেকী
এগনি ঐ বিহুৱান
কপালে বঙাকৈ ফোটটি মাৰিবা
জিলিকাঠ কেকৰে কাণ
শুনাবা কাণতে বিহুৰে একাকি নাম ।
আগতে দিবা মোৰ আনি ঐ পেপাটি
হেঁপাহে পলুৱাই চাম
মৰমৰে এই বিহুতলিখন
জাক ঐ ক'হেনো পাম
শুনাবা কাণতে বিহুৰে একাকি নাম ।

॥ ৫৬ ॥

জুব্, জুব্, জুব্, অ'
জুব্, জুব্, জুব্,
লুইতৰ পাৰৰে মলয়া বতাহে
কৰি যায় হিয়া অ' জুব্,
বগাকৈ বগলী কুকুৱাৰ কিবীলি
দুবণিৰ বাঁহীৰে শুব
পৰ্বতৰ বুকৰে বাৰে-বৰণৰে
ফুলৰ গোন্ধে ফুব ফুব
কৰি যায় হিয়া অ' জুব্ ।
কাষতে পাগৰি জীয়াবী বোৱাবী
হিয়াৰে সোণালী জুব
মুখতে বনৰীত কিনো যে শুলসিত
শুবৰে অমৰাপুৰ
কৰি যায় হিয়া অ' জুব্ ।

অ' মইনাৰে পদলিতে ফুলিলে কি ফুলে বজা
 গোন্ধে আমোল-মোল
 নাচি নাচি বতাহতে জাকে জাকে পখিলাৰে
 পাতে পাতে দিলে আহি দোল ।
 মইনাৰে মুখনি অতিকৈনো গুৱনি
 হুহাতঃ গুৱনি জতুকাবে দোল—
 আউলী নো বাউলী দিবলৈ কাকে বুলি
 মুঠিতে লৈ থুৰীয়া তামোল ।
 কোনেনো দি গ'ল আঁকি বুকতে বামধেহু খনি
 মনে মতলীয়া কবি ভাৱতে বিভোল
 উচুপি ঐ উচুপি হুচকুৰ যি হুটুপি
 মুচিলে লৈ বুকুৰে আঁচল ।

লুইতৰ বুকুৰে অ' ধৌকি-বাথো
 জিল্মিল কপালী চৌ
 যায় অ' কপহী কাষতে কলসী
 মুখতে মৰমী মৌ
 ধৌকি-বাথো জিল্মিল কপালী চৌ ।
 চাপৰিৰ গুৱনি জাকে ঐ হৰিণী
 পৰ্বতৰ গুৱনি মিৰি চাঙেখনি
 লৈ যায় বতাহে খনে ক'ববালৈ
 বুকুৰে যাচি পুতৌ—
 ধৌকি-বাথো . . . . .
 কোনে হিয়া ফালি দেখুৱালি
 ক'ব পাতালৰে ভলি অ' লীতলী
 পামনে মৰিব হিয়া মোৰ ফালি
 ঢলৰে বুকুতে সৌ
 ধৌকি-বাথো.....

নাহৰৰ গোন্ধালে   তল জ' বলিয়া
 তগৰৰ গোন্ধালে তল,
 বা বিব্. বিব্. বিব্.   মলয়া বতাহে
    সৰালে আমবে মল ।

কুউ কু কলীয়া   কুলিটি বলিয়া
মদনী টহলা ত'ল
কোনেনো সখীৰ   ভাববে বোজাটি
হিয়াত জাপি দি প'ল ।

আকাশে উতলা হ'ল অ' বলিয়া
বতাহে উতলা হ'ল
টুং টুং টুং ভোর বীণেখনি বাই
ফুলবে সভালৈ ব'ল ।

বরনৈ গুৱনি ভৰা বুকুখনি
ফেনে ফোতকাৰে ঐ
নেযাবি পিলিঙা নাৱে তোৰ টুলুঙা
হিয়া মোৰ উৰুঙা কৈ।

দেখি কঁপে হিয়া ডকা-চাকনৈয়া
 বুজিব নোরাবি ঐ
 নেলাগে নিদিবি নায়ে তোৰ পাৰি
 সাগৰে মূহানোটৈ---
 হিয়া মোৰ উকণ্ডা কৈ ।

শুনি মোর হিয়াত মেঘবে গাঙ্গনি
উঠেনো কঁপনি ঐ
হিয়াতে পাবি মোর যাবিকে মুকুতা
মেঘাবি ভটীয়াই তই
হিয়া মোর উকণ্ডা কৈ ।

॥ ৬১ ॥

বলিয়া অ' বলিয়া   টাইটি টিটি
 বিহনে নেপাৰি বা
 ধিনিকি ধিনদাও   সিপাবে মিৰিগাঁও
 মুইতৰ নাচিছে গা
 টিহিটি টিহিটি   বিহনে পেপাটি বা ।
 নাহৰব নাচিছে   গা ছেৰ ছেৰে
 তগৰব নাচিছে গা,
 বিহুতী চৰায়ে   বিহু বিহু বুলি
 বঙতে নাচিছে চা—
 টিহিটি টিহিটি... .. ।
 বা অ' বলিয়া   নতুনৰ সুবেবে
 বিহুৰে পেপাটি বা
 বঙত বঙালী   বঙালী টঙালি
 খোজে পতি আঙুৰাই যা—
 টাইটি টিহিটি .... .. ।

॥ ৬২ ॥

অ' শেরালিনো তলৰে   জোনালী ঐ বাতিৰে
 সেউজীয়া ছবৰি বন
 জোনৰে ঐ জেউতিৰ   চৈচাকৈনো চুমাটি
 নিয়বৰ চকুলোকণ
 অ' সেউজীয়া ছবৰি বন ।
 কানৈনো পাৰিলি   বুকৰে ঐ মাজৰ
 কোমলেকৈ দলিচাখন,
 বুকৰে তোৰ বিলালি   গোন্ধে মূহু হুৰভি
 কৰি মন-প্ৰাণ উচাটন
 অ' সেউজীয়া ছবৰি বন ।
 ঢালি দে অ' ঢালি দে   বঙাকৈনো মৰমৰ
 ওঠবে ঐ অমিয়া কণ ;
 মৰো মই তোৰ কোলাতে আজিৰ এটি গীততে
 মোৰে যে ঐ সেউজীয়া মন
 অ' সেউজীয়া ছবৰি বন ।

মোৰ আজিও অ' পুৱাতে পৰেহি মনতে
 বিহৰে একাকি নাম,
 বিৰি বিৰি সৰু শুৱনি গাঁওখন
 দৰণিৰ এখনি পাম
 পৰেহি মনতে বিহৰে একাকি নাম ।

বিনায়ে বুঢ়ৈ বেলিটি উল্লাস
 বঙতে চাপৰি বাম.

লাজুকী উষাৰ লাজতে শুকাব
 গালবে গোলাপী ঘাম—
 পৰেহি মনতে .. ।

পথাৰে মাজতে পানী লৈ আহোঁতে
 আজিও লাহৰীক পাম,
 আজিও তাহানিৰ সঁফাকি শুবকে
 হিয়া ভাঙি ভাঙি গাম—
 পৰেহি মনতে ... . ।

অ' বাক্, মৰো যেনে লাগে ক'ত ?
 লুইতৰ শুৱনি কপহী মাজুলী
 মৰো যেনে লাগে তাত ছপৰীয়া
 বই যা হেৰ কৰে নাৱৰীয়া
 খাই যা এমুঠি ভাত ছপৰীয়া
 মৰো যেনে লাগে তাত ।

বাঁহৰে শুৱনি   আগে ঐ লেকেচি
 পৰে কপৌ য়বি তাত
 পথাৰৰ শুৱনি   সোণালী ধাননি
 গছৰ এধানি ছাত ছপৰীয়া
 মৰো যেনে লাগে তাত ।

পৰ্বতৰ শুৱনি   টিং বিনি বিনি
 নিজানৰ নিৰলা ঘাট

দুবৈৰে শুৱনি   গাঁও অচিনাকি
 চেনেহৰ এষাৰি মাত ছপৰীয়া
 মৰো যেনে লাগে তাত ।

দুবণিবে মলয়াই
 বননিতে বা বলাই
 ধীবে ধীবে নাচিয়ে যায়,
 কোনেনো মোৰ হিয়াতে
 প্রাণবে ঐ মাজতে
 বনগীত এফাকি গায় ।

বগাকৈনো বগলী
 উৰি যায় সৌ গধূলি
 আকাশবে হিয়া শুয়াই,
 মনে যে মোৰ বিচাবে
 ডাৱৰৰ ঐ সিপাবে
 ধুনীয়া দেশখনি হায় ।

কোনেনো মোক বিড়িয়াই
 বাতৰি তাৰ দিয়ে যায়
 দুকূল হিয়াৰে ঝঁপাত-
 মনেনো মোৰ লৈয়ে যায়
 পোছৰে তাৰ দেখুৱাই
 হিয়াৰে নাওখনি বাই ।

পৰ্বতৰ হৰিণী   আছে ভৈয়ামলৈ
 এখুজি হুখুজি কৈ,
 এডালি হুডালি   সেউজী ছয়ৰি
 খায় যে কামুৰি এ
 এখুজি হুখুজি কৈ ।

নিজৰাবে পানী   'খায় যে এধানি
 চমকি থমকি বৈ,
 দূৰণিৰ আবতে   জিৰণি বিচাৰি
 খস্কুক জিৰাই গৈ
 এখুজি হুখুজি কৈ ।

গ'লগৈ গধূলি   বনবে হৰিণী—
 গছৰ তলে তলে বৈ
 ভৈয়ামৰ বুকেতে   ৱষাদৰে এটি
 কৰুণ বিননি ধৈ—
 এখুজি হুখুজি কৈ ।

অ' কি শূৰ বাজিলে বীণত তোৰ বলিয়া
 কি শূৰ বাজিলে তোৰ
 শূৰেৰে মচিলি   বেজাৰৰ চকুলো
 হুখবে কিবৌলি ওৰ ।

গছৰে তলতে   শুলীতল ছাঁতে
 হিয়ানো কবিলি জুৰ
 বতাহত শুনি কাৰ   মিচিকি হাঁহিলি
 কণ্ঠজুৰ খনি নেপুৰ ।

লুইতৰ বুকুৰে   কপহী শূঁতিৰে
 চৌৱে লেখি লেখি তোৰ
 মনেনো নাচিলে   দিবলৈ এবেলি
 চউৰে লগতে বুৰ ।

তোঃ পেঁপাত কি তুলিলি অ' শুব গবখীয়া

পেঁপাত কি তুলিলি শুব,

মনতে পেলালি পাহবি অহা

লাহৰী গাঁওখনি মোৰ মৰমবে

লাহৰী গাঁওখনি মোৰ ॥

ঘাটো মোৰ লাহৰী বাটো মোৰ লাহী

পথারো লাহৰী মোৰ

আহতৰ তলবে বা বিব্, বিব্, বিব্,

এছাটি মলয়া জুব ছপবীয়াৰ

এছাটি মলয়া জুব

মনতে পেলালি .... .. ।

পৰ্বতৰ নামনিৰ নাহৰৰ তলতে

সকলৈক পঁজাটি মোৰ

ভাগিলে লবলৈ নেপাওঁতে জিৰনি

আছি অ' ধুমুহা মোৰ

মনতে পেলালি ... .. ॥

আজিও মোৰ বাজে মনৰে পেঁপাটিত

তাহানিৰে এটি শুব

দি বা দি মোৰ ক'বে গবখীয়া

চকুলো মচি ছচকুব বুজনিৰ

চকুলো মচি ছচকুব

মনতে পেলালি .... .. ।

কেলেই ফুলিলা   ডালে ভবি ভবি
 অ' কপহী মদাব
 শুকতো নেলাগ   ভকততো নেলাগ
 ফল কি জনম ধবাব
 অ' কপহী মদাব ।
 কোন পুর্ণিমাৰ   জোনায়ে যাচৌতে
 জেউতি প্রীতি চুমাৰ
 শানিলে মুখলৈ   নেচাওঁতে এবেলি
 কৰৌতে গবর হিয়াৰ
 অ' কপহী মদাব ।
 ডালতে পৰি তোৰ   এযুৰি কপৌ অ'
 লগাই মনতে বেজাৰ
 মোৰেনো মনতে   পৰে কাৰ মু'খনি
 ঠিক তোৰেনো দশাৰ
 অ' কপহী মদাব ।

॥ ৭০ ॥

বৰনৈ শুৱনি   সক নাওখনি
 কোনে পালে তৰি যায়,
 মোৰেনো হিয়াতে   দূৰ দূৰনিৰে
 কোনে গীত একাকি গায় ।
 আজিও গধূলি   বগাকৈ বগলী
 পাখি মেলি উৰি যায়,
 শুকুলা মেঘৰ   আঁৰতে লুকাই
 কোনেনো হাঁহিয়ে চায়
 কোনে পালে তৰি যায় ।
 আজিও মলয়া   আহতৰ পাততে
 নাচি নেপূৰে বজায়,
 (মোৰ) কোনোৱা কাহানিৰ ওমলা স্মৃতিয়ে
 চকুলো সবালে হায়
 কিবা যেনে আজি নাই ।

লুইতব গুৱনি অ' চেনাইব নাৱেখনি
 উত্তলা ক'এ হিয়া,
 চোৱে ধেমেলীয়া বঙতে দি যায়
 মৰমৰ এটি চমা ।
 বালিতে পৰি নাচে বালিমাহী
 মনে উক উক উৰণীয়া,
 বুকতে দি যায় বুকু ভাঙি মোৰ
 বুকৰে এটি হৃদয়নিয়া ।
 বালিৰে বাবৰি বঙাকৈ খাগৰি
 বতাহতে নাচে বিৰিণা
 এইখন বালিতে সাজি দিবা চিতা
 মৰণৰে সিদিনা ।

তগৰৰ এপাহি কেতেকীৰ এপাহি
 খোপাতে পিঙ্কাম হাঁহি,
 তোমাক চাই চাই বজামে বিনাই
 বিহুসুবীয়া বাঁহী মোৰ চেনহী
 বিহুসুবীয়া বাঁহী ।
 বুঢ়া লুইতেও নাচিব এবেলি
 বিহুটিকে আকোৱালি,
 বালিৰে বাবৰি বঙাকৈ খাগৰি
 নাচিব বঙতে ভাহি মোৰ চেনহী
 নাচিব বঙতে ভাহি ।
 লুইতৰে বালি বগী ধকে ধকী
 নাচে তাতে বালিমাহী,
 মোৰে মন নাচিব বঙতে এবেলি
 হ'বা ঐ লগৰী আহি মোৰ চেনহী
 হ'বা ঐ লগৰী আহি ।

জোনাকবে পাতি হেৰাল হিরা
 আঁচলৰ গাঁথিৰে সোণে মোৰ আইদেউৰ
 আঁচলৰ গাঁঠিৰে সোণ
 ফুলনিৰ মাজতে মলয়াৰ লগতে
 সোমাইছিলে আঁঠি বোন ৭

কোনোনা পিন্ধাট গ'ল কাপে দাব বিজুলী
 আইদেউ মোৰ আজলী আছিলে উমলি
 চাই চাই ছগালে চকুলো সগালে
 কোন আকাশৰে জোন ?

ফুলেনো বিকিলে পাৱে কুমলীয়া
 পাৰতে বুৰিলে নাৱে হেঙুলীয়া
 নাৱে হেঙুলীয়া ব'ঠা হেঙুলীয়া
 পাৰতে বুৰিলে নাৱে হেঙুলীয়া
 হেৰাল কি বিচাৰি চাওঁ মোৰ দেউতা
 আহাচোন এবেলি আহাচোন ।

অ' ক'ৰে মইনা কপহী ফুলে মইনা চূপহি
 ক'ৰে মইনা কপহী তই,
 আহনো মোৰ পদূলিৰ যাবনো মোৰ পদূলিৰ
 খচকিনো ছবৰি ঐ ।

মুখনি তোৰ পুৰ্ণিমাৰ জেউতি অ' চলমাৰ
 জল মল মুকুতা চকুৰি ঐ,
 গালৰেনো গোলাপী মৰমৰে চুমাটি
 মৰমতে আনিলি কালৈ ।

কোনোবা ঐ কাহানিৰ মুখনি মোৰ লাহৰীৰ
 মনতেনো পেলালি তই,
 আজিও মোৰ লাহৰী আছে যেন ঐ গধূলি
 পদূলি মোৰ স্তননি কৈ ।

ଦିମ୍ ହିଁୟା କାଲି କାଲି ଅ'
 ଘୋପାତ କେତେକୀରେ
 ପାହି ହେଁପାହରେ—
 ହାତତ ଦିମ୍ ଝେଡୁକାର
 ବୋଲେ ମୋର କଲିଙ୍ଗାର
 ତେଜେ ଟାଲି ଟାଲି ଅ' ।

ଦିମ୍ ଡିଡିଡିତ ହାବେ ଗାଁଧି ଅ'
 ନାହବ ଏପାହି
 ଡଗବ ଏପାହି
 ଆକାଶରେ ଆନି
 ଗାଁଧି ଜୋନେବିବି
 ହିଁୟା କବି ଜୋନୋରାଲୀ ଅ' ।

ତେଓ ଯଦି ନମଳାଟି ଅ'
 ତେଓ ଯଦି ନମଳାଟି
 ହେଁପାହ ମୋର ଟାହି ଟାହି
 ମନି ଦିମ୍ ହୁଚୁବ ଗାଁଧି
 ମାଦଳି କଲିଙ୍ଗା କାଟି
 ଚେନେ ଆକୋରାଲି ଅ' ।

কোট-কলীয়া অ' মোৰ
 বনগীত শ্রবীয়া অ' মোৰ
 গুহনি ফুলনিখন,
 কোনে দিব আনি অ' মোৰ
 মটি চকুপানী অ' মোৰ
 হেৰুৱা বুকৰে ধন ।

ভাতেনো আহিলে অ' মোৰ
 যৌৱন জাগিছিলে অ' মোৰ
 ছববিৰে কোলাখন,
 বুকৰে পোৰণি অ' মোৰ
 লাহৰীৰ মুখনি অ' মোৰ
 ভাবৰে শ্রবভিক্ষণ ।

কানে গায় দৰণিত অ' মোৰ
 এফাকি বনগীত অ' মোৰ
 শ্রবৰে শ্রুদ্ভিক্ষণ
 আজিও ঢাকুৰি অ' মোৰ
 যৌৱন মাধুৰী অ' মোৰ
 জাগে সেই উজাৰিবন ।

কপত বঙে চৰা খোজত মানিক সৰা
 পৰ্বতৰ জীয়ৰী অ' আমি কপকুঁৱৰী
 আমাৰে লগতে যায় যে উল্লি
 বনৰে কুঁৱৰী অ' আমি কপকুঁৱৰী ।

আমাৰে হিয়া . কপালী ঢৌ
 ঠুঠৰে অমিয়া মাখুৰী মৌ
 সাগৰে বলিয়া 'পাবলৈ এবলি
 লবলৈ সাদৰি অ' আমি কপকুঁৱৰী ।

হাতৰে গুৱনি মৃণালৰে থাক
 বাণত সোণে বলি পহুমেৰে বেক
 আঁচলতে আহি পখিলাৰ জাক
 পৰে উৰি উৰি অ' আমি কপকুঁৱৰী ।

চাৰিৰ হুণ্ডে হৰিণীৰে ডাক
 কোনেনো ধৰিব পাৰে অ' তাক
 চাই থাক নেলাগে ধৰিব বলিয়া
 কপকে শূঁৱৰি অ' আমি কপকুঁৱৰী ।

ଇପାରେ ସୋମାଳୀ ଅ'   ସିମାରେ ସୋମାଳୀ
 ମକାଧାନେ ନିମିତ୍ତେ ବାଟ,
 ଆଜି ସେହି ଗାଁରେ   ନେତୃତ୍ୱ କାକୋକେ
 ହୁଏନୋ କାବୋରେ ଯାତ —

ଅ' ଯିନା ସୋଲେ ଏ ଯବିମ ଡୋନାକ ନେପାଲେ
 ଅ' ଯିନା ସୋଲେ ଏ ଦିହିଝେନୋ ସିମାଠେ
 ଅ' ଯିନା ସୋଲେ ଏ ନଗାବେନୋ ବରେ ବିହ ଧାୟ ।

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ବାହିକରେ ଅ' ନାହିଁ ଚିନେ ଚାବେ
 ପାତାଲେ ସେଲିଲେ କାଟ
 ବୁକୁଡେ ସୋପାକେ ସାମବି ହୁତବି
 ନାଗରେ ବେହାଲେ ହାଟ....

ଅ' ଯିନା ସୋଲେ ଏ... .... ।

ଆବବ ଚାଢ଼ତେ   ଅ' ଆବବୀଜନୀତେ
 କାନ୍ଦେ ଡିଆଁମଲେ ଚାହିଁ ;
 କମାଳଧନ ଡାଢ଼ିରେ   ଶେତେକି ଶିଳତେ
 ହିଆଧନ ଉକଡ଼ା ପାୟ—
 ଅ' ଯିନା ସୋଲେ ଏ... .... ।

ବୁକୁଡେ ଆହିଲେ   ଅ' ବୁକୁଡେ ଲଗବୀ
 ବୁକୁ ମୋବ କବିୟେ ଶାତ ;
 ଲେ ମ'ଲ ଟକାଲି   ପାରି କ'ବ ବାହିକରେ
 ବାଲିଆ ପାନୀରେ ଗାତ—
 ଅ' ଯିନା ସୋଲେ ଏ... .... ।

পথারব মাজতে   ভোগালী বিহবে
 উকলি কিশীলি ঐ,
 বাঁকিয়ে যাচিছে   হিয়াব মাজব
 মৰমে এবাটি লৈ ।
 শত্ৰবৰ ঘৰবে   গুৰুকে গিৰালি
 চোতালব ব'দালি ঐ
 উজাই নায়ে মেলি   যায়ে ভিবেবিবাই
 চেনায়ে চেনেহীক লৈ ।
 আজি মোৰ মনতে   পৰিছে তাহানিব
 তোমাৰে মুখনি ঐ,
 ঘৰবে গুৰনি   দেহায়ে জিবনি
 থাকিবা লখিমী হৈ ।

আঠৈ মোৰ অনিৰাম আকৌ ক'ত লগে পাম
 কাৰে গাম বিহবে নাম
 আহিবনে আকৌ টোলে বাই ধনীৰাম
 বঙতে চাপৰি বাম ।
 অ' সোণাই মইনা ঐ বিহুনো থাকে মানে
 অ' সোণাই মইনা ঐ বিহুকৈয়ে বিনাবা
 অ' সোণাই মইনা ঐ বিহু গ'লে বিনাবা কাক ?
 আজিও মাতে সৌ   পথাৰে বিড়িয়াই
 পেঁপাৰে শুবটি লৈ
 তাতে মোৰ আছিলে   হেকমা বুকুৰে
 বনগীত এফাকি ঐ—
 অ' সোণাই মইনা..... ।
 মৰো মই তাৰে ঐ   সেউজী কোলাতে
 উমলি এবেলি গুই
 কোনে পতিয়াব   কলিজাব মাজতে
 জলিছে যি কুৰা জুই
 অ' সোণাই মইনা ঐ..... ।

সোণবে কলং মোর অ'   কপবে কলং মোর
 কলং মোর হিয়াবে শুব,
 আজিও কোনে মোর   হিয়াব পাৰে পাৰে
 বাই সপোনৰে ভুব—

অ' সোণাই মইনা ঐ সোণবে মোর কলং ঐ
 অ' সোণাই মইনা ঐ কপবে মোর কলং ঐ
 অ' সোণাই মইনা ঐ আজিও কান্দে হিয়া মোর

ক'বে নাহবীয়া অ'   চোরে খুঁটি মাৰি
 বাই গ'লে বান্ধি ভাত,
 গাত দিয়ে গ'লে   জ্বলা জুই একুৰা
 মুখৰ দিয়ে গ'লে মাত ... ।

অ' সোণাই মইনা ঐ... ।

আজিও তোমাকে অ' চাওঁ মোর লাভবী
 আজিও তোমাকে চাওঁ,
 সপোনৰ সঁফুৰা   গোন্ধে মনোহৰা
 বাণিক পাৰে পাৰে পাওঁ..... ।

অ' সোণাই মইনা ঐ... ... ।

'মইনা সাদৰী অ' নেযাবা পাহৰি'
 কোনে মোক বিড়িয়াই কয়
 বুকুৰে জ্বলা জুইত   কিয় চিউয়ে ঢালি
 কলং মোর আজিও বয়..... ।

অ' সোণাই মইনা ঐ..... ... ।

ভরে ছশবীয়া   ক'রে নারবীয়া
 ভটিয়াই মেলিলি নাও
 পারতে উমলি   বালিঘরে সাজি
 এবি থৈ আহিলি গাঁও—

অ' তব নাগিক ঐ আকাশে বিজুলী
 অ' তব নাগিক ঐ নেথাকেনো উজলি
 অ' তব নাগিক ঐ মবিলে পাহরি যে পেলায় ।

এবি থৈ আহিলি   গাঁও মরমবে
 এবি থৈ আহিলি গাঁও
 বকরে চুড়াটোত   কি মো আনিলি
 গোন্ধে মরমবে পাওঁ—
 অ' তব নাগিক   ।

কালই আহিলি   ক'রে নারবীয়া
 বাই টুলুড়ীয়া নাও
 তোবেনো লগতে   মোরে নারেখনি
 পারি দি মাজলৈ বাওঁ
 অ' তব নাগিক ঐ   ।

অ' নীলাকৈনো আকাশৰ তলতে ঐ আঘাৰে
 সেউজীয়া বিহুতলিখন
 লুইতৰ ঐ পাৰবে জুৰেকৈনো মলয়াই
 লৈয়েনো যায় ক'ববালৈ মন
 সেউজীয়া বিহুতলিখন ।

কেলেইনো মুহিলা মনে মোৰ ঐ মোহিনী
 কেলেইনো মুহিলা মন
 এইখননো কপালত বিধতাই যে মৰমত
 চুমাটি দি লেখিছে মৰণ
 সেউজীয়া বিহুতলিখন ।

ভোমাৰে ঐ গুৱনি মুখতে মই দেখিছোঁ
 সেউজীয়া পৃথিৱীখন
 প্ৰেমৰ মোৰ স্মৃতি কপৰে ঐ মাধুৰী
 চাঁয়েনো যে থাকিবৰ মন
 সেউজীয়া বিহুতলিখন ।

শিলত যুবে মাৰি অ' কান্দে নগা ল'ৰা
 পৰ্বতৰ তলতে বৈ
 ভেজত দেখা পালে বঙাকৈ সোৱালটো
 আইদেউৰ ডিঙিৰে ঐ—

অ' সোণাই মইনা ঐ অকৰা নে অকৰা
 অ' সোণাই মইনা ঐ পৰ্বতৰে নগাটো
 অ' সোণাই মইনা ঐ মৰেনো কেনেকৈ চোৱা ।

মৰিবৰ মনে গ'ল অ' আইদেউৰ আগতে
 বুকুখন ঘাটিৰে হানি
 দিবলৈ মনে গ'ল কলিঙ্গাৰ ডেজৰে
 হুহাতে জেতুকা মানি—
 অ' সোণাই মইনা ঐ ... .. ।

কেলেই আহিছিলি পৰ্বতৰ নগা ডেকা
 ভোম্বাৰ বুকুলৈ তই;
 আইদেউ হুহলী আহিলে উলি
 বাজৰে সোৱালি লৈ—
 অ' সোণাই মইনা ঐ ... .. ।

অ' পর্বতবে নাগনৌওনা   হুয়াবি তই শুরদি
 ভৈয়ামলৈ কান্দিল চাই
 কোনেকৈনো পাগলী   গাঁথবে তোৰ কেচামোণ
 পায়ে হেবহালি হায়—
 ভৈয়ামলৈ বান্দিমি চাই ।
 হিয়ামলৈ আছিলে ন'   উজলি তোৰ আঙলী
 তিয়াকখন ভাবমহাট
 বি' বিহু দেখুৱাই   গলিগৈনো চাবুৰি
 কান্দি হিয়া ভুবুৱাই
 ভৈয়ামলৈ বান্দিমি চাই ।
 নেলাগে ভাঙিব অ'   কপালখন ঠেকেচি
 শিলৰে বুকখন চাই ।
 যদি লেখা আছে   বোনোবা দিনখন
 দিব আনি বিধাই—
 ভৈয়ামলৈ বান্দিমি চাই ।

চৰাতি হালদায়া   কিনা যে কুনীয়া
 পাখি চিকিমিকি তোৰ,
 ননে উক উক মোৰ
 পাখি চিকিমিকি তোৰ ।
 কোনে সবজিলে   ভোবেনো হিয়াতে
 শুবৰ অময়াপুৰ,
 মাৰেনো হিয়াতে   বোনেনো তুলিলে
 বলীয়া বীণৰে শুব ।
 পাখি চিকিমিকি তোৰ ।
 কোনে মাজি দিলে   মোকে টুলুডীয়া
 শুবৰে এখনি ভুব,
 জলিছে গুৰিছে   হিয়াবে মাজতে
 বঙাকৈ যিকুৰা জোঁৰ
 পাখি চিকিমিকি তোৰ ।

॥ ৮৭ ॥

আঘোণী অ' আঘোণী মাতিলি পথাৰৰ
লখিমী চপাবলৈ
লগতে আনিলি ভোগাণী বিহৰে
আগলি বাতৰি এ
মাতিলি পথাৰৰ লখিমী চপাবলৈ ।
কাৰ ওলাল প্ৰাণেশ্বৰী মুখত ডা.মালখনি
হাতত কাঁচিখনি লৈ
খোপাত বসিলা কঁচনীৰ ছাটিয়ে
মাণিকী মুকুতা এ
মাতিলি পথাৰৰ লখিমী চপাবলৈ ।
ঘৰে লখিমী মোৰে প্ৰাণেশ্বৰী
আহিৰ যেতিয়া এ
ধনে-ধানে-সোণে উপচি পদব
হিয়া মোৰ উতলা কৈ
মাতিলি পথাৰৰ লখিমী চপাবলৈ ।

॥ ৮৮ ॥

এইবাৰ চাওক, ডামাৰ সেই কোটি
বছৰৰ বহাগী আহে আৰু যায়—
যায় আৰু আহে—-তীতৰ বুকুৰ.
হমান পুৰণি, তথাপি কিমান শুকনো—
নতুন বছৰৰ সেই সত্য-সনাতনী
বহাগীৰ আগমনীয়ে আঁচলত
আনে গ্ৰীষ্মৰ ছটফট দেই পুৰি মৰা প্ৰথৰতাৰ
শান্তি শীতলী বিব'বিব্- হিয়া জুৰ
মলয়াৰ ছাটি নতুনৰ সৃষ্টি
আৰু আনে মাৰুহলৈ নতুন আশাৰ নতুন
ভাৰাৰ নতুন সপোনৰ জীয়াই
থকাৰ সজীৱতা, পথাৰত—খাদ্য
সামগ্ৰী, গছে-ডালে পল্লৱিত—
মল্লিকা আৰু পৰম্পৰাৰ প্ৰীতি এখনি
হিয়াৰ প্ৰীতি আৰু আন্তৰিকতা ।

কৈ গ'লে চিনি   কপালবে বেখ।
 নাচনী মলয়া বা-ই
 এইবার সামরি   ল'ব তোক বলিয়া
 বুকুতে সেটকীয়াই ।

পাৰি অ' নোপোৱা   মৰমে জীৱনৰ
 গালে যি তোৰ হিয়াই
 শ্ৰকোমল শয়া   পাৰি দুৰবীয়ে
 শুৱাব চুমাটি খায় ।

নাহবে গোন্ধৰ   বেষু ছটিয়াব
 শীতলে আহতৰ হাঁ-ই
 নিভৌ হিয়া ভাঙি   বাৰ পৰখীয়াই
 বনৰীত একাকি গাই ।

হৃদয়ৰ শূকৰে   কেউতি চৰাব
 পাততে তিৰেবিবাই
 মৰমে বোৱাব   চকুলো হুচকুৰ
 আলোৰ আগে তিয়াই ।

সাবপাঠি ভাঙিলি   ছিন্না গবখীয়া
 আহতব ডলতে তই
 কোনে গ'ল এখনি   ধুৰীয়া ডামোলে
 কাষতে লাহেকৈ থৈ ।

থৈয়ে সোপাঠি বৈ বৈ
 মুখল চাট বৈ বৈ
 হুচকুতে বৈ বৈ
 গুচি গ'ল ঐ বৈ বৈ
 কাষতে লাহেকৈ থৈ ।

গক গ'ল বিলবে   সাতুৰি সিপাৰে
 ভাগৰে মাৰোতে তই
 পায়ে হেকমালি   নোপোৱা কিবাটো
 সপোনৰ দেশৰে ঐ ।

পাঙিলি মৰিব   বুকুত শেলে হানি
 দিহিঙে দিপাঙে গৈ
 গামোচাৰ আগেৰে   চকুলো মচিলি
 কোনেও নেদেখাকৈ ।

নেলাগে মৰিব   বা অ' পেঁপাটি
 টিঁহিটি টিঁহিটি তই,
 তোৰে ঐ মালভী   আহিব উলটি
 কাষতে কলসী
 মুখতে হাঁহিটি লৈ ।

তোৰ মূৰত ছপৰীয়াৰ বেলি গৰখীয়া
 মূৰত ছপৰীয়াৰ বেলি
 সোণৰে হৰিণীৰ সপোন দেখিলি
 বুকুৰে বিননি তুলি ।

হে কোনেনো কৈয়ে গ'লি
 আকৌ আহিম বুলি
 ভাবৰে খেলিমেলি
 সপোনৰে কুহেলি
 বুকুৰে বিননি তুলি ?

ইপাৰে দেখিলি জ্বলা জুই একুৰা
 সিপাৰে উৰিছে ধূলি
 দুৰণিৰ বুকুলৈ চায়ে কি দেখি অ'
 বঙতে বলিয়া হ'লি ।

তোৰে ঐ কাহিনী বুকুৰে পোৱনি
 পথাৰৰ মাজতে থ'লি—
 পেঁপাতে পালি তই সোণৰে মাদলি
 হিয়াতে জিলিকাই ল'লি ।

মাতি গ'ল মলয়া বতাহে সাবটি
 মোৰে সোণামুৱা বুলি
 এখুজি দুখুজিকৈয়ে তই সেউজীৰ
 বুকুতে পৰিলি ঢলি ।

কাঁবে তই শুনি নাচনী বিজুলী
 নাচিলি মেঘবে গাত ডারবীয়া
 চার কিনে। ঠাহি সোণে বৰণীয়া
 পিঙ্গি মজাধৰী পাট ডারবীয়া
 নাচিলি মেঘবে গাত ।
 মেঘে গুৰু গুৰু মনে উক উক
 বতাহে সবালে পাণ্ড,
 নাৰে ঐ শুনি নাচনী বিজুলী
 যেনে মৃণালবে হাত ডারবীয়া
 নাচিলি মেঘবে গাত ।
 খোপাত জিলিকালি শুবৰে শিকলি
 মেঘৰে হিয়া কৰি শাঁত,
 সুদূৰবে কাৰ ছবিখনি আঁকি
 মনতে পেলালি মাত ডারবীয়া
 নাচিলি মেঘবে গাত ।

বাৰ গছৰে আগৰ বোমল পাতত
 কণ্-জুন কণ্-জুন বাজে নেপুৰ
 নিচ ঠাঁচ বে পাণি চপৰীয়াৰ
 শীতলে জুৰ—
 কণ্-জুন ।
 কিনো নাহৰে পতীয়া ভুৰুয়ৰি
 মৃণালে লেখীয়া হাতে-ভৰি
 মেলা-নেমেলা চিন্তা নয়নসৰিৰ
 চাৱনি মধু—
 কণ্-জুন ।
 যায় গালবে গোলাপী ঘামে পেলাই
 নাচে আহি গধূলিৰ মলয়া বাই
 দিয়ে সুদূৰবে আনি মৰম সপোন
 প্রাণতে মোৰ—
 কণ্-জুন . . . ।

অ' মোবে মইনা   মাতিলি কি
 অমাতবে মাত,
 আনিলি ক'ব লুয়াই তই
 হিয়া ক'ব শাঁত ?

নেপালো তোব চিত মইনা
 সোণবে সজাত,
 মোক নচুয়ালি মিছায়ে তই
 সেউজীয়া পাত ।

তোব মাতত হানে বুকত মইনা
 শেলেনো যিপাট ,
 মোব কোনেওতো নেদেখিলে
 আছিলে কি তাত ?

আক নিদিবি মোক দালি মইনা
 বাগী ফটিকাত
 এবি লুকাবি যে ক'ববাত তই
 দুৰণিবে পাত ।

আমাৰে গাঁৱৰে   বাংটালী এজনী
 কপহী গাভৰু তাই
 পানী আনিবলৈ   যাওঁতেনো নিতৌয়ে
 আঙঠি একোটি পায়
 পায় হেৰা বাটতে
 পথাৰৰ মাজতে
 আঙুলিতে হুমুৱাই চায় ।

অ' ক'বোনো উজনি   গাঁৱৰে বোপাটি
 গ'লা কেবাহিকৈ চাই
 চিঠি দি পঠালা   বিজুলীৰ ডাকতে
 'নাপালে মৰিমে' হয়
 হায়ে নগাৰ বিহে
 পালে তোমাক কিহে
 নমদিবা সেঠেবোৰ খায় ।

অ' কপে কিনো চাবা   চকুত চমক লগা
 হাঁহি মনে মুহি যায়
 গীততো চেৰে ঐ   পেলাব নোৱা
 নাচোনতে পৃথিৱী কঁপায়
 কঁপায়ে তাই আমাৰে
 গাঁৱৰেনো মৰমে
 এবি থৈ ক'লৈকো নেযায় ।

অ' ধনে দি কিনিব   নোৱাৰা কপহীক
 সোণতকৈও চৰা তাই
 যদি পাৰ ৰোজা   নিবানে ঐ হেৰুৱাই
 বিহুগীত এফাকি গায়
 গায়ে বুকুৰ কলিজা
 ভৈয়ামতে ওপজা
 ভামোলকে এখনি খায় ।

হাতে চায়ে দিলে।   হাতত সোণৰ খাক
কাণে চায়ে দিলে। কেঁক
যাবৰে মোৰ পৰতে   সোলোকায়ে পেলালা
কি জগৰ লগালো। বাক বুকুৰ বাকৈ মোৰ
কি লাগে কোৱাছাঁ। আক ?

ডিঙিৰ সাত্তেসৰী   পেলালা। সোলোকাই
ছিঙি-ভাঙি দলিয়াই
কঁপালৰ স্তৱনি   ফোটো যে মচিলা
শিৰতো। সেন্দূবে নাই বুকুৰ বাকৈ মোৰ
মুখলৈয়ে কান্দিলা চায় ।

অ' খোপাৰো   মূলকি পৰিলে মালতী
খোপা হ'লে থান-বান্
আঙঠিত হেৰালে   স্কীণে হৈ আঙুলি
বিচাবিয়ে পোৱাও টান বুকুৰ বাকৈ মোৰ
পাতিছিল। ক'লৈনো কাণ ?

অ' আজি বিহু বিহু   কালি বিহু বিহু
বিহুৰে বিৰিণা পাত
মাহে-হালধিৰে   দবানো ধুৱালা
সাবটি যে ধৰিলা গাত বুকুৰ বাকৈ মোৰ
মাতিওয়ে নাপালা মাত ।

বিল আকৌ পালেহি চোরা বান্ধে বঙিলী
 বিল আকৌ পালেহি চোরা
 দিয়া বান্ধি হুখনি গুরা গামোচাতে
 মোবেনো হ'লে ঐ যোরা বান্ধে বঙিলী
 নহ'ব আক যে বোরা ।

খোপাতে গুঁজি লৈ তগবে মালতী
 কেতেকী সোণবে পাহি
 দিয়া এটি হাঁহিবে নাচোন ঐ বিহবে
 জিলিকি আগতে আহি বান্ধে বঙিলী
 ময়ো যাওঁ বঙতে হাঁহি ।

গুনোরা কাপতে উতলা সুবেবে
 বিহগ'লে বিনাবা কাক ?
 হিয়াবে মাজতে সাবটি বাখোঁতে
 পায়ে হেঁকরাবা যাক আন্ধি বঙিলী
 নোপোরা আক যে তাক ।

পূৰণি সলালে ন-সাজ পিঙ্কিলে
 গছে গছে সেউজীয়া
 তুমিয়ে মোৰ ধুনীয়া জগতো ধুনীয়া
 পাতি যাওঁ তোমাবে বিয়া বান্ধে বঙিলী
 দিয়া মোক যাবলৈ দিয়া ।

এইখন লুইতৰ   অ' পাবতে এবেলি
 উমলি ঘুমটি যাওঁ
 টি'হিটি টি'হিটি   বজোৱা পেপাটি
 বনগীত এফাকি গাওঁ
 উমলি ঘুমটি যাওঁ ।

আছে পাতি থোৱা   ছৱৰি দলিচা
 আঁহতৰ লীতলী বা-ও
 হিয়ায়ে হেৰুৱা   হিয়াৰে কবিতা
 মাগিকে মুকুতা পাওঁ সমনীয়া
 উমলি ঘুমটি যাওঁ ।

লুইতৰে বালি   বগী ঢকেঢকী
 জিল্ মিল্ সোণালী নাও
 আমাৰে শুৱনি   গাঁৱৰ ভায়ে-ভনী
 বঙতে চাপৰি বাওঁ সমনীয়া
 উমলি ঘুমটি যাওঁ ।

খচকিয়ে যাবা   মোৰে মৰিশালি
 পাৱতে চুমাটি খাওঁ
 আহা কাষে চাপি   বনগীত শুবীয়া
 মুখনি এবেলি চাওঁ সমনীয়া
 উমলি ঘুমটি যাওঁ ।

অ' আত্মি বঙালী বিহৰে দিন
বিবিধে বজালে নতুনৰ শ্ৰবেষে
সেউজীয়া বীণ ।

ঢোলেনো বাজিলে   খিনিকি দিনাও
 শিন্ দাও দাও শিন্
 আকাশে বতাহে   সাপটি নাচিলে
 দিলে মবনবে চনা।

পাতেনো নাচিলে   গাতে গা লগাই
 বুলি ঐ বিছরে দিন
 ফুলে ক'লে হাঁহি   হিয়াবে কোমল
 আমাৰে পৰা অ' কিন ।

কোটি-কল্যাণ অ' নিতৌ সেউলার
আমার বিহতলীখন
সোণে ববগীয়া কেতেকী খুনীয়া
গোন্ধে মতলীয়া মন ।

আজিও কণে এ   সাদাতে নাজিল
নাচনতে ত্রিভুবন
ঢোলবে কোরতে   জলে ঐ অগনি
পেঁপাবে অমিয়াকণ ।

বুড়া লুইতৰো   উঠে ডেকাধনি
বিহু খেমেলীয়া মন
ছেৱে ছেৱে নাচে   পাত বিৰিখৰে
জিকি তাহানিৰে বণ ।

নিভোরে বডালী   বিহাবে ধেমালি
এইখন বসন্তৰ বন
হক গোবল্লবে   খুজা বিজয়েবে
আগ্নে দিয়া বিস্তানখন ।

মোরে শাওনী অ'   গ'ল ভিত্তি-বুঁবি
 চকু পানীতে তল
 কোন শাওনে   বাঁধা সপোনে
 বোঝালে বুকে ঢল ।

মেঘে গাজনি   হিয়াতে বুজনি
 হিয়াতে কোনে দি গ'ল
 কোনে কৈয়ে গ'ল   চকুলো মচি দি
 চকুযুঁবি জলমল ।

বহনো আশায়ে   নিশায়ে সপোনে
 হিয়াতে আলহী হ'ল
 ক'লাকৈ ডায়ে   হিয়ানো ঢাকিব
 চায়নো আছিলে ছল ।

সিঁথনি আজলী   হিয়াতে বিজুলী
 হিয়াতে উজলি ব'ল
 কপবে পোহাৰী   পবিলে পিছলি
 পোহাৰো ছিটিকি গ'ল ।

অ' গছে ক'ব শ্রুধিলে   পাতে ক'ব শ্রুধিলে
পুৰণি পৃথিৱীৰ কথা ,

জলপানৰ বাজিতো   গাখীৰ-গুৰে ভৰা
অ' চেনাই মইনা ঐ   অ' চেনাই মইনা ঐ
মাতে তাতকৈনো মিঠা
চেনাই মইনা ঐ—
পুৰণি পৃথিৱীৰ কথা ।

অ' কোৰবে চাবতে   সোণৰে চপৰা
পথাৰে জিলিকি থকা ;

ক'তেনো লুকালে   মিলৰে শৰীৰৰ
অ' চেনাই মইনা ঐ অ' চেনাই মইনা ঐ
আমাৰ আজোককা
চেনাই মইনা ঐ—
পুৰণি পৃথিৱীৰ কথা ।

অ' মাছেনো মাৰিব   ওলালে বগীবাই
সপাতনো বঙে চৰা ,

লাচিমে ভাঙনে বঙতে বলিয়া
অ' চেনাই মইনা ঐ অ' চেনাই মইনা ঐ
পাৰতে জঁপিয়াই থকা
চেনাই মইনা ঐ—
পুৰণি পৃথিৱীৰ কথা ।

অ' আজিনো ওলালে   নতুনকৈ মানুহে
নকৈনো পৃথিৱী গঢ়া ,

বনগীত শ্রুবায়া   পথাৰখন নেদেখা
অ' চেনাই মইনা ঐ অ' চেনাই মইনা ঐ
ডেকানো কালতে বুঢ়া
চেনাই মইনা ঐ
পুৰণি পৃথিৱীৰ কথা ।

অ' পাঠ ভালকৈয়ে   তোমাক ঐ মৰমী
 পাঠ ভালকৈয়ে চিনি ;
 নাহব তলবে   চোপা লৈয়ে থকা
 নাহব-ফুটকীজনী মইনা মৰমী
 ডিঙিৰ থকা ওলমি
 বঙাকৈ পোৱালব মনি ।

অ' বগাকৈ কপালব   জিলিকিয়ে থকা
 কোন সেন্দুবৰে ফোট ;
 বেতেকী তলবে   ফেটীগোমজনী
 কপাল চায়ে মৰা খোঁট মইনা মৰমী
 ডিঙিৰ থকা ওলমি
 বঙাকৈ পোৱালব মনি ।

কণা কৰিবলৈ   লুকুৱায়ে থোৱা
 সোণৰে কপৰে কাঠী
 হিয়া চায়ে মৰিম   কলিজা ভেদি ঐ
 বিয়ে লগা নগা যাঠি মইনা মৰমী
 ডিঙিৰ থকা ওলমি
 বঙাকৈ পোৱালব মনি ।

অ' কপৰে কুঁৱৰী   কপত জলি পুৰি
 কপৰে জালে ঐ পাতি ;
 পায়েনো হেকৰা   বিচাৰি জোনাকত
 উৰি যোৱা পখিলাটি মইনা মৰমী
 ডিঙিৰ থকা ওলমি
 বঙাকৈ পোৱালব মনি ।

ফুল ফুল ফুল অ'

ফুল ফুল ফুল ;

হাবিব বনবীয়া ফুলে ঐ এপাহি

হাবিব বনবীয়া ফুল ।

হাবিতে ফুলিলে হাবিতে জিলিকি

গোন্ধতে আমোল-মোল ;

পরে উবি উবি পাহিড়ে বলিয়া

কলীয়া ভোমোবার ফুল ।

বঙতে বতাহী পাহি চুমি চুমি

বেণু লৈয়ে বিয়াকুল ,

হিয়াতে সাবটি লবলৈ এবেলি

আকাশে যে বিয়াকুল ।

পুতাবে শূকয়ে পিঙ্কালে জেউতি

মানিকী সোণবে ছল ;

বঙটক মৰমব চুমাটিও দিলে

মানুহে বুজিলে ঐ ছল ।

কি ফুল ছিড়িলা অ' বগীতবা, নামে নাঝানিলা অ' বগীতবা

খোপাতে পিছিয়া গুঁজি বগীতবা

গোকত উল্লা মনে বোপাদেউৰ

কান্দে ত'ব এপাতি খজি বগীতবা—

কপত বাঙে চৰা বৈ বৈ উচুপি কান্দে বগীতবা

কপত বাঙে চৰা বৈ বৈ উচুপি কান্দে ।

তোমাৰ মনত পৰিলে অ' যুতি মালতী

মৰমবে কথাটি অ' যুতি মালতী

মৃদু মৃদু গান্ধাল বা যতি মালতী ,

ফাগুনবে পড়োৱা আঁচলে ঐ উৰুৱা

ৰাই-জাই লগালে গাএ যুতি মালতী—

মনত পৰা কথাটি কি বাক কোৱাছো কি ?

ফুলেৰে গাঁথি যাম ফুলৰ মইনা

মালা ঐ এধাৰি ফুলৰ মইনা

তোমাকে পিন্ধাই যাম গাঁথিহে ফুলৰ মইনা

লুকোৱা আঙঠি মই পাম বিচাৰি

হাতীতে আহিবা উঠিহে

ফুলৰ মইনা তোমাকেই চাম—

পছম মইনা তোমাকেই পাম

ইকৰা পাতেৰে নাও সাজি দ্ৰয়ো

পাৰি দি মাজলৈ যাম ।

এইবেলি বাৰিষাৰ   ফেনে-ফোটোকাৰে
 লুইতখন গাভৰু হ'ল ,
 কোনেও নোগোৱা   বনগাঁত এফাকি
 গাবলৈ মনে তাৰ গ'ল ,
 আৰু দেখা পালে   উটি যোৱা জাঁজিবোৰ
 চাই চাই বলিয়া হ'ল—
 গ'লে এ . . . ।

ঢলবে বুৰুভে   পোহৰ ঢালি ঢালি
 নৰিব মনে তাৰ গ'ল ,
 ৰঙতে এইবেলি   জোনে দিলে ঢালি
 হিয়াৰে পোহৰৰ ঢল—
 গ'লে এ . . . ।

ক'ৰে সি বলিয়া   অকলশৰীয়া
 পঁজাটি আঁহতৰ তল ,
 চকুত ধৰা পৰিল   গাভৰু লুইতৰ
 চুমা দি মাতি লৈ গ'ল
 গ'লে এ . . . ।

অ' সোণাই মইনা এ সাগৰৰে তলিখন
 অ' সোণাই মইনা এ চাবলৈকো মনে গ'ল
 অ' সোণাই মইনা এ দেখিলে ভয়ে লগা
 সাগৰৰে তলিখন চাবলৈনো মনে তাৰ গ'ল

অ' কলং আকৌ এবেলি হ'লে ঐ পাগলী
কলং আকৌ পাগলী হ'ল ;

এ' কিয় আকৌ এবেলি সোণইমুখৰ সপোনে
চুমা দি নোহোৱা হ'ল—
হ'লে আকৌ এবেলি আছে

পৰ্বতৰে জীয়ৰী
কলং আকৌ পাগলী হ'ল ।

অ' কান্দি কান্দি চাকুৰি গাঁও-ভূঁই উজাৰি
বৰনৈৰ বুকুলৈ গ'ল ,

এ মনত পৰে পতি বয় আকৌ উভতি
বাইজৰ বিপত্তি হ'ল
হ'লে আকৌ..... ।

অ' ফেনে-ফোটোকাৰে হিয়াখন উপচি
যৌৱন উতলা হ'ল ;

এ' লাজুকী 'কপিলী' তলমূৰ কৰি
লাজতে আঁতৰি গ'ল
গ'লে . আকৌ ... ।

অ' সোণাই ভোৰ মুখতে কিনো দেখা পালে
জন্মল মণিক উজ্জল ;

এ, 'কপিলী'য়ে নাপালে লাজুকীয়া হাঁহিৰে
ভিনি বুলি মাতিব ছল—
ছলে আকৌ . ।

অ' মৰি মৰি পোখালে পোৱালে মুকুতা
কপহ কপহীৰে ন-গাঁও হ'ল ;

এ আজিও নুখিলে ক'ব মোৰ 'সোণানে'
উটি-ভাহি কোন কোন গ'ল—
গ'লে আকৌ..... ।

হিয়ানে কপালী অ'   ঢৌ দেখুয়াই
 লুইতখনে বনগীত গায় ;
 কৈ যায় মলয়া   বড়াহে বিড়িয়াই
 'তহঁতৰ একো যে নাই
 লুইতপৰীয়া অ' দুৰ্বলচিঠীয়া
 পায়ে হেঁকরাণি আঘাতকৈ ধনীয়া
 একাধৰ ফালটো চায় !'

চাই যা হিয়াৰ   কপালী বালিখন
 উমলি বালি-ভাত খায় ;
 মৰমে বোৱাব   চকুলো মুকুতা
 ছগালে তিৰেবিবাই—
 কৈ যায় মলয়া... .. ।

চা সৌ বিৰিণাৰ   সেউজীয়া পাতে পাতে
 চৰায়ে বনগীত গায় ;
 শ্বৰৰ জুয়ে ভুলি   পৰ্বতৰ টিঙেটিঙে
 মনে মোৰ পেঁপাটি বায়—
 কৈ যায় মলয়া... . ।

বালিকণা ধৈ যা   লুইতৰ পাবতে কপালী
 বালিকণা এটি পেলাই ;
 জগতে বটলি   জেউতি শূঁৱৰি
 কান্দিব ইনাই-বিনাই—
 কৈ যা মলয়া..... ।

বিচারে: ভবলৈ অ' মটনা

ময়ে। সেউজীয়া: অ' মটনা

মৰি মৰি ছবৰি বন ,

আহোতে যাওঁতে অ' মটনা

পান সেন্দূৰীয়া অ' মটনা

চব'ব পবশ কণে ঐ মাহুহৰ

চুবণৰ পবশ কণ ।

অ' হিয়াট পাতি দিয়া

গচকি যাবলৈ

হিয়াৰে দলিচাখন ,

নোবেনো বারোৱা

চতুৰা ছচকুৰ

উতলা কৰি প্ৰাণ-মন ।

অ' চৰণত পিকোৱা

নিয়বৰ মুকুতা

চিক্মিক জেউতিবণ ,

মোৰে পুৰি মৰা

যিকুৰ। অনলে

হিলে জিলে হিয়াখন ।

মাটিৰ বুকুতে অ'

লোৱা মোক মাৰটি

মাটিৰে পৃথিৱীখন ,

ময়ে। পাতিবলৈ

হিয়াৰে দলিচা

কৰিছো জীৱনটো পণ ।

অ' ভাদৈমতীৰ হিয়াতে   কোনোনে আনি দিলে
 ভাদৰে ভদীয়া তল ,
 তলৰ বুকুতে   সাতুৰি-নাহুৰি
 নিশা উজাগৰে হ'ল কিনো ভাৰি
 নিশা উজাগৰে হ'ল ।

চৌৱে জিলেমিলাই   হিয়া উজলালে
 চকুলো মুকুতা হ'ল ,
 শেৱালি তলৰে   ছবৰিৰ বুকুতে
 চৰণৰ চিনে কাৰ ব'ল পৰি পৰি
 চৰণৰ চিনে কাৰ ব'ল ।

কেলেই গাঁথিলা হাব   চকুলো মুকুতাৰ
 পিছাবলৈ জল-মল ;
 মাতোতে নিদিলা যাক   মাতে ঐ এৰাৰি
 হিয়াখন পুৰি থৈ গ'ল ক'ৰবালৈ
 হিয়াখন পুৰি থৈ গ'ল ।

যোৱাগৈ ঢাকুৰি   সাতুৰি-নাহুৰি
 চোৱাগৈ সাগৰৰ তল
 শেৱালিৰ তলতে লুকাই আহিনীয়ে
 আছে গণি গণি পল মৰিবলৈ
 আছে গণি দিন প'ল ।

অ' এদিন হেবাইছিলো কলঙৰ পাবত মই
বনগীত একাকি গাই ;

মোৰ কোনে পিন্ধি যোৱা জুইৰে মেখেলা
হিয়াভলি পোহবায়—

ফুলকটা কলহটি অ' মইনা চেনাইটি ঐ
বৈকটকৈ কলহটি অ' মইনা চেনাইটি ঐ
নেচায়নো কেনেকৈ থাকো মইনা চেনাইটি ঐ
থমকি উলটি চাই ।

অ' আজি বহুদিনৰ মূৰত লগে পালো
পালো গোন্ধে চিনাকিৰ ;

তুমি খায়ে যোৱা লংগুটি ইলাটি
মোৰ কমালৰে গাঁথিৰ—
ফুলকটা কলহটি... .... ।

অ' কেলেই মাৰিলা বিলাতী কাকিটি
বিলাতলৈ গই আহি ?

পেটত নেদেখিলো ভালপোৱা একোটা
মুখত মিচিকিয়া হাঁহি -

অ' বহাগীয়ে জানে মোক হিয়া ভাঙি গোৱা
বহাগৰ বিহুগীত ফাকিৰ ;

তুমি ফাকি দিয়া জানে সকলোৱে
মোৰ হিয়া পোহৰৰ চাকিৰ—

অ' মৰিলেও মৰিম কলঙৰ বুকুতে
কলঙৰ পানী খায় মৰিম

পাওঁ যদি গাবলৈ বনগীত একাকি
মৰি আকো জনমে মৰিম—

অ' বনগীতে সাক্ষী মোৰ কব অ' মইনা
বিহুগীত বিচাৰক হ'ব ;

কাকতি কলঙে কপালী বালিতে
বিচাৰ মোৰ লেখিয়ে থব —

ফুলকটা কলহটি . . . . . ।

ফাশুন আজি যাবগৈ অ' মইনা ফাশুনৰ দেশলৈ
 ছবৰি দলিচাত নাচি
 দোক-মোকালিতে মোৰ ফাশুনীয়ে
 ল'লে ঐ ডিঙিতে কাঁচী ।

অ' কোনে মাৰি গ'লে কলৰ দা খনিৰে
 কলিজা চায়ে ঐ বা
 কেলেই বুলিছিলে বা অ' আঁতৰি
 ফাশুনৰে নিলাজী বা ।

অ' ডিঙিতে ল'লে মোৰ কাঁচী ফাশুনীয়ে
 ডিঙিতে ল'লে ঐ কাঁচী
 চকুৱা চব্বাৰে বিহু বিহু বুলি
 বিনালেহি সাজি-কাচি ।

আরু বেলি আহাবত চেনীমাই ঐ
 চেপা পাতিছিলো চেনীমাই ঐ
 লাগিছিল একুনী চেনী ,
 বাবীৰে খালতে চেনীমাই ঐ
 জীয়ায়ে বার্থোতে চেনীমাই ঐ
 হ'লে ঐ ফেঁটীসাপজনী—
 চেনীমাই ঐ—চেনী মোব লুকালে কেনি ?

পালো ভালেকৈয়ে তোমাক ঐ চেনীমাই
 পালো ভালেকৈয়ে চিনি ,
 গাখীৰো নহয় গুড়ো যে নহয়
 বাৰিষাৰে বোকাপানী ।

কিনো মৰমতে দিলা মোক খাবলৈ
 থুৰিয়া তামোলেখনি ;
 মেলোতে দেখিলো পাণৰে বুকুতে
 আছিলে বিছাবে কণী ।

নেলাগে ধৰিব ভয়তে সাবটি
 মেঘৰে গাজনি শুনি ,
 হিয়াতে ধোৱা যাৰ তেনেই দেখা পালো
 মৰমে এবাটি কিনি ।

মই গ'লে থাকিব   জীয়া ১৮ জিলিকি
 পথাৰৰ আঁহত জুপি
 এতিয়া নসৰা   ছুগালে বাগবি
 সৰিব চকুলো টুপি ।

আজি বিহু বিহু অ' মইনা বিহুৰে বিৰিণাপাত
 কালি বিহু বিহু অ' মইনা বিহুৰে বিৰিণাপাত
 বিহু থাকেমানে অ' মইনা বিহুৰে বিৰিণাপাত
 বিহুকে বিনাবা অ' মইনা বিহুৰে বিৰিণাপাত মইনা
 বিহু গ'লে বিনাবা কাক ?

মোৰ বতনীয়ে   পাতিব সকামটো
 হাতৰে কাণৰে বেচি
 মাকৰ ঘৰতে   তাঁতৰে শালতে
 কটাৰ চকুলো মচি ।

মোৰ মৰিশালিত   শিয়ালে মাতিব
 জোনাকৰে মাজৰাতি
 মাটিৰ তলৰে   মৰা জ'কাটিয়ে
 গগ্ৰাকে কৰিব স্তুতি ।

কুমিবা দায়ে মোৰ   জীয়েক জনমৰে
 দিয়া চৰণৰে ধূলি
 চকটো পেলাবা   শান্তি ছটগাই
 গকটো সোমাইছিল বুলি ।

অ' ইয়ো বোলে বনগীত   সিয়ো বোলে বনগীত
বনগীত এফানি গা

এ মোৰ নাচনীৰ   ভাগবে লাগিছে
ঢলি যে পৰিছে গা ।

চবাই মনোমতী অ' মইনা কটোৱা বেঙেনাৰ ভলত
মনকে মুহিলে অ' মইনা কটোৱা বেঙেনাৰ ভলত
কিনো যে মায়াৰে অ' মইনা কটোৱা বেঙেনাৰ ভলত
মনে মোৰ মুহিলে অ' মইনা কটোৱা বেঙেনাৰ ভলত মইনা
নিভৌ পৰি থাকে মনত ।

অ' মোৰ বডনীয়ে ক'লে   তোক কোনেও নেচালে
মোলৈকে এবলি চা

এ কলিআৰে দিৱা   ওঠে বডা কবি
ভাষোলকে এবনি খা ।

অ' মোৰ বডনীয়ে   বেচিব হালবে হালোৱাটো
বুহু চাই মাৰিলে খা ;

এ বডা কববাটো   বিকিবক বেচিলে
মোৰে ঐ সকাষটো খা ।

অ' ভাগবে লাগিছে   যদি ভোৰ বসিয়া
বনগীত কাকিকে গা :

এ নেউলীয়াই পাতিছে   ভোৰে খোৱালাটি
মুইডৰ পাৰতে চা ।

অ' ভোগমৈ পাগলী   হ'ল হাঁহি হাঁহি
 কান্দিব যে শিকা নাই ভাই ;
 পানী লৈ আহোঁতে   মুখত মৰিশালিৰ
 হাঁহিবোৰ মানি লৈ যায়
 যায়ে মইনা কেঁচামোণ
 মুখলৈ তাইৰ চোৱাচোন
 যেনে পুৰিমাৰে জোন ।

অ' আনি খায়ে যোৱা   ভোগালিত বিহুভাত
 নাম-গুণ এৰাৰি গায় ,
 পালো বুলি তাই   খোজৰে ধূলিবোৰ
 কোচে ভৰি লৈয়ে যায় ।

অ' শিৰৰ সেন্দূৰ   মচাকে যোৱা নাই
 মুখৰো যোৱা নাই হাঁহি
 এইটো জীৱনৰ   জ্বলা জুই যি কুৰা
 কেনেকৈ গুমাৰ তাই ?

অ' উজাই চালো মই   ভটাৱাই চালো মই
 ভোগবাম আঁতৈ মোৰ নাই
 নামৰো আছিলে   গাঁৱৰ নামে জ্বলা—
 গীতৰো আছিলে বাই ।

কাতিবে কুঁৱলি   জুমলী কুমলী
 পুৱাবে ব'দালি পায়
 ছৱৰি বুকুতে   যায়ে ঐ জুমটি
 সূকযে চুমাটি খায় ।

অ' সূকযে চুমাটি   খায় মৰমতে
 সূকযে চুমাটি পায়
 পদলিৰ শেৱালি   কোনেনো বুটলি
 পাতলি তিয়ায়ে যায় ।

অ' পাতলি তিয়ায়ে   যায় মনে মাৰি
 থমকি উলটি চায়
 থচকিয়ে যোৱা   ধূলিকণাবোৰে
 বঙতে চাপৰি বায় ।

অ' লুইতৰ পাৰবে   বুঢ়া আহত জুপি
 জাৰতে জুম্বা খায়
 চেনায়ে চেনেহাঁক   বালিতে হেৰুৱাই
 বনগীত এফাকি গায় ।

অ' আঘোণৰে পথাৰত পকাথানে বিড়িয়াই

চৰায়ে খুঁটিয়াই খায়

জীয়ৰী-বোৱাৰী গাঁতৰে জাউৰি

উলাহতে নাচি যায়

যায়ে আইতা কাচিখনি

তাতে আকৌ জিলিখনি

উলাহতে নাচি নাচি যায় ।

পথাৰৰ মাজতে উকলি কিৰীলি

সোণালী লখিমীক পায়

মূৰতে বৰষা কুঁৱলিৰ মুকুতা

সূৰ্য্যে চুমাটি খায় ।

বিলবে পাৰতে বেলি ছপৰীয়া

জলপান এমুঠি খায়

কাণ তালে মৰা কাউৰৰ কা-কা

বগে উৰা মাৰি যায় ।

গধূলি বেলিকা পথাৰে এৰি থৈ

ঘৰলৈ ধিয়ায়ে যায়

আঘোণৰ লগতে আঘোণীকে যোৰাই

যোৰানাং এফাকি গায় ।

অ' তৰা আক বেলি আঘোণীব
 অ' তৰা ধোপাত মেখিছিলোঁ
 অ' তৰা কুঁৱলিৰ মুকুতা সৰা
 হাতত কাচিখনি মুখত তামোলখনি
 বুকুতে মেখনি মৰা—
 অ' তৰা চিকিমিকি
 বুকুতে মেখনি মৰা ।

পাছে পাছে যোৱাটো ওলমুৱা ডেবাটো
 আমাৰ গাঁৱৰ আঘোণী কাই
 গাঁৱৰ মূৰে এৰি একেলগে যোৱা
 হিয়াবে হিয়াখন পায় ।

গাত ধৰি খোৱা শগত দহো কুৰি
 নুকুৰ দেৱতালৈ চাই
 যাম বুলিছিলে আমাৰ আঘোণালৈ
 আমাৰে আঘোণী বাই ।

এইবাৰো আঘোণৰ পকাধানে ৰিঙিয়াই
 কথা দিয়া আঘোণী নাই
 যায় মোৰ আঘোণী কপালকে ধিয়াই
 বনগীত ফাকিকে গাই ।

আক বেলি পুহত মই পুহীমাই এ
 চিটিকা পাঠোতে পুহীমাই এ
 লাগিছিল তোমানে পুতৌ ।
 চিটিকাতে পালৌ পুহীমাই এ
 মৰত খোপা থকা পুহীমাই এ
 শুৱনি এজনী কপে পুহীমাই এ
 লাগিছিল তোমানে পুতৌ ।

অ' বুকুৰ কাষি-কাঠি   বুকুৰে গজাটি
 বুকুৰ মাজৰে পুতৌ
 বাৰোঁতে আদৰি   প'ল উৰা মাৰি
 টোকে চকুপানী নিতৌ ।

অ' এজাৰে টুকিছে   বেজাৰৰ চকুলো
 পথাৰৰ মাজতে সো
 পৰি ব'ল ওলতে   মৰমৰ চিটিকা
 ভালত বাহে ল'লে যৌ ।

অ' সক এইবেলি পুহত মই

অ' সক দেখিলো পুহীমাঠে

এ' সক শিবত সেন্দূৰে ফোট ,
পুহৰাম আতৈবে মূদৰ খোপাটিৰে

ভাঙিল বহুদিনৰ জেঁট—

অ' সক জুহুৎ-জানাব্

বাজে ঐ হাতৰে খাক—

সক বাকোতে বাচোতে

নমাতে ভাতৰে চক ।

অ' কিহ্নো মিচিকিয়া হাঁহি মোৰ আতৈৰে

পারত কঁঠালৰ খৰম ,

থাছিল পুহীমাইলৈ আজি অত'দিনে

হিয়াত সাঁচি থোৱা মৰম ।

এ' নাকটো যদিও চোতালে লেখীয়া

মুখত গুলু ভটিমাব ৰাগ

তাতে ভোলে গ'ল আমাৰ আতৈযনী

নাকলৈ ওৰাণৰ আগ ।

অ' আতৈৰ ঘৰ গোন্ধালে সান্দহ-পিঠাৰে

টেকেলি- গান্ধালে গুড় ,

আছিল কাষ চাপি ভোগালী বিহুট

আমাৰ হ'ব উদৰে পূৰ ।

দেশপ্ৰেমমূলক

॥ ১ ॥

জাগা জাগা আজি বিশ্ববিজয়ী
দিক্‌বিজয়ী বীর অসমীয়া ;
শূঁৱৰি বৃৰজী গোঁৱৰ অতীতৰ
যাউতিগগীয়া মাঁচিপতীয়া ।

নাই আলো না সমালোচনাৰ
নাই প্ৰযোজন আৰু নাই
‘আমাৰ ভাষা, আমাৰ দেশ’
নাই ইয়াত কাৰো মাত নাই
বধিব লাগিব অপৰাধীহঁতক
হৈ ঐকবদ্ধ শক্তি সমূহীয়া ।

স্বৰ্ভাৱতীয় নামত আজি
কৰিছে আমাৰ ছায়াবাজী
নাই নাই আৰু ক্ষমা নাই তাৰ
বণভেৰী সোঁ উঠিছে বাজি—
পোতক আজি তুলিবই লাগিব
নাচি বঙ্গে বণ-মল্লীয়া
বণ-বলিয়া, স্বাধীন-চিতীয়া
অ’ অসমীয়া ।

মবনী মোব মবনী মোব অসমীবে
 গা মিঠা মিঠা সুব ;
 পৃথিৱীৰে অ' দুৰ্গিঠিৰে
 হিয়া কৰি কৰি জুব—
 গা মিঠা মিঠা সুব ।

অ' পৃথিৱীৰে দুৰ্গিঠিৰে
 মোব আইৰ আঁচলৰ মাধুৰ্য্য ধুনীয়া
 যা শুনি যা শাঁড কৰি হিয়া
 মন্তমোহিনী কঠ অমিয়া
 যৌ-ববৰা বসে ভবপূৰ—
 গা মিঠা মিঠা সুব ।

অ' মবনী অসমীবে—
 পো-পোহালি তাহানিৰে
 সেই সুৰদি সুব-সবোৰবৰ
 মাধুৰ্য্য সুখ সপোনৰ
 পাবে পাবে গোককে লৈ জুব--
 গা মিঠা মিঠা সুব ।

॥ ৩ ॥

বিশ্ব শাস্তিবে... শঙ্কুবা   মন-প্রাণ মাতোরাবা
 যুক্তিসঙ্গত দায়কদাতা
 তব জ্যোতি বিকাশে   জনহাদি আকাশে
 জাগ্রত ভাষ্ক মৈত্ৰী একতা ।

চক্রে চক্রে বোঝা   ভেনেই চকুলো বাবা
 বিশ্ব-ভাবতী ভাগ্য-নিয়ন্তা ;
 অগণন জগ-জন   শুমধুব শুমিলন
 পুলকিত প্রেম-প্রীতি-চিন্তা ।

ভুমিয়েই আনি দিয়া   ভাই ভাই ভাবধাৰা
 একেজনী প্রেমময়ী মাতা ;
 শাস্তিৰ প্রতীক ভুমি   সবাকো বিলোভা চুমি
 এখনি হৃদয় একে বার্তা ।

॥ ৪ ॥

আমি আশুর্নাই যাওঁ আশুর্নাই
 আশুর্নাই - আশুর্নাই—আশুর্নাই ;
 শিল্পী হিয়াব হিয়া কালি
 অকণ তকণৰ পোহৰ ঢালি
 জগত ভেনেই পোহৰাই ।

মৰিব অহা নাই আহিছো থাকিব
 যুগে যুগে যুগৰ চকুলো বোৱাট ;
 জীয়াট থকাৰ যিটি বিশ্বপ্রেমৰ গীতি
 গাই-গোৱাই আমি হিয়াই হিয়াই ।

আমি কৈ যাম পৃথিৱীৰ দুপিঠিব
 পৰ্বতৰ টিঙে টিঙে বিড়িয়াই বিড়িয়াই ;
 ভঙা-গড়া পৃথিৱীৰ ভগৱান মানুহেই
 আমি লুকুৱাই খোৱা মানুহেই লুকুৱাই—
 সবগত একো নাই, একো নাই, একো নাই ।

আমি স্বাধীন ভাবতব স্বাধীন অসমৰ
 স্বাধীন অকণিব দল
 বুৰঞ্জীয়ে মাতে বুকুলৈ বিড়িয়াই
 আহা দেখুৱাই ছবাহৰ বল—
 অ' মোৰ বীৰ অকণিব দল ।

আমিয়ে বগুৱা আমিয়ে বহুৱা
 খোজত কঁপনি ধৰণী তল ;
 আমিয়ে বিশ্ব শান্তি অনাৰ
 আশা-ভৰসাৰ থল ।

আমি একোপাহি বিশ্ব-ফুলনিৰ
 পাৰিজাত পৰিমল ;
 হিয়াত আমি দিয়া ভৰা লুইতৰ
 প্ৰীতি-আনন্দৰ ঢল ।

আমিয়ে নতুন পৃথিৱী গঢ়াব
 হিয়াৰ অসীম বল
 আমিয়ে জোন-বেলি নতুন পোহৰৰ
 গোবৰ চিৰ-উজ্জল ।

বিশ্ব শাস্তিবে নিজবা চেনেহী অ' মোৰে হিন্দুস্থান
জগতজননী মোৰে জন্মভূমি স্তু-পবিত্র তীর্থস্থান—
চেনেহী অ' মোৰ হিন্দুস্থান ।

অন্নতাৰ যি দেশ বেদনিধি বেদব্যাস
শ্রীকৃষ্ণ ভগদান
পালে পৃথিৱীয়ে জ্ঞান মূলমন্ত্ৰ অহিংসাব
বাপুজীৰ অন্নদান—
চেনেহী অ' মোৰ হিন্দুস্থান ।

ধনে-ধানে সসাগৰা নদ-নদী মনোহৰা
প্ৰেম আলিঙ্গন গান
সমীৰণে বায় বীণ জৰা-ব্যাধি মৃত্যুহীন
পুষ্প সঞ্জীৱনী জ্ঞান
চেনেহী অ' মোৰ হিন্দুস্থান ।

নাই ক'তো গোৱা এনে একে জাতি একে প্ৰাণ
চলিগৈ কোটি ভাৰতী সন্তান—
'জয় ভাৰতৰ জয় জয় ভাৰতৰ জয়'
খোজে প্ৰতি আশুৱান—
চেনেহী অ' মোৰ হিন্দুস্থান ।

অ' আমার পৃথিবীখন
বুকব ভেজবে বড়া
মনব মবমে সনা
স্বহীদবে জীরনবে পণ ।

দেশে দেশে হাটাকাৰ
ঘৰে ঘৰে অনাহাৰ
কেলেই লাগিছে আমাক বণ ;
হক পৃথিবীবে পৰা
কৰা আজি ধ্বংস কৰা
শোষণ শাসন হত্যা দমন
আহা আজি ভাগে বাটি
জগতবে নব-নাৰী
লাহিত বহিত বিদ্রোহী মন ;
গোৱা সৱে এটি গান
হক চিন্তা একে ধ্যান
বৈ বক চেনেহবে চকুলোকণ ।

আমি ঐক্য পৃথিবীৰ
মাহুহবে মূ'খনিৰ—
একে বস্তব ছবি একেখন ;
আহা উকরাই আহা
শান্তি যুক্তিৰ পতাকা
একে যুক্তি একে নিদৰ্শন ।

নই গাওঁ অসমীয়া গান
চুমাৰে উপৰি চুমা দি শিনোৱা
মোৰ আইৰ বৰ্ণ অমিয়া দান ।

শুষ্টিৰ কুন্তু দিয় মোৰ কুষ্টিৰ
নিতে নৱ অৱদান ;
সেয়ে মোৰ শাস্তি সেয়ে মোৰ ভূপি
আন নাই যে কাননা আন ।

জাতি অসমীয়া ভাষা অসমীয়া
মোৰ অসমীয়া মন-প্ৰাণ
খোৱা অসমীয়া পিছা অসমীয়া
সেয়ে মোৰ মূল্যবৰ ধ্যান ।

ভেজ টুপি গাত থাকে মানে মোৰ
বাধি যাম আইৰে মান
জগতে তেতিয়া সাবটি ধৰিব
শাৰিৰ বাজিব ঐবতান ।

জননী মোৰ জন্মভূমি
তুমিয়ে মোৰ প্ৰাণৰ শাস্তি
পাহৰাই দিয়ে মৰমে তোমাৰ
জীৱনৰে যত ক্লান্তি ।

তুমিয়ে সুখৰ মোৰ
মাধুৰ্য্যমা সপোনৰ
দুখৰো লগৰী চিৰ
সাধনা জীৱনৰ
সজীৱনী তুমি মন্ত্ৰ মৃত প্ৰাণৰ
ভাঙি দিয়া মোৰ ভ্ৰান্তি ।

অ' মোৰ ধৰ্ম   অ' মোৰ কৰ্ম
   অ' মোৰ জন্মভূমি
নাট আক এনে   পুণ্যভূমি
   স্বৰ্গতকৈও অধিক তুমি
   অ' মোৰ জন্মভূমি—
জলি-ব'ক পূজা   দেউলত মোৰ
   হিয়াৰে এগছি বস্তু ।

গটিম স্বাধীন মোৰ নতুন অসম
নতুন চকুৰে চাম নতুন কণম ।

উৰিছে উৰ্দ্ধে ত্ৰিবঙ্গ পতাকা
মিলিত মন্থে জাগৃত জনতা
স্বাধীন নলিত কাহাহে ঘৃণিত
নাচি কদম্ কদম্ নাগ কদম্ কদম্

জয় অসমৰে জয়

জয় ভাৰতৰে জয়

জয় জগতৰে জয়

জয় মানৱৰে জয়

গোৱা ই জয়ৰে গান—

কৰি পুণা-সলিলে মুক্তিমান
ঢালি নতুন হিয়াৰ নতুন মৰম
গটিম স্বাধীন মোৰ নতুন অসম ।

যিদিনা এবিলা প্রাণ

সহি রাজ অপমান ,

বাক্তিযোগীনা; স্মৃতি যুগমীয়া

থল। যি দেশৰ মান

অ' মোৰ মাতৃ অ' মোৰ ভক্তি

অ' মোৰ জেৰেঙা তীৰ্থস্থান ।

ই যে নহয় মক তীৰ্থস্থান—

সতীৰ জন্মস্থান,

আছে শত শত আৰ্হি সতী

বীৰৰ বোৱাৰী প্রাণ

স্বামী-ভক্তিৰ ধ্যান

অ' মোৰ মাতৃ অ' মোৰ ভক্তি

অ' মোৰ জেৰেঙা তীৰ্থস্থান ।

আজি লোৱা ই পুণা মহাপূজাৰ

যাচিছে। ভক্তি অশ্রুধাৰ

মিনতিৰে প্রণতিৰে

হৃদয় অৰ্ঘ্যদান,

অ' মোৰ মাতৃ অ' মোৰ ভক্তি

অ' মোৰ জেৰেঙা তীৰ্থস্থান ।

মোৰ অসমৰ গানৰে মন্ত
উষাৰ আলোৰে একল উদয় হ'ল,
পূৰ্ণিমা সমীৰে ঢালিলে লীল
ফুলিলে গন্ধ নন্দন-পৰিমল ।

চিত্ৰলেখাৰ নাচোনত বিশ্ব
নাচি উঠিল প্ৰাণ—
গালে বিহঙ্গীয়ে সেই অঙ্গান
লখিমীয়ে দিলে সেই অঙ্গান
এই দেশ মোৰ এই ভাষা শুব
দেৱতাৰ ভক্তি ধ্যান মন্ত হ'ল
বিশ্ব সৃষ্টিৰ এইয়ে উদয়াচল ।

এই মোৰ নৱগ্ৰহ
চন্দ্ৰ-সূৰ্য গ্ৰহ-ভবা
নদ-নদী গিৰি মনোহৰা
মঙ্গল অমুগ্ৰহ ;
সূৰ্যৰে শক্তি জ্বলিলে সূৰ্য্যবৰ
পৃথিৱী জলমল উজ্জল ।

আই তোৰ কিনো যে শুৱলা মাত
 কিনো যে শুৱলা মাত,
 শিকালি মাতিব ঢালি দি অমিয়া
 হিয়া মোৰ কবিলি শাঁত -
 কিনো যে শুৱলা মাত .

কিনো পিলাহৰে পানী
 হবিলি মাততে ফটিকৰে ধাব
 সবগৰ নিজৰা শানি ,
 নাই গাত তত্ বেদি ছপৰীয়া
 হবিলি ভোবৰো ভাত
 কিনো যে শুৱলা মাত—

অ' মোৰ পৃথিৱীৰ প্ৰথমৰ
 অসমৰ শুৱলা মাত
 সাতে সেৱা কৰি মাতো সাদৰি
 তোৰেনো শিকোৱা মাত
 পাঠ জীৱনৰে সকলো শান্তি
 বিশ্বৰ শক্তি গাওঁ
 কিনো যে শুৱলা মাত ।

ভই গাব যে লাগিব গান
জুৰিব লাগিব ভগ্ন বীণাব
ছিন্ন তন্ত্রীৰ তান ।

খোজ দি খোজতে বিশ্বৰ মাজত
পাব যে লাগিব স্থান,
জিলিকি উঠিব অতীত গোবর—
এব কীৰ্তি দীপ্তিমান ।

দিবই লাগিব একতা মন্ত্ৰে
জীৱন আছতি দান,
জয় নিশ্চয় হ'বই এবাৰ
সহায় আছে ভগৱান ।

আজি গাবই লাগিব বিপ্লৱী তোমাৰ
জীৱনৰে জয়গান
হোৱা জাগৃত হৈ দলিত-দুগিত
শত বিদ্রোহী মন-প্রাণ ।

পুৰিব লাগিব জাতি বিভেদতা
শাস্ত্ৰ পুৰণিকলীয়া
লিখিব লাগিব মানৱেই শ্রেষ্ঠ
নীতি যাউতিয়গীয়া
হক বুকাৰ এটি ফিৰিঙতিয়েই
বিজয়ৰ অভিসান ।

উঠাছে মাতৃ জাগাহে ভাতৃ
ভাঙি দাসত্ব কানাগাব
নাই ভয় নাই মানৱ ভূমি
ভূমিয়েই ভগৱান ।

ব'লা আগুয়াই   ব'লা আগুয়াই
 অ' ভাৰতৰ নৱ প্ৰভাতৰ
 তৰুণ অকণৰ দল,
 সমুখত সউ   কৰ্তব্য পূজাৰ
 সময় তোমাৰ হ'ল ।

তোমাতেই আছে   শত সূক্ষ্ম
 শক্তি-মন্ত্ৰ-বীৰ্য-বল ,
 তুমি ধবলীৰ   জয় জননীৰ
 উচ্চ হিমাড্রী বক্ষস্থল—
 সমুখত সউ .... ।

তোমাৰ দৃষ্টিৰ   আলোত ফুলিৰ
 শস্য সূক্ষ্মা শ্যামল
 হাঁহিত ফুলিৰ   উলাহে উপচি
 ঠেঠে ঠেঠে শতদল—
 সমুখত সউ... . . ।

ব'লা পদব্ৰজে   পিঙ্কি জয়মালা
 এন্ধাৰ আঁতৰি গ'ল ;
 দিছে প্ৰকৃতিয়ে   গিৰি দেৱালয়ে
 (তোমাকেই) ভক্তি-পুষ্প-অৰ্ঘ্যজল ।
 সমুখত সউ কৰ্তব্য পূজাৰ
 সময় তোমাৰ হ'ল ।

বীৰ অসমৰ   বীৰ ভাৰতব
 কোনে কয় আজি
 বুশল কোঁৱৰ নাই ?
 পালে সেই শক্তি   কাটোৱ কাঠৰ
 শত শত জনতাই ।

পূবে ঢল কাটোতে   যদিও শত্ৰুবে
 নাশিলে বীৰক হয়
 সিদিনা সূৰ্যে   প্ৰণামি বুলিলে
 স্বাধীন ভাৰতী আই
 কোনে কয় আজি বুশল কোঁৱৰ নাই ?

কোনে কয় আজি   কান্দে কোঁৱৰ
 মৰমী প্ৰিয়তমাই
 অসমৰ জীয়াৰী   বীৰৰ বোৱাৰী
 কান্দিব শিকি যে নাই
 কোনে কয় আজি বুশল কোঁৱৰ নাই ?

মৰা নাই আজি   সেই অসমীয়া
 যায় নিতে আগুৱাই
 গাব অসমৰ   ভয় ভাৰতব
 যুগে যুগে শতিকাই
 কোনে কয় আজি বুশল কোঁৱৰ নাই ?

আজি ক্লাদিব জোষ   আহিল শান্তি
 উছর স্মৃতি স্বাধীনতাৰ
 শত হবষব বাজি   উঠিল হিয়াৰ
 জয়ধ্বনি জয়-স্বৰ্গাব ।

জগোৱা আজি   জগোৱা অ'
 সুপ্ত চেতনা প্রাণৰ
 বজোৱা বজোৱা   শব্দ-বৃষ্টি
 মঙ্গল ঐক্যতানৰ
 গোৱা জয় ভাৰতবে   জয় জগতবে
 শান্তি মঙ্গ মানস্বতাৰ ।

আহা উকুৱাই   হিয়া আঁচলেবে
 গোঁৱন-ধ্বজা স্বাধীনতাৰ
 নানিবা চিন্তা   হা-হুমুনিয়া
 দুখ দৈন্য মলিনতাৰ

দিয়া হিয়া ভৰি ভৰি হিয়াৰ
 মাতৃ চৰণে তোমাৰ
 অৰ্ঘ্য আজি ই পূজাৰ—
 উছর স্মৃতি স্বাধীনতাৰ ।

ধন্য হে তুমি পুণ্য হে তুমি
তীর্থ অসম দেবলীল। তুমি,
জয় জয় জয় জয়হে মোর
জগদ্ধাত্রী জননী জন্মভূমি ।

সুজলা সুকলা শস্য শ্যামলা
নদ-নদী গিৰি পৰ্বতমালা
মুক্তবেশিনী ভূধনামোহিনী
কপ মধুবী নিকপমা তুমি
জয় জয় জয় জয়হে মোর
জগদ্ধাত্রী জননী জন্মভূমি ।

জন-গণ মুনি মনমোহিনী
বেদ তত্ত্ব মন্ত্ৰ জ্ঞানদায়িনী
বীর প্রসন্নিনী বিশ্ব বিজয়িনী
অনাদি অনন্ত অদ্বিতীয়া তুমি
জয় জয় জয় জয়হে মোর
জগদ্ধাত্রী জননী জন্মভূমি ।

গাইছে যাজ্ঞিও সুধীৰুন্দে
তোমার মহিমা মধুর ছন্দে
অজয় অমব তোমার অভয়
অক্ষয় অমিয় চরণ চুমি
জয় জয় জয় জয়হে মোর
জগদ্ধাত্রী জননী জন্মভূমি ।

মহা আত্মা যাৰ সত্য সাম্য ধৰ্ম অহিংসা
মৃত্যুহীন মৃত্যুঞ্জয়ী মৃত্যু নাই তাৰ
মূৰ্তি সেই শান্ত মুক্ত বিশ্ব-প্ৰতিভাৰ
নমো নিত্য ভক্তি চিন্তে নমো শতবাব ।

দেশৰ মাটিত দি গ'ল ঢালি
হিয়া যাৰ উদাৰতাৰ বক্তৃতা
নাই আজি আৰু নাই
সেই বিশ্বপ্ৰেমিক বাপুজী আমাৰ নাই ,
গাব শত শত শতিকাই
দিব চকুলোৰে সোৱৰাই
গোৱা অপৰাধী হে ভাৰতবাসী ।

সেই গান সেই বিশ্ব মহামানৱতাৰ
সত্য সাম্য ধৰ্ম অহিংসাৰ ।
সাধনাত যাৰ ভাৰত স্বাধীন হ'ল
সেই অমোঘ মন্ত্ৰ আদৰ্শ বিশ্ব উজ্জলি ব'ল
দিয়া হক শান্তি 'হিয়াৰ ভক্তি আত্মজলি
সেই মহাপ্ৰয়াণ মহাআত্মাৰ
গোৱা অপৰাধী হে ভাৰতবাসী ।

সেই গান সেই বিশ্ব মহামানৱতাৰ
সত্য সাম্য ধৰ্ম অহিংসাৰ ।

ব'ল আশুৱাই ব'ল অ'
 ব'ল আশুৱাই ব'ল
 স্বাধীন দেশৰ বগুৱা আমি
 আমি়ে বগুৱাৰ দল—
 ব'ল আশুৱাই ব'ল ।

আছে আমাৰ হাতত
 দেশৰ গুৰুভাৰ
 ভাঙা-গঢ়া কৰ্ম যত
 নতুন আৰিছাৰ --
 কামা আমাৰ সাম্য-প্ৰীতিৰ
 ফুলক শতদল
 ব'ল আশুৱাই ব'ল ।

আমিয়ে বিলাস এমুঠি অন্ন
 গোটেই জগতত
 পাতিম বিশ্ব-শান্তি সভা
 আমাৰ ভাৰতত ।

গ'ল আঁতৰি গ'ল
 হুখৰ একাৰ আঁতৰি গ'ল
 কৰ্মই আমাৰ ধৰ্ম মহা—
 স্বাৰ্থ বলি দিবৰ হ'ল—
 ব'ল আশুৱাই ব'ল ।

অনি গৰখীয়া কৃষকে বহুৱা
 গাই যাম বতৰৰ গীত
 ছটিয়াই দিমে ঐ মাণিকে মুকুতা
 পথাৰে বননিত সমনীয়া
 গাই যাম বতৰৰ গীত ।

কোৰে ছাৰতে সোণৰে চপৰা
 গোটাকৈ কপৰে বিত্
 জিলিকি পৰিব আলিয়ে বালিয়ে
 দেউতাবে পদূলিত সমনীয়া
 গাই যাম বতৰৰ গীত ।

ৰণৰে বেলিকা দিব আশীৰ্বাদে
 আয়ে বহি পিৰালিত
 শতক নাশিয়ে আহিলে উলটি
 আমাৰো ৰণুৱা চিত সমনীয়া
 গাই যাম বতৰৰ গীত ।

আমিও থৈয়ে যাম জীৱনৰ চানেকি
 জিলিকায়ৈ পৃথিৱীত ;
 মৰিও জনমে পাবলৈ বিচাৰোঁ
 দেশৰে সাধিব হিত সমনীয়া
 গাই যাম বতৰৰ গীত ।

কণ্ঠে কণ্ঠে মিলাম বিশ্বৰ
 আমাৰ কণ্ঠৰ সূৰ ;
 আমি অকণিৰ শান্তি-বাহিনী
 বিশ্বৰ হিৰাৰ জ্বৰ
 কণ্ঠে কণ্ঠে মিলাম বিশ্বৰ আমাৰ কণ্ঠসূৰ ।

আমি ভাৰতৰ আশা উন্নতিৰ জ্বল
 ন-পৃথিৱী গঢ়াৰ আমি জ্ঞান-বুদ্ধি-বল
 শঙ্কা ধৰাৰ নাশি যত
 একাৰ কৰিম দূৰ
 কণ্ঠে কণ্ঠে মিলাম বিশ্বৰ আমাৰ কণ্ঠসূৰ ।

আমিয়ে কৰিম পৰ্বত পাহাৰ ভাঙি চূৰমাৰ
 হেৰোৱা শিল্প ভূ-গৰ্ভৰ মানিক উদ্ধাৰ
 আমিয়ে কৰিম আমাৰ ভাৰত

স্বৰ্গ অময়াপূৰ
 কণ্ঠে কণ্ঠে মিলাম বিশ্বৰ আমাৰ কণ্ঠসূৰ ।

চেনেহী অ' মোৰ হিন্দুস্থান
 জননী অ' মোৰ হিন্দুস্থান
 বিশ্ব-সৃষ্টিৰ দেৱ চিন্তা ভূমি
 ভূমিয়ে মোৰ ভীৰ্থস্থান
 চেনেহী অ' মোৰ হিন্দুস্থান ।

শুভলা শূকলা শস্য শ্যামলা
 নদ নদী গিৰি পৰ্বতমালা
 মুনি মনোমহা দেৱলীলা, ভূমি
 স্বচ্ছল তটিনী, কল, কল, গান
 চেনেহী অ' মোৰ হিন্দুস্থান
 জননী অ' মোৰ হিন্দুস্থান ।

তোমাৰেই গায় যশ গ্ৰহ-ভৰা সৱে
 পঞ্চম সূৰে পখী যুহু যুহু বৱে
 আজি এই নতুনৰ নৱ-অভিযান
 তোমাৰ পূজাতে দিহেঁ আত্ম-বলিদান
 চেনেহী অ' মোৰ হিন্দুস্থান
 জননী অ' মোৰ হিন্দুস্থান ।

কদম্ কদম্ আমি আশুহাই যাম
 হবদম্ আশুহাই যাম ;
 এক নতুন ধুনীয়া   নতুন ধুনীয়া
 দুনীয়া বনাম -

পাহাৰ ভাঙিম আমি   পাহাৰ ভাঙিম
 কাটি জল-জমিন ঢাকা কবিম
 দৃষ্টিৰে বিছাৰ-আলো জলাব
 দুনীয়াৰ চকুত চক লগায় ।

কদম্ কদম্ ...
 হাতত হাতে আমি হাত মিলায়
 কাঁধত কাঁধে আমি কান্ন মিলায়
 বিকুল বজায় জয়ব বিকুল বজায়
 দেশে দেশে শান্তিৰ নিচান উৰায়
 কদম্ কদম্..... .

ভয় নাই আমাৰো আছে হাথিয়ার
 বাপুজীৰ মন্ত-ধর্ম অহিংসাব
 জয় পুণ্য-ভীৰ্ষ মহাভাবতব জয়
 প্রণাম তোমাক কোটি কোটি প্রণাম
 কদম্ কদম্ ..... . ।

চেনেহী চিকুণী   আই তোৰ মুখনি
 ক'তো যে দেখাকে নাই পৃথিৱীৰ
 ক'তো যে দেখাকে নাই ;
 পূৱেকণে নিতে   পুৱা প্ৰথমতে
 তোকে আয় মিনতি জনায় ।
 বুকৰে বোৱালি   বৰ নৈখনি তোৰ
 আঁচলৰ আগৰে মিছৰা আই ,
 চৰণৰ তলৰে   ফুল নন্দনৰে
 ফুলালি গোন্ধে বিলাই ।
 যেনি চাওঁ আই   তেনি দেখা পাওঁ
 তোৰ মান চেনেহী নাই ,
 নোৱাৰোঁ শুজিব   জনমৰে ঋণ
 নবোঁ তোৰ মুখনি চাই ।

আমিয়েই পৃথিৱীৰ   জেউতি চবাই যাম
 সেন্দূৰীয়া প্ৰভাতী ববিৰ
 ত্ৰুচকুত আঁকি ল'ই   সাত ৰং ৰামধেনুৰ
 মনোমোহা এখনি চবিৰ ।
 আমিষে সাগৰ মিচি   মাণিক মুকুতা আনি
 দেখুৱাম ভাৱৰ গভীৰ,
 মানুহৰ মৰমৰ   হৃদয়ৰ হৰষৰ
 গন্ধ মাধুৰী ছন্দ কবিৰ ।
 আমিও এৰাটি হ'ম   মহা মহা পুৰুষৰ
 চানেকিৰে জ্ঞানী পৃথিৱীৰ,
 মৰিও অমৰ হ'ম   আমিও চানেকি হ'ম
 জীৱন মালতী শ্ৰবণিৰ ।
 আমাবেই আছে গাত   পৃথিৱীৰ গুৰুভাৰ
 গঢ়ি যোৱা ন-পাতনিৰ,
 সোণালী আখৰে লিখা   জীৱনৰ সেউজীয়া
 কুগমীয়া কীৰ্তি কাহিনীৰ ।

আমি গাওঁ একেখন   সেইজীয়া পৃথিবীৰ
 এখনি সভাৰ এখনি বভাৰ
 একেটি শুবৰ এটি গান ;
 ঘৰে ঘৰে মৰমৰ   অধিকাৰ মানুহৰ
 কঠে কঠে তুলি ভেদাভেদ তুলি
 মিলনৰ এটি ঐক্যতান ।

একেখন আকাশৰ   জ্ঞানবেজি গ্ৰহ তৰা
 একে ধৰণৰ একে ধৰণৰ
 একে পাহৰৰ একে দান ,
 একে ছাটি বতাহেই   বই ছোৱা সৱাবেই
 গন্ধ পৰশৰ গন্ধ সুবাসৰ
 ঢালি দিয়া পুলকিত প্ৰাণ ।

একেখন লুইতৰ   লুইতপৰীয়া আমি
 সিপাৰৰ যাত্ৰী ইপাৰৰ কীৰ্তি
 চিৰ-উজ্জল গৰিমা গান ।

একেখন মাটিৰেই   মাটিৰ মানুহ আমি
 জীয়াই থকাৰ এটি কবিতাৰ
 অধিকাৰ একে অভিযান ।

আমি গাওঁ একতাব সমতাব অধিকাৰ
 যিটি গান শান্তি ধৰাব
 চেনেহ চকুলো বোৱা চিনা চিনি চুমা খোৱা
 আকোৱালি শ্রীতি দিয়াৰ ।

একেখন সমাজৰ একে জাতি মানৱৰ
 ভালপোৱা ধৰ্ম সৰাব ;
 কৰ্মৰ সৰাবো এক গোটেই বিশ্বধনিৰ
 মূলৰ চিন্তা ধৰাব ।

একেটি পাবতে আমি গাঁতুৰি জিৰায় আহি
 বিশ্ব-প্ৰায়ন বাৰিষাৰ ,
 একেটি ডিলেৰে আমি গুচায় হৃদয়ক কুখা
 ধ্বংসি বিধিৰি হাহাকাৰ ।

লিঙ্গী আমিয়ে ধৰাব ভঙা-গঢ়া অধিকাৰ
 আঘাৰ হাততে গুৰুতাব ;
 আমিয়ে বিশ্ব-সেৱক জুতা-প্ৰহৰী-বন্ধক
 পোহৰ অব্যুত ভৰাব ।

পৃথিবীতে পৃথিবীতে
পাতে পাতে অ' আমি ছুপিঠিবে
থৈ যাম বড়া শোণিতেবে
চানেকি জীৱন আহুতিবে ।

থাগে বাটি বাটি যাম
মৰিও জনমে পাম
আইবে কোলাতে চুমাটিবে
দিয় বুকু পাতি পাতি
যাম দেখুৱায়ে আমি
মন্ত্ৰ একতাব শকতিবে ।

গাম স্বৰাজৰ অমিয় নাম
আমিয়ে লিখি থৈ যাম
বুবঙ্গী বড়া লেখনীবে,
যাম আমিয়ে বচি এখনি
বিশ্ব শান্তিৰ আঁচনি
সৃষ্টি নতুনৰ পাতনিবে ।

শিল্পী আমি ভণ্টা-গড়া বিশ্বধনিৰ
 সৃষ্টি পাতনি স্তম্ভবৰ
 দৃষ্টিভঙ্গী দূৰদৰ্শী শাস্তি বাণীৰ
 বার্তাবাহী দিগন্তৰ ।

আমিয়েই ভাগবত
 পথিকৰ ঢালি দিয়া
 শাস্তি তৃপ্তি অন্তৰৰ
 নীতল মলয়া ছাটি
 গাই প্রেম জয়-গীতি
 তপ্ত মক প্রাস্তবৰ
 বার্তাবাহী দিগন্তৰ ।

আমিয়েই প্রগতিৰ
 গতি মহাশক্তিৰে
 গন্তব্য নিৰন্তৰৰ ;
 উল্লিখ্য পৰ্বত গিৰি
 আনিম একাৰ নাশি
 পোহৰ যুগান্তবৰ
 বার্তাবাহী দিগন্তৰ ।

আধুনিক

॥ ১ ॥

আজি এই শাবদী জোনালী বাতি

তুমি যে খুজিছা

মায়া মৰীচিকা

ধৰিব কপব পখিলাটি—

চিক্ মিক্ বিজুলীৰে ছাটি ৭

যিটি গান মোৰ শেরালি-তলৰ

দুৰ্বাৰ বুৰুৰ

স্বপ্ন চুচকুৰ

আকোৱালি শ্রীতিৰ চুমাটি—

ভৃপ্তিৰ তাতে পৰিদমাণি ।

(আজি) নুপুৱাবি হেৰ নবমী নিশাটি

প্ৰেম-ফুল-হাব

দিম উপহাব

হিয়াৰে প্ৰেমৰ পূৰ্ণাভতি—

যাম তোৰ কোলাতে ঘুমটি ।

শেৱালি তোমাৰ শুকুলা বস্ত্ৰখনি
হ'লেও বিধবা জীৱন জুবোৱা
বা-বিব্, মৃত্যু তাৰ গন্ধবোৰ
বৰ ভাল লাগে—
বৰ ভাল লাগে মোৰ ।

পথহাৰা কোন ভ্ৰান্ত পথিক
পোহৰ বিচাৰি ক্লান্ত অধিক
পাবলৈ নিক্ত কপালী জোনালী
হিয়াৰ তোমাৰ মৰম আঁজলি
জীৱন কৰিলে ওৰ—
বৰ ভাল লাগে— বৰ ভাল লাগে মোৰ ।

মোৰো জাগে আজি সেই অভিলাষ
সেই কামনাৰ কপালী উল্লাস
সেই শবতৰ কপৰে দীপালীৰ
কপোৱালী মধু, স্বপ্নবোৰ —
বৰ ভাল লাগে— বৰ ভাল লাগে মোৰ ।

তুমি, নহয় বিধবা সধবা শেৱালি
জুবৰিয়ে হিয়াত লোৱা আঁকোৱালি
দেৱতাৰ সিয়ে দেৱতাৰ লেখা
মোৰ যে শেৱালি গ'লগৈ নেদেখা
দেশলৈ ভাঙি থৈ যোৱা
বৰ ভাল লাগে— বৰ ভাল লাগে মোৰ ।

মৃণমতী ! তোমার আঁকি দিয়া ছবিখনি
চিত্র-প্রদর্শনীৰ,
মোৰ হৃদয়ৰে শত সাধনাৰে
মন্ত সজীৱনীৰ ।

মোৰ অগোচৰ যদিও দৃষ্টিৰ
কপায়িত হৃদয়ৰ নৃষ্টিৰ—
মৰমৰ তুলিকাৰে মিলনৰ আবে আবে
আঁকি দিয়া তুমি সাতোঁ, বৰণ
ৰামধনুখনিৰ ।

মোৰ হ'নেও নায়ী নবীচিকা
চিক্‌মিক্‌ বিজুলীৰ দীপ-শিখা
তাতে মোৰ তুলিব পৰিসমাপ্তি
আছে। মাথোঁ চাই সৌ নীলাৰ দেশৰ
তিৰ্‌বিৰ, তৰাটি—
চিনাকি মুখনিৰ ।

মাঝে মাঝে কেউিয়াবা
বৰ হাঁহি উঠে মোৰ,
মনত পৰিলে সেই
তুমি কোৱা সাধুবোৰ—
বৰ হাঁহি উঠে মোৰ ।

মোৰ চিন্তা-দাপোণৰ
বাস্তৱ আৰু স্বপ্নৰ
তুমি তাৰে এটি ছায়া
বহুকণী বহুমায়া
গোপিনীৰ বস্ত্ৰ চোৰ—
বৰ হাঁহি উঠে মোৰ ।

তোমাৰ নয়নযুৰি
আহা কেনে বাহাতুৰি
মূৰত চৰাই বাহা
যেনে দাৰ্শনিক-মহা
বিশ্ব প্ৰেমত বিভোৰ

এইবাব বাৰিষাৰ
বৰষুণ খাৰাসাৰ
গাঁও-ভূঁই তল গ'ল
সামুকথা এটা হ'ল
তোমাৰ বঙলাটোৰ ।

তুমিয়ে তুলিলা হিয়াতে
 প্রণয়বে শুব নজনা ক্ষুণ্ণনা
 আশা নাছিল শুবর শুবতে
 মিলাব হিয়ার বীণা—
 প্রণয়বে শুব ... .. ।

সেইয়ে তুমি প্রথম পুরাৰ
 নেলি হিয়ার সোণৰ ছয়াৰ
 শুবতে মিলাই শুব বাকিছিল। তাঁৰ
 তুলি ছন্দে ছন্দে মধু মুছনা
 প্রণয়বে শুব ... .. ।

না জানিলো সেই শুবৰ মায়া
 আলো নে ছায়া স্বপ্নকায়া
 আজি পালো তাৰ প্রতিদান
 মায়া মৰীচিকা ছলনা
 ছলনা ছলনা ।

॥ ৬ ॥

স্মৃতি জাগে শ্রিয় তোমাৰ—
 অস্ত ববিৰ শুব-পূৰ্ববীৰ
 দূৰ নৌলিমাৰ তৰা দীপালীৰ
 আৰতি বচিলে সন্ধ্যাৰ ।

জোনায়ৈ যাচিলে জোছনা চুমাৰ
 গৰবী কুমুদীবালাৰ
 নাচে তবঙ্গিনী প্রেম উন্মাদিনী
 আজলী মৰমী হিয়ার ।

আজিও জলে মোৰ প্রদীপ ব্যথাৰ
 তোমাবেই স্মৃতি পূজা-উপহাৰ
 তুমি মোৰ অতিথি সেই সন্ধিয়াৰ
 প্রথম প্রণতি পূজাৰ—
 (কামনাৰে দীপ-লিখাৰ) ।

যোব হিয়াই বিচাবে

হিয়াই তিয়া, মিলাই

পৃথিবীর একশি ঠাই—

তুমি হ'বা তার প্রমব বাণী

মঠ ব'ম মুক্ত নয়নে চাই ।

খোপাতে পিঙ্কাম যোব মনবে মালতী

ভিত্তিত দিম গাঁধি ছাব মেঘবে বিজুলী

আচলতে দিম তব কুল আনি

আকাশবে হিয়া উদঙাই

তুমি হ'বা তার প্রেমবে... ।

পুরালে আমার মধু জীবনব

স্বপ্ন জোনালী বাতি—

তুমি আক মই ছুটি পখি হ'ই

যাম উবি যোব পাতি ;

মিলিমগৈ কোনোবা আকাশত ছুয়ো

মিলনবে এটি সীত গাই

আমার আত্মা মৃত্যু নাই—

তুমি হ'বা তার... .... ।

॥ ৮ ॥

বাজি উঠে মোর   নীলর আভি
 ভজা হিরাবে বীণাক,
 সেট অকণ   সেট আলোক
 মূৰ্চনা মূহু মূৰ্চাব ।

সেট সপোনব তীত্ৰ কামনা
 জাগত সেই বুধব প্রেবণা
 এটি মৌলন-গীতি
 বিহাং জ্যোতি
 তুকা অনল শিখাব ।

সেই আকালম   উদয়ব পথ
 সেই অভিমান   বিজয়ব বথ
 সেই বণ-ভেবী
 সেই জয়ধনি
 জীতন প্রথম পূরাব ।

॥ ৯ ॥

জম্, জম্, জম্,   বাবিবাব
 বববুণে ধাবাসাব
 গুম্, গুম্, গুম্,   মেঘবে
 গাজনি ঘোর শঙ্কাব ।

নাচনী তাই বিজুলী
 নাচোন মাঝি উজলি
 মেঘব বুকুত লুকাই হাঁহি
 কাচোন ধূলি হিরাব ।

নাচে তাথে খৈয়—খৈ
 বনবে কুঁড়বী আই
 উদ্যমিনী উদ্যমিনী
 জাহি জাহি হাহাকাব ।

॥ ১০ ॥

নি যে কোনোবা দিনৰ
হেৰোৱা বীণৰ শব্দ
জাগিছিল যিটি জীৱনৰ গীতি
হৃদয়ৰ তৃষ্ণাতুৰ ।

সেই আকাশৰ আলো-বথখনি
হেঙুলীয়া সিটি আশাৰ বেঙনি
চাই চকুলো বোৱাই দূৰণিৰ প্ৰিয়াই
হৰষত ছচকুৰ ।

আজি গ'লগৈ পখীটি বহু দূৰ উৰি
ক'ত পাওঁ কোনে মোক দিব ধৰি
আকতো নাবাজে সেই শুব-শুধা
হিয়াজুৰ শুমধুৰ ।

॥ ১১ ॥

তুমি থাকিব। মোৰ সপোনৰ মাজতে
অলাই ৰূপৰে দীপালী
নাচোনৰে এটি ছন্দ গীতিৰ
কণ্ঠ অমিয়া ঢালি ।

নাহিবা তপ্ত-ধৰণীৰ এই
মকৰ বুকুলৈ
খোপাৰে মালতী গন্ধ আকুল
কপৰ মাধুৰী লৈ
মেঘালীৰ সতে থাকিব। উমলি
আকাশে-বতাহে মিলি ।

ভাগিব আহিলে
প্ৰেমৰ প্ৰতিমা
নাথাকিব সেই
কপৰ পৰিমা
মোৰ নাভাতিবা এই জীৱনৰ মধু
কল্পনা সোণোৱালী ।

মট গাঙ আজি জীৱন আভতি
 জীৱনৰে জন্ম-গান,
 তুমি নকৰিবা হিয়াৰ চঞ্চলতাৰ
 অধিৰ যদিবা পান ।

সুখা হ'ব মোৰ শক্তিবাহিনী
 তুমি বুকৰ অগ্নিবাণ,
 নেলাগে তোমাৰ মৰণ-যাত্ৰীৰ
 ক্লান্ত জীৱনৰ গান—
 লাগে মোক ধ্বংসি বাধাৰ প্ৰাচীৰ
 নতুনৰ ব্যৱধান ।

নেলাগে তোমাৰ দেখুৱাব সেই—
 হিয়াৰ স্বৰ্ণ ছৱাব
 প্ৰাণত উঠিছে বাজি বণ-ভেৰী
 অকণ উদয় পুৱাব
 মচি যাম মোৰ শত কুণ্ডলৰ
 চুমা দি মুখৰ লান ।

হিয়া উকঙা লাগে যদি
 থাকিলে জীবনবি দৃষ্টি,
 মিছা ভেনে সেই ছবিখনি যোব
 সাবটি বংগে বুকু ।

চকুলো সবাবা চাই
 মুখ সপোনব
 বিলবে বুকুৰ নিশা
 ছবিটি জোনব—
 আহোঁতে থিয়াই অলি-কোঁরবে
 হাঁহিটি পছমী ঝুঁত ।

বেদনাত জলে যদি
 বুকুৰ অনল,
 বতাহে ঢালিব আনি
 জুবকৈ শীতল—

যদি ভালপোরা দেখা পাবা নিভে
 হিয়াবে প্রতিটি কোণত

তুমি হ'বা আলো   মই হ'ম ছায়া
 মনৰ গভীৰ গহনৰ,
 গাম পখীৰ দৰে   আমি ছয়ো এটি
 প্রেমৰ বাগিনী জীৱনৰ ।

মই হ'ম এডালি   ভূণ-ভুলতা
 তুমি দিবা ভাতে দোল
 তুলি সাগৰৰ দৰে   প্রেমৰে লহৰী
 হিল্লোল কল্লোল ;
 বচিম এখনি   শ্বৰে সৰগ
 জীৱন সোণালী সপোনৰ—
 মনৰে গভীৰ গহনৰ ।

থৈ যাম ঢালি   প্রেমৰ আঁজলি
 স্মৃতিৰ বাঙলী বুকত
 দি যাম ছয়ো   বিদায় বেলিকা
 শ্রীতিৰ চুমাটি ওঁঠত ;
 আকৌ আহিম   আকৌ গাঁধিম
 মালাধাৰি মধু বিলনৰ—
 মনৰে গভীৰ গহনৰ ।

সপোনেই যদি মোৰ
 দিয়ে সুখ জীৱনৰ
 ক্ৰতি নাই মোৰ তস্ৰা
 নাভাঙিলে নয়নৰ ।

মোৰ— নালাগে আঁকিব ছবি
 হুচকুৰ পলকত
 নাজাগিলে হিয়া যদি
 দিঠকৰ পুলকত—

মোৰ— চকুলো সিদিনা আক
 হুটুকিবা মৰণৰ ।

আহা মোৰ আজি আহা
 নয়নৰে চিৰতস্ৰা

আহা উজলাই মোৰ
 জীৱন-যামিনী চন্দ্ৰা—
 দিয়়া মোক দিয়া আহি
 আঁকোৱালি সপোনৰ ।

॥ ১৬ ॥

সি যে মোর এটি কোনোবা শাব্দী
জোনালী বাতিবে গান ,
শেরালি তলবে বনমী মুখনি
অধি উতলা প্রাণ ।

জাগিছিল এটি সিখনি মুখর
আপোন পাহরা সপোন মুখর
উঠিছিল বাজি হৃদয়র যিটি
বাকুল বিননি ভান—
শেরালি-তলবে ..... ।

সেইয়ে মা'কী চকুলো ছধাৰি
আবেগত সৰা ছগালে বাগৰি
গ'ল বুকতে ঘুমটি নেগাতি ছবু'ি
কৰি কিবা অভিমান—
শেরালি-তলবে.. ..... ।

॥ ১৭ ॥

যোৱা যদি ক্ষতি নাই
ছখ মাথোঁ এয়ে হায় !
আহি যদি কেতিয়াবা
দেখা নোপোৱা ছনাই ।

তৰা দেখি নীলিমাবে বুকত
পৰে মোৰ কথা যদি মনত
হিয়া নকৰিবা ভাবি
ভিলে ভিলে পুৰি ছাই ।

মোৰ আছিলে এটি কথা
সিটি বুকৰ যিটি ব্যথা
ছুমিতো নিদিলে ক'ব
গ'লা মাথোঁ কন্দুৱাই ।

ভুমি কি বুজিবা হায়,
মোৰ ই গানৰ যাতনা প্ৰাণৰ
ভুমিতো পোৱা যে নাই ।

যিদিনা পায় ঘাই বিচাৰি শুব
ছন্দ জাগিব মন্দ মধুব
কিয় ভাজি মোৰ কবিতাই
ছন্দ হেৰুৱাই
গন্ধ বুকৰ বিলাই ?

গান মোৰ যদিও নহ'ল গোৱা
মিছা হ'ল যদি জীৱন পোৱা
নাযাচিবা মালা জগতে যিদিনা
ল'ব মোক ভাবি পায় ।

মোৰ সমাধিৰ স্মৃতিৰ বুকুত প্ৰিয়
চৰণ পেলাবা তোমাৰ
লৈ ইখনি মুখৰ হাঁহিটিৰে
নিৰ্তো এবাৰ ।

কই কাৰতে এজুপি দিবা শেৱালি
আমাৰ মিলনৰ আঁকোৱালি—
দিব জোনায়ৈ সাজি এটি পোহৰৰ আলি
ভুমি অহাৰ ।

তাৰ শেৱালি-ভলৰ বননিত পাবা
বুকৰ যত মোৰ কোমলতা—
পাবা মোৰ ই প্ৰেমৰ এটি মিনতি ভৰা
অৰ্ঘ্য হিৱাৰ—
চৰণ পেলাবা তোমাৰ ।

ক'ব পুরতীৰ আকাশৰ জোনায়ে জুমি
সেই যে মটি দি যোৱা চকুলো তুমি ।

পদূলিব শেৱালিয়ে
শুৰভি বিলাই
হিয়াৰ পুলক-প্ৰীতি
তুলিব জগাই
দূৰৰিয়ে ক'ব পদপংখ চুমি
সেইয়ে মটি দি যোৱা চকুলো তুমি ।

আজিও স্মৃতিৰ সেই
বেদনা জাগে
সেই ৰূপ-দীপশিখা
অলুবাগে—

কান্দে আজিও হিয়াৰ মোৰ শ্যামল তুমি
সেইয়ে মটি দি যোৱা চকুলো তুমি ।

মোৰ দুৱাৰত বাজি ব'ল অনিৰ্বাৰ
চৰণ নপূৰ-ধ্বনি তোমাৰ ,
অস্তবৰ পূজা নিছা উপহাৰ
দেৱতা তুমি প্ৰথম পুৱাৰ ।

কতনো ফাঙনে নিলে বিদায়
স্মৃতিৰ কাননধনি অগনি জ্বলায়
বাজি ব'ল মোৰ বাগিনী তোমাৰ
ঠাঁবে ঠাঁবে মৰম বীণাৰ ।

আজিও দেৱতা তোমাৰেই ধ্যান
বন-বিহগীয়ে গায় তোমাৰেই গান
ল'বানে আজিও পূজা দেউলৰ
পূৰ্ণ কৰি বেদী হিয়াৰ ।

তাজমহল—তাজমহল—তাজমহল—
 সাজিলে প্রেমিক হাঁহজাহানে
 প্রিয়াৰ সমাদি তাজমহল
 পৃথিবীত ব'ল যুগমীয়া হৈ
 জিলিকি নিতৌ সুন্দৰ সুবিমল ।

কতনো কবিৰ প্রাণৰ কল্পনা
 প্রীতি-প্রণয়ৰে স্মৃতি মৌ-সনা
 বিশ্বৰ যত নিত্য নতুন
 যাত্রীৰ সমাবেশ ;
 ব লাগি লাগি চালেও নোহোৱা
 ভূপ্তি নয়নৰ শেষ
 লয় নাই তাৰ ক্ষয় নাই তাৰ
 স্নিগ্ধ প্রেমৰ তীৰ্থ তাজমহল
 বোৱাই আজিও শত প্রেমিকৰ
 ব্যথাৰ অক্ষয়ল ।

এটি সাজিছিলো ময়ো পঁজাঘৰ
পৃথিৱীৰ মাটিৰ বুকুত,
নাজানিলো ভাঙে বুলি
মাটিৰ মামুহে সখি
মোৰ, মচি মুখবেখা কপালৰ ।

নিছাতেই মোৰ বুলি
ধৰিছিলো আঁকোৱালি
(যাক) ভাবিছিলো লগবী লগৰ
মিছাতেই উৰি যোৱা
চাকৈয়ে লই চকোৱা
আঁকিছিলো ছবি যি মুখৰ ।

(সখি) নিদিবা সেই ল'ৰালিৰ
ভাঙি যোৱা ধেমালিৰ
সোৱৰাই স্মৃতি অতীতৰ,
পাম, মাটি হ'ই মাটিটেই
পৰশ প্ৰেমৰ সেই
(মোৰ) শেষ হ'লে কন্দা জীৱনৰ ।

নই দেখিছিলো সিদিনা তোমা
 মুখত কবিতা সনা,
 হিয়াত তন্দব গন্ধ অমিয়া
 আবুল উদ্দাদনা
 মুখত কবিতা সনা ।

সিদিনা আছিলে ছানালী মানিনী
 হিয়াত গোরা মোর বাকুলী বাগিনী
 কি যে মনোমাতা আঁলকিটিক
 তল্লা বীণাৰ যুহন —
 মুখত কবিতা সনা ।

নাই সেই আঁচি স্মৃতি ছানালীৰ
 গোপনে পিছোৱা নানা শেরালি
 হ'লেও তুমি মোৰ এদিনৰ চিনাৰি
 বুকুত বজ্জ হনা
 মুখত কবিতা সনা ।

মচি দিব আক নেলাগে মোৰ
 অশ্রু বেদনাৰে ছুচুব,
 প্রতিদান সি যে ভালপোৱা মোৰ
 বেদনা যদিও মধুৰ ।

প্রেম যমুনাৰে যদি পাৰ
 ভাঙে উথলি তোঁ হিয়াৰ
 চাপিব যে গৈ তানাব কাষতে
 মোৰ ই হিয়াৰ ভূব ।

বীণ ভাগি-ছিগি যদি যায়
 নপাহৰে তাৰ পক্ষ সিন্ধুই—
 হ'লেও কঠিন বজ্জ আঘাত
 সৌন্দৰ্যি সিয়ে হিয়া জুব ।

মোৰ কামনাৰ দীপলিখা জ্বলি
 আঘোণ আজিও আছে ;
 সেইয়ে মৰমী প্ৰাণৰ লখিমী
 আঘোণী আৰু যে নাই ।

সিদিনা আছিল আকাশ উজ্বলি
 জীৱন কৰি মোৰ গোটেই জোনালী
 মুখ-সপোনৰ মৰু-মিলনৰ
 উপৰি হিয়া উলাহে—
 আঘোণ আজিও আছে
 আঘোণী আৰু যে নাই ।

সিদিনাই গালো জীৱনৰ যিটি
 মোৰ প্ৰণয়ৰ প্ৰতিমাৰ গীতি
 সিখনি মুখৰ ছবিটি আজিও
 স্মৃতিৰ পটত ভাহে—
 আঘোণ আজিও আছে
 আঘোণী আৰু যে নাই ।

সিদিনাত ক'বা মুক্তনা সাধুটি
 হিয়াতে সাবটি লৈ,
 শুনি শুনি মোৰ আহিব ঘুমটি
 কানোবা দেশৰে ঐ ।
 ভালপোৱা যদি সুকোমল মোৰ
 জাপি নিদিবা হিয়াত চিতা-কাঠবোৰ
 (ইমান গধুৰ চিতা-কাঠবোৰ)
 মই ব'ম চাই মুখলৈ তোমাৰ
 বোলাতে মূৰটি থৈ—
 শুনি শুনি মোৰ... .. ।
 আজি ই প্ৰথম মিলনৰে বাতি
 আছে যদি সেই মূধুৰ ঘুমটি
 দিয়া নোক এটি চিৰ-আকোৱালি
 'তুমি মোৰ' বুলি কৈ --
 শুনি শুনি মোৰ... .. ।

॥ ২৮ ॥

বন্দী তোমাৰ   আছিলোঁ সিদিনা
 কপ-তুৰা মাধুৰিমাৰ
 মুক্ত আজি মই   ভাঙি সেই চিন্তা
 মোহ-মায়া কাৰা লোহাৰ ।
 বাহিৰত সউ   শুনো জনতাৰ
 হাহাকাৰ অনাহাৰ,
 ময়ো যে এজন   শত জনতাৰ
 ক্ষুধিত ভাৰ্ত হিয়াৰ—
 মুক্ত আজি মই . . . . . ।
 লুটকিবা আক   হচকুৰ সেই
 বিদায়ৰ শতধাৰ,
 মাতে পৃথিৱীয়ে   অভিযান আজি
 শক্তি অজেয় দুৰ্বাৰ—
 মুক্ত আজি মই . . . . . ।

সেইদিনা দিয়া তুমি বুকুৰ বাঁগাত আনি
কেতেকীৰ হিয়াভগা শুব,
আকোৱালি কোৱা সেট সপোনত দেখি মোক
চকুপানী বোৱা ছচকুৰ ।

তুমিয়ে সিদিনা মোৰ
জন্মত আঁকি দিয়া
সিখনি শ্বখৰ ছবি
প্ৰাণ-মন মত-নীয়া -
তাকে চাই গাইছিলো প্ৰণয়ৰ যিটি গান
হিয়া মোৰ পৰিছিলে জুব ।

নাগাঁথিবা মালাধাৰি
নাই আৰু শুবভিৰ
মৰম মাধুৰী ননা
পদূলিৰ শেৱালিৰ--
মই আঁকি সপোনৰ উৰ্দ্ধে সউ গগনৰ
উৰ্দ্ধে আৰু উৰ্দ্ধে বহু দূৰ ।

মই গোৱা গানবোণ মানুহৰেই হিয়াৰ
 মানুহেই কবিব বিচাৰ,
 তোমাতোয়ে আছে মোৰ ভালপোৱা অধিকাৰ
 কবিলেও তুমি অবিচাৰ—
 মানুহৰেই হিয়াৰ মানুহেই কবিব বিচাৰ ।
 গাই যাম ইতিহাস তুমি দিয়া বেদনাৰ
 ভালপোৱা মানৱী হিয়াৰ,
 তোমাৰ দৰেই আছে কতনো মানৱী আৰু
 নহয় দানৱী উ ধৰাব—
 মানুহৰেই হিয়াৰ মানুহেই কবিব বিচাৰ ।

মুৰজিলা তুমি হয় মোৰ এই ভালপোৱা
 হৃদয়ৰ গভীৰতাৰ—
 গাই যাম থাকোঁ মানে আৰু যত গান মোৰ
 হিয়া ভগা শত-বেদনাৰ—
 মানুহৰেই হিয়াৰ মানুহেই কবিব বিচাৰ ।

হ'ল পুৱাৰে 'মলিন-জোন'ৰ বুকুতে লীন
 সেই সপোন নিশাৰ প্ৰণয়ৰে স্মৃতি-চিন্ ।

কিয়ন আহিছিল। তুমি
 নয়নৰে পাহি চুমি
 অতিথি সজীবিহীন ।
 গ'লা কন্দুৱাই মাথোঁ
 বাই মোৰ হিয়া-বীণ ।

নজলে আৰু হিয়াৰ
 দীপ-শিখা কামনাৰ
 জ্বলি জ্বলি হ'ল ক্ষীণ—
 মিছাতেই মোৰ বুলি
 আছিলো যে গণি দিন ।

॥ ৩২ ॥

পথ নকবিবা মোৰ বিদায়ৰ
চকুৰ পানীৰে লিখিল,
হৃদয় দহিল। যি অনলে—
আক কি পৰিব নীতল ?
এই পদূলিব শেৱালি জুপিব
ডালতে নীৰৱে নিশা—
পৰোতে সিদিনা মোৰে প্ৰাণ পৰী
দেখি পাত্ৰবৰে দিশা—
নেপালে জিবাব বুকুতে তৃষা লৈ
কান্দি উবি গুচি গ'ল ।
ভুমিয়ে সিদিনা আজুৰি ছিঙিলা
হৃদয়ৰ তাঁৰ মোৰ
কি হ'ব জুৰিলে মিলনৰ আক
মধুৰ বাগিচীবোৰ—
দিল। যাক ভুমি হেৰা অভিমানী
চকুপানী হুচকুৰ অবিবাম ।

॥ ৩৩ ॥

আজি এই সন্ধিয়া অ'—
নচপাৰি আক নাও ভোৰ ইঘাটে
নচপাৰি আক নাও,
চাই যা এটুপি চকুলো টুকি
সৌখন চেনেহীৰ গাঁও ।
একা-বেঁকা সৌ বাটে পথাৰৰ
দাঁতি-কাষৰীয়া ৰাও,
কাষতে কলসী লৈ মোৰ চেনেহী
আছে যেনে আছে পাওঁ ।
নাই আজি আক ইঘাটে চেনেহী
শিয়ালে পাৰে ঐ বাও,
জে ভোৰ পাৰিমে নাও যাজে যাজে
সাগৰৰ বুকলৈ যাওঁ ।

হয় চকুলো যদি মোর

ধাৰাসাৰ বান বাৰিষাৰ—

পূজাৰ স্মৃতিৰ ফুল

উট-ভাহি গৈ মোৰ

চৰণ চাপিব তোমাৰ ।

পূৰিব হিয়াৰ মোৰ

অপূৰণ যত আশা

তুমিয়ে জগাই তোলা

কামনাৰ কপ-তৃষা

হিয়া ধুনি জ্বলি উঠা

বিবহবে হামানিশাৰ ।

মোৰ এই ছচকুৰ

চকুলোৰে উট-ভাহি

বজাৰ লাগিব তুমি

বুকতে বাঁহীটি আহি

জগাই পুলক প্রীতি

কঁপাই হিয়াৰ ছয়ো পাৰ ।

॥ ৩৫ ॥

যদি মেঘৰে গাজনি শুনি

হিয়াত উঠে কপনি—

লুকুৰাবা কাৰ বুকৰে মাজত

মৰম পৰশে মুখনি ।

জাগে শঙ্কা সঘনে

যদি হিয়াৰ

বাজে ডঙ্কা শুক

মেঘ-মল্লাৰ—

বিজুলী ঘনে ঘন

কঁপে তক ফুলবন

বজ্জ অগনি পোৰণিৰ

কোনেনো দিবহি বুজনি ?

॥ ৩৬ ॥

মনত পৰে আজি মোৰ

মনত পৰে আজি মোৰ,

সেই হেৰোৱা দিনৰ

স্মৃতিৰ মধু নিশাবোৰ ।

সেই সপোনৰ সেই ফাগুনৰ

ফুলৰ বুকৰ যিটি সুৰ,

নাচিছিলে হিয়া গন্ধে মতলীয়া

মোৰেই বুকৰ সু-মধুৰ ।

পৰিছে মনত কোনোবা ক্ষণত

হিয়া ভাঙি গোৱা এটি সুৰ,

আকতো নোপোৱা আঁকি ধৈ যোৱা

সেইয়ে মুখনি হিয়া জুৰ ।

নোজোবাবা আক ছিগা তাঁব
 শেষ হ'ল সিদিনাই
 মৰম তোমাৰ যত
 উথলি হিয়াৰ ।

যিদিনা ছিঙিলা তাঁব
 আজুৰি হিয়াৰ
 সিদিনাই শেষ হ'ল
 মূৰৰ জোঁকাৰ—
 আকতো মুঠিব বাজি
 হিয়াৰ নাচোন তুলি
 বাগিনী তোমাৰ ।

হিয়া মোৰ আজি আক
 নাই দিবলৈ
 কথা মোৰ আজি আক
 নাই ক'বলৈ—
 নাই আক আজি সেই
 ডালব পখিয়া যুঁৰি
 সোণালী পূৱাৰ ।

॥ ৩৮ ॥

ছবি আঁকিছিল। যদি
সাতবঙা সপোনব,
কোট কিয় কপালব
মুচিলেনো অকণব ?
আঁকিছিল। যদি পাৰ
কিয়নো নিমিলা চাব
লগনবে ছবিখনি
লগনবে দাপোণব ?

মনবে মালতী পাহি
অকণে মিচিকি হাঁহি
লুকালে বুকুতে গই—
কোনোবা বে গগনব ।

॥ ৩৯ ॥

আজি হ'ল নেকি শেষ ভোব
প্রতিমা পূজাব,
হিরাভলি দেখুৱালি
লগনব দীপাৱলী
গন্ধ ধূপ-ধূনাব ।

মিছাতে পুজিলি ডই
আপোন ভুলি
নাচালে এবাৰো ভোক
পূজাবী বুলি—
মিছাতেই দেখুৱালি
লগনব সোণোৱালী
মন্দিৰ ছদ্মাব ।
প্রতিমা প্রেমব বুলি
দিলি আঁকোৱালি
বুকুৰ মিকলি ভেজ
চালি চুহুৱালি—
পালি জানো প্রতিদান
প্রতিমাৰ বঙা প্রাণ
প্রেমবে চুমাৰ ।

॥ ৪০ ॥

মঠ নোরাধো ব'বলৈ
প্রিয় মোব তোমালৈ
সৌ মোক মাতিছে উদয়াচলে
পোহবৰ কোলালৈ ।

চোৱা সৌ উচ্চ উন্নত গিৰি
উঠিছে বাজি মোৰ জীৱন বণ-ভেৰী
নাপাবা মাতিলে কান্দি পিছপৰি
আক মোক হিয়ালৈ ।

আজি মোৰ দ্ৰুত অগ্ৰগতি
জ্বলিছে নঘনত দীপ্ত জ্যোতি—
তাৰে পোহৰত বিলাম সাম্য
মৰমৰ হিয়াৰ ধবালৈ ।

॥ ৪১ ॥

কেনিনো আগুৱাই যাওঁ
নিশাৰ একাৰে ধৰণী চাবিলে
পোহৰ ক'তনো পাওঁ ?

একাৰৰে নিশা পোহৰৰে দিশা
ক'তো যে দেখা নাপাওঁ,
হিয়া ভাঙি ভাঙি চকুলোৰে ভাহি
হিয়াৰ গীতকে গাওঁ ।

একাৰতে বহি ভৰা গগি গগি
মাথোঁ আকাশলৈ চাওঁ,
শিষবি উঠে মোৰ শুনি গাৰ লোম
নিশাৰ পশ্চৰ বাও ।

অকলশৰীয়া নাই লগৰীয়া
নচলে আগলৈ পাহ,
গ'ল দিহাদিহি সকলোৱে এৰি
নাই পাৰে হোৱা নাও ।

অ' মোৰ দূৰণিৰ   বিনি বিনি বিনি
 সেউজী শুৱনি গাঁওখনি,
 মলয়াই অনা   হিয়া ভগা এটি
 কোনোবা দিনৰ কাহিনী ।

আজিও মনত পৰে   মোৰ গধূলি
 সেইয়ে শুৱনি মুখনি,
 পানী লৈ আহোঁতে   দেখিলো লাজতে
 লঙতে ওৰণি টানি ।

নচপাবি হেৰ   ইবাটে আক
 নান্দৰীয়া তোৰ নাওখনি,
 লৈ যা প্ৰিয়াৰ   সমাধি বুকৰ
 স্মৃতিৰে স্মৰতি একনি ।

মোৰ নিদিষ্ট বাজিৰ আক
হিয়াৰ আলমুহা তাঁৰ,
মৰমত বাজি হৰষত নাচি
পৰশত ছিগিলে যাব ।

সিদিনা আছিল মোৰ
হিয়াৰ বেদীত জ্বলি
দেউলৰ চৌপাশে
আবতিৰ দীপালম্বী
হৃদয়ৰ অৰ্ঘ্য প্ৰণয়ৰ স্বৰ্গ
যৌৱন কপ-বচনাৰ—
মৰমত বাজি হৰষত নাচি
পৰশত ছিগিলে যাব ।

শেষ হ'ল আবতিৰ
জ্বলি ধূপ-দীপলিখা
হৃদয়ত জাগি ব'ল
কামনাৰ কপ-ভূষা

বাজি ব'ল এটি শুবৰ কঁপনি
অশ্রু বোৱাই শতধাৰ—
মৰমত বাজি হৰষত নাচি
পৰশত ছিগিলে যাব ।

কাহানিয়ে তুমি কৈ গ'লা
 আহিম এতিয়াই বুলি,
 দি গ'লা সেই মিচিকি হাঁহিট
 প্রেমবে লহবী তুলি
 আহিম এতিয়াই বুলি ।

আজিও ভোম্বাৰ হয়—
 অহাৰ বাটকে চাই
 জীৱনৰ মোৰ হ'ল গধূলি
 আশাৰ দোলাতে তুলি—
 আহিম এতিয়াই বুলি !

আহিম এতিয়াই বুলি
 হিয়াত অগনি জ্বালি
 লুকাল গৈ কোন অসীমৰ বুকত
 উজালি মেঘৰে বিজুলী
 আহিম এতিয়াই বুলি !

কোনে মোক আঁকি দিয়ে
 সাতৰঙা সপোনৰ,
 হেঙুলীয়া কিৰণৰ
 ছবিখনি অকণৰ—
 সাতৰঙা সপোনৰ ।

হিয়াত পৰশ লাগি
 প্ৰাণত পুলক জাগি
 তদ্ভা ভাগে নয়নৰ ;
 বাজি উঠে ঘনে মোৰ
 হৃদয়ৰ যিটি স্মৰ
 প্ৰণয়ৰ কৰণৰ—
 সাতৰঙা সপোনৰ ।

দেখুৱালে জীৱনৰ
 হেঙুলীয়া কিৰণৰ
 আকাশৰ যি কোণৰ ;
 উদয়ৰ আলোপথ
 বিজয়ৰ জয়ৰথ
 অকণৰ তকণৰ—
 সাতৰঙা সপোনৰ ।

আহাৰ আছিল   শাওণক নাতি
 বুকতে বাৰিষা লৈ,
 বলিয়া মেঘৰ   বলিয়া ডাৱৰে
 আবৰে ধৰণী ঐ ।

সিবাৰো আহাৰ   শাওণৰ মেঘে
 গবজি সঘনে ঐ
 তোমাৰে হিয়াৰ   শঙ্কাৰ বাতৰি
 গ'ল মোৰ আগতে কৈ ।

মোৰে হুমলীয়া   প্ৰিয়া কুমলীয়া
 সিদিনাৰে পৰা ঐ,
 নেপালোঁ যে দেখা   মু'খনি তোমাৰ
 ক'তেনো আহিলো থৈ ।

দিন গগি গগি   কবিতা লিখিলো
 শিলৰ বুকতে ঐ,
 হিয়াতে উজ্জলি   তোমাৰে মু'খনি
 চকুলো শুকালে বৈ ।

কিয় দুমটি ভাঙিলি
 পুতাবে মলয়া ছাটি
 কান্দি যাক হিয়া ভাঙি
 নাপালো আক যে মাতি ।

জাগিছিলে এটি মোৰ
 যৌৱন জীৱনৰ—
 গাঁথি শ্বৰভিৰে ভৰা
 মালাধাৰি সপোনৰ
 ভাবিছিলোঁ মৰোঁ বুলি
 কুসুম শয়ন পাতি ।

ভাগি গ'ল নয়নৰ
 মাধুৰিমা সপোনৰ
 লগনো উকলি গ'ল
 মিলনো আক নহ'ল
 মিছাতে পখীয়ে গালে
 মঙ্গল শ্বৰ প্রভাতী ।

॥ ৪৮ ॥

উঠা তল্লা ভাঙি তকণ কবি !
অকণ আলোৰ বক্তবাগে
ভোমৰ পথৰ স্বৰ্ণ বথৰ
শুবৰ নতুন ছন্দ জাগে ।
আকাশে আকাশে বজ্জীন ছবি
নতুন উবাৰ নতুন বৰি—
জাগা—বিশ্বপ্ৰভাত তুলি হিয়াৰ
ছন্দ আকুল গন্ধ বাগে ।
মোৰ—কোন প্ৰভাতৰ মাত্ৰাপথৰ
দিগ্বিজয়ী আলোৰথৰ
সেই সপোনৰ স্মৃতি প্ৰথমৰ
সেই চকুলো সেই মৰমৰ
সেই ৰূপ-বাগীৰ পুলক জাগি
শুবৰ হবষ পৰশ মাগে ।

॥ ৪৯ ॥

মিছা কথা সিয়ে   মিছা কথা
সন্ধিয়া তুলসী-ডলৰ,
মোৰ কথা ভাবি   বস্তি জলোৱা
পূজা হিয়া দেউলৰ ।
সেইয়ে আউলী
বাউলী শুবৰ বেল
উদঙাই যোৱা
সমীপে হিয়া দেশ—
উচুপি উচুপি   চকুলো চুটুপি
মচি ধোৱা আঁচলৰ ।
লীন হ'ল আজি
কোনোবা সন্ধিয়াৰ বুকত
আবন্তি প্ৰশান্তি
মন্ত মিনতিৰ শেষত—
শুনি সেই হোৱা   অথীৰ উভলা
পদধ্বনি চোতালৰ ।

তাছে তুমি দিয়া মোৰ
অপবাদ-অপমান,
সিয়ে কপালৰ লেখা
তোমাৰেই অৱদান ।

কোনেও নেদেখা হাথ
মোৰ এই হৃদয়ৰ
গুৱনি ফুলনিখনি
পাহিৰঙা প্ৰণয়ৰ
নাপালে যদিও কাৰো
মৰম একগিমান ।

মোৰ এই ভালপোৱা
জীৱনৰ যিটি গান
চেনেহ চকুলো সনা
অভিমান বলিদান
গাই যাম হিয়া ভাঙি
নিবিচাৰো সন্নিধান ।

সেইয়ে গধূলি পদূলিৰ ধূলি
জীৱনৰ মৰণৰ,
উৰি আহি পৰা কপালত মোৰ
তোমাৰেই চৰণৰ ।

আহে আজিও তোমাৰ বতাহত ভাহি
গন্ধ অঙ্গ চন্দনৰ
হৃদয়তে ব'ল হৃদয়ে যে গঁথা
মালাধাৰি বৰণৰ
অবদান সিয়ে তোমাৰেই প্ৰিয়
শতধাৰ নয়নৰ,
তথাপিও মোৰ তুমিষে আপোন
হৃদয়ৰ দাপোণৰ ।

মোৰ জীৱনৰ এটি সপোনৰ
 সৌন্দৰ্য্য পাহৰণি বুকৰ
 হাঁহুৰাই মোক কন্দুৱাই ধোৱা
 ছবিটি লাহৰী মুখৰ
 সৌন্দৰ্য্য পাহৰণি বুকৰ ।

কপৰে মাধুৰী গীতৰে জাউৰি
 যৌৱন উতলা বুকৰ
 দূৰণি প্ৰিয়াই জুমি জুমি চাই
 পাবলৈ চুমাটি ওঠৰ
 সৌন্দৰ্য্য পাহৰণি বুকৰ ।

গ'লগৈ বিজুলী বুকতে উজলি
 জেউতী মায়াবী কপৰ,
 জীৱনৰ পুৱাতে প্ৰেমৰ দোলাতে
 গালে যি ৰাগিনী মুখৰ—
 সৌন্দৰ্য্য পাহৰণি বুকৰ ।

এদিন তোমাক দেবিহিলো মোব

পদূলি-মুখেদি যোৱা—

শেঁতা-শেৱালিব পাহি কুমলী

(মোব) জীৱমে বাগিনী গোৱা

কুঁৱলিব ছাটিয়ে ওবশি তিতোৱা

সিদিনা শাবদী পুৱা,

মুখতে মিচিকি কীণকৈ হাঁহিটি

জেউতি লুকাই বোৱা ।

কিযে সেই ছুটি নৱনবে তৰা

ধমকি উলটি চোৱা,

বিবহবে কাব হুমুনিয়া এটি

প্রতিদান ভালপোৱা ।

ডালতে আছিলে মানব পখীটি

সাবটি ধৰি লৈ যোৱা,

কিবা বেজাবত উকুৱাই দিয়া

চকুলো ছুগাল বোৱা ।

তুমি বন্দিনী

বন্দিনী মোর অন্তর

মই প্রচণ্ড অতি উচ্চ, অতি উচ্চ—

ভবজ মহাসাগর—

তুমি বন্দিনী মোর অন্তর ।

তুমি স্বর্গ প্রেম-নন্দন সুবাসি

মই অগনি দীপক বাগিণী

তুমি যাত্রী

মই ক্লাস্তি

মরুপথ প্রান্তর

তুমি বন্দিনী মোর অন্তর ।

তুমি শাস্তি প্রেম-প্রণয়কামী—

মই পাপ-প্রলয় ধ্বংস

মুক্ত দ্রুতগামী,

তুমি বিদ্যা এটি জ্যোতি

মই গর্জন গুরুপতি,

তুমি ছবি

মই কবি

কল্পনা চিরশুন্দর

তুমি বন্দিনী মোর অন্তর ।

পৰেনে মনত   ষাওঁতে সিদিনা
চাকৈয়ে চকোৱাক লৈ,
(মোৰ) তুমি মচি দিয়া চকুলো হুধাৰি
হুগালে অহা যে বৈ ।

কওঁতে কথাটি ইজুপি কঁহুৱাই
সিজুপিক সাবটি লৈ,
লুইতে মাতিছিল ঢোৱে নাচিছিল
আমালৈ এবেলি বৈ—
(মোৰ) তুমি মচি দিয়া চকুলো হুধাৰি
হুগালে অহা যে বৈ ।

আমি চাই যোৱা ঘৰলৈ উভতি
আকাশৰ জোনটি ঐ,
গাই যোৱা এটি বুকুৰে বিননি
লুইতৰ পাৰতে থৈ—
(মোৰ) তুমি মচি দিয়া চকুলো হুধাৰি
হুগালে অহা যে বৈ ।

॥ ৫৬ ॥

গোপন নাছিল একোৱে—

সিদিনা হিয়াৰ মোৰ,

সৰ্বোত্তে বাগৰি

উলাহে উপচি

প্ৰেমৰ চকুলোবোৰ ।

স্বৰে কঁপনি লাগি

পলকে পুলক জাগি

উঠোতে প্ৰাণৰ

শুনোতে গানৰ

তন্দ্ৰা বাগিনী বিভোৰ ।

প্ৰেমৰে লহৰী তুলি

প্ৰাণৰে পুতলি বুলি

ভুমিয়ে হিয়াৰ

ছিঙিলা যে তাঁৰ

নালাগিলে পুহু যোৰ ।

॥ ৫৭ ॥

কপৰ পূজাৰী

পোহৰ বিচাৰি

নেলাগে আহিব ভই,

পুৰি ছাই হোৱা

দেৱ-দেউলৰ

ধূপৰ গন্ধ মই ।

নেলাগে যাচিব

প্ৰেমৰ অৰ্থ

কপৰে জেউতি লৈ

বলিয়া কৰিব

উতলা বাগীয়ে

প্ৰাণৰে শতুক হই—

পুৰি ছাই হোৱা . . . . . ।

জোনৰ বুকৰে

জ্যোতিকণা এটি

বিজুলীৰে ছাটি মই,

এন্ধাৰৰ বুকতে

জিলিকি নোহোৱা

জোনাকী পকৱা অই—

পুৰি ছাই হোৱা . . . . . ।

সেইযে ছবিটি   আজিও তোমার
 মচা নাই মচা হিয়াব
 আঁকি দিয়া মোৰ   তুমিয়ে সিদিনা
 জীৱনৰে এটি উষাব ।

তুমিয়ে গোৱালা আহি
 সিদিনা প্ৰাণৰ
 হিয়া শোণিতেৰে লিখা
 কবিতা গানৰ—
 সেই লাজুকীয়া   মোৰ হেঙুলীয়া
 এটি ছন্দ ভাব-ভাষাৰ ।

মোৰ মুণ্ডকালে স্বা
 যদিও হিয়াব
 গাঁথি পিছোৱা তোমাক
 পোৱালৰ হাব—
 সি যে মোৰ এই   জীৱনৰে এটি
 জাগি উঠা কপ-ভাষাৰ ।

প্রিয়, তুমি গ'লে মোৰ
 আঁতৰি কাষৰ পৰা,
 হিয়াই নেনানে জানোচা
 ডাৱৰে আৱৰে ধৰা ।

ফলি উঠা বিবহুৰ
 যিকুৰা অগনি মোৰ
 তুমিতো নাজানা তাৰ
 অসহ যাতনাবোৰ—
 কিয়ে হায় অহবহ
 তিলে তিলে পুৰি মৰা ।

হয় যদি সেয়ে মোৰ
 শেষ দেখা, শেষ গান
 হৃদয়ৰ আৰাধনা
 ভালপোৱা প্ৰতিদান—
 হাহাকাৰ শতধাৰ
 আজীৱন তুমিহাৰা ।

কোনে কোনে দিয়ে জীৱনৰ
 দোলনিতে দোল খাজি
 দোল পূৰ্ণিমাৰ দোল,
 নাচে ত্ৰাথে থৈয়া থৈ
 ঘনে ঘনে ঘনে বৈ
 বাজে মৃদং বাজে আক টোঙ্গ ।

কেঁচা পাতৰ বঁপনি
 বনে বনে দোলনি
 ফুলনিতে ফুলৰে বাণী অ',
 ফুলৰে বাণী,
 আহি পালে ফাগুনী
 উকুৱায়ে ওৰণি
 নাচি নাচি ঝঙতে বিভোল ।

কোনে দিয়ে সানি অ' মোৰ
 কোনে দিয়ে আনি অ'
 কোনে দিয়ে আনি,—
 জীৱন বঙা
 সপোন বঙা
 সাতৰঙৰ বোল ।

কয় জানো ছবিযে কথা
মোৰ এই ভালপোৱা
তিলে তিলে পুৰিমৰা
বুজেনেকি হৃদয়ৰ ব্যথা ?

শুনা নাই কাহানিও
মিছাতেই দিলা আঁকি
অকণৰ কোলাত
উষাৰ তেনেই কাঁকি,
দাবানল মাথোঁ। সিয়ে
সৌন্দৰ্যগী হিয়াদহা !

হিয়া যদি কৰে মোৰ
পুৰি ছাবখাৰ
আশাৰ সোণৰ কাৰেং
ভাগি চুবমাৰ,
কিয় তেনে ছবিখনি
দিলা মোক আঁকি অযথা ।

॥ ৬৩ ॥

সেইদিনা মিছাতেই
বহাগৰ বিহুটিৰ
লাগিছিল ডেকা-ধনি গাব ,
ভাবিছিলোঁ থাকে বুলি
জেঠৰ শেষতো সখি
জুহাওৰ বোল জেতুকাৰ ।

নহয় জেতুকা মোৰ
সেউজীয়া প্ৰকৃতিৰ
ছিটি অনা উপহাৰ, —
(সিয়ে) অতিকৈ চেনেহৰ—
বহাগৰ বিহুটিৰ
প্ৰতিদান কেঁচা কলিজাব ।

জেঠৰ শেষত দিব
আহাৰ-শাওণে আনি
ধাৰাসাৰ বান বাৰিষাৰ,
কেনে-কোটোকাৰে ঢাকি
নিৰ মোক উটুৱাই
বৰনৈৰ জয়লগা ধাব ।

মিছাতেই দেখুৱালা
 সাগৰ-তলিৰ মোক
 মুকুতাৰে ভৰা হিয়াখন ,
 উজলি বিজুলী খেলি
 অসীমত যোৱা মিলি
 সেই জ্যোতি সেই প্ৰীতিকণ—
 মুকুতাৰে ভৰা হিয়াখন ।

মুণ্ডনা সাৰ্ঘ্ৱটি কই
 জোনবাইৰ দেশলৈ
 মাতি নিলা কবি উচাটন ;
 ক'লা আৰু কোনো নাই
 আমি বচোঁ আজি হয়
 প্ৰণয়ৰ এখনি কানন—
 মুকুতাৰে ভৰা হিয়াখন ।

নকৰা নিদিবা ব্যথা
 সিদিনাৰ সিটি কথা
 নাই আৰু গুনিবলৈ মন ,
 তুমিয়ে তুলিলা মোৰ
 তুমিয়ে কৰিলা ওৰ
 জাগি উঠা বুকৰ স্পন্দন
 মুকুতাৰে ভৰা হিয়াখন ।

শাক্ত মোৰ হৃদয়ৰ
 তুমিয়ে তুলিলা শুব
 অশান্ত উতলা বসন্তৰ
 ভাঙি দিলা নীৰৱতা
 আনি যত ব্যাকুল
 কুশলিত নন্দন-প্রাণ
 অশান্ত উতলা বসন্তৰ ।

উকুৱাই ফুলৰেণু
 হিয়াৰ শুনালা বেণ
 কোনোবা উদানী দিগন্তৰ,
 ব্যাকুল বাগিনী সেই
 ঢালি দিলা শুনোতেই
 আকুল পিপাসা অনন্তৰ
 অশান্ত উতলা বসন্তৰ ।

নীৰৱ হিয়াৰ মোৰ
 তুমিয়ে তুলিলা শুব
 হিয়াভগা কেতেকী-কণ্ঠৰ
 নাজানিলো কেতেকীৰ
 প্রণয়ৰ কাহিনীৰ
 কাড়ি নিয়া তাহানি অস্তৰ
 অশান্ত উতলা বসন্তৰ ।

আহাৰৰ আগতে আছিলে কথা তুমি অহাৰ ,
মই ভয় খোৱা মেঘৰে গাঞ্জনিত বুজনি দিয়াৰ—
আছিলে কথা তুমি অহাৰ ।

গুৰু গুৰু গুৰু বাৰিষা নিশাৰ
মেঘৰে গাঞ্জনিবোৰ
হিয়াৰে কঁপনি হিয়াৰে বিননি
হিয়াতে হোৱা যে ওৰ,
মাত্ৰিও নোপোৱা মাত্ৰ এটি কাৰো
চবুলো বিফলতাৰ—
আছিলে কথা তুমি অহাৰ ।

নেলাগে ক'লীয়া মেঘৰ আগত
বাতৰি পঠাবলৈ,
থৰ শিলৰ বুকুত কবিতা লিখি
যাউতিয়গীয়া কৈ ,
শিল ক্ষয়ে যাব বাৰিষাও যাব
নাথাকিব স্মৃতি তাৰ—
আছিলে কথা তুমি অহাৰ ।

॥ ৬৭ ॥

মিছাতে বাকিলো শুব হৃদয়ৰ বীণাটিৰ
প্রণয়-আঁজলি ভৰা ;
ছিঙি যায় বাবে বাবে কোনে আহি আবে আবে
তল্লা মোৰ আলমুৱা।

মই গোৱা যিটি গান হৃদয়ৰ প্ৰীতিদান
চকুলো নিজৰি পৰা ;
কোনোবা আকাশৰ অপৰণ পৰশৰ
জীৱনৰ ঞ্জতৰা।

ময়ো সাজেঁ। জিৰণিৰ ধূলিঘৰ খৰণীৰ
আশা-নিবাশাবে ভৰা,
ময়ো গাওঁ এটি শুব
হৃদয় নপৰা জুব
জীৱনৰ ছন্দহাৰা।

॥ ৬৮ ॥

দুবণিৰ সৌ বিগি বিগি সক গাঁওখনি
তাৰেই এটি পঁজাবে মোৰ বাঁহেৰ মু'খনি—
সক গাঁওখনি।

শুৱনি সেই গাঁৱৰে ঐ সক নৈখনি
চাপিছিলে সেই ঘাটে মোৰ আশাৰ তৰণী—
সক গাঁওখনি।

আজিও সেই সন্ধিয়া মোৰ বাঁহেৰ মু'খনি
জিলিকে ঐ নয়ন ভৰি নয়নৰ মণি—
বাঁহেৰ মু'খনি।

উৰি যায় সৌ সন্ধ্যাৰ পখী আকাশ শুৱনি
ইপাবে মোক এবি বাঁহে লুকাল গৈ কেনি—
সক গাঁওখনি।

॥ ৬৯ ॥

মোৰ ওৰে জীৱন কৰি জলাবলা
কিনো ভক্তিমাৰে ৰূপ গৰিমাৰে
মোৰ ছচকুতে এটি নাচোনেৰে
তুমি নাচি গ'লা ।

অ' মোৰ বকৰে জ্বলা পোৰণিৰে
(হুলি) বীণত কি বজ্জ গাগিনীৰে
বিহাখনিৰ বিজুলীৰে—
পিঙ্কি অহিছিল—

কিনো ভক্তিমাৰে ।

কিনো চকুযুৰি সেই হৰিণীৰে
তিয়া স্তৱনি গৌণৰ কলচিৰে
অ' মোৰ মুখনি কলনা-মুন্দৰীৰে
কোন দেৱবালা—

কিনো ভক্তিমাৰে... ।

॥ ৭০ ॥

যদি আছিলে মনত—

নিষ্ঠুৰতা ইমানে তোমাৰ,
কিয় তেনে সেই মোক দেখুৱালা
উদ্ভাদনা বিপুল হিয়াৰ—
নিষ্ঠুৰতা ইমানে তোমাৰ ।

আজিও তোমাৰ থিয়ে ছুটি অধৰৰ
জাগে কত স্মৃতি প্ৰীতি পবনৰ
বিষে হায় মধু মাদকতা
সেই সিদিনা নিমাতী নিশাৰ—
নিষ্ঠুৰতা ইমানে তোমাৰ ।

পিঙ্কা মোৰ আজি এই শুববে হাব
বেদনাৰে লিখা গীতি-কবিতাৰ
মিছায়ে অঁকালা প্ৰতিমা তোমাৰ
মোৰ ওৰে জীৱন কৰি হাহাকাৰ
মুৰ্জিলো ব্যথা কলিজাৰ ।

॥ ৭১ ॥

জীৱনত যদি নাপালো প্ৰিয়
মৰম তোমাৰ হিয়াৰ;
পৰজনমতো সেয়ে হ'ব হয়
দেৱতাৰ অবিচাৰ ।

মোৰ জাগিছিলে জীৱনৰ
এটি যৌৱন স্মৃতি সপোনৰ
মিছায়ে আঁকিলা ছবি তোমাৰ
অন্ধৰ তৰুণ তপত চুমাৰ
হিয়াভগা এটি ছুমুনিয়াৰ —
মোৰ নাকান্দিবা মৰণত—
যদি এটুপি চকুলো চেনেহৰ
নেদেখিলো জীৱনত,
গাই যাম এটি বিষাদৰ গান
বিশ্ব বিপুল সভাৰ—

॥ ৭২ ॥

শেৱালি ফুলিলে বকুলো ফুলিলে
গোন্ধে মলেমলাই তল,
ছবৰিৰ বুকতে নিয়ৰব টোপালে
জিলিকি নবুতা হ'ল ।
পহুমৰ পাহিতে কলীয়া ভোমোৰা
নিশাৰে আলহী হ'ল,
ৰঙতে ওৰণি দাঙি জোনোৰায়ে
পোহৰে ঢালি দি গ'ল ।
কেঁচাকৈ পাততে চৈঁচা বা ছাতিয়ে
ৰঙতে উতলা হ'ল,
সেউজী ধৰণী জোনালী যামিনী
নানিছে শৰতৰ ঢল ।
শৰতৰ গভালৈ ফুল-বুঁৱৰীয়ে
মাতিছে অকণিৰ দল,
হাঁহিৰে ফুলালে হুঁৱাই সৱাকো
ওঁঠে ওঁঠে শতদল ।

॥ ৭৩ ॥

নহয় ওমলা মই পুতলা তোমাৰ
ওমলা পুতলা তোমাৰ,
পৰোতে এবেলি মাটিৰে মিহলি
ভাঙি-ছিঙি হোৱা চুবমাৰ ।

মোৰ এই হৃদয়ৰ গভীৰ তলিৰ
যি ধাৰি মুকুতা-হাব চন্দ্ৰাৱলীৰ
নহয় তোমাৰ কাৰণে গঁথা
অভিমানী ৰূপ-গৰিমাৰ ।

মই বচোঁ জীৱনৰ এটি চিয়ঁৰৰ
উদয়ৰ পথ যিটি গিৰি-শিখৰৰ
ধাকা তুমি দুৰ্বল হিয়াখনি লৈ
পিছলি নামনিতে তাৰ ।

॥ ৭৪ ॥

এটি নিশা সিয়ে এটি নিশা
যিটি নিশা বিৰহৰ,
হিয়া দহি-পুৰি যোৱা সেই মোৰ
ৰূপ-জ্যোতি মনোহৰ —
যিটি নিশা বিৰহৰ ।

জাগি উঠা যিটি হৃদয়ৰ তৃষা
হৃদয়ে জনোৱা হৃদয়ৰ ভাষা
আঁকি লোৱা মোৰ ক্লৰতৰা বুলি
সেই ছবি হেঁপাহৰ ।

আজিও স্মৃতিৰ শেৱালি জুপিয়ে
ঐতিৰ স্মৰতি দিয়ে ঢালি দিয়ে—
দিয়ে আক দিয়ে নীলিমা বুকৰ
জোনায়ৈ ঢালি পোহৰ
তুমি যোৱা মোৰ মটি বুজনিৰে
চকুপানী বিদায়ৰ—
যিটি নিশা বিৰহৰ ।

আজিও মনত পৰে মোৰ তোমাৰ

সিখনি সুখৰ ছবি,

মই লিখা এটি হিয়াৰে কবিতা

ঢালি হিয়াৰে শ্ৰবতি ।

ঢালি আৰু দিয়া মোৰ হিয়াৰে শোণিত

তুষা জাগি উঠা যিটি প্ৰতি চান্নিত

তাৰ ছন্দে ছন্দে জাগি উঠা আৰু

হৃদয়ৰ বস্তু ৰবি ।

সেই স্মৃতিৰ পবন মচা নাই মচা

সেই হৃদয়ৰ তুষা গুচা নাই গুচা

হ'ল যদিও মিছা তুমি দিয়া মচা

খোপাৰ এপাহি কৰবী ।

মিছাতেই গৰিছিলো

ফাগুনৰ দিনবোৰ

জীৱনৰ শুভ লগনৰ,

লগনো উকলি গ'ল

ফাগুনো বিদায় হ'ল

নাগাঁথিবা আৰু মোৰ মালা বৰণৰ—

জীৱনৰ শুভ লগনৰ ।

তুমি দিয়া আশাবোৰ চকুলো বাগৰি মোৰ

হ'ল এটি কবিতা গানৰ

বই যোৱা আৰু এটি কুলু কুলু নিজৰাটি

কোনোবা যে দূৰ নিজানৰ—

জীৱনৰ শুভ লগনৰ ।

শেষ হ'ল হৃদয়ৰ

ভাঙি-ছিঙি উছৰৰ

মনেসজা বেদী মিলনৰ ;

প্ৰণয়ৰ সখিয়াটি

উৰি গ'ল কেনিবাৰি

ভলে ভলে নীল লগনৰ

জীৱনৰ শুভ লগনৰ ।

নানিবা মিছাতে   হৃচকুত আজি
 শাওণৰ ধাৰাসাৰ,
 দেখিছিলো এটি   ক'লীয়া মেঘৰ
 বুকতে বিজুলী নিশাৰ ।

তাৰে পোহৰত   গালো তিতি-বুৰি
 যিটি নুৰ বাৰিষাৰ,
 সেই সপোনৰ   সেই প্লানৰ
 ছিগিছে সোতৰ ধাৰ ।

নাই আৰু সেই   মোৰে শাওণী
 শতধাৰ মুকুতাৰ,
 শুনি ভয়ে খোৱা   মেঘবে গাজনি
 হিয়াতে লুকুৱা হিয়াৰ ।

গছে কথা কয় পাতে কথা বয়
কয় সিঁহতৰ কথা জীৱনৰ
কয় সিঁহতৰ কথা অ'
বিজয় গৰিমা গঁথা !

নাই তইঁতৰ নাই একো নাই
আমাৰ দৰে হিয়া উদঙাই
দিয়া হিয়াৰ শীতলতা ,
হিয়াই হিয়া লগা লগি
মৰম গভীৰতা—
কয় সিঁহতৰ কথা ।

নেপাবনে লাজ ডাল ভাঙি
আমাৰ বুকৰ ফুল ছিঙি
পূজ-মাটিৰ দৰুতা ,
আমি কৰো বিশ্বশোভা
একো নাই তইঁতৰ নিজা—
অ' কয় সিঁহতৰ কথা।

সন্ধিয়াতেই দুৱাৰ জপাই
ভয়ত থাক প্ৰদীপ জ্বলাই
তইঁতকে কয় মহা-মানৱতা—
নে লিভিহীন ভীক দুৰ্বলতা
অ' কয় সিঁহতৰ কথা ।

মোৰ-ভূমিও মূবুজা হিয়াৰ কবিতা
 চকুৰ পানীৰে লিখা—
 চিতাৰ বুকতে দিবা জাপি মোৰ
 জলোতে অনল-শিখা
 চকুৰ পানীৰে লিখা ।

ছন্দত আছিলে গন্ধ উতলা
 বসে-ৰূপে ভবা ভাবৰ সঁফুৰা
 তাকে লৈ হিয়াতে উৰি জোনাকীৰে
 উজাগৰে যত নিশা
 চকুৰ পানীৰে লিখা ।

মোৰ কবিতাৰ যি কেখিলা তুলাপাত
 মৰণৰ দিনা ধূপাই বুটলি দিবা
 সেয়ে হ'ব চিতা-কাঠ
 নেলাগে উজলি থাকিব স্মৃতিৰ বেখা
 চকুৰ পানীৰে লিখা ।

তোমার পদলিখ   শেরালি জুপিড
 পখী হৈ গায় গান ;
 যদিও হিয়াই   নাপালে তোমার
 মৰম একগিমান—
 পখী হৈ গায় গান ।

কপালত তোমার   পবিব সব
 মোর ই চকুলো টুপি
 নেভাডিবা তুমি   নাকাটিবা
 পদলিখ শেরালি জুপি—
 তাৰে এটি ভালত   পবি ছপবীয়া
 জুৰাম তাপিত প্রাণ—
 পখী হৈ গায় গান ।

বুকুলৈ যদি মাতা মোক সাদবী
 উলাহতে মঠ পৰিমগৈ উৰি
 পাহৰি যত ইবাবৰ মোৰ
 বেদনা অপমান—
 পখী হৈ গায় গান ।

মই গোৱা জীৱনৰ
ভালপোৱা যিটি গান
চেনেহ-চকুলো সনা,

প্ৰণয়-স্বকষে দিয়া
হেঙুলীয়া যিটি চুমা
যৌৱনৰ উদ্গাদনা—
চেনেহ-চকুলো সনা ।

নাই তাত ক্ষণিকৰ
ভালপোৱা প্ৰেমিকৰ
প্ৰলোভন-প্ৰতাড়না
আছে মাথোঁ হৃদয়ৰ
যিটি শ্বৰ প্ৰণয়ৰ
সুন্দৰৰ আৰাধনা—
চেনেহ-চকুলো সনা ।

কোনেও নোপোৱা চিনি
মোৰ এই হিয়াখনি
কিহব হানেৰে হনা .
মই যি বিচৰা প্ৰীতি
এখনি হিয়াৰ এটি
পোহৰৰ জ্যোতিকণা
চেনেহ-চকুলো সনা ।

মেঘালীৰ আঁৰে আঁৰে
অকলশৰীয়া যিটি
উৰি যোৱা ময়ো এটি বগ ;

বিচাৰি যিখনি তাৰ
সুকুলা জোনালী দেশ
হেকড়াই পৃথিৱীত লগ—
উৰি যোৱা ময়ো এটি বগ ।

আহিছিলে পৃথিৱীৰ
চাবলৈ বঙা-বগা
পাতিবলৈ সুখৰ সবগ ;
নাশিলে সুকুলাখিনি
পোহৰৰ জ্বলিকনি
মুৰুজিলে মানুহৰ ঠগ
উৰি যোৱা ময়ো এটি বগ ।

লই যোৱা ছচকুত
চকুপানী ছটুপিৰে
বিদায়ৰ জনাই ওলগ ;
এৰি যোৱা ইয়াতেই
সুকুলা লগৰীজনী
মানুহেই কৰিলে নিলগ—
উৰি যোৱা ময়ো এটি বগ ।

সেই সোৱণশিৰিৰ সিপাৰৰ
 সেউজীয়া পথাৰৰ
 দেখুৱাই কোমলতা ছৰ্ৱাৰ বুকুৰ ;
 ভূমিয়েই লোৱা মোক
 বুকু চাই প্ৰতিশোধ
 অপৰাধী কোন শত্ৰুকৰ ?

সেই বিয়লিৰ ব'দালিৰ
 জিলিকনি সোণালীৰ
 বাজি উঠা ঘনে যিটি শব্দ ;
 বুকুৰ 'পানেই' বুলি
 দিয়া মই আকোৱালি
 মূৰুজি মৰীচিকা তৃষ্ণা আতুৰ ।

আক নিদিয়া সিদিনাৰ ঐ
 সিপাৰে হেৰুৱা মই
 আঁকি ভয় লগা ছবি ছচকুৰ ;
 মোৰ আজিও ইপাৰে তাৰ
 মূণ্ডচিলে কঁপনি গাৰ
 সেই এবি অহা বাট অতীতৰ
 দূৰ—বহুদূৰ ।

মই এই সেউজীয়া
 পৃথিৱীৰ মোহলগা
 মাটিৰ বুকুত আক নাই
 ভেলাঘৰ পুৰি মোৰ
 উৰি যোৱা ছাইবোৰ
 ফুটকিবা চকুপানী চাই ।

ভাবিছিলো ভোগালীৰ
 বিছনিশা ধেমালিৰ
 যাম বুলি ভোজমুঠি খাই
 নাজানিলো বঢ়া ভাত
 বঢ়া হৈ ব'ব বুলি
 ভেলাঘৰ হ'ব পুৰি ছাই ।

নলবা চাউল মুঠি
 মোৰ বাবে আক তুমি
 যোৱাজন গ'ল যাতে নাই
 নোপোৱা আমনি আক
 চকটিও হ'ব সৰু
 কৰিবা যি কৰিছিলো দায় ।

॥ ৮৫ ॥

আজি শাওণৰ আকাশত
মেঘ আক নাই
শুনি গাজনিত ভয় খোৱা
হিয়াতে লুকাই ।
নাই সেই নাই আক নাই
বিজুলীটি নাই—
যোৱা ৰূপ-জ্যোতি ছচকুত
চমক লগাই ।
তুমি দিলা যাক চকুলোৰে
তাহানি বিদায়
আক হিয়া ধুনি মাতিলেও
পাবা জানো হয় ?

॥ ৮৬ ॥

মইতো বিচৰা নাই সাজিব তোমাৰ
প্ৰেমৰ চানেকি তাজমহল
হেজাৰ বহুৱাৰ ৰূপালৰ কেঁচাঘাম
ক্ষয় হোৱা ৰক্ত শৰীৰৰ বল
প্ৰেমৰ চানেকি তাজমহল ।
তাৰ গাঁথনিত খটোৱা হীৰা-মুকুতাবোৰ
দুখৰ নপৰা ওৰ দুখীয়াৰ তেজবোৰ
কাটি নিয়া গৰু আদি জোৰ-জুলুম
বন্ধিত দুগুণ কৰ-কাটল
প্ৰেমৰ চানেকি তাজমহল ।
মোৰ এই গোৱাকেই মমতাজৰ আত্মাই
'হায় ছাজাহান' বুলি কৈ যাব ৰিঙিয়াই
জানক কব 'হিয়া' তোৰ ইমান কঠোৰ
শুলো বুলি জাপি দিলি গধুৰ পাখৰবোৰ' ?
মোৰ হিয়াতেই হ'ব প্ৰিয়া সমাধি তোমাৰ
অশ্রু ছগালে বোৱা জলমল উজ্জল
সেয়ে মোৰ তাজমহল ।

তোৰ অ' বিধবা   শুকুলা শেৱালি
 হিয়াৰ আঁচলখনি'
 কিয় বঙাৱলৈ   পূৰ্বেকণৰ
 ঠেঠব বঙাখিনি ?

অসপ পিছতে   মৰহি শুকাৰি
 হৰি যে নোহোৱাজনী,
 নিশা যাচি দিয়া   জোনৰে চুমাত
 হিয়াৰ সুখমাকণি ।

মিছাতে সুঁৱৰি   চকুলো টোক তই
 অতীতৰ সোৱৰণী,
 হিয়াত সাবটি   আশাৰ বেঙণি
 জীৱনৰ দিন গণি ।

ছবৰি-বুকুতে   দলিছা পাতিলি
 আৱাহনী-আগমনী,
 সি যে পাহৰণি   এটি সামৰণি
 গীতৰ পৰশমণি ।

আমি গাঠ যাম বিশ্বব ছন্দে ছন্দে
উজ্জ্বল এটি প্রেমব গীতি,
দেখুয়াই পুরাব মালতী হিয়াব
উদয়গিৰিব পূৰ্ণজ্যোতি ।

আক আগুয়াই যোৱা আক আগুৱাই
লক্ষ্য হ'ব মোৰ দ্রুত গতি,
(মই) তাতোকৈ আগতে ব'ত হ'বাগৈ স্থিতি
বাঞ্ছিম এটি প্রেমব ভেটি ।

মই তোমাৰ ভেটিত হৈ গছ এজুপি
ঢালিম জুব হিয়াব প্রীতি,
মই আঁকি দিম এখনি প্রেমব ছবি
লতা হৈ তোমাক সাবটি ।

(মোৰ) তুমি দিয়া লতাদালি হ'ব কণ্ঠমালা
বিশ্ব অশান্তিৰ চিবশান্তি,
ময়ো লীন হৈ তোমাতেই আনিম বিশ্বত
সুপ্রশান্তি ভাঙি ভুল দ্রাস্তি ।

মোক পাবা চোতালৰ
 ছুৰি-বনত,
 হিয়াই প্ৰগতি যচা
 চৰণ তলত ।

পাবা আৰু চৰণৰ
 চৰণ-তলত
 হিয়াৰ কোমলখিনি
 দলিছাখনত ।

গাবা জানো এটি হায়
 সুৰ মৰমত,
 (মোৰ) গাই যোৱা গীতফাকি
 পৰিলে মনত ।

ক্ষমিবা লগোৱা দায়
 কোনোবা ক্ষণত,
 ধূলিকণা এটি মই
 ধূলিৰ লগত ।

আমি পৃথিবীৰ ছুপিঠিৰ কোণে কোণে
জ্ঞানৰ দীপেৰে পোহৰ বিলাওঁ,
গানৰ সুৰেৰে হিয়াৰে তলিৰ
মৰম বিচাৰি মৰম জনাওঁ—
জ্ঞানৰ দীপেৰে পোহৰ বিলাওঁ।

আমাৰ হিয়াতে আছে সবগৰ পাৰিজাত
মুখে মুখে মউসনা মইনাৰ মিঠামাত
তাকে লৈ বিশ্বৰ প্ৰান্তে প্ৰান্তে আমি
মইনা পাৰিজাত কই থৈ যাওঁ—
জ্ঞানৰ দীপেৰে পোহৰ বিলাওঁ।

আমিয়েই কুলু কুলু বিশ্ব-শান্তিৰ নিজৰা
মানুহৰ হৃগালৰ চেনেহ চকুলো সব।
আমিয়ে নতুন পৃথিবী গঢ়াষ
শক্তি বিচাৰি ঐক্য শক্তি যোগাওঁ—
জ্ঞানৰ দীপেৰে পোহৰ বিলাওঁ।

আহাৰ আজিও আহে
কিয়, আজিও সিগনি মুখৰ ছবি
মোৰ হৃচকুত ভাহে।

আহৰি নাপালে ভাবিবলৈ' চাগে
পাহৰিলে আৰু নাহে,
নতুবা নতুনৰ কিব! মায়া-জালত
বন্দী হ'ল পাহে পাহে।

মোৰ টিং-চুমা ক'লা মেঘবোৰ চাই
চকুলো হৃচকুত ভাহে
তুনি অঘৰী জীৱনৰ বিৰহ-বিননি
পৃথিবীয়ে মোক তাঁহে।

বাৰিবাৰে নিশা কত মোৰ আশা
 হ'ল আহি চপনীয়া
 সানি হুচকুত আনি উজাগৰ
 গুজৰি গুমৰি হিয়া ।
 মেঘৰে গাজনি হিয়াৰে কঁপনি
 হিয়াভগা জুমুনিয়া,
 প্ৰিয়হাৰা পখী আজিও অপেক্ষি
 মাতে পিউ পিয়া পিয়া ।
 কাৰ-কপ-জ্যোতি বিজুলীৰ ছাটি—
 উতলা কৰিলে হিয়া,
 মোৰ চকুলা তুধাৰি হ'ল যে লগৰী
 হিয়াৰে বুজনি দিয়া ।

মোৰ এই আশা গোৱা   আধকৰা জীৱনৰ
 কোনে লিখি দিব গানৰ পাতনিখন,
 পৰাণৰো যত মোৰ   আশা গোৱা মূৰবোৰ
 শুনি বহি ৰোৱা নীৰৱে চকুলোকণ—
 কোনে লিখি দিব গানৰ পাতনিখন ?
 মালাওয়ে আশা গঁপা   ছবিওয়ে আশা অঁকা
 জীৱনৰো আশা আশাওয়ে অপূৰণ,
 ৰোৱা কতনো লগৰী   আশা বাটতেই এৰি
 চিত্ৰ-জগতৰ সানি সোণালী বহন—
 কোনে লিখি দিব গানৰ পাতনিখন ?
 গান হ'ল আশা গোৱা   কথা হ'ল আশা কোৱা
 ভালপোৱা যত নকলোয়ে অকাবণ,
 তথাপি আশাখিনি   হৃদয়ৰ জিলিকনি
 হৃদয়ে বিচনা হৃদয়ৰ অপূৰণ—
 কোনে লিখি দিব গানৰ পাতনিখন ?

বর্তমানৰ এইযে বিশ্বমেলা
 হৰা-ধিকা বিভীষিকাৰ মাথেঁ জুৱা খেল ।
 ভুৱা দিয়া বং-বহুইছৰ হাত-তালি সভা-উছৰ
 কতনোযে লীলা
 পালে এই মহাসভাতেই মান-অপমান বহুতেই
 বহু গঁতা-ঠেলা ।
 এই মেলাতে বেচিনী মোৰ হিয়া ফালি ভাৱৰ বিভোৰ
 কণ্ঠ-গীতি-মালা
 শূন্য হাত শূন্য হই ব'ল চিনাকিও হাঁহি গুচি গ'ল
 কৰি অৱহেলা ।
 নাই বাম নাই বামায়ণ নাই সেই নব-নাৰায়ণ
 মাথেঁ জুৱা খেলা,
 ক'ত মৰো ক'ত মই থাকোঁ, ভুৱা দি মোৰ মনেও মোকো
 এৰি যাব ভেলা ।

কতনো যুগবে পৰা বিলৰ ছপাৰে বাতি
 ইপাৰে চাকৈজনী সিপাৰে চকোৱাটি ।
 নসহিলে সিহঁতৰ বিধুতাই মৰতৰ
 ইমান চেনেহ-প্ৰীতি,
 ভালপোৱা মৰণৰ চৰণৰ শৰণৰ
 এয়ে সেই পৰিণতি ।
 যেতিয়া অস্ত ববিৰ বাজে শুব পূববীৰ
 বিদায় বাগিনী যিটি
 ইটিয়ে সিটিক এৰি চকুলোৰে যোৱা উৰি
 অভিশাপ শিৰ পাতি ।
 মোৰো এই জীৱনৰ বিবহৰ-মিলনৰ
 সকলো শুব যিটি,
 নালাগে আক যে শুনি টুকিবলৈ চকুপানী
 হেৰ উৰণীয়া পখীটি ।

মৃগ-নাভিস্থিতা, চিব-অজ্ঞানিভা
 হে কল্কবী মৃগক্ষিকা
 ময়ো মৃগ দবে মবিলো বিচাৰি
 গন্ধৰেণু কপাস্তিকা ॥

মোৰ হৃদয়তো আছিলে গানৰ
 মূৰব গন্ধ মল্লিকা,
 প্ৰাণৰ মৰম পৰশ কোমল
 মধু-কুঞ্জ গুণবিকা
 হে কল্কবী মৃগক্ষিকা ।

মোৰ আছিলে- হিয়াৰ দেহ-দেউলৰ
 দেহদাসী উপাসিকা,
 নাজানিলো সেয়ে মৃগ্য আজি মোৰ
 জীৱনৰ যৱনিকা
 হে কল্কবী মৃগক্ষিকা ।

মোর জীবনবে সখি—
 শুনিছিল জানো গান ;
 নিশা সন্ধ্যা শেহালির
 পাইছিল জানো ভাণ ?
 শুনিছিল জানো গান ?

ছবিয়ে পোরা হিয়াতে সাবটি
 হ'লেও মবহা ফুলৰ পাহিটি
 মইষে নোপোরা মবম কাৰো
 হিয়াৰে একশিমান ;
 বই বোরা তার চকুলো দুধাৰি—
 তাতে মোৰ তৃপ্ত প্রাণ !
 শুনিছিল জানো গান ?

নাই মোৰ একো নাই অমুতাপ
 আছে শির পাতি লোরা অভিশাপ
 বজ্রনী পুত্ৰালে বজ্রনীগন্ধাব
 পৰেয়ে মাধুবী স্নান ;
 সেয়ে আজি মোৰ এয়ে শেষ গান—
 অরসান—অরসান !
 শুনিছিল জানো গান ?

অ' আকাশী উদাসী ভোৰ
কোন আকাশৰ সুৰ,
মিলিছে মোৰ গানৰ সুৰত
কি মধুৰ স্তমধুৰ দিগন্ত বুকুৰ—
কোন আকাশৰ সুৰ ।

সেই আকাশৰ নীলাবে ঐ
দিবিনে মোক মিলায়ে তই
পৰাণে মোৰ বিচৰা তাৰ
ৰম্যপুৰী সুৰ অমৰাব
চিৰশান্তি আত্মা-বায়ুৰ ।

শুনিছো তোৰ হিয়াত আছে
ভৃপ্তি আত্মাৰ গীতে নাচে
প্ৰেম-অমৃত বসৰ ধাৰা
নন্দন-কানন আশ্বহাৰা
স্তমধুৰ স্পন্দ ছচকুৰ ।

অ' আকাশী মোৰ বুকুৰ বাগী
পথৰ সন্ধান দীপ্ত বাগী
মাৰি লবিনে মোক সামৰনি
হ'লেও হক সেই ঠাইখনি
উৰ্দ্ধ যত উৰ্দ্ধে বহু দূৰ ।

সিদিনা উঠিল বাজি হৃদয়ৰ বীণধনি
বতাহত শুনা এটি সুৰ বিনি বিনি,
জীৱনৰ জয়গান বিজয়ৰ অভিমান
দেৱালীৰ সিনে মোৰ ই আকাশ-বাণী ।

সেই আকাশৰ নীলা

হ'লে শেষ ভৱ-লীলা

আত্মাৰ হ'ব চিৰ-শান্তিৰ জিৰণি

পৰি ব'ব বীণধনি

বাজি ব'ব জয়ধ্বনি

আকুল হিয়াৰ যিটি ব্যাকুল বাগিনী

দেৱালীৰ সিনে মোৰ ই আকাশ-বাণী ।

এইখন পৃথিৱীৰ

সজ্জীত মুছ ধ্বনিৰ

সৃষ্টি আত্মহাৰা সুখৰ সবগধনি,

সাধনাত পোৱা যেয়ে

চিৰ-মহানুখী সেয়ে

থৈ যোৱা তাৰেই এটি মাৰ্ঘ্যে

জিলিকনি—

দেৱালীৰ সিনে মোৰ ই—

আকাশ-বাণী ।

মোৰ চকুৰ পানীৰে নহয় কৱিতা
 হিয়া শোণিতেৰে লিখা ;
 হিয়া পুৰি মৰা কোনেও নেদেখা
 হিয়াৰ অনল-লিখা
 হিয়া শোণিতেৰে লিখা ।

সেই লিখাবেই পোহৰত পোৱা
 শুকুলা হিয়া-শেৱালিয়ে যোৱা
 বিলাই সুৰভি মৰম মাধুৰী
 সৰি ছয়বিত নিশা—
 হিয়া শোণিতেৰে লিখা ।

জলি উঠা মোৰ হিয়াৰ অগ্নি
 শত কৱিতাব ভাবৰ বিননি
 এন্ধাৰত দেখা বিজুলীৰ এটি
 পোহৰৰ ক্ষীণ বেখা
 হিয়া শোণিতেৰে লিখা ।

এদিন যিদিনা নীলার বুকুত
গাব নোৰ আত্মাই,
মইয়ে তোমাব ইমান ধুনীয়া
পৃথিবীত আক নাই ।

নেকান্দিবা তুমি শুনি বিনি বিনি
উচুপি অশ্রু বোৱাই
ছায়া-কায়া নোৰ কবিতা যে ওৰ
পৃথিবীতে পুৰি ছাই—
মইয়ে তোমাৰ . . . . ।

তোমাকেই দিম আঁকোৱালি মোৰ
আত্মাৰ মৃত্যু নাই,
শুৱনি তোমাৰ লাৱণী হিয়াৰ
গন্ধ নিশ্বাসত পায়—
মইয়ে তোমাৰ . . . ।

আহিছে। যদিও তোমাকে ধিয়াই
ফুৰিছে। গানকে -গাই,
লবা জানো তুমি কন্দা শেষ হ'লে
মোৰ আত্মাতে ঠাই?
মইয়ে তোমাৰ ইমান ধুনীয়া
পৃথিবীত আক নাই ।

ବନ୍ତାଞ୍ଜଳି

শ্রী শ্রীসৰস্বতী বন্দনা

শাস্তিৰ অৰিষ্ঠাত্ৰী হে বিশ্বজননী
সজীত বীণাপাণি স্নমধুৰ ভাষିণী ॥

শাস্তিৰ প্ৰতীক হে আই শুভ্ৰবৰণী
দৰ্শন-কলা-জ্ঞান-বিজ্ঞান প্ৰদায়িণী ॥

আজি প্ৰাস্তে প্ৰাস্তে বিশ্বশাস্তিৰ জয়ধ্বনি
তবু আগমনী প্ৰেম-সজীত আৱাহনী ॥

ভক্তিমূলক

॥ ১ ॥

অ' নেকান্দিবা সোণপাহী মোৰ জীয়া গোঁসানী
সজা নাই বজাৰৰ মই বঙা-নীলা বংবোৰ কিনি
মাটিৰ গোঁসানীজনী !

বাস্তৱৰ সোণপাহী মোৰ প্ৰাণৰ প্ৰতিমা
মাটিৰ প্ৰতিমাত একো নাই মহিমা
মুখনি কলিজাৰ মোৰ যুগমীয়া বং সনা
পূৰ্ণ জন্মৰো পূৰ্ণৰ আদিৰেই ঘোৰ সাধনা—
সৌন্দৰ্যৰো কপৰাণী ভুবন-মোহিনী ।

জীৱন সপোনৰ মোৰ তুমিয়ে মাগুবিমা
শাৰদী জোন্না নিশাৰ পূৰ্বিমাৰে চন্দ্ৰমা
অৰ্ণময়ী লগ্নী তুমি সত্য সনাতনী
কৰ-শোভা শঙ্খ কমল ঐশ্বৰ্যদায়িনী—
মৰণতো মোৰ মুখত দিয়া এটাপি পানী ।

মোৰ নহয় বিসৰ্জন দিয়া মাটিৰ গোঁসানী
হৃদয় বাজ্যৰ মহোৎসৱৰ হৃদয়ৰ ৰাণী
যেতিয়া শুভ্ৰ-বসনা মোৰ বিনয় দেখা দি
দুৱৰি হৈ মই সুৰভি তাৰ জন্ম আকোৱালি—
তুমিয়ে মোৰ উপাসনাৰ ধ্যানৰ কণ্ঠমণি !

তুমি মোব এপাহি প্রভাতী কুমুম
গন্ধ য়হ মধুব !
বিব্ বিব্ বিব্ মলয়াবে ছাটি
হিয়া জুব হিয়া জুব ।

তুমি দিয়া মোৰ ঘুমটি ছুৰ্ঘোৰ
এটি ঘুমন্ত শিশুৰ,
তুলি চৰণৰ ধনি নেপুৰৰ
ভাঙি দিয়া ছচকুৰ ।

তুমিয়েই এটি পোহৰৰ জ্যোতি
প্ৰেমৰ প্ৰভাতী শুব,
বায় নিয়া গায় ছকুল চোৱাই
মোৰ জীৱনৰে ভুব ।

তুমিয়েই ঢালি দিয়া আঁকোৱালি
শাস্তি অমিয়া বুকুৰ,
বিবহ বেদনা অসহ যাতনা
তুমিয়ে কৰায়ে দূৰ ।

তুমি মই ময়েই তুমি
 হে তুমিময়—হে দয়াময় ;
 তোমাৰেই বিশ্বজোৰা
 তুমিয়েই ভঙা-গড়া
 ভয়ংকৰ মহাপ্ৰলয় ।

তুমি বিনে মোৰ অপ্ৰকাশ
 মোৰ প্ৰকাশে তোমাৰ বিকাশ
 পুষ্প যুহু গন্ধ মধুময়,
 শেষ হ'লে মোৰ ই আকাৰ
 নিবঞ্জন ময়ো নিৰাকাৰ
 তোমাতেই মোৰ যদি লয় ?

ময়েই তুমি অব্যক্ত ঈশ্বৰ
 ব্যক্ত তোমাৰ মোৰ ই নশ্বৰ
 দেহাতেই তত্ত্ব পৰিচয়,
 তুমিয়েই মই তুমিময়
 হে বিশ্বজোৰা অখণ্ডময়
 অন্তহীন অনন্ত অক্ষয় ।

হে অপাৰ অভল জলধি
 প্রশান্ত মহাসাগৰ,
 মোৰ ছুচকুত কিহৰ তোমাৰ
 দিলা আনি উজাগৰ ?

ব্যাকুল কৰিলা পাবলৈ তোমাৰ
 অমৃত-মন্ডল ভাবৰ ভাণ্ডাৰ
 হৃদয় অনুৰাগৰ,
 সেয়েইযে মোৰ প্ৰাণৰ উজ্জ্বল
 দৃষ্টিৰ উল্লাস দৃষ্টিৰ বিশ্বাস
 ধ্যান হৃদয় মাজৰ ।

ময়োৰ্য বিচাৰোঁ পিঙ্কৰ তোমাৰ
 গাঁথি উৰ্মিমালৱী উদাৰ হিয়াৰ
 চিন্তা গভীৰ ভাবৰ,
 লভিব তোমাৰ প্ৰশান্তি কোলাৰ
 গুচাব মোৰ ই অশান্তি দেহাৰ
 চিৰস্তনৰ ভাগৰ ।

আক কিমান যাতনা দিবাহে দয়াল
 কৃপাল কৰুণা সাগৰ,
 হৃৎকৃত দিলা বেদনা-ব্যাধিৰ
 চকুলোৰে উজাগৰ।

তুমিয়ে দিছিল। সঙ্গীত শ্রমধৰ
 ধৰাৰ মানুহৰ তপ্ত হিয়া জ্বৰ
 কিবা অভিমানে দিলা অভিশাপ
 হৃৎ দৈন্ত আদি মহা অলুতাপ
 সেয়ে আজি হয় ঘৃণ্য জগতৰ—
 অসহায় অনাদৰ।

যাতনাই হ'ব সাক্ষনা মোৰ
 সাৰথি পথৰ জমুনিয়াবোৰ
 আক মোক নালাগে পুনৰ জনম
 মানুহে বুজু। মানুহৰ মৰম
 বিচাৰো মৰিব তোমাৰ কোলাতেই—
 চিবল্লনৰ ভাগৰ।

বনগীত

। ১ ।

অ' ফাণ্ডনৰ নিলাজী বা—আঁতৰি যা—আঁতৰি যা—
বুধি-ছলনাৰে চলি শতুকয়ে কলিজাত মাৰিছে ঘা।

যক সৰি প্ৰেম-কুলৰে পাহি প্ৰাণ আজি মোৰ ঘোৰ-বিদ্ৰোহী
নানিবা বিবহৰ জ্বুনিয়া বুকুৰে বাকৈ মোৰ কুমলীয়া
আমাৰ মিলনৰ মাজতে পৰিছে ক'লীয়া ডাৱৰৰ ছাঁ।

বুকত জ্বালি দিলে বিদ্ৰোহৰ অগনি
নোৱাৰো তোমাৰ চাবলৈ মুখনি
ধৰোৱা পৰাণৰ অ' মোৰ সাদৰী প্ৰতিশোধ এখনি দা।

মোক কোনে পঠিয়াইছিলে অ' দোকমোকালিতে
 টি টি টি টি টি টি কৈ ;
 সেয়ে হ'ল জীৱনৰ বনগীতফাকি মোৰ
 চকুলো ছুগালে বৈ—
 এইখন ফুলনি মনে মোৰ মোহিনী
 টি টি টি টি ককাইটি এ ।

ছৰবিত হেৰাল সৰি তাৰ মুকুতা
 জীৱনৰ কাকলিৰ এ
 দোকমোকালিতেই সন্ধিয়া মোৰ নামিলে
 কালৰে পছোৱা বৈ—
 এইখন ফুলনি মনে মোৰ মোহিনী
 টি টি টি টি ককাইটি এ ।

ক্ষমিবা দায়ে মোৰ টি টি টি টি টি কৈ
 আমনি লগোৱা মই,
 হিয়াখন দিছে এইখন ফুলনি
 যাবলৈ এৰিয়ে ধৈ—
 এইখন ফুলনি মনে মোৰ মোহিনী
 টি টি টি টি ককাইটি এ ।

এইবার আঘোপাব অ' পধাববে পকাধান
সোণগুটি হ'ল ;

ইয়ে বোলে এহ্, এহ্, আই ঐ দেহি ঐ

সিয়ে বোলে এহ্, এহ্, আই ঐ দেহি ঐ
আঘোণীবে চকুযুবি চলচলি হ'ল ॥

এ কাউৰী গ'ল গধূলি হ'ল

মোর গবাকীজন পিছপবি ব'ল (চাগে)

আহিব আহিব মোর হিয়াতে জিলিকিব

মাণিক মাদলি পোহবর জলমল ॥

অ' ঘৰ গুটি বাঁহতল হ'ল সমনীয়া

ঘৰ গুটি হ'ল বাঁহতল,

চকুৰ পানীৰে তাই বাটো যে নেদেখা হ'ল

গকবোৰো থানে-বানে কেনিবাди গ'ল ॥

অ' আঘোণাই যোৱা বাইজক সেৱা জনাই

আঘোণে আঘোণে আজি এবছৰ হ'ল,

সকামটো পাতিলে বাইজেই বজন জনাই

আঘোণী পাগলী হৈ ক'ববালৈ গ'ল ॥

বিহুৰে বিবিণাৰ পাতে ঐ মালতী
বিহুৰে বিবিণাৰ পাত,
চিটিকাৰ লাগিব অগ্নি-মেখেলাৰ
ফিৰিঙতি আকাশৰ গাত ।

মেলিব লাগিব প্ৰান্তে প্ৰান্তে
নাচোনত বহুমতী ফাট,
তুলিব লাগিব শুবৰে জাউৰি
বিহুৰে ঐ দেওধনী গাত ।

ঢালিব লাগিব সেউজী ঐ মালতী
শুকান বিবিখৰে গাত,
আকাশে বতাহে তুলিব লাগিব
ঢোল-তাল-পেঁপাৰ মাত ।

বাখিব লাগিব মান অসমীয়াৰ
বাখিব যে লাগিব জাত,
দিগ্বিজয়ী আমাৰ বহাগৰে বিহুটি
গৌৰৱ বুৰঞ্জীৰ পাত ।

অতিকৈ চেনেহৰ (অ' মইনা ইংৰাজী বেজেনা)
 যুগাৰে মল্লৰা (অ' মইনা ইংৰাজী বেজেনা)
 অতিকৈ চেনেহৰ মাকো ।

তাতোকৈ চেনেহৰ (অ' মইনা ইংৰাজী বেজেনা)
 বহাগৰ বিত্তি (অ' মইনা ইংৰাজী বেজেনা)
 নেপাতি কেনেকৈ থাকোঁ—
 ধনপুৰ অ' মনপুৰ অ'
 শুন্ হেৰ শুন্ ইংৰাজী শুব ?

বংপুৰে বিহুগীত (অ' মইনা শুবৰে শুবদি)
 গায় হিয়া ভাঙি (অ' মইনা শুবৰে শুবদি)
 এমেৰিকাই গিটাৰ বজায় ;
 আমাৰে শুকানী (অ' মইনা বেজেনা)
 মেকুবীজনীয়ে (অ' মইনা ইংৰাজী বেজেনা)
 বলডেন্স দিবলৈ যায় বিলাতলৈ
 চেহাবৰে চিঠিখন পায় পেৰেমসনা
 বাইজখনে শলাগি চাপৰি বায় ।

নগাৰে দেশতে (অ' আইতা চাই ভৈয়ামলৈ)
 নগায়ে নাচিলে (অ' আইতা চাই ভৈয়ামলৈ)
 বিহুগীত এফাকি গায় ,
 স্বৰ্গদেউ ঈশ্বৰে (অ' আইতা দিখোৱে কান্দিলে)
 স্বৰগৰে পৰা (অ' আইতা দিখোৱে কান্দিলে)
 চকুলো বোৱায়ে চায়—
 চেনাই মইনা ঐ
 কি বিহু পাতিলা হয়—
 মুকলি আকাশখন নাই
 বভাৰে তলতে টিনপাতৰ তাপতে
 লাওখোলা ওলালে হয় ?

দোক-মোকালিতে ঐ
ক'বেনো পখীটি
সুনালি গীতটি
টি টি টি টি টি টি কৈ ?

কাব সেলুঝীয়া
চরণে বেখা
কপালতে আঁকি লৈ,
ক'তনো লুকালি
সবা পাখি এটি
শেরালি-ভলতে থৈ ?

পালে যেয়ে দেখা
বুলি স্মৃতি-বেখা
কেহে নেদেখাতে ঐ
গাই গ'ল যিটি
জীৱনৰ গীতি
হিয়াতে সাৰটি লৈ ।

বহাগী আহিছে বাবে বধনীয়া কুল আঁচলতে নৈ—
 চেনেহী-চিকুণী মৰমী মুখনি সপোন সনা যে ঐ—
 ঐয়ে আজি বড়ালী বিহবে ঐ ধেমালি
 হিয়াবে উতলা নৈ ।

খোপাৰে গুৱনি কপোনো-কেতেকী তগবে মালতী-জাঁই,
 মলয়া বতাহে শুবডি বিলাঞ্জে পান্নতে চুমাটি খায়—
 খায়ে আজি বড়ালী বিহবে ঐ ধেমালি
 মৰমতে চুমাটি খায় ।

বুঢ়া লুইতৰো উঠিল ডেকাখনি বিহবে বাতৰি পায়,
 উজনি নামনি বড়াত বলিয়া ঢোলে-তালে পেঁপা বায়—
 বায়ে আজি বড়ালী বিহবে ঐ ধেমালি
 হিয়াবে ঐ হিয়াখন পায় ।

মনে মোৰ বলিয়া মুকলি শুবীয়া বনগীত এফাকি গায়
 শেৱাটি জনাইছো মোৰে মৰমৰ সুরাগী বহাগী আহঁ,
 আয়ে আজি বড়ালী বিহবে ঐ ধেমালি
 চেনেহ-চকুলো বোৱাহ ।

আজি এই মাঘবে   ভোগালী বিহবে
 উপচি পৰিছে হিয়া উলাহে
 উপচি পৰিছে হিয়া,
 মৰম সনাসনি   হাঁহি খলকনি
 হিয়া দিয়া হিয়া নিয়া ।

পূব আকাশতে   ভুখুৰে মাৰিলে
 জিলিকি সূকযে পূৰা,
 মনৰে মাজতে   জিলিকি উঠিছে
 ছবি খনি হেঙুলীয়া ।

ভোগালী গ'লে ঐ   আহিব বড়ালী
 হিয়ানো উতলা কৰা,
 হিয়াতে লভিয়ে   শকতি অগোমে
 পৃথিৱী ন-কৈ গঢ়া ।

যাচিহঁ আজি এই   ভোগালী বিহবে
 ভকতি ওলগে ভৰা,
 আমি অসমীয়া   বিহবে বজিয়া
 তাহানিখনৰে পৰা ।

আজি অ' আমার কোটকলীয়া যাউতি যুগীয়া
ভোগালী বিশ্ববে দিন,
বাখিব লাগিব আমি ভোজে খোৱা পুৰি ছায়ে হোৱা
আমাৰ ভেলাঘৰ চিন।

আছে লুটতৰ পাৰে পাৰে জীয়া হৈ জিলিকি
সাতাম পুকৰীয়া চিন,
হ'লেও মৰিশালিব মৰা হাড়কিডালিব
মৰম জীয়াই থকাৰ চিন
বাখিব লাগিব... ..

শুন্ শুন্ শুন্ অ' কৈছে আমাক অতীতে বিড়িয়াই
মৰা নাই আমি হোৱা নাই লীন,
খায় আহিহেঁ এমুঠি ভেলাঘৰে পুৰি
কাৰো নজগোৱাকৈয়ে ঞ্ণ—
বাখিব লাগিব... ..

নেপাবি এলুৱা দিনে সমনীয়া
নেপাবি এলুৱা দিন,
নতুনৰ নুৰেবে জগতৰ মাজতে
যাবয়ে লাগিব জীণ—
বাখিব লাগিব . . ....

নল মবি মবি অ' আইতা
 গজালি ওলালে অ' আইতা
 জিলিকিব লুইতবে পাব,
 তোমাবে কোলাতে অ' আইতা
 আমিও জিলিকি অ' আইতা
 গুচুৱাওঁ পোবনি যে গাব ।

লুইতব পাৰে পাৰে   ধৈ যাম আমিও
 আমার একতা হিয়াৰ
 বিলাব জগতক সিয়ে   এটুপি অমিয়া বস
 আমাবে মূৱদি ভাবাব ।

আকৌ আহিছে আজি   ভোগালীয়ে ভোগ লৈ
 উলাহ উছৰ হিয়াৰ
 সিয়ে হ'ব আমাবে   একতাৰ বীজেৰে
 মূজলা সূফলা পথাৰ ।

হেই ধিনখিতা নাখিতাও   খিতা খিতা তিখিতাও
 ধিনখিতা নাখিতাও তাও ;

স্বৰ্গদেউ ঈশ্বৰৰ সবগৰে পৰা

আশীষে বৰষা পাওঁ—

ভালকৈ বজাবা   ঢোলে ঐ ঢুলীয়া

বিহু মাৰি মাৰি বগলৈ যাওঁ

যাওঁ যাওঁ যাওঁ হেই—

বিহু মাৰি মাৰি বগলৈ যাওঁ ।

দিয়া মোক নেলাগে   নেখাওঁ মই ভাতে ঐ

তামোলকে এখনি খাওঁ,

কিনো টান লাগিছে   কচুকিডাল কাটোতে

হাতখন চুৱাকে নিয়াওঁ ।

আজিও আছে সোঁ

জিলিকি শৰাইঘাট

হেজাব বগৰ নাও -

হেজাব বীৰৰ গাঁও

খায়ে পাত-ছিৰাই

ব'ঠা চুৰ কৰিছে

দিছে তুমুখীয়া ভাও ।

আছে বগৰে আখৰা

সোঁ দি 'বঙাগৰা'ই

ব'লা বংপুৰ জিলালৈ যাওঁ,

কপালে বঙাকৈ

শতকৰ তেজেৰে

ভাৰতৰে জয় গাওঁ ।

আহাঁ ভেদে ভুলি

সৰে মিলিজুলি

আগে বাঢ়ি বাঢ়ি যাওঁ,

আমিয়ে ৰাখিম

মানে আই ভাৰতীৰ

মাৰও জনমে পাওঁ ।

ক'বে গবখীয়া অ' মনে মোৰ মুহিলি
 হ'হব শিঙৰ পেঁপাটি বান্ধ
 যবো একহালি বাবী একহালি
 হাঁহে মোক বাটৰ বাটকটাই—
 মনে মোৰ মুহিলি হ'হব শিঙৰ পেঁপাটি বান্ধ !

মোৰ মন বনতে কি জুই লগালি
 কি যাহু কবিলি অকলশবীয়া গান্ধ,
 তোকে মোৰ বিচাৰে হিঁয়াৰে হিঁয়াই
 বনপীত কাকি তোৰ গায়—
 মনে মোৰ মুহিলি... ..

তোকে মোৰ হুৰিলি পিয়াহো হুৰিলি
 মোৰে লগবীয়া ক'বে গবখীয়া কাই,
 দেখা দি বিৰিণাৰ আবতে লুকালি
 'ঐক্' বুলি লুকাভাকু খেলাই—
 মনে মোৰ মুহিলি... ..

অ' পথাৰে পথাৰে বিচবাই মাৰিলি
 বেলিটিও গ'ল ভটীয়াই
 বেহা পবিল ঢলি জুব ঢালি ঢালি
 সাথটি শুৱালে আহত জোপাই—
 মনে মোৰ মুহিলি... ..

এইবেলি গোলাপী অ' গোলাপী—

এইবেলি গোলাপী অ, জিলালৈ ওলাবি

গোসানী চাবলৈ যাম ;

দলঙৰ তলতে চেনি-মিঠে কিনি

কলঙৰ পানীৰে খাম—

এইবেলি গোলাপী অ' জিলালৈ ওলাবি

গোসানী চাবলৈ যাম ।

হেই দোকানে দোকানে বঙা-নীলা পুতলা

যাওঁতে তাৰে এটি কিনি লৈ যাম,

এ পানীমলাক নক'বি পানীৰামক ক'বগৈ

পানী হব সকলো কাম

এই বেলি গোলাপী অ' জিলালৈ ওলাবি

গোসানী চাবলৈ যাম ।

হেই ওলাবি গোলাপী একেবাৰে ওলাবি

একেলগে যোৰ পাতি যাম,

এ বিৰিণাৰে আঁৰে আঁৰে কলঙৰে পাৰে পাৰে

কতানীলা মাঝুহবোৰ চাম—

এইবেলি গোলাপী অ' জিলালৈ ওলাবি

গোসানী চাবলৈ যাম ।

হেই মাঝুহবোৰ যাবগৈ চেনি-মিঠে কিনি লৈ

গোসানী প্ৰাবগৈ কৈলাসধাম ;

এ আমাৰে মৰমৰ মুকুতাৰে ভৰা

কলঙৰ বিহুতলীখন পাম—

এইবেলি গোলাপী অ' জিলালৈ ওলাবি

গোসানী চাবলৈ যাম ।

মই মোৰ ইপাৰে অ'
বিবিণাৰে আৰে আৰে—

ভোগদৈৰ সিপাৰে শিয়লুৰ ভলৰে
চিভাজুই হুমুৱা নাই,
নাযাবা ইপাৰে গাঁৱৰ ডেকা ল'ৰা
ভোগালীৰ বিহুভাত খায়।

আই এ দেহি সৌজনী ভোগদৈ
আই এ দেহি পাৰতে আছে বৈ
ভোগৰাম আঠৈ মোৰ নাই
চকুৰে আগতে আই এ দেহি
আহি মোৰ আঠৈয়ে আই এ দেহি
হাঁহি দেখা দিয়ে যায়—
দেহি আই এ দেহি
হাঁহি দেখা দিয়ে যায়।

আজিও গধূলি বগাকৈনো বগলী
ভোগৰাম আঠৈয়ে বগাকৈনো বগলী
গৰু লৈ ঘৰলৈ যায়,
পথাৰৰ মাজতে জাকতে এ জিলিকা
ভোগদৈক লগেনো পায়—
দেহি আই এ দেহি
ভোগদৈক লগেনো পায়।

অ' বিহু নহয় সকামটো
জলপানৰ মলাটো
যাবা মোৰ চোতালৰ খায়,
মাকৰ ঘৰতে অ' আইটি ভনীটি
খাকক গৈ মালতী অ' আইটি ভনীটি
ভেলাঘৰ পুৰি হ'ল ছাই—
আক ময়ো নাই
ভেলাঘৰ পুৰি হ'ল ছাই।

ହେଉ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ-ମାନ୍ଦିତ୍ୟ ବଂଶ—
 ଏହା ହେଉ ହେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ-ମାନ୍ଦିତ୍ୟ ବଂଶ,
 ଚାଉଁଡ଼େ ଚାଉଁଡ଼େ ଚନ୍ଦ୍ରବି ବିଦାୟେ
 ଚିତ୍ତିଧନ ଦିବ୍ୟେ ବଂଶ—
 ବେଳମାନ୍ଦିତ୍ୟ ଚଳିଲେ ଅ' ହେଉ ଚିତ୍ତିଧନ
 ଚିତ୍ତିଧନ ଦିବ୍ୟେ ବଂଶ—
 ଚିତ୍ତିଧନ ଦିବ୍ୟେ ବଂଶ ।

ଅ' ଖୋଲାବେ କେତେକି ହସି ଉକାଳେ
 ହାତବୋ କେତେକି ନଂ,
 ଆବାବେ ମାନ୍ଦିତ୍ୟ ବହାମୀର ବିଦାୟେ
 ଚନ୍ଦ୍ରବି ଚଳିଲେ ହଂ ।

ଅ' କ'ବେନୋ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ମାନ୍ଦିତ୍ୟ ବୋମାଳି
 ଚୋରାଲେ ଚଳେନୋ ନଂ,
 ଚନ୍ଦ୍ରବି ଚଳିଲେ ଚଳେନୋ ନଂ,
 ଚନ୍ଦ୍ରବି ଚଳିଲେ ଚଳେନୋ ନଂ ।

এইবেলি ফাগুনৰ অ' আইটি কনৌকুল
 দিলে আদালতে অ' আইটি কনৌকুল
 ফাগুনীৰ কাঁচীৰে বায়;
 হিয়াত পালে ধোৱা অ' আইটি কনৌকুল
 কোনোবা কোঁৱৰৰ অ' আইটি কনৌকুল
 ছবি আঁকি লুকুটাই—
 অ' আইটি কনৌকুল
 মনে আঁজি বিয়াকুল
 ফাগুনীৰ কাঁচীৰে বায়।

অ' পালে আক হিয়াত জলা জুই একুৰা
 জলি-পুৰি মৰা তাই,
 আকাশে বতাহে অগনি জলোৱা
 কিৰিঙতি ছিটিকায়—।

অ' ঠঠৰ নাচি ফুৰা ঠঠৰে মদিৰা
 শতকৰে পোৱা নাই,
 এ ফাগুনালৈ ধোৱা তামোল-পাণ বটায়ে
 বাইজৰ লগোৱা দায় ?

অ' আইনে বুলিলে—‘ভিত্তিৰ সাতেসৰী
 লক্ চিপেজৰি তাই’
 এ ফাগুনাকো দিলে বৰলা ফাটেকত
 ‘কুৰিছিল কিয় পলায়’ ?

অ' মাতি ফাণ্ডনী—

ফাণ্ডনৰে কুৰিটি দিন,
 টি টি টি টি টি বহাগৰ বিহুটিৰ
 যিন্ যিনিকি যিন্দাও-দাও যিন্ ।

ফাণ্ডনৰে পছোৱাই ধূলি-বালি উকুৱাই
 কৰিছে তেনেই অচিন,
 শান্তিৰে থাপনা কেনেকৈ থাপিবা
 চকুত যদি লাগিছে ঘিণ ।

টুং টুং টুং টুং বীণ-বৰাগীয়ে
 টুং টুং টুং টুং বীণত ঐ পাঠিছে
 আহিব প্ৰলয় এদিন ।

ফুলে বঙা বঙা
 মনে বঙা বঙা
 হিয়া দি তিয়াখন কিন ।

সেউজীয়াই মাতিছে সাবটি মোক লবলৈ
 বাই আজি হিয়াৰে বীণ ;
 অ' মইনা আইকণ, তিতিকি মোৰ ভিতাকণ
 তুমিওয়ে হেঁকৱালা চিন ।

মই আহিছিলোঁ। অ'   কিবোলি এটিবে
 টি টি টি টি টি টি কৈ
 যাওঁতে যামগৈ   মিঠাকণ এবি বৈ
 ভিত্তিকি ভিত্তাকণ লৈ—
 তাতে আকৌ ভিত্তিকি
 বহাগবে বিহুটি
 চাই যাওঁ এবেলি বৈ ।

মৰিব মনে মোৰ অ'   নেযায় সমনীয়া
 পখীডিয়ে মাতে 'সৰিটি ঐ'
 মোৰ মজ্জ-মোহিনী   এইখন বিহুতলী
 নেযাওঁ মই এবিয়ে বৈ—
 তাতে আকৌ টি টি টি
 বহাগবে বিহুটি
 চাই যাওঁ এবেলি বৈ ।

মোৰ শুব ছেক্সালো   এইখন বিহুতলীত
 কোনে পতিয়াব ঐ,
 মোৰ আজিও নাচে তাত   যৌৱন-লহৰী
 বিহুটি বিহুটি কৈ
 তাতে আকৌ টি টি টি
 বহাগবে বিহুটি
 চাই যাওঁ এবেলি বৈ ।

কিনো গালোঁ-বালোঁ অ' ময়ে জুৰুজিলোঁ
 টি টি টি টি টি টি কৈ
 তাতে পালে ছেলো   কোনোবাই মিঠাকণ
 হিয়াত মোক সাবটি লৈ—
 তাতে আকৌ টি টি টি
 বহাগবে বিহুটি
 চাই যাওঁ এবেলি বৈ ।

অ' মোৰ নতুন 'বৰ বো'—

ধুমুগি পাবি দিয়া খাওঁ.

ধুমুগি পাবোঁতে হাঁকুটি ভাঙিলে

মোৰা দিয়া গাঁৱলৈ যাওঁ, যাওঁ যাওঁ যাওঁ হেই—

মোৰ দিয়া গাঁৱলৈ যাওঁ ।

'আগলি বাঁহৰে লাহৰী গগনা' এ

'নতুন কইনা'ই বন্ধা ভাত খাওঁ,

ভাতৰ কাঁহীৰ ধান বাহোঁতেই

বেলিটো লাহ দিয়া যেন পাওঁ—

মই বগলৈ কেনেকৈ' যাওঁ ?

অ' মোৰ 'বেঙেনা গছত হাঁকুটি লগোৱা'

বৰ বো তোমাক বৰ ভাল পাওঁ,

ভেজাল হ'লেও তোমাৰ শাস্ত্ৰীয় কথাৰ

চেনি বুলি নিমথকেই খাওঁ ।

মেথিহানে 'মইনা' অ' নতুন-কইনা'

যিটি মইনা আমাৰ ভোক-লাও

যিটি মইনা আমাৰ নিয়াহ-লাও,

হিয়াৰ হিয়াতলীত সাবটি লৈ—

বিশ্বৰ শাস্তি পাওঁ ।

এইবাৰ বিহতলীত আমি তোমাক

জীয়াই থকাৰ ওভেছা জনাওঁ,

ধাৰ 'কৰা ধনেৰে চ'তৰ বিহ পাতিহোঁ

কিন্ বিনিৰি বিনাও দাও দাও দাও ।

গণনাও নকবিবা কুলে ঐ ককাইটি
 গণনাও নকবিবা কুল ;
 গগনাই কুলাব বিব প্রাশান্তিৰ
 হবে হবে কেতেকী
 কুলে সোণপাহি
 কুলে কুলে হাঁহি
 সোণপাহি কেতেকী কুল ।

অ' বনসীও গাবলৈ লাগে লাগে বিজে
 বনসীয়ে কুবুজিলে কুল,
 আকিকালিৰ মাহুছে পাহবিৰে পেলালে
 হেঁকৰালে নিজবা কুল ।

গণনা নহয় গগনা মজলৰ মজনা
 শনিবজাব নাই একো কুল,
 মবমবে ডিক্ৰগড় কপে-কপে মনোহৰ
 'গগনা'বে ভাঙিৰ কুল ।

অ' চন্দুকত বন্দুকৰ গুলি মোৰ আইজনী
 চন্দুকত বন্দুকৰ গুলি ;
 মিচিবিয়া হাঁহিৰে বুকু চাই বখিলা
 মানুহটোকে পহুটে। বুলি মইনা আইজনী
 কিনো যে ঐ গুলনি—চন্দুকত বন্দুকৰ গুলি ?

অ' কিনো মিঠাপাণৰ খিলি মোৰ আইজনী
 কিনো মিঠাপাণৰ খিলি,
 বহাগীৰে বিয়াখন মনে মনে পাতিলা
 পানী পোতাতে শূন্যগা তুলি মইনা আইজনী
 কিনো যে ঐ গুলনি—চন্দুকত বন্দুকৰ গুলি ॥

অ' গাবলৈ নেপালো যোৰা-নাম এফাকি
 শুবৰে জাউবি তুলি,
 আগৈ নেজাগিলো এতিয়াহে জানিলো
 বিলাতৰ দৰাটো বুলি মইনা আইজনী
 কিনো যে ঐ গুলনি—চন্দুকত বন্দুকৰ গুলি ॥

অ' বাঁহৰো একাল মানুহৰো একাল
 একেধন বাবীৰে গুলি,
 মিঠা গুটি তিতা হ'ল মনৰ কথা মনত ব'ল
 কিনো মিঠাপাণৰ খিলি মইনা আইজনী
 কিনো যে গুলনি—চন্দুকত বন্দুকৰ গুলি ॥

সৌ বিলবে পাৰব শিমলুজোপাই
 বহু সাধুকথা জানে অ' জোনাকী
 বহু সাধুকথা জানে ;
 তাৰ মৰিশালিখনলৈ আজিও
 বহু নাতি-পুতি পুতিৰ পুতিও
 কান্ধত কবাইদেউতাই আনে—
 বুঢ়া শগুণটোৱে ডালত টোপনিয়াই গণে ।

তাৰ এটি সাধুৱে—
 আজিও গধলি উজালি বিজুলী
 হিয়াত ধান বনাদি বানে ;
 শুনি বিনি বিনি মোৰ দূৰণিৰ বাঁহী
 কৈ যোৱা আহি কোনে হাঁহি হাঁহি
 কথা দি কথাটি কাণে কাণে ?

মুৰুজি মানুহৰ পৰিবৰ্তন—
 গালো মাথোঁ। বহু গুণানুকীৰ্তন
 বুজিলো এবে তাৰমানে ;
 সেয়ে আজি হয় ভাগ্য-দেৱতাই
 গুঁজবি গুমৰি আজীৱন কন্দুৱাই
 হিয়াত মোৰ বজ্জ হানে ।

কিনো বাবিবাবে চল যোব সোগাই ঐ
 কিনো বাবিবাবে চল,
 চলব বুকুতে বুচী কুবিজনী
 কেনিনো ভট্টায়াই গ'ল নীলা-চিলা ঐ—
 কিনো বাবিবাবে চল ?

উজনি গাঁওতে লাগিল হুয়া-হুয়া-
 জিলালৈ বাতবি গ'ল,
 উল্লতে ল'বা-বুঢ়া হাতী ধবিবলৈ
 চট্টাই পৰ্বতলৈ গ'ল নীলা-চিলা ঐ—
 কিনো বাবিবাবে চল ?

জিলাবে বব চাহাবব চিলাবে বঙলাঘব
 লোকে লোকাবণা হ'ল,
 বাইজক দিলে বান্ন পানীবাম শিল্লনে
 চাহাব বিলাতলৈ গ'ল নীলা-চিলা ঐ—
 কিনো বাবিবাবে চল ?

আমভীত নাপাদৌ খাব আবে-বঁঠাল
 বান্দবে খালে নাবিকল (হেনো),
 ভাটী গাঁৱব পেটুৱা বান্ধব বিলতে
 কুৰি শুচি চেনিজনী হ'ল নীলা-চিলা ঐ—
 কিনো বাবিবাবে চল ?

বুড়ো আয়ে ক'লে—

অ' মোব মবমব নাডি-ল'বা,

সৌ দুহবে ওপ'ব মীল আকানব

ডিব, বিব, একডবা।

পৃথিৱী বুবিছে আবিও বুবিছো।

হ'লেও তোমালোক ক'ব ক'ব ল'বা

বোবা বুলি ওলল। ইকবাভাৰিতই

পাবাবে জীৱন-বণব-বোবা।

পানীপোতাব পানীভেই কানকব নাও সাজি

সানব সগ্ৰামব অইতান কবা

ভোট-এবাব আঠাবে কেনুন উকুৱাই

আহানৈ চক্ৰলোকব পবা।

শেব হ'লে সাখুটি তালৈকে বাম গুটি

নেকাখিবা তোমালোকে অ' মোব নাডি-ল'বা,

যৱে সেই জোনবাই তোমালোকব বুঢ়ী আই

পুলি সাখুটি কৈ মবমতে মবা।

অ' আইতা-আইতা ঐ বুকুৰ আইতা

ভুবি আমাব গোসাঁনী আই বিব-মনোহব,

ক'ব তাল পাৰ্ট তোমাক মাৰাবা এবি আমাক

ভুবি গ'লে হ'ম আবি মাট-মাটবা।

মোর আকৌ ধন-ধান অ' লখিমী আঘোণী
অহা অহা যেনে পাঠ,

দবা দবা লাগিছে গাটো আজি মোৰ
মু'খনি চায়ে মই যাওঁ বাকৈ তোমাৰ ঐ—
মু'খনি চায়ে মই যাওঁ !

আকৌ যেনে আঘোণৰ পকাধানে বিড়িয়াই
চাই চাই তোমাকেই যাওঁ,
তুমি দিবা লুকুৱাই খুৰিয়া তামোলখনি
কুঁৱলিৰ আবে আবে খাওঁ বাকৈ মৰমী—
মু'খনি চায়ে মই যাওঁ !

আবৌ মো : আঘোণত জোৰণ পিন্ধাবলৈ
যোৱা যোৱা যেনে পাঠ,
চোতালত বাজে যেন ঢুলীয়াৰ বৰটোল
ধিন্ ধিন্ দাঙ-দাঙ বাকৈ মৰমী—
মু'খনি চায়ে মই যাওঁ !

বেইৰে তলৰে অ'—আকৌ মন উতলা
গোন্ধে মাহ-হালধিৰ পাঠ,
ত'ত মোক সুধিলে ক'মে শপত খায়
তোমাকেই ভালে মই পাঠ বাকৈ মৰমী—
মু'খনি চায়ে মই যাওঁ !

অ' এইবার ছুশুনিলো ছত্ৰ-হাতাব ঢেঁকীশালব মাত,
গাঁও-ভূঁই নোগোন্ধালে বতাহত সান্দহ সান্দহ
বিছ বিছ নেলাগিলে গাত ।

ভোজ ভোজ নোগোন্ধালে ~~ভোজ~~ ভোজব অ'
ছুশুনিলো কাবো ক'তো ডেকাল'বাব মাত,
নেদেখিলো ইখন সিখন লাঙনি-পাচনি
বাই-ভনীৰ উলহ-মালহ গাত ।

ঘিউ-মৌৰ দেশতে মোৰ অ' ঘিউ-মৌ নোগোন্ধালে
চেলেকি যে ব'লা শুদা হাত (মোৰ বাইজখন),
স্বার্থলোভী, জাতিদ্রোহী ভণ্ড-তপস্বীতব
হিয়াখন এতিয়াহে পৰিলে ঐ শাঁত ।

বোলো আই ঐ দেহি বৈবৈমতী ময়নামতী
মাউলা কি অমাতব মাত.
পাণ্ডব নোৱাৰোঁ বৈবৈমতী ময়নামতী
কি জুই লগালা গাত ?

এই দেশ, এই জাতিৰ সজ্জিব ভোগ-বিলাসৰ
আই মোৰ ভোগালী-ভোগদৈ-ভোগেশ্বৰী
কব-যোবে কবো প্ৰণিপাত,
কবিবা, জীয়াই থাকক ভণ্ড তপস্বীতক
জেলেকি এই দেশতেই বিচাৰি চুৰাপাত ।

এইবাব বিহতলীত শান্তিবে বিহহান
শিবে পতি জিহিকিৰ শান্তিবে বিহহান

বহত নাটি উঠিব প্রাণ,

হবমেনো শান্তিৰ শান্তিবে বিহহান
হিহাবে এ মাজলৈ শান্তিবে বিহহান

ঢোলটি এ, পেঁপাটি এ আন আন

খোজে পতি আশুহান-শান্তিবে অভিযান -
বিহহান বিহহান ।

এইবাব বিহতলী অ' দেউতা বৰ্গদেউ ঈশ্বৰে
কবিবা যে মুকলি অ' দেউতা বৰ্গদেউ ঈশ্বৰে
নাচনীয়ে পাব দান-মান

বজাঘবৰ হাউলী অ' দেউতা বমকে এ জমকে
বজবে এ কিবীলি অ' দেউতা বমকে এ জমকে
কেতেকীয়ে নাচিব উতলা ভাগ—

ঢোলটি এ, পেঁপাটি এ আন আন
খোজে পতি আশুহান-শান্তিবে অভিযান—
বিহহান বিহহান ।

বজালী যে বিহটি অ' আইটি বংপুবে বিড়িয়াই
পৃথিৱীবে শান্তি অ' আইটি বংপুবে বিড়িয়াই
কথালৈয়ে কবিবা কাণ,

ভোমাকেই লাগিব জাতিবে কীৰ্ত্তি-পীৰ্ত্তিয়ে বিহটি
জীয়ায়েনো ৰাখিব জাতিবে কীৰ্ত্তি-পীৰ্ত্তিয়ে বিহটি
প্রকৃতিৰ সেউজীয়া দান—

ঢোলটি এ পেঁপাটি এ আন আন
খোজে পতি আশুহান-শান্তিবে অভিযান—
বিহহান বিহহান ।

চবাই নহয় ববদৈচিলা অ' মইনা
 চবাই নহয় ববদৈচিলা,
 সাতায় পুৰুষীয়া কুটি সজ্জাভাব
 সাকী ভাব বংপুৰ জিলা অ' মইনা—
 চবাই নহয় ববদৈচিলা ।

মাকৰ ববলৈ বিহু খাব আহোতে
 মৰমৰ ববদৈচিলা,
 হকা-বধা কৰোঁতে আমাৰ জোঁৱাই ল'বাই
 নৃতিৰ দেখুৱাব ধংসলীলা অ' মইনা—
 চবাই নহয় ববদৈচিলা ।

আজিও পুৱাতেই উককাৰে দিনা
 আহিব ববদৈচিলা,
 আনিব এলয়ৰ শংকাৰে ধুমুহা
 চাই থাকি আকাশৰ নীলা অ' মইনা—
 চবাই নহয় ববদৈচিলা ।

তেনেকৈয়ে যাবগৈ সাতবিহুৰ সন্ধিয়া
 ভনীটি ববদৈচিলা,
 পালো বুলি সাবটি লব জোঁৱাই ল'বাই
 হেকৱা মোৰ সোণৰে ঘিলা অ' মইনা—
 চবাই নহয় ববদৈচিলা ।

হুপুৱাৰি হেৰ হুপুৱাৰি
বহাগৰে বিহু নিশাবোৰ,
সেই কামনাৰে জ্বলি দাবানল
জাগে যৌৱন আজিও মোৰ
হুপুৱাৰি... .. বিহু নিশাবোৰ ।

বিহুতলীয়ে বিহুতলীয়ে
মৰোঁ মই উজনি নামনিয়ে
কৰো সোণপাহি মন-কেতেকৌৰে
নাচি-হাঁহি জীৱনৰে গুৰ—
হুপুৱাৰি ... .. বিহু নিশাবোৰ ।

অ' মোৰে মন বিহু মালতী
নেচাবি এই পাচলৈ উলটি
এটি দেখিছিলো ময়ো বিংশ শতাব্দীৰ
স্বপ্ন বিহুৰ তম্ভা-বিভোৰ—
হুপুৱাৰি..... বিহু নিশাবোৰ ।

বিছ গ'লে বিনাবা কাক
 তুমি মোৰ বঙালী বিছৰে ধেমালি
 চেনেহৰ এষাৰি মাত—
 বিছ গ'লে বিনাবা কাক ?

তুমি মোৰ জীৱনৰ বিছগীত এফাকি
 ভোকৰো এমুঠি ভাত—
 মৰমৰ এচুঙা প্ৰেমৰে ফটিকা
 বাগী মোৰ লগেৱা গাত—
 বিছ গ'লে বিনাবা কাক ?

আজি বিছ বিছ কালি বিছ বিছ
 বিছৰে বিৰিণা পাত,
 তুমি মোৰ চেনেহৰ চৰাই মনোমতী
 বুলাই যাওঁ চেনেহৰ হাত—
 বিছ গ'লে বিনাবা কাক ?

যাবগৈ মনে মোৰ নেয়ায় এবি থৈ
 এইখন চেনেহৰ বিছৰে হাট,
 আহাঁ কাষে চাপি তোমাক চাই মই
 হিয়া কৰি থাকো শাঁত—
 বিছ গ'লে বিনাবা কাক ?

বহাগতে পাতিভিলো বিয়া অ' আইদেউজী
 জেঠেই হেফাল। চিন
 জেঠেবীয়ে বজাইছিল ভিত্তি নৈ জোলটি
 কিন্ ভিনিকি কিনাও কিন্ ।

ডায়োল-পাণ কটাওতে আঙঠিতে পালো চিন
 আঙুলিয়ে ডোয়াব ঐ কীণ,
 মিছাকৈয়ে গণকে গণি-নিটি পেলালে
 বহাগতে বিয়াবে দিন ।

বহাগব বিহতে বিহরানখনিতে
 দিলা বি-মবমব চিন,
 মিছাকৈয়ে মাঝিলা মিচিকিয়া হাঁহিটি
 টেঁটুলৈকে লগালা জন ।

আগে নাজানিলো এতিয়াহে জানিলো
 জেঠব আজি কুবিটি দিন,
 পূববে অকথ্যে পছিমত হুবিলে
 দি গ'লা বহাগীব বীণ ।

মাৰব ঘৰ ক'ত ? লুইপুৰত—
 বাপেৰ ঘৰ ক'ত ? লুইপুৰত ;
 লুইপুৰ ক'ত—কিমান দূৰত ?
 বাঁহী গাঁৱৰ ভাট্টেইতৰ আশিৰূষত ॥

ই বাই বোলে ইটো নাই
 সি বাই বোলে সিটো নাই
 কাগজপাতৰ চুবটো,
 বিলাতলৈ যাওঁগৈ
 বিলৰ পাৰে পাৰে
 কলগছৰ ফুৰত ।

উল্লাত মাৰিলো টিপা মইনা
 গড়গাওঁ পালেগৈ শিপা ?
 নেকামিৰা বুৰঞ্জীৰ স্মৰত,
 কোঁৱৰপুৰত কোঁৱৰ নাই
 লক্ষীমপুৰত লক্ষ্মী নাই
 স্বৰ্গদেউ নাইকিয়া বংপুৰত !

বাই মাক লাহৰী এ
 খিলা গ'ল পাহৰি এ
 গধূলি হ'ল পদূলি বুৰত,
 জোনবাইৰ লগৰে একেটি তৰা
 আয়ে বিয়া দিছিল ধুনীয়া দৰা
 ভাট্টেমডী অ' তহঁতৰ গাঁওখন বহু দূৰ

চবাই মনেমতী অ' মনকে মুহিলি
 নিতৌ পৰি থাকে মনত,
 কি সুৰ শুনালি কি জুই লগালি
 মোৰেনো মনৰে বনত—
 নিতৌ পৰি থাকে মনত ।

আশায়ে আছিল নীল আকাশৰ
 উৰিব তোৰেনো লগত,
 শিক্ৰিবলে গাঁথি প্ৰশয় সুকয়ৰ
 সুৰাৰে মালচি গলত—
 নিতৌ পৰি থাকে মনত ।

লুকাই গৈ তোৰ বনগীত ফাকি গায়
 কোনোবা দিক্‌চৌ বনত,
 পায়ে হেৰুৱালো মোৰে জনমৰ
 লগৰ কিবা কুক্ষণত—
 নিতৌ পৰি থাকে মনত ।

খোপাত গুঁজি ললোঁ সৰা পাখি এটি
 তোৰে বিবিধৰ তলত,
 সিওয়ে হেৰাল মূলকি ক'ববাত
 মোৰে কবমৰ ফলত—
 নিতৌ পৰি থাকে মনত ।

ଧନପୁର ଅ'—ମନପୁର—
 ବଂପୁର ଜିଲାଇ ବ'ଜ,
 ବଂଦେ ବଢ଼ିଲିକ ଆକୋ ଦେଖା ପାବି
 ଲୁକାହି ଥକା ଆମି ବଢ଼ୁଗ ହ'ଲ—
 ଧନପୁର ଅ'—ମନପୁର—ବଂପୁର ଜିଲାଇ ବ'ଜ ।

ଆମି ଏବି ଅହା ଅ' ମହିନା ଚଳ୍ଚଳି ହୁଚକୁ
 ପୁରାଣି ଡେଢ଼ିଟୋ ଅ' ମହିନା ଚଳ୍ଚଳି ହୁଚକୁ
 ଚଳ୍ଚଳି ହୁଚକୁ ମବମେ ଏବୁକୁ
 ଆମାଜ'କେ ଜିଲିକି ବ'ଜ—
 ଧନପୁର ଅ'—ମନପୁର—ବଂପୁର ଜିଲାଇ ବ'ଜ ।

ସିଓ ବିଓ ଗୋକ୍ତାଲେ ଅ' ମହିନା ଉଞ୍ଜି ଏ ନାମି
 ମଓ ମଓ ଗୋକ୍ତାଲେ ଅ' ମହିନା ଉଞ୍ଜି ଏ ନାମି
 ଉଞ୍ଜି ଏ ନାମି ଚେନେହି ଯୋବ ଚିକୁଣି
 ହିଆ ଆକୋ ଏଧିନି ହ'ଲ—
 ଧନପୁର ଅ'—ମନପୁର—ବଂପୁର ଜିଲାଇ ବ'ଜ ।

ପାମ ଆକୋ ହିଆବେ ଅ' ମହିନା ଗୁଆହାଟି ମଢ଼ଗାଓ
 ଦିବୋର ପାବେ ପାବେ ଅ' ମହିନା ଗୁଆହାଟି ମଢ଼ଗାଓ
 ଗୁଆହାଟି ମଢ଼ଗାଓ—କୁଳେସବୀ ବାଜିଆଓ
 ହେକ୍ତା ଯୋବ ଯାଦିକ ଜଲ୍‌ମଲ—
 ଧନପୁର ଅ'—ମନପୁର—ବଂପୁର ଜିଲାଇ ବ'ଜ ।

অ' আবার বিহতলীখন
নাহববে শাবী শাবী
ভগববে শাবী শাবী
কহ কহ গোছে নীঠিলন ।

নামবনো অমিয়া
নীতবে ঐ অমিয়া
শুববে অমিয়াকণ ;
ঢালি দিয়ৈ প্রাণে প্রাণে
ছেব্রে ছেব্রে ডালে-মানে
উলাহডে নাচি উঠে মন ।

মনে আজি দিবলৈ
বিহববে গুলগে ঐ
যাচিহোঁ হিয়াবে শবাইখন ;
আমি দেশব বণুয়া
আমি দেশব বণুয়া
বিচারোঁ ঐ আশীবে একণ—
আমিও সেই বীষবে
জীয়াবী ঐ বোরাবী
যুঁজলৈ জীহনে কবা পণ ।

মোক কোনে পঠাইছিলে অ' মোক-মোকালিতে
 টি টি টি টি টি টি কৈ
 সেয়ে হ'ল জীৱনৰ বনশীত কাকি মোৰ
 চকুলো ছললে বৈ।

ছবিত হেৰাল সৰি ডাৰ ফুলতা
 জীৱনৰ কাকলিৰ ঐ
 মোক-মোকালিতেই সন্ধিয়া মোৰ নাথিলে
 কালবে পছোৱা বৈ।

কথিবা যায়ে মোৰ টি টি টি টি টি কৈ
 আৰনি লগোৱা যই
 হিয়াখন দহিছে এইখন ফুলনি
 বাৰলৈ এবিয়ে থৈ।

অ' আইতা আজিও আছে মোৰ

অ' আইতা এখনি বিছয়ান

অ' আইতা তুমি দিয়া তাহানিখন,

হিয়া ভৰি দিয়া অ' আইতা

এবাৰি আশীৰ্বাদ অ' আইতা

জিকি অহা শৰাইঘাটৰ বণ আইতা

বুকুৰ আইতা তুমি দিয়া তাহানিখন ।

এইখন দেশৰে অ' আইতা—আইতা ঐ

ঘিউ-মোৰ গোকতে অ' আইতা—আইতা ঐ

কৰে পৃথিৱীয়ে বণ,

এটুপি শৰীৰৰ অ' আইতা

তেজ থাকে মানে অ' আইতা

মচি দিম চকুলোকণ আইতা

মচি দিম চকুলো কণ—

জিকি অহা শৰাইঘাটৰ বণ আইতা

বুকুৰ আইতা তুমি দিয়া তাহানিখন ।

অসমা শূষমা অ' আইতা—আইতা ঐ

তুমি নিকপমা অ' আইতা—আইতা ঐ

নেলাগে মাৰিব মন,

আমিয়ে বাখিমে অ' আইতা

মান অসমৰে অ' আইতা

জীৱনে কৰিছোঁ পণ—আইতা

জীৱনে কৰিছোঁ পণ—

জিকি অহা শৰাইঘাটৰ বণ আইতা

বুকুৰ আইতা তুমি দিয়া তাহানিখন

এইবেলি বিহুতলী বমকে ঐ বমকে ঐ জমকে
 হ'ব মোৰ হিয়াখনি বমকে ঐ বমকে ঐ জমকে
 কেতেকীৰ গোন্ধে দিম ঢালি,
 আহিবা এ গচকি বমকে ঐ বমকে ঐ জমকে
 যাবা মোৰ ঐ গচকি বমকে ঐ বমকে ঐ জমকে
 হিয়াৰে মোৰ ছবৰি ফালি বমক্ জমক
 চকুতে লগাই চমক্
 হিয়াৰে মোৰ ছবৰি ফালি ।

হিয়াই দিব এখনি অ' চেনাই মইনা ঐ
 ফুলামেঁকৈ গামোচা অ' চেনাই মইনা ঐ
 হিয়াৰে আঁহে ফালি বোৱা
 মৰমেনো বোৱাব অ' চেনাই মইনা ঐ
 চকুণো ঐ ছচকুৰ অ' চেনাই মইনা ঐ
 হিয়াতেনো সাবটি লোৱা অ' চেনাই মইনা ঐ-
 হিয়াতেনো সাবটি লোৱা ।

স-সৰগৰে
 নাচ-নাচনী নমাব
 বি-বিৰিখে পেঁপাটি বায়,
 বু-বুঢ়া লুইতখনে
 কি-কিৰীলি মাৰিব
 বিহুটিয়ে যায় ঐ যায়—
 বিহুটিয়ে বিহুটিয়ে যায় ঐ যায় ।

অ' মই প'লে থাকিব   জীয়া হৈ জিনিকি
পথাবৰ আহত জুপি,

এতিয়া মল্লা   হুনাগে বাপবি
সবিব চকুলো টুনি—

আজি বিহু বিহু অ' মইনা বিহুবে বিবিণা পাত
কালি বিহু বিহু অ' মইনা বিহুবে বিবিণা পাত
বিহু থাকে মানে অ' মইনা বিহুবে বিবিণা পাত
ছেই বিহুকে বিনাবা অ' মইনা
বিহুবে বিবিণা পাত মইনা
বিহু প'লে বিনাবা কাক ?

অ' মোৰ বডনৌয়ে   পাতিব সকাহটো
হাতৰে কাণৰে বেচি,

মাকৰ ঘৰতে   তাঁতৰে খালতে
কটাব চকুলো মচি—
আজি বিহু ... .. ?

অ' মোৰে, মৰিশালিত   শিয়ালে মাতিব
মোৰনো হ'ব কি ক্ষতি,

মাটিৰ তলৰে   মৰা জকাটিয়ে
গঞাকে কৰিব জুতি—
আজি বিহু.... . .... ?

অ' ক্ষমিৰা দায়ে মোৰ   গালো বি একাকি
দিয়া চৰণৰে ধূলি,

চকটো পেলাবা   শাস্তি হুটিয়াই
সকটো সোমাইছিল বুলি—
আজি বিহু..... . .... ?

অ' মাড়ক বুলিছিলো ববঘবব মেকুৰী
 জিঁ জি মই সকতে ববঘবব মেকুৰী
 ভাঙক বুলিছিলো মাম,
 কোনোবা ডকাইতে ববঘবব মেকুৰী
 ছাধুজী হ'লৈ ববঘবব মেকুৰী

বামক বুলিছিলে মৰা আম বববো—
 ববঘবব মেকুৰী মায় সক খবলৈ
 ভাত্তো নেখায় পানীও নেখায়
 কুট্, কুট্, ভাকুট্, কুট্, ।

অ' পাহৰিব নোৱাৰোঁ তোমাক মোৰ আঁঠে ঐ
 তোমাবেই গুণ গাই যাম,
 তুমিয়ে পঠোৱা বিজুলীয়ে ডাকত
 এজনী কুৰিৰ একুৰি দাম বববো
 ববঘবব মেকুৰী.....

অ' তুমি হেনো তামুলী হ'লেও মই মামুলী
 পানীপোচাত ববশি বাম,
 চেংটো নেপালেও বেংটোকে পালেও
 ছয়ো ভগাই-বটাই খাম বববো
 ববঘবব মেকুৰী... ..

অ' ছব মাৰি এদিন পৃথিৱী যাব তল
 দাবকাতে আমি বন্ধা পাম,
 পানীবাম জ্বালে পাৰ সৌ-শৰীৰে
 পানীখাটাত বৈকুণ্ঠধাম বববো—
 ববঘবব মেকুৰী... ..

মোক পাহৰিলেও

পাহৰিব নোৱাৰোঁ যে মই,

বংপুৰৰ মালতীৰ মুখৰে ঐ লালটি

আহিছিলোঁ মো বুলি লৈ—

বৈ বৈ মতী—মইনামতী ! পাহৰিব নোৱাৰোঁ যে মই ।

অ' এইটো কোন ? নেপাতিবা ওফোন

তাহানি মান ভগনীয়াৰ মোৰে কেঁচাসোণ—

বোলো নহয় জানো মোৰ কেঁচাসোণ ?

গাৰ মঙহ গোন্ধাইছে অঙহী মোৰ বঙহী—

তাহানিৰে সাক্ষী কৈ আজিও মোৰ আছে বৈ

শুৰ-সাগৰৰ মুকুতাৰ সোখন দিখোঁ নৈ—

বৈ বৈ মতী—মইনামতী ! পাহৰিব নোৱাৰোঁ যে মই !

অ' সোণ, নথবা ঐ লুকুৱাই নথবা এ ঢাকি

বংপুৰৰ বুৰঞ্জীৰ মোৰ বনগীত ফাকি,

তোমাৰ নাম ফুলকোঁৱৰ ফুল মইন'

প্ৰাণৰে মোৰ প্ৰেৰণা, জাতিৰে ঐ চেতনা,

সোঁ বহু যুগ লুকাই থকা পৰ্বতীয়া জাতি

হেৰোৱা মোৰ বুকুৰ বুটুম অচিনাকি হৈ

বৈ বৈ মতী—মইনামতী ! পাহৰিব নোৱাৰোঁ যে মই !

নিমাতী ! কেইদিন মোক থাকিবা নেমাতি ?

তাভোতকৈ চেনেহৰ বহাগৰ যে বিহুটি,

এইখন পৃথিৱী উজনি মোৰ নামনি

হ'লেও পুৰণি চেনেহা চিকুণা

দিয়া মোক চৰণৰে ধূলি-কণা এটি ঐ

যাবৰে পৰতে তাকে যাঁওঁ শিৰতে লৈ—

বৈ বৈ মতী—মইনামতী ! পাহৰিব নোৱাৰোঁ যে মই ।

কিয় বচা ভাঁড়হুণোপাই
আকৌ কাষলৈ মাতিলে,
পুৰণি সলাই ন মাজ পিদ্ধি
আকৌ খিচিকি হাঁহিলে—
আকৌ কাষলৈ মাতিলে ?

গাৰ মৰা হাঁত কপৌফুল ফুলালে
গোন্ধে প্ৰাণ উতলা কৰিলে
শুকান পাতত সেউজী ঢালিলে
যুঁজি যুঁজি মৰণে হাবিলে -
আকৌ কাষলৈ মাতিলে ।

তাকে দেখি মানুহে আঁহতৰ তলতে
বহাগৰ বিহুটি পাতিলে,
পায় মৰম মিঠা অমৰণ গুটি
মৰম হিয়াভৰা যাচিলে—
আকৌ কাষলৈ মাতিলে ।

অ' মোবে কপৌফুল আকৌ বগীতৰাই
খোপাতে জ্বলিকাই পিদ্ধিলে,
মৰণে যদিও মৰহা বুলিলে
মনে আক এবাৰ নাচিলে—
আকৌ কাষলৈ মাতিলে ।

অ' যদি আকো ওলালে বিহু দিহু বুলি
 চোলে বাই ধনীৰাম কাই,
 পানীৰামো ওলালে হুবৰে হুহুদি
 হ'হব শিঙৰ পেপাটি যায়—
 বোলো অ' আজি বঙালী
 বিহুৰে ঐ ধেমালি—পৃথিৱীয়ে চাপৰি যায় ।

অ' বভাঙে দিলেহি আহুতৰ তলৰে
 মাৰি উলাহতে ঠাই,
 নাচি নাচি ওলালে বগদৈ-বঙিলী
 বগীতৰা মানিকী বাই
 বোলো অ' আজি বঙালী . ....

অ' কেতেকীয়ে পিহালে হিয়াৰে এপাহি
 নাহৰে চুমাটি খায়,
 গাঁৱৰ ডাঠ ককায়ে মুখলৈ এবেলি
 হেঁপাহে পলুৱাই চায়—
 বোলো অ' আজি বঙালী... ..

অ' অভিকৈ চেনেহৰ বহাগৰ বিহুটি
 লুইতখনে বিড়িয়াই যায়,
 সেউজীয়াই বজালে বুকুৰে বীণতে
 মৰিশালি আক নাই—
 বোলো অ' আজি বঙালী..... !!

মাৰ এইখনো চেনেহী অ' আইতা
 বিনি বিনি দূৰণিৰ অ' আইতা
 সৌখনো চেনেহী গাঁও,--
 এইখনো চেনেহী গাঁও,
 যাববে পথতে অ' আইতা
 পারতে চুমাটি খাওঁ আইতা
 তোমাৰ কোণাতে অ' আইতা
 মৰিও জনমে পাওঁ ।

অ' যেনিয়ে চাওঁ মই তেনিয়ে দেখা পাওঁ
 একে হাঁহি-উকমিৰ গাঁও,
 বনগীত শুবীয়া একেখন মুখৰে
 একেটুপি মো-জোল পাওঁ ।

অ' পাওঁ ঘৰে ঘৰে মোৰে জনম দিয়া
 একেজনী গোসাঁনী মাও ;
 একেখন মৰমী হিথাবে আচলৰ
 একেছাটি শীতল বাও ।

বতাহৰ শবাইতে অ' দিছোঁ ববজ্ঞনলৈ
 বিহু ওলগনি সেন্ধা,
 দিছোঁ মান নাচনীৰ চেলেং-ছকঠায়া
 বুকুৰে বঁটাটিত গুৱা ।

কেতেকীৰে দিছোঁ গোন্ধেনো উভলা
 মনৰে মাজৰে পৰা,
 মুখে মুখে দিছোঁ মুখৰ মাতে মিঠা
 হিয়া মৰমেৰে ভৰা অ' দিছোঁ—
 বুকুৰে বঁটাটিত গুৱা ।

বুঢ়া লুইতেও নাচিছে এবেলি
 বিহু বুলি মতলীয়া
 বীণে লৈ বৰাগী যাচিছে এফাকি
 হিয়া নিয়া হিয়া দিয়া অ' দিছোঁ—
 বুকুৰে বঁটাটিত গুৱা ।

বিহবে বিবিণাব পাতে ঐ মালতী
বিহবে বিবিণাব পাত,
চিটিকাৰ লাগিব অগ্নি মেখেলাৰ
কিৰিঙাতি আকাশৰ গাত ।

বিশ্বৰ মেলিব লাগিব প্ৰান্তে প্ৰান্তে
নাচোনত বসুমতী কাঁট,
তুলিব লাগিব শুববে জাউৰি
বিহবে ঐ দেওধনী গাত ।

চালিব লাগিব সেউজী ঐ মালতী
শুকান বিবিখবে গাত,
আকাশে-বতাহে তুলিব লাগিব
ঢোল-তাল-পেঁপাৰ মাত ।

বাখিব লাগিব মান অসমীয়াৰ
বাখিব যে লাগিব জাত
দিব্বিজয়ী আমাৰ বহাগবে বিহুটি
গৌৰৱ বুৰঞ্জীৰ পাত ।

বিহুৰে বিৰিণা পাত সমনীয়া
 বিহুৰে বিৰিণা পাত,
 কপৌ কেতেকীয়ে গোন্ধকে বিলাইছে
 বিহুটি লাগিছে গাত সমনীয়া
 বিহুৰে বিৰিণা পাত ।

বা বিব্, বিব্, বিব্, মলয়াৰে ছাটি
 ছিয়া কৰি যোৱা শাঁত,
 পথাৰৰ মাজতে নাচনী নাচিছে
 পেপাৰে উতলা মাত সমনীয়া—
 বিহুৰে বিৰিণা পাত ।

আজিও আছে ঐ আয়ে বৈয়ে দিয়া
 যিখনি বিহুৱান গাত,
 আছে বিহুমাৰি বণ জিকি অহা
 জিলিকি শৰাইঘাট সমনীয়া—
 বিহুৰে বিৰিণা পাত ।

আমি অসমীয়া বিহু ধেমেলীয়া
 বিহুখনি লগা গাত,
 আমাৰে শিৰতে আছে পৃথিৱীৰ
 আশীষে বৰষা হাত সমনীয়া
 বিহুৰে বিৰিণা পাত ।

অ' আইতা তাহানিখনবে
 অ' আইতা এইখন বিহতলী
 কিনো যে আহুদি কৰা,
 মাতো সৰগৰে অ' আইতা
 নাচি নামি আহা অ' আইতা
 নাচনী অপেছৰা আইতা আজিও
 পৃথিৱীৰে মনেহৰা।

ধনপৰে বিড়িয়াই অ' মইনা কেঁচাসোণ
 মনপৰে বিড়িয়াই অ' মইনা কেঁচাসোণ
 বংপুৰ জিলাৰে পৰা ;
 এইখন বিহতলী চৰাই মনোমতী
 অতি মনোলোভা চৰাই মনোমতী
 পৃথিৱীয়ে ৰণে ঐ কৰা।

ঢোলে ভালে কৰি ধিনিকি ঐ ধিন্দাওলাও
 বাবা ঐ ঢুলীয়া ধিনিকি ঐ ধিন্দাওলাও
 আমানে ঐ নাচনি চৰা,
 হৈবেলি সখাগৰ শান্তিৰে শুকীন্দল
 বোৱাৰ ঐ বিহুটিৰ শাৰি বে সখাতল
 (প্ৰেম-মন্দাকিনী ধাৰা।

কপৌফুল ফুলিলে অ' দেউতা টকা এটা লাগিব
 আমাৰ মন মিলিলে অ' দেউতা টকা এটা লাগিব
 চাহ থাকা নিলগৰ পৰা,
 শান্তিৰে থাপনা অ' দেউতা কড়ি এটাও নেলাগে
 থাপিব লাগিলে অ' দেউতা বড়ি এটাও নেলাগে
 আশীৰ্বাদ এৰাৰি কৰা।

আমি হেসমীয়া তাহানিখনৰে ঐ
 বিহু খেমেলীয়া তাহানিখনৰে ঐ
 নামি আহা সৰগৰ পৰা
 আমিয়ে ৰাখিমে যুগ-যুগমীয়া
 মানে আই ভাৰতীৰ যুগ-যুগমীয়া
 হিয়া দি হিয়া জয় কৰা।

সন্ধ্যাকো জনাইছো মোর
 ছিয়া-শবাইখনিভ
 বং-বঙালী বিছবে ওলপ,
 এইবার কোনোবাই
 বিছ মাঝিবাঁজ
 ধনিছে ক'ব্বালে লগ !

বিছ মাঝি মাঝি
 ইপাবে হ'ল গধূলি
 উবি গ'ল সিপাবর বগ,
 বোঝাবী হৈয়ে ব'ল
 ববদৈচিলাজনী
 মই হ'লো নিস্ক নিলগ ।

এইখন বিহতলীর
 সকলো আপোন মোর
 পাহরিব নোরাবৌ মোহলগা
 এইখন লুইতব
 পাবতে মরৌ মই
 এইখানেই ধুনীয়া সবগ ।

অ' বোলো আকৌ বুড় লুইতব
 বঙত নাচি উঠিল গা,
 ছাটিয়ে ছাটিয়ে বহাগী আঁচলব
 বিব্ বিব্ বিব্ বিব্ বলিছে মলয়া বা
 ফুল ফুল গোন্ধালে গা ঐ লগৰা
 ফুল ফুল গোন্ধালে গা ।

আকৌ সেউজীয়াই ধোপাতে পিছালে
 কপৌ-কেতেকীৰ গোন্ধে বিয়পালে
 বিছ বিছ বুলি বিছবতী চৰায়ে
 শুববে শুবদি আহদি ঢালিলে
 বাইজাই লগালে গা—
 ফুল ফুল গোন্ধালে .. ...

আজি আকৌ নাচিব বাংঢালী বঙলী
 জিলিকি পৰিব বজাবে হাউলী
 প্রজায়ে মাৰিব বঙতে কিৰীলি
 শুববে জাউবি তুলি ঐ বহাগী
 বীণখনি বাই তোৰ যা—
 ফুল ফুল গোন্ধালে.....

হাঁহিয়ে থাকিব আমাবে মৰমা
 শস্ত শফলা জীময়ী অসমী
 বঙালী বিছব জনাইছোঁ ওলগ
 মৰততে আমি পাতিম সবগ
 চিন্তি বাইজব পা—
 ফুল ফুল গোন্ধালে .. ...

বোলে। বিহীন চৰায়ে মাতিলে এ মাতিলে
 টি-টি-টি টি-টি টি বহাগৰে বিহুটি
 সেউজীয়াই বজালে বুকুৰে এ বীণ,
 ককাদেউতাই বজালে মৰমৰে ঢোলটি
 ধিনিকি ধিন্ধাও ধিনিকি ধিন্ধাও
 ধিন ধিনিকি ধিন্ধাও ধিন ।

ছববিষে যাচিছে হিয়াৰে এ দলিচা
 এয়া আমাৰ মৰমৰ জনমৰ চিন,
 বিৰিখে এ বিৰিখে ফুলে পাতে নাচিছে
 আজি অ' আমাৰ বঙালী বিহুৰে দিন ॥
 নাপাবা এ এমুৱা দিনে সমনীয়া
 নাপাবা এ এমুৱা দিন
 লৈ যোৱা আঁকোৱালি চেনেহৰ চকুপানী
 থৈ যোৱা জীৱনৰ বঙালী বিহুৰে চিন ।

আয়ে দিয়া সিংখনি চেনেহৰ বিহুৱান
 শিৰে শিৰে হক আমাৰ ভকতিৰ চিন ,
 গোটেই পৃথিৱীখন হক আমাৰ বিহুতলী
 নাভাবিবা কাহানিও কেৱে কাকো ভিন ।

দেশপ্ৰেমমূলক

॥ ১ ॥

আজি হ'বই লাগিব বিশ্ব শত্ৰু ধ্বংসি আগুৱান,
আহা আগবাঢ়ি অ' ভাৰতৰে হিন্দু-মুছলমান।

যাবই লাগিব চেবাই চুৰ্জয় পৰ্বত-গুহা-গিৰি
দিবই লাগিব ঘোৰ অমানিশা জীৱন-তৰণী এৰি
মৰিলেও মৰিম এবাব আমি বীৰৰ সন্তান।

সেই ফাঁচীৰে কাঠতে হুলি
একতা মস্তে স্বাধীনতা শূৰ তুলি
গাই গ'ল যি সঙ্গী আমাৰ জীৱনৰে জয়গান
নিদিওঁ তাৰ হ'বলৈ ব্যৰ্থ আত্ম-বলিদান।

অ' ন-জোৱান ন-জোৱান
অ' ভাৰতৰে ন-জোৱান
উঠক জলি একেই আমাৰ বুকুৰ অগ্নিবাণ—
আহা আগবাঢ়ি অ' ভাৰতৰে হিন্দু-মুছলমান।

আজি নহয় পিছা উৰা হাঁহি ৰূপৰ অন্নদান,
 সমুখত সোঁ নিন্দা গ্লানি লজ্জা অপমান।
 একতা শুবতে বাজিব লাগিব কণ্ঠ-শব্দদি তান,
 গাবই লাগিব নৱ-যুগৰ জীৱনৰ জয়গান।
 মানৱ তুমি মুক্ত তোমাৰ প্ৰাণ আছে তোমাৰ স্বা
 লোৱা হাতিয়াৰ একতা-মন্ত্ৰৰ হোৱা সবে আশুৱান
 আজি মৰে ভাই-ভনী আকালত কত হিন্দু-মুছলমা
 দিবই লাগিব এখনি কাপোৰ অন্নদান।

আজি বিজয়ৰ অভিযান।

হোৱা সবে আশুৱান

জয় নিশ্চয় হ'বই আমাৰ সহায় ভগবান।

॥ ৩ ॥

আজিৰ গান আজিৰ গান

আজিৰ গান

গাম বিশ্ব-বীণাৰ তাঁৰে তাঁৰে

একেলগে একে শ্ৰবে

উঠক বাজি ঐকতান—

বিজয়ৰ অভিযান।

খোজত খোজে আগবাঢ়িম

আমাৰ মুক্তি আমি আনিম।

নেৰিম আমি দেশৰ ভ্ৰজা

দিম স্বাৰ্থ বলিদান।

ব'ল ব'ল ব'ল ব'ব আশ্বস্তি

অ' তৰুণ শক্তি দল

তৰুণ শক্তি দল ।

সূৰ্যতকৈও প্ৰখৰ তুমি বজ্জতকৈও ভাষণ তুমি

যত দিন ১২০ শব্দ শব্দ তানাত ১২০

তোমাৰ শক্তিব তল ।

আজি ই হা-বিপ্লৱতা কত কষ্ট কৃষা অস্থিৰতা

যোগাব লাগিব এখনি কাপোৰ এমুঠি বেলুনা—

জননী জন্মভূমিৰ ভৱিষ্যতৰ আশা উন্নতিৰ ফল

অ' তৰুণ শক্তি দল—

তৰুণ শক্তি দল ।

অ' মণিৰামৰ দল অ' কুশলবে দল

আহা লৈ হিয়াৰ অসীম শক্তি দেশ ভক্তিৰ বল ।

এয়ে সেই কংসৰ বংশ

কৰিবই লাগিব ধ্বংস ।

নহ'লে নবৰ মাতৃৰ সন্মান গোবৰ দীপ্তি উজ্জ্বল ।

কাঁচীৰ কাঠতে আছে মণিৰামৰ—

আছে আজিও কুশলৰ—

বৈ তপত বঙা শোণিতৰ ধাৰ

জলাই বুকুত বজ্জানল—

দিবট লাগিব দনে দলে আজি নানোট প্ৰাণি

অ' অসমবে বোৱনী কাটনৌ শিপিনী গাভৰুৰ দল
 অ' বিহুৰী গাভৰুৰ দল
 হাততে হেঁদান   লৈ আৰু এবাৰ
 বগলৈ ওলাবৰ হ'ল ।

নতী জন্মতা মল গাভৰু বাঁহকা-শান্ত এটোলা আৰু
 মুমলী জীয়াৰী চেনেহী সাদৰী কনকক জগাবৰ হ'ল—
 হ'ল আকৌ এবাৰ কৰিব হেঁজেৰে বঙাকৈ ধৰণীৰ তল ।
 খাজত উঠক বিশ্ব কঁপনি, চকুত তীক্ষ্ণ দৃষ্টি অগনি
 বুকুৰ অদম্য শোণিতৰ ধাৰ বোৱাই কল, কল,
 আকৌ এবাৰ য'জি দেপুৱাব বিশ্ব-বিজয়িনীৰ বল ।

আজি আহিছে ভাৰতী তাই সবস্বতী
 আমাৰ মাজলৈ অই
 আনিছে গৌৰৱ জয় ভাৰতৰে
 স্বাধীনতাৰ বাণী ল'ই ।

মোৰ আই বিশ্ব-বিপ্লৱ নাশিনী
 মধু-হাসিনী মধু-ভাষিনী
 ভাঙি আহিছে বিভ্ৰম শত যডবজ্জ
 দিবলৈ জয়ৰ একতা মন্ত্ৰ
 লোৱা সৱে গোৱা জয় ভাৰতৰে জয়—
 জয় ভাৰতৰে জয় ।

॥ ৮ ॥

গাম ভন্দে ছন্দে অগ্নি-বীণাৰ বজ্জ বাগিনী মোৰ,
ধৰাঃ যত লক্ষ প্ৰাণীৰ সুৰত মিলাম সুৰ।

চিহ্ন হ'ব মহাসাগৰৰ গভীৰ অতলৰ তল
অমা নৈশাদ পথৰ সজী মনৰ সৌম্য বল
নোৱাৰে বাণিব শত বিপদেও বিছাঃ গতি ই মোৰ।

মুক্ত আকাশ, মুক্ত বায়ু, মুক্ত পখীৰ গান
নহয় কোনো কাৰো অধীন বিশ্ব বিহুৰ দান
লক্ষ্য যে দীপ জালি জীৱনৰ কৰিম একাৰ দৰ।

॥ ৯ ॥

আই, দিয়া মোক তোমাৰ এবাৰি হিয়াৰ
চেনেহ-আশীৰ দান,
নহয় জীয়াই থাকিবলৈ
বিশ্ব মহাপ্ৰলয় নাশি কীৰ্তি ৰাখিবলৈ
দিয়া শক্তি যুক্তি পথৰ হ'ব আগুৱান
আজি বিজয়ৰ অভিযান।

দিয়া লও নতলিৰে এবাৰ আশীৰ, এখনি বিজ্ঞান
আজি কিহৰ শঙ্কা —

তাছে ঢোল পেঁপা-তাল বিশ্ব-ব্যাপী বাজক বিজয় ডঙ্কা—
লক্ষ, সুৰে সুৰে মিলি কণ্ঠস্বনি
এই শক্তিমন্ত্ৰ গান উঠক বাজি ঐকতান,
আজি বিজয়ৰ অভিযান।

আমি অসমৰ বহল প্ৰান্ত
 ডেকা গাভৰুৰ দল
 বুকুত আছে বীৰৰ শোণিত
 শত সিংহৰ বল ।

পৃথিৱীৰ ক'তো নাট যি আমাৰ হৈ
 চেনেহ-বান্ধোন হিয়াৰ প্ৰীতি
 আমাৰ ভাষা আমাৰ দেশ
 নেৰিম আমি আমাৰ বেশ
 বীৰ-প্ৰসৱিনী জননী আমাৰ
 খোজত কঁপে ধৰণী-তল ।

পূৰ্ণি ভেটি নকৈ গঢ়িম
 লেতেৰা নীতি খচকি মুচিম
 শক্তি কাৰ ৰোধিব আমাৰ ই বিচ্যুৎ গতি প্ৰবল—
 আমি়ে ৰাখিম গৌৰৱ বিশ্ব
 বীৰ্তি চিৰউজ্জল ।

আজি গাবই লাগিব মিলিত কণ্ঠে
সেই স্বাধীনতাৰ গান,
সেই পোন্ধৰ আগষ্ট সাতচল্লিচৰ
ঐক্য-প্ৰীতিৰ হিন্দু-মুছলমান
আজি গাবই... ..

ইতিহাস তাৰ মানৱ-সন্ত্যতাৰ
বহু শ্বহীদৰ আত্ম-বলিদান,
সেই অহিংসা মন্ত্ৰ আদৰ্শ হ'ল
বিশ্ব-শান্তিৰ বিজয়ৰ অভিযান—
আজি গাবই.....

আজি মৈত্ৰীৰ নামত বহু বডযত্ন
সাম্ৰধান সৰে সাম্ৰধান,
নাই ভয় নাই মজ্জা হ'ব একতাৰ আমাৰ
'এক জাতি—এক প্ৰাণ'—
আজি গাবই.....

আজি পোন্ধৰ আগষ্ট আঠষষ্ঠিৰ
গাবই লাগিব সেই স্বাধীনতাৰ গান ;
বাজিব লাগিব গগন-পবন, বিশ্বব্যাপী
সেই প্ৰভাতৰ বিপুল ঐকতান
আজি গাবই... ..

বন্ধে-মাতবম্ বন্ধে মাতবম্
 অনাদি অনন্ত চিৎ-বসন্ত সৃষ্টিৰ প্ৰথম,
 বিশ্ব বিনাশিনী মুক্তি প্ৰদায়িনী
 শস্য-শুফসা ত্ৰৈলোকা তাৰিণী
 স্বৰ্গভূমি অ' মোৰ জন্মভূমি অ' মোৰ
 বিশ্ব-যাত্ৰীৰ তীৰ্থ অসম ।

কৈছে সৌ অতীতৰ ইতিহাসে বিঙিয়াই
 তোমাৰ মৰমী এই বিশাল হিয়াত আই
 বিশ্বৰ সবাবো আশ্ৰয় শাস্তিৰ জিৰণি ঠাই
 সেয়ে আজি হিয়া আমাৰ আঁকোৱালি ভাই ভাই
 মুখে মুখে দিয়া দি এমুঠি অন্ন হিয়াৰ মৰম
 স্বৰ্গভূমি অ' মোৰ জন্মভূমি অ' মোৰ
 বিশ্ব-যাত্ৰীৰ তীৰ্থ অসম ।

বিশ্ব-বিমোহিনী অ' মোৰ মৰমী অসমী আই
 তোমাৰ মান ধৰ্ম্মী ক'তোয়ে দেখাকে নাই
 তামিয়ে ভাৰতৰ-ৰাখিম একতাৰ মন্ত-অহিংসাৰ
 গোবৰ্দ্ধ-কীৰ্তি, জয়-যশ-গীতি চিৰ-যুগমীয়াৰ
 মৰি মৰি বিচাৰোঁ তোমাৰ কোলাতেই পুনৰ জন্ম
 স্বৰ্গভূমি অ' মোৰ জন্মভূমি অ' মোৰ
 বিশ্ব-যাত্ৰীৰ তীৰ্থ 'অসম' ।

জয় জয় জয় জয়

জয় জগমোহন হৃদয়-নন্দন

জয় মহাভাবতৰ জয়,

সৃষ্টিৰ আদিতেই দৃষ্টি বিধাতাৰ

বমা-বামাভূমি শাস্ত্ৰিৰ আলয়

জয় জগমোহন হৃদয়-নন্দন অম্ব মহাভাবতৰ জয় ।

এইখনেই মোৰ জগজ্জননী জন্মভূমি

স্বৰ্গাদপি গৰিয়সী নমোনমঃ প্ৰণমাসি

ধনে ধানে সমাগৰা নদ-নদী মনোহৰ।

দেৱতাই নোপোৱা জনম পাবলৈ আশ্বহাৰা

বলু তপস্তা বলু ধান তপ্তয়—

জয় জগমোহন হৃদয়-নন্দন জয় মহাভাবতৰ জয় ।

আছে মহা মহা পৰাক্ৰমী মহাবীৰ

বক্ত সন্তানৰ অঙ্গে অঙ্গে প্ৰতি সিবৰ

সেই মহাভাবতৰ পঞ্চপাগুৰৰ পঞ্চলীলা

দেখুৱাব শত্ৰুক সেই কুৰুক্ষেত্ৰৰ তাণ্ডৱ-লীলা

সেই শৌৰ্য-বীৰ্য বীৰৰ শাস্ত্ৰ চুৰ্জয়—

জয় জগমোহন হৃদয়-নন্দন জয় মহাভাবতৰ জয় ।

সবাবো ধৰ্মৰ হ'ব এখেতি শাস্ত্ৰ

সবাবো জন্মভূমি একেখনি ৰাষ্ট্ৰ

আছে যিখনি অহিংসাৰ দিগ্‌জয়ী আমাৰ অস্ত্ৰ

হ'লেও কুখা-কষ্ট হাহাকাৰ ওজ্জ্বল বস্ত্ৰ—

সহায় আছে বিভূমঙ্গলময়

জয় আমাবেই শূন্যচয় জয় ন-জোৱানৰ জয়,

জয় জগমোহন হৃদয়-নন্দন জয় মহাভাবতৰ জয় ।

পৰ্বতৰ টিঙে টিঙে কতনো বগালোঁ। মই
ভাঙি বহু ব্যৱধান,
বহুতো খুৰীয়া হাতীকো বলালোঁ।
তোমাক বলোৱা নহয় অভিযান—
সাক্ষ্য মোৰ সাৱধান।

কণ্ঠত আছে মোৰ প্ৰেম আলিঙ্গনৰ
বিশ্ব-শাস্ত্ৰৰ ঐকতান,
মায়েঙৰ মাথাগছৰ সংজ্ঞাহীন সজীতৰ
'মুৰে লগে জুৰ নকৰিব প্ৰাণ—
তোমাক বলোৱা মোৰ .

তাহানিৰে বেৰা-তাঁতি পৰ্বতীয়া জাতিৰ
শুনিছিলো জানো তুমি গান ?
আছে জানো তোমাৰ সাম্য-মৈত্ৰী হিয়াৰ
তোমাক বলোৱা মোৰ . . . . .

নাৱত এখন যদি বামত এখন ভৰি
অন্তৰৰ বহু ব্যৱধান,
পৰ্বতৰ নামনিৰ পিচাচৰ পিত্তনিত
পাবা জানো মানুহৰ পাতনিৰ স্তান ?
তোমাক বলোৱা মোৰ নহয় অভিযান—
নহয় একো টান লক্ষ্য মোৰ সাৱধান।

॥ ১৫ ॥

আহা আগবাঢ়ি বীৰ ভাৰতৰ
‘বিশ্ব বিজয়ী ন-জোৱান-ন জোৱান’
‘কায়েম’ বাখিব লাগিব এই স্বাধীনতা
জননী জন্মভূমি ‘প্যাৰা-হিন্দুস্তান’ ।
জান দি হ’লেও প্ৰাণ দি হ’লেও
বাখিবই লাগিব দেশৰ সন্মান,
নাখিবই লাগিব দৰুৱা-পৰুৱা ।
আছে মানে যত দেশৰ “দোহমান” ।
আছে শক্তি কাৰ আমাৰ আগত
ধাক্কোতে জীয়াই বীৰৰ সন্তান,
ক্ৰমা নাই আজি সীমা অপমানৰ
হিয়া ছিৰি ছিৰি কৰিম বক্তৃপান ।
আজিব একতাই প্ৰমাণ কৰিছে
আমি একে মাতৃৰ একে সন্তান,
আজি ইয়াতকৈ আক নাই আনন্দ
দিয়া দেশৰ হকে আত্ম-বলিদান ।

॥ ১৬ ॥

বীৰ ভাৰতৰ আমি
বীৰবে সন্তান,
কঁপাই ধৰণীভল
খোজে পতি আগুৱান ।
কৰিম আমিৱে যত
শত্ৰু জগতৰ ভঙ্গ
মাৰি বুকুৱে বুকুৱে জলা
বুকুৰ অগনি-বাণ ।
পিছুৱাই অহা আমি নহয় ভকত
পৰুৱা মৰাদি মাৰি যাম খচকত
হিয়া ছিৰি ভেজ পিয়
দেশৰ হকে প্ৰাণ দিয়—
গাম, মৰিও জনমে পায় ‘বন্দে মাতৰম্—
চেনেহী অ’ মোৰ হিন্দুস্তান’ ।

অ' মণিৰামব—অ' ধুদিৰামব
 অ' কুশলৰ দল,
 বাখিব লাগিব মানে আই ভাৰতীৰ
 বণলৈ ওলাব হ'ল—
 তেজ্জবে বাঙলী কৰিলে পিৰাচে
 শুভ বাসনা হিনাদ্ৰিব হিমাচল ।

দৃষ্টিত তোমাৰ বজ্জ অগনি
 খোজত কঁপনি অৰিল অৱনী
 মন-বিজুলীৰ বণৰে ধোঁবাটি
 হিয়াতে শত সিংহৰ ব.।—
 বণলৈ ওলাব হ'ল ।

আমিও ওলাইছোঁ লগত তোমাদোকৰ
 দল বীৰজনা গুলা-কনকৰ—
 জয় নিশ্চয় হবইযে আমাৰ
 পাব যুদ্ধ বিচবাই ধ্বংসৰ প্ৰতিফল—
 বণলৈ ওলাব হ'ল ।

দিলে জোৱানৰ বগা ভেজ হিয়াই হিয়াই আনি
জাগি উঠা আজি এই একতাৰ মন্ত্ৰবাণী,
আকোৱালি নাশি যত জাতিভেদ দলাদলি
অবিশ্বাস হিংসা-পাপ ভায়ে ভায়ে হনাইনি
জাগি উঠা . .

সেইবাবে সিহঁতক শত শত ধন্যবাদ
হ'লেও আমাৰ ন-জোৱানৰ হত্যাকাৰী,
পাব তাৰ অচিৰেই হাতে হাতে প্ৰতিফল
সহায়িকা যাৰ আজি বীৰ প্ৰসৱিনী জননী—
জাগি উঠা....

আহাঁ শান্তি-মুক্তি আৰু সৃষ্টিকামী—
লৈ চকুৱে চকুৱে বোৱা চেনেহৰ চকুপানী,
ৰাখিব লাগিব সৰে বস্তি জ্বলাই হিয়াৰ
মৰিও অমৰ বীৰ জোৱানৰ সৌৱৰণী
জাগি উঠা . . . .

আমাৰ দেশৰ আজি সজিয়া আঁতৰি-প'ল
 পূৰ্বাকাশ তেজেৰে বাঙলী হ'ল,
 সেই তেজ প্ৰতিভাৰ ন-জোৱানৰ হিয়াৰ
 মাতৃ-পূজাৰ বেদীত বস্তু-জবা হৈ ব'ল—
 হ'ল কোটি কোটি ভাৰতৰ অকণ তকণৰ
 প্ৰাণৰ প্ৰেৰণা হ'ল ।

ধন্যবাদ তহঁতক শান্তিকামীৰ হেৰ—
 দম্ভ্য-অত্যাচাৰী হত্যাকাৰীৰ দল,
 তহঁতেই দিয়া আনি আজি /এই দিগ্বিজয়ী
 শক্তি ভাৰতবাসীৰ একতাৰ বল—
 হ'ল কোটি কোটি—... ..

বাখিম আমিয়ে হেৰ বিশ্বভাৰতীৰ যত
 সভ্যতা বুৰঞ্জীৰ চিৰ-গৌৰৱ উজ্জল,
 নাশি ধ্বংসকাৰী বিশ্বৰ সাজি সৌধ শ্বহীদৰ
 ধূপে দীপে যাচি হিয়াৰ গন্ধ পৰিমল—
 হ'ল কোটি কোটি;.....

॥ ২০ ॥

বিশ্বশান্তিৰ পতাকা তুমি প্ৰতীক কপৌৰূপিণ
লোৱা যাচিহেঁ। মিনতি-স্তুতি-ভক্তি হৃদয়পুৰাৰ
হে মুক্তিমঙ্গলদায়ক দাতা,
তব জ্যোতি বিকাশে জন হৃদি আকাশে
জাগ্ৰত ভানু মৈত্ৰী একতা।
চকুৱে চকুৱে বোৱা চেনেহ-চকুলো ধাৰা
নিখিল বিশ্ব ভাৰত ভাগ্য নিয়ন্তা,
অগণন জগজন শুমধ্ব শুনীতল
পুলকিত প্ৰেম-প্ৰীতি চিন্তা।
তুমিয়েই আনি দিয়া ভাই ভাই ভাবধাৰা
একেজনী প্ৰেমময়ী মাতা,
শান্তিৰ সঁফুৰা তুমি সৱাকো বিলোৱা চুমি
এখনি হৃদয় একে বাৰ্তা।

॥ ২১ ॥

অ' বিশ্বভাবভীৰ—

শান্তিকামী, মুক্তিকামী, অগ্ৰগতিৰ দল,
আজি কৰিবই লাগিব ধ্বংসকাৰীৰ
তুচ্ছ-শাস্তি প্ৰেমৰ অন্তৰ্হল।
ব'লা উকুৱাই ব'লা প্ৰতীক কপৌৰ
মুক্তি শান্তিৰ নিচান বিশ্ব পুতৌৰ
সৌ ভোমাব শিৰৰ উচ্চত আছে
বুদ্ধ আকাশ শুনীল শুবিলল।
বন্ধ বতাহত বৈ শান্তি-শীতল নিঃবাস
ধ্বংস হওক হিংসা-দ্বেষ সম্বেহ-আবদ্বাস
দিয়া হিৱাব ছৱাব মেৰি প্ৰীতি-আঁকোৱালি
বোৱাই ধৰাব প্ৰান্তে প্ৰান্তে প্ৰেমৰ শান্তি ঢল।

ক'লা নহয় বগা। 'অ' বোলো বগা—
 ক'লা নহয় সভ্যতার বিশ্ব বুঝীখন
 বগা বগা বগা অ' বগলী পাখি যেন বগা ;
 তাতোকৈয়ে বগা সোণত বহন সনা
 আমাৰ নিদা নিদা—হিয়াৰ গুলগা
 বগা বগা বগা অ' বগলী পাখি যেন বগা ।

আজি লগালেহি ক'ৰ নৰ-পিশাচহঁতে
 কলঙ্ক কালিমাৰ চেকা
 সি যে অ' মানৱীয় ঘটনা ঘূৰ্ণনীয়
 অতি সৰুৰূপ শোকে হিয়া ভগা—
 বগা বগা বগা . . .

এয়ে নেকি সাম্য-মৈত্ৰী চীন-ভাৰত একে আমি
 অতীজৰে বন্ধু আমি নলে-গলে লগা ?
 দিলে বিশ্ব-পৰিচয় আশ্চৰ্য বহুশ্রম
 ফলা বাঁহ আৰু যে যোৰা নলগা—
 বগা বগা বগা . . .

প্ৰমাণ হ'ল সিহঁত আজি দীক্ষা গুৰু হত্যাকাৰী
 কৰা মাতৃভূমি তেজেৰে বঙা,
 লক্ষ্যহীন দৃষ্টিভঙ্গী ধৰ্ম জুইত মৰা পৰি
 লক্ষ লক্ষ মহাগৰ্ব চগা—
 বগা বগা বগা ..

মোবে আই ভাৰতীৰ শিৰে কিবীটিৰ
 মণি-মাণিক কৰে জলমল,
 বাখিব যে লাগিব সেইটি ঐ কিবীটিৰ
 কীৰ্তি আমিয়ে চিৰ-উজ্জল—
 মণি-মাণিক কৰে জলমল।

মলয়াৰে ছাটি ছাটি বিজুলীৰে ছাটি ছাটি
 আঁচলৰে শান্তি শীতল,
 সন্তানৰ ঢালি দিয়া হৃদয়ৰ সেউজীয়া
 মল্ল মল্ল নাশি অমল্ল—
 মণি-মাণিক কৰে জলমল।

পৃথিৱীৰ গুৱনি আমাৰে ঐ দেশখনি
 শস্য-শুফলা বহু বহল;
 ইয়ে পাতে মিতিৰালি সিয়ে পাতে মিতিৰালি
 কতনো যে চাতুৰি হল—
 মণি-মাণিক কৰে জলমল।

নোহো আমি পৰাজয় শক্তি অক্ষয় অব্যয়
 আগ বাঢ়া অ' ন-ছোৱানৰ দল,
 হোৱা, মৰিও অমৰ তুমি দেশৰ হকে যুঁজি
 কৰা জীৱন জনম সফল—
 মণি-মাণিক কৰে জলমল।

শোকবে দিননি তুলি তই ববাসী
নেগাবি গীতকাকি মবা মানুহৰ
মবা মবা মবা মানুহৰ ;

শত্ৰুবে হাঁহিব মিত্ৰবে কান্দিব
কান্দিন অন্ডঠী বঙহী মঙহৰ
নেগাবি গীতকাকি মবা মানুহৰ
মবা মবা মবা মানুহৰ ।

নেলাগে টুকিব ছচকুৰ চকুপানী
চাই মৰিশালি মবা মানুহৰ
দি গজাব লাগিব সেউজী জুৰি তাত
ভূত খেদোৱা জাগটি তুইব—
নেগাবি গীতকাকি.....

খাকিব লাগিব জাগি কাণসাৰে
লৈ সাহে পিত জীয়া মানুহৰ,
হাবিলে জিকিলে নাই একো লাজ
জগতে লিখিব বুৰঞ্জী সাহৰ
নেগাবি গীতকাকি · ....

পিতনি পিলাচৰ পাতনি বীৰত্বৰ
পৃথিৱী মানুহৰ সুন্দৰ মনোহৰ :
ধ্বংসকাৰীয়ে পাব ফল ধ্বংসৰ
মানুহেই কৰে পৃথিৱী পোহৰ—
নেগাবি গীতকাকি.....

কহি যদি বাঁচা তুমি
গোরা তুমি গান,
যিটি গান বিশ্বশাস্ত্র
শ্রীতিব ঐক্যতান।

সারধান সারধান ভাঙি দিয়া ব্যর্থধান
পাৰ লাগিব বিশ্বসভাত কহিব উচ্চ স্থান;
মাতৃ মাতৃ সুবভাষিতী সুব সজ্জা জানবাতী—
সুবে লয়ে বন্ধা কবি মহাভাষিতব স্থান।

জাগাহে সুপ্রভাতী-সুবভাষিতী সুবব সন্তান
কঠিন তোমার দিবিজয়ী সুবব অমৃত পান;
নাশি যত বিশ্ব-বিলস হোৱাহে হোৱা আশ্রয়ান—
দিয়া দিয়া বলিদান হিংসা-দ্বেষ আশ্র-অভিমান।

অ' আমাৰ অ' আগৰ দিনৰ
সোণৰ মাছুহ আকৌ ওলাব,
ৰূপৰ মাছুহ আকৌ ওলাব;
পৃথিৱীৰ ছপিঠি উজ্জলি বিজুলী
ছচকুত চমক লগাব।

সোণ-তৰা অ' মাছুহ দেখি আৰু তুমি নকৰিবা ভয়
হ'ব নৱ-যুগৰ নৱ-জ্যোতিৰ অকণোদয়
ভূত-প্ৰেত পিৰাচৰোৰ চিৰ-এন্ধাৰৰ
পাতালপুৰীৰ গাঁতত লুকাব।

আকাশত যোৰে যোৰে শান্তিৰ কপৌ উৰিব
মৰমে আঁকোৱালি হিয়াৰ হিয়া ভাঙিব
ঘৰে ঘৰে ঘৰ হ'ব ঘিউ-মৌ বৰষিব
শুধবণিয়ে চকুলো সৰাব।

পৃথিৱী বঙে কপে হ'ব প্ৰেমকান্ত
শান্তিৰ হাতে হাতে বৈজয়ন্তী—
ৰ'দে-বৰষুণে শিয়ালীৰ বিয়া
ঘৰ-চিৰিকাই তামোল কাটে আমাকো দিয়া
গীতে-মাতে উকলিৰে বাতি পুৱাব—
ঢোলৰ কোবে শুই থকাক সাৰ পোৱাব।

অ' নরযুগৰ, নরজ্যোতিৰ—

তৰুণ তৰুণী, অকণ অকণীৰ দল,
আহাঁ প্ৰান্তে প্ৰান্তে একতা মন্ত্ৰে
বিশ্ব শাস্তিৰ থাপনা থাপিবৰ হ'ল ।

গাবই লাগিব পান নরযুগৰ
অ' শাস্তি মুক্তিকামী স্পষ্টবাদীৰ দল
নহ'লে পাব বাক্সসইতে স্বার্থসিদ্ধিৰ
ষড়যন্ত্ৰ নবহত্যাৰ শক্তি মহাবল ।

কমা নাই আজি কাল সৰ্পবোৰৰ
তাৰ বংশ ধ্বংস কৰিবৰ হ'ল,
নাই সমৰ্থনৰ প্ৰয়োজন আৰু নাই
পশুৱে নকৰে পৃথিৱী উজ্জল ।

কপালত আমাৰ নরযুগৰ যুগান্তৰৰ
নর-জ্যোতিৰ অকণোদয় হ'ল,
মেজি পাতালপুৰীৰ তিমিৰ ছৱাৰ
পিশাচবোৰ মৰিবলৈ গ'ল ।

হক পৃথিৱী আমাৰ এখনি বাৰ্হু
জ্যোৎস্না যামিনী শুভ্ৰ সুবিমল—
হক জাতি ধৰ্মৰ শাস্ত্ৰও এখনি
বস্ত্ৰও এখনি প্ৰেমৰ অশ্ৰুজল ।

পৃথিবীৰ আজি সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ শাস্তিকামী গান্ধীবাদী
নেহেক আৰু আমাৰ মাজত নাই,
কান্দে জনতাই আজিহে আমাৰ
ল'লে বাপুজীয়ে চিৰ-বিদায়।

কান্দে বিশ্বভাৰতী মাতৃদেৱীয়ে
হিয়াধুনি হিয়া ডুকুৱাই,
'ক'ত পায় এমুৱা মাণিক উজ্জল
অভাগিনী মই হায় হায় হায় !'

কান্দে 'ক'লৈ গ'লা তুমি নেহেক খুড়া'
কণ নণ ভাৰতৰ অকণি মইনাই
কান্দে পৃথিবীৰ যত শত শত জনতাই
'হে অদ্বিতীয় ক'ত আছা লুকাই
ইমান ধুনীয়া—ইমান অমিয়া—
জৱাহৰ তুমি অমৃত-বাণী শুনাই ?'

হে মহাভাৰতৰ, মহাজগতৰ মহান আত্মা
কৰিছিল গোবৰ পৃথিবীয়ে তোমাক পাই,
কৰিবা বুলি বিশ্ব শাস্তি তুমিয়েই—
পণ্ড কৰিলে সকলো—নসহিলে বিধাতাই।

পূৰ্ণ কৰিল। অপূৰ্ণ বহুতো তথাপি
গ'লা অপূৰ্ণ বুলিয়ে চকুলো বোৱাই
লোৱা শ্ৰদ্ধাঞ্জলি শোকে হিয়াভাৰ
তব থাকিব উজলি অমৰ কীৰ্তি—
পৃথিবী থকাল'কে জীয়াই।

সাদ্ৰধান—সাদ্ৰধান—

গাব নিদিবা বহুকপীক বিশ্বশান্তিৰ গান—

লক্ষ্য আমাৰ হওক সাদ্ৰধান ।

হিংসাৰ মেলি দিব কালনাগিনী

পিঙ্কি অহিংসাৰ ভণ্ডকামী মুখা সিংহনি

দিব দলাদলি জাতিভেদৰ আনি বাদ্ৰধান

হত্যাকাণ্ড ধ্বংসলীলাৰ মহাশ্মশান—

লক্ষ্য আমাৰ হওক সাদ্ৰধান ।

সৃষ্টি-পাতনিৰে পৰা, এই হিংসাৰে ভৰা

অতিকৈ পুৰণি বহু পুৰণি, পুৰণি পৃথিৱীখনৰ

বতনো যে ইতিহাস—

কত শাস্তিকামী আত্মত্যাগী মহা মহাপুৰুষৰ

অসাধ্য সাধনা শাস্তি-ৰামনাৰ বৈ বোবা চকুলোৰে

অপূৰণ অভিলাস ,

কৰিব লাগিব পূৰ্ণ আমিয়ে ৰাখিব লাগিব মান

লক্ষ্য আমাৰ হওক সাদ্ৰধান ।

হওক লক্ষ্য আমাৰ একে ধৰ্ম একে জাতি

পৃথিৱী মানুহৰ মৰমৰ এখনি ওপজা মাটি

আমাকো লাগে সেই মহামানবৰ সেই মহাপ্ৰাণ

গোৱী, ওমশান্তি বিশ্বশান্তিৰ প্ৰীতিৰ ঐকতান

লক্ষ্য আমাৰ হওক সাদ্ৰধান ।

অ' চেনেচী ভনীটি মোৰ সোণতৰা অ'
 আজি একেবাৰে আহাঁ ওলাই হিয়াৰ বগা বগা আঁচল উৰুৱাই
 সৌবোৰ চাব্ৰাতি আকাশত যোৰে যোৰে
 শাস্তিৰ বগা বগা পাৰ চৰাই—
 নাথাকিবা আৰু তুমি ভিতৰ সোমাই ।

নানিবা বজ্জা বাঘনৰ বুদ্ধি শুনি
 নন্দ কৃষ্ণেশ্বৰ লেতেৰা নাটখনি
 উৰি যক্ যোৰে যোৰে দিয়া উৰুৱাই,
 যামাব বগা-বগামনৰ শাস্তিৰ প্ৰতীক পাৰ চৰাই
 নাথাকিবা আৰু তুমি ভিতৰ সোমাই ।

আজি নাই নাই ভয় একো নাই বাট হেৰুৱালেও ৰাতি,
 দুৰ্গানৰ মিছলায় ওজা বকাইটিৰ—
 মানুহ খোৱা মানুহ বাঘৰ নাধুবথাটি—
 নাই নাই ভয় একো নাই বাট হেৰুৱালেও ৰাতি,
 ভুল ভাঙি গ'ল—এইখন আমাৰ পৃথিৱী ;
 ভুলৰ চকুলোবোৰে ল'ব সাৰটি ,
 যতে ৰাতি ত'তে কাটি শাস্তি শান্তি বিশ্বশাস্তি—
 আহাঁ পাত্তে প্ৰাণ্তে একতা মন্ত্ৰে শাস্তিৰ নিচান উৰুৱাই—
 নাথাকিবা আৰু তুমি ভিতৰ সোমাই ।

জোলোঙাত তোমাৰ বিশ্বমোহিনী
‘এৰাবাটৰ সুৰ’,
হেক্সা লাহৰী অতীত মাধুৰীৰ
চকুপানী ছচকুৰ ।

‘জিলিকাৰ লুইতৰে পাৰ’ প্ৰতিজ্ঞাৰে
সাম্য-মৈত্ৰীৰ সুৰ,
লুইতপৰীয়া মানুহৰ কৰিলা
তুমিয়েই হিয়া জুৰ ।

সুনালা, ‘আগলি বাঁহৰে লাহৰী গগনা’ৰ
বহু সংস্কাৰৰ সুৰ,
অভিনন্দন জনালে ‘প্ৰতিধ্বনি’ৰে
দিগ্-দিগন্তই বুকুৰ ।

ভাবী নতুন কইনাইতে ওৰকে নেপালে
বৰ্ণ-সুৰদি মইনাৰ সুৰ,
মাথোঁ! হিয়াতে সাবটি যায় যে ঘুমটি
কি যে হিয়াজুৰ স্মধুৰ ।

আজি গোরা সরে যুক্তকণ্ঠে একতা মন্ত্ৰে
 স্বাধীনতাৰ গান,
 এই স্বাধীনতা এই ভাৰতৰ
 হিন্দু-মুছলিম বহু শ্বহীদৰ বুকুৰ বক্তৃদান—
 তাৰেই প্ৰতীক তিব্বজ পতাকাই
 সৱাকো সাদৰে কৰিছে আহ্বান, জনাব সন্মান

যিদিন হ'লোঁ স্বাধীন আমি
 বাপুজীৰ অহিংস একতা মন্ত্ৰে কৰি যুক্তিগ্নান,
 নাই আজি আক মুখত কাৰো
 লেশমাত্ৰ পৰাধীনতাৰ গ্লান—
 সেই পুণ্য-পবিত্ৰ দিবসৰ আজিও
 উঠক বাজি প্ৰেমৰ ঐকতান ।

গোৱাব লাগিব পৃথিৱীক আজি
 এটো ভাৰতৰ অহিংস মন্ত্ৰ স্বাধীনতাৰ গান,
 গুচাব লাগিব পৰাধীনতাৰ ক'লীয়া একাৰ
 সাম্ৰাজ্যবাদীৰ হওক অৱসান—
 জননৌ জন্মভূমি স্বৰ্গাদপি গৰিয়সীৰ
 ৰাখিব লাগিব মান ।

জনোৱা হিয়াৰ অভিবাদন—
 আকাশ উলংঘি উৰক আমাৰ তিব্বজ নিচান ;
 আজি লোৱা আগভাগ বিশ্বশাস্তি প্ৰতিষ্ঠাৰ
 প্ৰান্তে প্ৰান্তে মচি দি মুখৰ গ্লান—
 হওক প্ৰফুল্লিত আলোকিত সুখী-দুখীৰ প্ৰাণ
 অ' যোৰ জিন্দাবাদ চেনেহী হিন্দুস্থান ।

অ' মোৰ নতুন ভাবভবে নতুন সন্ধানৰে
নতুন কল্পনাৰ 'নতুন-অনন্ম' ;
অনাদি অনন্ত চিব-বসন্ত চিবন্তনৰ—
বিশ্ব-খনিকবৰ সৃষ্টি প্ৰথম ।

দৃষ্টিত পৰিছে ধৰ্ম্ম এইখন মনোহৰা
দেৱতাৰ স্বৰ্গধাম চিব-মনোবন,
মহা মহামানন্দৰ সাধনাৰ সিদ্ধিলাভ
মৰিও বিচৰা পুনৰ্জন্ম—
অনাদি অনন্ত চিববসন্ত চিবন্তনৰ
বিশ্ব-খনিকবৰ সৃষ্টি প্ৰথম ।

দেখুৱাব জগতক ভালপোৱা ভাতৃৰ
অহিংস একতা মন্ত্ৰ হিষ্টাৰ মৰম ;
প্ৰান্তে প্ৰান্তে বিশ্ব-শান্তি প্ৰতিষ্ঠাবে আজি
গোৱাৰ উপাসনাৰ—'বন্দে মাতৰম্ বন্দে মাতৰম্'-
অনাদি অনন্ত চিববসন্ত চিবন্তনৰ—
বিশ্ব-খনিকবৰ সৃষ্টি প্ৰথম ।

ভয় নাই আৰু ভয় নাই
 দুখ-নিশা হ'ব অৱগান,
 গোৱা প্ৰান্তে প্ৰান্তে বিশ্ব-শান্তিৰ
 জয়ধ্বনি জয়গান ।

তুমি বহুতোষে খালা বহু লুকুৱালা
 বহু অট্টালিকা বান্ধি দেখুৱালা
 সেইবোৰ আৰু নহয় তোমাৰ
 জনতাৰ হ'ব সমতাৰ অধিকাৰ
 আজি 'বাইজে মোৰ বজা ঐ'
 বিশ্ব-শান্তিৰ অভিযান ।

নাই নাই পৰিত্ৰাণ—
 সময় থাকোঁতেই বিনা অনুৰোধে কৰা যুক্তহস্তে দান,
 শত শত আজি লাচিতৰ দলে কৈছে বিড়িয়াই সোঁ
 'দেশতকৈ মোমাই ডাঙৰ নহয়'—
 সাৱধান আজি সাৱধান ।

আজি মোব মানুহ দেখিলে
বৰ ভয় লাগে আইতা বৰ ভয় লাগে
বনৰ বাঘে নাখালেও—
খায় মনৰ বাঘে আঁহত বৰ ভয় লাগে ।

তুমি কোৱা বান্ধকৰ সানকথাবোৰ
আইতা সানকথাবোৰ
মনত পৰিলে দিন দুপৰীয়াতেই
হিয়া কঁপি উঠে মোধ,
আজি তাৰ উদাহৰণ
আমাৰ দেশৰ মহা মহা লোকালৈ যোৱা
গুৰু ভকতৰ গাত খাটে আইতা বৰ ভয় লাগে ।

কথাবোৰ তেৰাসৰ পানী নসৰকা
ভাত নোখোৱা তৰা যেনে অনাহাৰে থকা,
আঁঠুলৈ কৰবোনে শপত গ্ৰহণ কৰা
যেনে স্বার্থত্যাগী দেশ-হিতৈষী বাইজৰ হকে মৰা,
আজি তাৰ প্ৰমাণ পালোঁ - বাৱণ বান্ধকৰ
লগুৱাটোৰ গাতে আইতা বৰ ভয় লাগে ।

গায় চোৰাং বেপাৰীহঁতে দেগাৰ দেখুৱাই—
'আমি বান্ধকৰ ছেলা কাকো নকৰো পথোৱাই',
'লুইতৰ পাৰবে আমি ডেকা ল'ৰা' নাই আৰু নাই না
মোমাইৰ মূৰে কটা সেই বীৰ লাচিতো নাই—
আজি মানুহেই দেখা পালো মানুহ কাটি খোৱা
বলে পাৰে যেয়ে যাকে আইতা বৰ ভয় লাগে ।

আধুনিক

॥ ১ ॥

যাববে দিনা মোৰ নাকান্দিবা তুমি
হুটুৰিবা চকুপানী,
যদি ভাবি পোৱা এখনি হিৱাব
আমি হুৱো এটি বানী—
হুটুৰিবা চকুপানী ।

শোকৰ গানেৰে নিদিবা মেলানি
এটি মধুমিলনৰ শুনাৰা বাগিনী
খোপাতে শুঁজি লৈ মালতীৰে পাহি
সাজি-কাটি শ্ৰেয়-বানী—
হুটুৰিবা চকুপানী ।

ভালপোৱা যদি লগতে ওলাবা
উৰি শুচি যাঁৱ দেখাকে নাপাবা
অশৰীৰী আমাৰ একেটি আত্মা
শ্ৰেয়ৰো একেটি বানী—
হুটুৰিবা চকুপানী ।

কড়লিতি যই যধুমতী
 কণ্ জ্বন্ জ্বন্ কণ্ জ্বন্ বাজে নেন্দুৰ
 মোবে আচলৰ কশৌ কেতেকীৰ
 গোন্ধে উভলা য়হ যধুব—
 কণ্ জ্বন্.....

দিওঁ গছে গছে শুকান পাতিত আনি
 জীয়াই থকাৰ যত্ন সজীৱনী
 ময়ে সেই বহাগী বসন্তবাণী
 জ্বৰ হিয়া জ্বৰ দিগন্ত বুকুৰ—
 কণ্ জ্বন্.....

মূখ সৰোবৰৰ পহুম ছিঙি ছিঙি
 কতনো পিন্ধালোঁ গাঁথি কঠহাৰ,
 মাণিকৰে ভৰা সাউদৰ ডিঙৰা
 বুৰিল যদিও ভাঙি তাৰ বাৰ—
 কতনো পিন্ধালোঁ গাঁথি কঠহাৰ ।
 কঠে কঠে দিলো গুণ গুণনি গানৰ
 চিৰ চেনেহী মোৰ মাতৃভাষাৰ,
 হিয়া-শোণিতৰ দিলোঁ সেন্দূৰীয়া বোল
 পাহিয়ে পাহিয়ে শ্রীতি-উপহাৰ—
 মাণিকৰে ভৰা সাউদৰ ডিঙৰা
 বুৰিল যদিও ভাঙি তাৰ বাৰ—
 কতনো পিন্ধালোঁ গাঁথি কঠহাৰ ।
 মাজে মাজে দিলোঁ গাঁথি বৈ বোৱা জনমৰ
 মোৰ জনমৰ অশ্রু মুকুতাৰ,
 আঙিও মিচিকি হাঁহে পিন্ধি পূৱেকণে
 সেই জয় মালা মোৰ কৱিতাৰ—
 মাণিকৰে ভৰা সাউদৰ ডিঙৰা
 বুৰিল যদিও ভাঙি তাৰ বাৰ
 কতনো পিন্ধালোঁ গাঁথি কঠহাৰ ।
 যদিও আছোঁ বৈ যাত্ৰী সিপাৰৰ মই
 নামি আহে ঘনঘোৰ সন্ধিয়াৰ,
 তথাপি ভুমুৱা নাই উদ্দীপনাৰ
 মাণিকৰে ভৰা সাউদৰ ডিঙৰা
 বুৰিল যদিও ভাঙি তাৰ বাৰ—
 কতনো পিন্ধালোঁ গাঁথি কঠহাৰ ।

কাৰ দূৰণিৰ কাৰ দূৰণিৰ
 সুৰ আছে ভাহি বাঁহীটিৰ
 ঢালিলে শীতল গধূলি মলয়া বা ছাটিৰ ।

সন্ধিয়া একাৰ হ'ল
 পখী উৰি উৰি
 আপোন বাহুলৈ গ'ল
 মোৰ প্ৰাণ আকুলিলে ক'ব দূৰণিৰ
 আলো পঁজাটিৰ ।

মিলি যা মিলি তাৰ সুৰতে—
 অসীমৰ বুকুতে
 অ' মোৰ যত যি বিননি
 বুকুৰে ভাষাটিৰ ।

তুমি হুগুনা গানৰ
 শুনালা অমিয়া সুৰ ।

ক'লা গানে গানে গানৰ সুৰেৰে
 তুমি মোৰ তুমি মোৰ ।

পুৱতিৰ আনিলা হুহু সমীৰণ
 সূৰ্য্যৰ সানিলা সোণালী কিৰণ
 মোৰ ফুলালা হিয়াৰ প্ৰেমৰ সুৰতি
 আছিলে তন্দ্রা বিভোৰ ।

সন্ধিয়াৰ আনিলা দূৰণিৰ মলয়া
 জীৱনত ঢালিলা জীৱনৰ অমিয়া
 নিশা ধবলীৰ অকলশৰীয়া
 কম্পিত মোৰ শঙ্কিত হিয়া
 হিয়ালৈ টানি ল'লা আঁকোৱালি
 কৰি শঙ্কা হিয়াৰে দূৰ ।

॥ ৬ ॥

হেব বনব লতা

ফুলে তোব হৃদয় ভৰা
গছে-ভালে মেবাই ধৰা
কি যে আত্মেগ আকুলতা
দিগ্-দিগন্ত বিয়পি যায়
গন্ধ ব্যাকুলতা ।

আছে তোবো শোণিতৰ ধাৰ
কিয় ফুল দিয় ছিঙিব গাৰ
নেপায়েনে ব্যথা
মোৰ জলে বুকুৰ চিতা
মানৱ মাথোঁ। ভিত্তিহীন
ভীক দুৰ্বলতা ।

॥ ৭ ॥

সিয়ে তোমাবেই প্ৰিয় তোমাবেই
তোমাবেই অৱসান,
অভিশাপ মোৰ জীৱনৰ এই
হিয়া ভগা যত গান ।
অভিমান যিদিনাই দিহোঁ মোৰ
বলিদান
যিদিনা মাৰিলা, সেই হিয়াত
অগনি-বাণ—
আজি আছে তাৰ হাহাকাৰ
নয়নৰ শতধাৰ
অপবাদ অপমান ।
তুমিয়ে সিদিনা ক'লা
ভালপোৱা হ'ব জয়
হলনা ই মাথোঁ। আজি
প্ৰতি পলে পলে ভয়
মোৰ সেৱেতো হৃদয়ে আজি
বিচাবে ভিকাৰী সাজি
জীৱনৰ অৱসান ।

মোৰ গানেবে আনিম চিৰ
 উছৰ শ্ৰীতি পৰাণৰ;
 ঢালিম শ্বৰষ মধু মূৰ্ছনা
 দেৱ গন্ধ শত নন্দনৰ
 উছৰ শ্ৰীতি পৰাণৰ ।

দিম ছন্দে ছন্দে গন্ধ আকুল
 নাচিব হিয়াৰ প্ৰণয় তুকুল
 বসব ধাৰা বোৱাম অমৃতৰ
 কল্পনা নিতে নতুনৰ
 মৃন্দবৰ ৰূপ সন্ধানৰ
 উছৰ শ্ৰীতি পৰাণৰ ।

ভাৱৰ জ্বলাম প্ৰদীপ সোণৰ
 জেউটি প্ৰাণৰ ৰূপহী জোনৰ
 ভাষাৰ মালা পিকাম মাতৃৰ
 গাঁথি মনৰে তপোবনৰ—
 উছৰ শ্ৰীতি পৰাণৰ ।

গান আৰ্হিছিলো গাব বাটকরা মই
 আধকরা জীৱনৰ,
 লগ মিছাতেই পালে কতনো লগবী
 উছৰ মিলনৰ
 আধকরা জীৱনৰ ।

নাজানিলো আধা গঁধা হ'ব বুলি
 উপহাৰ হৃদয়ৰ
 কপালত আছে বিজুলীৰ বেথা
 ছয়াময়া সপোনৰ
 আধকরা জীৱনৰ ।

ভাগকরা মোৰ জীৱনে লভিব
 বাটৰ শেষত জুৰ,
 তাতে যদি হয় অপূৰণ এই
 হৃদয়ৰ আশা পূৰ—
 গাই যাম গান বুটলি মুকুতা
 জগতৰ চৰণৰ—
 আধকরা জীৱনৰ ।

মই অঁকা জীৱনৰ হেঙুলীয়া কিৰণৰ
 ছবিখনি গিৰি শিখৰৰ,
 নোৱাৰা চাপিব কাষ তাহানিও তুমি তাৰ
 সূৰ্য্যৰ জ্যোতি প্ৰথৰৰ ।

মোৰ যত অভিযান জীৱনৰ জয়গান
 কাৰো নিমিলা যে ধ্বনি চিঞৰৰ
 মইতো বিচৰা নাই শূকোমল হিয়া হায়
 শৰতৰ নিশা নিয়ৰৰ ।

আছে কপালত অঁকা মোৰ ধৰণীৰ চৰণৰ
 পণয়ৰ বেথা সেন্দূৰৰ,
 নহয় পূজাৰ মন্ত্ৰ প্ৰেমৰ প্ৰতিমা অঁকা
 দুৰ্লভ ভীৰু হৃদয়ৰ ।

মঠ গঁথা জীৱনৰ আঁৰে আঁৰে
যি ধাৰি মালা মুকুতাৰ,
নল'লে কোনেও যদি সাদৰী এবাৰ
সেয়ে মোৰ তুলি হিয়াৰ ।

হিয়াৰ আছিলে তাত হিয়াৰো হিয়াৰ
তেজৰঙা সূক্যৰ জেউতি পুৱাৰ
এটি বিশ্ব বিনন্দিয়া ছন্দ মোহনীয়া
নন্দন গীতি-কবিতাৰ
নল'লে কোনেও যদি .

গাই যাম গান মোৰ আঁৰে আঁৰে
হিয়াৰ আপোন সুৰ মৌ ভাষাৰে
তুলি ছন্দে ছন্দে কুলু কুলু কুলু ধ্বনি
অমৃত সুধা নিজৰাৰ
নল'লে কোনেও যদি .

কিয় আকৌ পৰিলি এৰি যোৱা ডালত
গানৰ পখীটি মোৰ
শুকান পাতত সেউজী ঢালিলি
প্ৰাণৰ সুৰেৰে তোৰ ?

কোনেনো শুনিব সুৰ হিয়া ভৰি
উৰি গ'ল বুলি পেলালে পাহৰি
কোনেনো বুটলি ল'বহি দ্বাৰৰ
চকুলো মুকুতাবোৰ ?

নেলাগে বিলাব হিয়াৰ সুৰভি
ডাৱৰে ঢাকিব পুৱাৰ পৰৱী
যদিও জটিলি ঢাংগিছে উজলি
জাগে মোৰ শব্দ ঘোৰ .

শবতৰ জোনালী ষাধিনী অই
তোৰেনো কোলাতে আজি অ' মই,
বচিম, মৰিম গাই মোৰ গান
কৰিম উতলা মৰতৰ প্ৰাণ ।

শেৱালিৰে মালা গাঁথি অ' মই
ছবৰি বুকুতে শুবৰি থই
লুকান জোনৰ পোহৰ ঢালি
গছে বনে ফুলে আঁকোৱালি ।

জলমল নিয়ৰৰ মুকুতা অঠ
সেউজী বননি শুৱনিকৈ
কি জুই লগালি হিয়াতে মোৰ
জীৱনে লগৰী বিচাৰে তোৰ ।

ক'ৰেনো মলয়া বা ছাটি অই,
ঢালিনো হিয়াৰ শীতলে তই
মাতিলি হ'বগৈ একোটি প্ৰাণ
দিলে অ' কোনোবা দেশৰে জান ।

এটি দেখিছিলো মরো
বুকুতেই মরণ
জিল্ মিল্ সোণোহালী
মধুস্বপ্ন জীবনব—
বুকুতেই মরণ ।

সেই আভা জিলিকনি
জয়মালা জয়ধ্বনি
যাত্রা নহ জীবনব,
গন্ধ ফুলনি বননি
দীপ্ত বিপুল ধবনী
অকণব তকণব
বুকুতেই মরণ ।

সেই মোব হেঙুলীয়া
সেই মোব লাজুকীয়া
সাতবঙা সপোনব,
কালি বন-বিবহিনী
বিচরা পবনমণি
আবে আবে মিলনব
বুকুতেই মরণ ।

॥ ১৫. ॥

নিঠুৰে চিঙিলে কঠোৰ পৰশে
আজুৰি হিয়াৰ তাঁৰ,
মুৰজিলে হায় আঘাত প্ৰাণৰ
কিয়ে সেই হাহাকাৰ ।

আহিছিলো খুপি খুপি
চকুলো ব্যথাৰ টুকি
ভাবিছিলো এটি গাই যাম গান
বিপুল বিশ্বসভাৰ ।

নাশিলে নাশিলে মোৰ
সুখৰ অমিয়া সুৰ
নিদিলে নাপালো ভগা পঁজাটিৰ
শাস্তি একণো হিয়াৰ ।

॥ ১৬ ॥

এদিন গোৱাম হিয়াৰ তোমাৰ
মোৰ হিয়াভগা গান,
বোৱাম চকুলো ব্যথা বেদনাৰ
অপবাদ-অপমান ।

মই অঁকা জীৱনৰ
ধুনীয়া ছবিখনি
হেঙুলীয়া সূক্ষ্মৰ

জেউতি জিলিকনি—

অঁকাম হিয়াৰ তপত তেজেৰে
সুন্দৰৰ সন্ধান ।

মই গঁথা যি ধাৰি
মানিকী সোণৰ হাৰ
নহয় যৌৱনৰ
কপ-তৃষা কামনাৰ ।

পিক্ৰাম গঁথাই বিশ্ব বিনন্দীয়া
জীৱনৰ অৱদান ।

এদিন কোনোবা   ছঁয়াষয়া এটি
 পুত্ৰতিব সপোনে হায়,
 হিয়াবে মালতীৰ   বেণু উকরাণে
 প্রেমৰ বাঁহীটি বায় ।

পূব আকাশতে   ভুয়ুকি মাৰি মোক
 মিচিকি হাঁহিবে চায়,
 দি গ'ল গোলাপী   গালতে চুমাটি
 কপজ্যোতি দেখুৱাই
 হিয়াবে মালতীৰ   বেণু উকরাণে
 প্রেমৰে বাঁহীটি বায় ।

কি যীতু কবিলে   সি ছুটি নয়নে
 আজিও পাহৰা নাই
 যাবৰে পৰতে   মনতে পৰিছে
 সিখনি মুখকে চায়
 হিয়াবে মালতীৰ   বেণু উকরাণে
 প্রেমৰে বাঁহীটি বায় ।

কি সুন্দর অ' সুন্দর
 আকাশৰ জোনৰে পোহৰ,
 ছবিয়ে গাঁথে ছাব
 নিয়বৰ মুকুতাৰ
 জেউতি হিয়াৰ মনোহৰ—
 অ' মোৰ আকাশৰ জোনৰে পোহৰ ।

শেৱালিয়ে দেখুৱালে
 শুকুলা হিয়া অ' শুকুলা হিয়া
 কোনে মোক আঁকি দিলে
 ছবি ধুনীয়া অ' কৰি বলিয়া
 মৰমতে মলয়াই
 ধীৰে ধীৰে বা বলাই
 আহে লৈ হাততে চৌৱৰ—
 অ' মোৰ আকাশৰ জোনৰে পোহৰ ।

ফুলিবনে আক মোৰ
 মৰহা শেৱালি অ' হাঁহি উজলি
 জীৱনৰে অমানিশা
 হ'বনে জোনালী অ' বলি দীপালী
 গাই যোৱা যিটি গান
 যৌৱনৰ অভিমান
 আহিবনে ৰূপৰে কোঁৱৰ ?
 অ' মোৰ আকাশৰ জোনৰে পোহৰ ।

॥ ১৯ ॥

অ' পুষ্টিব বা ছাটি পুষ্টিব
কোনোরা সাপবব
সিপাবে শবডব
নিধা ফুলা শেয়াগিব !
বিব্, বিব্, বা বিব্,
হিরা জুব
মলয়া ফেৰবে
মবমব শুব ;
হিরাতে আনি কোনে অ' বার
বাছি ফুল চানেকিব !
কেলেই খেপুৱালি অ'.
হিরা কালি কালি
পাহি পছমবে
হাঁহি আঁকোৱালি ;
লুকাব ছবিটি ডেনেই কাকি দি
বুকুতে পুৱা ভৈবয়ীৰ !

॥ ২০ ॥

ভোমাবেই অপকণ কপড়ৰা জানে মোৰ
পুষ্টি হিয়াবে মালতীৰ
নয়নৰ পাহি চুমি মবম-মদিবা তুমি
চালি দিৱা বৃহ বা ছাটিব ।
ভোমাবেই জয়নব স্ত্রকোমল পমশব
কোমলতা এণন-প্ৰীতিব
অলি উঠা দাবানল অবিবাব অবিবল
চায়নি মিঠা হাঁহিটিব ।
তুনা পাঠ মূলজিত মন-প্ৰাণ আকুলিত
বাকুল বাগিনী বাঁহীটিব
সেৱে মোৰ কামনাৰ সাধনা আবাধনাৰ
নিবন্ধন জতি মিনতিব ।

॥ ২১ ॥

প্রথম জেউতি উষাৰ—

কোন মায়াবীৰ সপোন পুৰীৰ
মানিকী সোণৰ ছৱাৰ ।

বন-বিহগীয়ে গালে যি এবাৰ
কণ্ঠ-মুহুৰ্দি বাগিনী সুখাৰ
মোৰে সি বিহগী পৰাণ সুহগী
হিয়াৰে সোণালী সজাৰ ।

প্রথম জেউতি জিলিখিলি
জীৱন তৰণী সাণোৱালী
কেনি গ'ল উটি কোন সাগৰৰ
বিচাৰি অপাৰৰ পাৰ ।

॥ ২২ ॥

স্মৃতিৰ বুকুত থৈ যাম মোৰ
প্ৰীতিৰ বঙা বক্তলেখা
গাৰ জনম জীৱনৰ ডালে ডালে
কণ্ঠ-মুহুৰ্দি বিহগী উষা ।

হৃথৰ একাৰ আহিব নিদ্রিম
জোনৰ হিৰণ কিৰণ ঢালিম
মৰতত ইন্দ্ৰসভা পাতিম
জালি দীপায়ি মন্ত্ৰ-শিখা ।

সদগৰ নন্দন শূন্য কৰিম
স্মৃতিৰ বুকুত গন্ধ আনিম
আপোন সুবেবে জগত জিনিম
সজাবনী মোৰ মাতৃভাষা ।

মোৰ জীৱনৰ যিকণি সেউজী
গছে-বনে ঢালি দিম,
লীন হৈ বুকুতে সেউজীয়াৰ
ময়ো জুৰ বৰষিম ।

শুকান পাতৰ বিননি বুকুৰ
তুলিব আৰু নিদিম,
জীয়াই থকাৰ যুগমীয়াৰ
সেউজী মন্ত্ৰ ঢালিম
লীন হৈ বুকুতে... .. ।

গাব মোৰ ডালতে গীত বিহগীয়ে
কণ্ঠমাধুৰী শুনিম,
উলাহত ময়ো বতাহৰ সতে
বিশ্ব শাতল কৰিম
লীন হৈ বুকুতে... .. ।

মোৰ হৃদয়ত আছে মানুহৰ
চেনেহ অপৰিসীম,
এই পৃথিৱীতে সেউজীয়াৰে
শান্তিৰ বেদী সাজিম
লীন হৈ বুকুতে... .. ।

॥ ২৪ ॥

যদি যবহি সবে
শেহালিব পাহি মোৰো
বুহু শ্ৰবতি দৰে।
পাঠ যদি দেখুৱাব
হিৱাব শুকুলাখিনি
এটি নিশা জীৱনব
জোনাকৰ জিলিকনি—
শ্ৰবিল, শ্ৰীতল
ঢালি দিৱা সকাতৰে।
সেয়েতো বিচাৰোঁ মই
আধকৰা জীৱনব
আখা গোৱা যিটি গীত
গাবলই জনমব
পিকাৰলৈ মালাধাৰি
মই গঁথা উজাগৰে।

॥ ২৫ ॥

তুমি মোৰ হৃদয়ৰ দৃষ্টিভঙ্গী যতন
বিজুলীৰ দীপশিখা,
অমানিশা আলোৰখী জীৱনব জন্তপতি
কপালৰ চন্দ্ৰবেধা
বিজুলীৰ দীপশিখা।
ভয় নাই তুমি মোৰ যৌৱনব তুষাৰ
শান্তিৱয়ী সহায়িকা
মাতৃ জন্মদাতা খাতী বিনাশিনী হিংস্ৰক পানী
বনচতী সহায়িকা
বিজুলীৰ দীপশিখা।
হৃদয় তুমি মোৰ সত্য সলীল নিজৰ বৃত্ত
অক্ষয় অক্ষত ভিকা,
চিন্তাপতি শান্তি তুমি অস্তৰ উজল দীপ্তি
মল্ল অববণ দীক্ষা
বিজুলীৰ দীপশিখা।

পাই যা হেব   মাটিৰ বুকুত
 জীৱনৰ জয়গান,
 যান-অভিমান দে বলিদান
 ল লিৰ পাতি অপবাদ অপমান ।

নাই আলোচনা   সমালোচনা
 নেপাতিবি তালৈ কাণ,
 লক্ষ্য যে তোৰ   কবিৰ ভ্ৰষ্ট
 হ'ব পণ্ড অভিমান ।

তোৰ দি যা দি অ' বুকুৰ তেজৰে
 আছেমানে অৱদান,
 মবিলে টুকিব   মাটিৰ মাহুছে
 চকুলো এটুপিমান ।

এই মাটিভেই   জনম যে তোৰ
 নাই একো ব্যৱধান,
 চাকিব লাগিব   জীৱনৰ বঙা
 পৰিয়ল দ্বন্দ্ব আণ
 সাৱধান—সাৱধান ।

তুমিয়ে গোৱালা মোৰ এই হৃদয়ৰ
কল্ কল্ তটিনীৰ গান,
বোধিব নোৱাৰা ফেনে-ফোটোকাৰে ভৰা
খাৰাসাৰ বাৰিষাৰ বান ।

তুমিয়েই ঝাঁকি দিয়া
বামধেহু আকাশৰ
চিকিমিকি ঢালি দিয়া
জ্বলিকনি পৰশৰ
ছিঙিব নোৱাৰা তোমাৰেই যোৰা মোৰ
সেউজীয়া জীৱনৰ তান ।

মোৰ এই কণ্ঠভৰা
চেনেহ চকুলো সনা
স্মৃতিৰ বুকুত বোৱা
শুন্দৰৰ আৰাধনা
জ্যোতিৰ্ণা যিটি জীৱনৰ জনমৰ
তোমাৰেই-সিয়ে অৱদান ।

॥ ২৮ ॥

তুমি মোৰ জীৱনৰ কবিতাৰ এটি হৃদ,
পুৱতিৰ ঢালি দিয়া কুসুমিত বৃহৎ গন্ধ ।

হৃদয়ৰ হৰষৰ কোমলতা পৰশৰ
পুলক হৃদয়ানন্দ,
তুমিয়েই দিয়া আঁকি সুন্দৰৰ ৰূপজ্যোতি
নাশি নয়নৰ জঙ্ঘ ।

তোমাৰ হাতত আছে মোৰ এই অপৰাধী
জীৱনৰ মৃত্যু-দণ্ড,
তোমাৰেই সতে গঁথা আছে মোৰ যত ব্যথা
প্ৰণয়-প্ৰীতি অথণ্ড ।

॥ ২৯ ॥

কৱি তুমি মৃত্যু তোমাৰ মূল্যৰ কল্পনাৰ,
সাগৰ সম অতলৰ তল চিন্তা গভীৰতাৰ ।
যন্তু তুমি ভাবতাকাশৰ বিশ্ব-গৌৰৱ উজ্জল ৰবি
বাক্সি ৰ'ব হৃদয়-বীণাত গন্ধ-গীতিৰ তুমি কৱি
জলি ৰ'ব স্মৃতিৰ প্ৰদীপ ধ্বংস ভাৰকাৰ ।

ঋষি তুমি প্ৰেম যন্তুৰ তোমাৰ মন্ত্ৰ, বাতাবলী
ধৰাৰ য'ও মানৱ প্ৰাণী নতশিৰে ল'লে মানি
দিলে পূজাৰ উচ্চ আসন মহামানৱতাৰ ।

হোৱা নাই মৃত্যু তোমাৰ মৃত্যুজয়ী চিৰ অমৰ
ধৰাৰ তুমি নিৰেদনৰ জন্ম এটি গীত গন্ধৰ
আহিছিলো তুলিবলৈ সুৰৰ বন্ধাৰ—
জনাত্ত তোমাক ব্ৰহ্মা হিয়াৰ প্ৰণাম শতবাৰ ।

শুচি যোরা জৌনব
সোণোরালাই দিনবোৰ
হিয়াবে মোৰ বীণখনি বায় ।

হিয়াৰ নাচোন তুলি
অকণক আঁকোৱালি
তৰুণৰ পৰশ বুলাই
হিয়াবে মোৰ বীণখনি বায় ।

গাইছিলে যিটি গান
যৌনব অভিমান
মোৰ সেই হেঙুলী উৰাই
প্ৰণয়ৰ পিকি হাব
যাচি শত উপহাৰ
কপে গোন্ধে জেউতি চৰাই—
হিয়াবে মোৰ বীণখনি বায় ।

বিচাৰি নোপোৱা ওৰ
অতীতৰ বহুদূৰ
এৰি অহা ওমলা সি ঠাই
আজি মোৰ সামৰণি
মৰমৰ সৌন্দৰণী
কোনে আহি দিয়ে সৌন্দৰাই
হিয়াবে মোৰ বীণখনি বায় ।

প্রিয় ভাল লাগে যদি মোর
গাৰা এটি মাৰ্খো গান ;
হিৰা শোণিতবে লিখা
সেয়ে মোৰ অন্ধান—
গাৰা মাৰ্খো এটি গান ।

তাৰ হৃদয়ে হৃদয়ে আছে
ভোম্বাৰ কাহিনী-কথা ;
শিল্পী-জীৱনৰ যত
যাত-অতিযাত ব্যথা
তুমি বই বই তুমি
নাই একো ব্যৱধান—
গাৰা মাৰ্খো এটি গান ।

আছে আক নাই অহা
জীৱনৰ যত গান ;
আঁকি পোৱা হৰিখনি
হৃদয়ৰ সন্ধান
দিয়া মান-অভিমান-
বিনিময়ে পোৱা তাৰ
অপবাদ-অপমান
গাৰা মাৰ্খো এটি গান ।

কোনেনো খুলালে   ছিয়ারে কুলনি
 দোক-মোকালিতে মোৰ,
 মেলি নয়নৰ   পাহি চুমি চুমি
 ভাঙিলে স্তম্ভটি ঘোৰ—
 দোক-মোকালিতে মোৰ ।

বিচাৰি নাপালোঁ   পালোঁ পুৰি মৰা
 বিবহ যাতনাবোৰ,
 নোপোৱা কৰিলে   ভালপোৱা মোৰ
 হিয়া ভাঙি-ছিঙি ওৰ
 দোক-মোকালিতে মোৰ ।

(আজি) দিয়া মোৰ আনি তুমিয়েই ভঙা
 নভগা স্তম্ভটি ঘোৰ,
 কপালত ঠাঁকি ৰেখা চৰণৰ
 তুমি মোৰ হিয়া চোৰ—
 দোক-মোকালিতে মোৰ ।

পামনে মবিব   জোন হৈ জিলিকি
 হিয়াৰ পোহৰ ঢালি,
 কপালত সোণৰ   মাহুৰে খচকা
 চৰণৰ ধূলি-জালি ।

পূৰা পূৰেকল   ওলাই জিলিকি
 আকাশৰ হিয়া কালি,
 মোৰ হিয়া ফালি   ওলাই কোনেনো
 জিলিকিব আঁকোৱালি ।

অশুক চন্দন   ডালত জিলিকি
 ময়ূৰে ধৰে ঐ ঢালি,
 মোৰ মন-ডালতে   কোনেনো জিলিকি
 নাচিবহি হালি-জালি ।

দেখুৱায়ে যোৱা   বগে বগাখনি
 আকাশী হিয়াতে মিলি,
 (মোৰ) মনে যায় তেনেকৈ মিলিব এবেলি
 নাথাকিম আক ফালি ।

॥ ৩৪ ॥

আছে আজিও হিয়াৰ মোৰ সাঁচে সাঁচে,
সেই স্মৃতিৰ পবন বৃহ আজিও আছে ।
মোৰ গালৰ চুমাৰ হেঙুলীয়া বোলখনি
তুমিয়েই বাতিপুৱা আকাশত দিয়া মানি
হৃদয়হীন জীৱনৰ বাজি উঠা বীণখনি
সঁতে-নাচে

সেই স্মৃতিৰ পবন বৃহ
আজিও আছে ।

মোৰ ই চকুলোটুপি তুমিয়েই এৰি যোৱা
যতমানে জীৱনৰ লাজ-অপমান পোৱা
আক কত অভিযোগ কৰা মই তোমাবেই
পাছে পাছে
সেই স্মৃতিৰ পবন বৃহ
আজিও আছে ।

॥ ৩৫ ॥

মই গাওঁ আজি জীৱন-আহুতি
জীৱনৰে জয়-গান,
তুমি নানিবা হিয়াৰ চঞ্চলতাৰ
অধীৰ মদিৰ পান ।
সুখা হ'ব মোৰ শক্তি-বাহিনী
তুফা বুকুৰ অগ্নিবাণ
নেলাগে তোমাৰ মৰণ-যাত্ৰীৰ
ক্লান্ত জীৱনৰ গান
লাগে মোক ধ্বংসি বাধাৰ প্ৰাচীৰ
নতুনৰ ব্যৱধান !
নেলাগে তোমাৰ দেখুৱাৰ সেই
হিয়াৰ স্বৰ্ণ-প্ৰহাৰ,
প্ৰাণত উঠিছে বাজি বণ-ভেৰী
অকণ উদয় পুৱাৰ
মচি যাম মোৰ শত ক্ষুধিতৰ
চুমা দি মুখৰ গ্লান ।

মোদ জীৱনৰ নব-প্ৰভাতৰ
সিঁচি দিম জ্যোতি অকণৰ
বোৱাম শান্তিৰ সায়াৰ নিজৰা
গঢ়িম পৃথিৱী নতুনৰ ।

জগতৰ সতে মোৰ
মিলাম হিয়াৰ সুৰ
দেখুৱাম বাজি উঠা
অগনি-বাণী বুকুৰ
গাম উৰি উৰি মুক্ত বিহগীৰ
এটি কণ্ঠ-গীত জীৱনৰ ।

এন্ধাৰ কৰিম দূৰ
নয়ন-জ্যোতিৰে মোৰ,
খোজৰ বুটলি ল'ম
মানিক মুকুতাৰোৰ
আঁকিম এখনি বিশ্ব-বিনন্দীয়া
কল্পনা ছবি সপোনৰ ।

ধৰ গোৰ অ' গুৰিয়াল
কাটি যাব লাগিব ঢৌ
অনন্ত যে কাল ।

বলে পছোৱা যদি
হাতৰ নেৰিবি মুঠি
ৰাখিবি মনৰ গাঁথি
তৰি বুকুৰ পাল—
কাটি যাব লাগিব ঢৌ
অনন্ত যে কাল ।

নহয় ছুদিন ছুনীয়া
স্মৃতিৰ যাউতিযুগীয়া
চকুৰ আগৰ গুচাই যা তোৰ
যত যি জঞ্জাল—
কাটি যাব লাগিব ঢৌ
অনন্ত যে কাল ।

আমার সুখিচৌধন সেউজীয়া বিতোপন
সাতবড়া সপোনৰ সাতোটি বৰণ,
আমাৰ মুখৰ পৰা বিৰিঙি ওলোৱা যত
হেঙুলীয়া সূক্ষ্মৰ সোণালী কিৰণ ।

আমাৰেই জীৱনৰ সেউজীয়া সপোনৰ
উলাহত নাচি উঠা কুমলীয়া মন,
আমিয়েই ভঙা-গড়া নতুনৰ ৰূপ দিয়া
চকুত চমক লগা জেউতি বহণ ।

আমিয়েই লিখি যাম আমাৰেই অধিকাৰ
ইতিহাস শতিকাব কৰি আহৰণ,
আমিয়েই গাই যাম আমিয়েই গুনি যাম
জীৱনৰ জয়গান তুলি আলোড়ন ।

যদি চকুল ফাঙনে
অঞ্চল টানে হিয়াৰ
কিয় মুখে মন সপোনৰ
বনে বনে যুগয়াৰ ।

যদি কুমুম গন্ধ সুধাৰ
নিশ্বাসে নসহে প্ৰিয় তোমাৰ
নাৰ্গাখিৰা মালাধাৰি
চকুলো মুকুতাৰ ।

॥ ৪০ ॥

দোলনি দিলেহি বনে বনে মনে মনে,
ক'বেনো গোপনে আহি নিলাজী পবনে
বনে বনে মনে মনে ।

আজি নেমানে যে হায় বুজনি মনে
হৃদয় উত্তলা যাব যুহু পৰশনে—
বনে বনে মনে মনে ।

॥ ৪১ ॥

ঘন ঘোৰ আজি এই
বাৰিষা নিশাৰ,
উজ্জলাব আহি কোনে
দিশা দীপ শিখাৰ ।

মেঘে গুৰু গুৰু—
কঁপে হিয়া ঢুক ঢুক ঢুক
শব্দা জাগে ঘনে হিয়াৰ ।

॥ ৪২ ॥

বাৰিষাৰ বাতি কোনে জ্বলালেহি
বুকতে বিবহৰ শিখা,
মেঘৰে গাজনি হিয়াৰে কঁপনি
জাণে কাৰ কপতৃষা ।

আইলী বাউলী বুকৰে কাচলি
কোনেনো দিবহি দেখা,
শুৱনি ফুলনি সেউজী খৰণী
একাৰে ছাটিলে, দিশা ।

কিয় নয়নতে লিখি দিলা জাগরণ
আঁকি প্রতি পলকত
চিবসুন্দৰ তব আনন ।

মোৰ হিয়া নীলিমাৰ
অৰ্ধ চন্দ্র মাজে
জাগি মূৰ্তি তোমাৰ
মধুৰ বাঁহীটি বাজে—
তুলি অস্তৰ প্রতি কোণে
পুলক স্পন্দন ।

চোৱা মেলি দেৱতা
নয়ন তোমাৰ
দীপ জ্বালে পূজাৰ
পাবানে বিচাৰি সস্তাৰ ?

যদি নোচোৱা এটি বাৰ
ভাগি যক বেদী হিয়াৰ
শঙ্খ-ঘণ্টা আৰতিৰ ধ্বনি
নাবাজিব পুহুবাৰ !

কাৰ চৰণ ঘুণ্ডাবাৰ সুনো ধানি,
হৃদি যমুনা প্ৰেম শ্ৰোতৰিনী ।

বাজে কণু জুণু কণু জুণু
কান্দে বনভঙ্গি বেণু
আনে ঘূৰ্ছনা মধু মল্লিকিনী ।

কি যে সেই চৰণৰ
কান্দে মৰণ মাগি বিবহিনী ।

বিদায়ৰ পৰতে নয়নৰ কোণতে
ভৰিছে বিবাদ-বাৰি,
পৰাণে নসছে দিবলৈ মেলানি
দিলে যদি নাহে ভূবি ।

আজি পিছা এই গীতি-মালিকাৰ
প্ৰাণে প্ৰাণে দিছোঁ গাঁথি কীৰ্ত্তিহাৰ
ব'ব স্মৃতিৰ মাজে
নিতে নৱ সাজে
এটি ভুমুকি মাৰি ।

ପରିଶିଷ୍ଟ

‘বিবহী’ৰ পাতনি

পাতনি লিখা অভ্যাস মোৰ নাই। শ্ৰীমান আনন্দিৰ অল্পবোধ এবাৰ নোৱাৰি কোনো দিনে নকৰা কাম কৰিবলগীয়া হ’ল। মোৰ এই নলগা জেঙত লাগিবলৈ যোৱাৰ গুটীয়া সুধীসমাজে কমা কৰিব বুলি আশা কৰিলোঁ।

মনীষী ৰোমা বোলাই সঙ্গীতবিদসকলক ছুতাগত বিভক্ত কৰিছে। তেখেতৰ মতে এভাগ হৈছে গায়ক-সমাজ, আনভাগ হৈছে গায়ক নহয় কিন্তু সঙ্গীতৰ বসগ্ৰাহী সমাজ। প্ৰথম বিধক তেখেতে Musician আৰু আনবিধক Musicologist বুলিছে। সঙ্গীতৰ বসবোধ-শক্তি মোৰ সমূলি নাই বুলি ক’লে মিছা কোৱা হ’ব। যিখিনি আছে তাৰ পৰাই বুকুত সাহ বান্ধি লৈ ‘বিবহী’ৰ সামান্য চিনাকি দিবলৈ বুলি এই পাতনিৰ অৱতাৰণা আৰু এয়েই মোৰ পাতনি লিখিবলৈ যোৱা স্পৰ্দ্ধাৰ কৈফিয়ৎ।

বঙ্গমঞ্চত অভিনয় চাবলৈ গৈ কেতবোৰ সুন্দৰ শ্ৰব গীত গোৱা শুনিছোঁ, অভিনয়ৰ পিছতো সেই গীতবোৰ বহুতে গাই সুৰা শুনিছোঁ, আৰু ৰেকৰ্ডত কেতবোৰ অসমীয়া গীত শুনি তৃপ্তি লাভ কৰিছোঁ, কিন্তু সেইবোৰ গীত যে শ্ৰীমান আনন্দিৰ কাপৰ পৰাই ওলোৱা তাক পিছত জানিবলৈ পাই মনত ততোধিক আনন্দ লাভ কৰিছোঁ। ‘বিবহী’ৰ লেখকক মই বহুদিনৰে পৰা জানো, কিন্তু সঙ্গীত ৰচয়িতা হিচাপে জনা নাছিলোঁ।

প্ৰাপ্তিতকৈ আকাঙ্ক্ষা যাৰ মনত মহন্তৰ, সিদ্ধিতকৈ সাধনা যাৰ মনত জ্যেষ্ঠৰ, সেইসকলৰ শাৰীত লেখ লব পাৰি unsung Poet আনন্দিক। টকাৰ টোপোলাৰ মাজত আনন্দিৰ জন্ম হোৱা নাই। নানা চুখ-কষ্টৰ মাজেদি ‘বিবহী’ৰ ৰচকে জীৱনৰ কষ্টকাৰীৰ পথ পৰিষ্কাৰ কৰি লবলৈ পুৰস্বাৰ্থ কৰি আছে। সংসাৰৰ অভাৱ-অভিযোগ, সহোদৰ ভ্ৰাতৃৰ বিয়োগ আদি নানা বিশদ-বিখিনিৰেও তেওঁৰ অন্তৰৰ সঙ্গীতৰ কল্পধনি কঢ় কৰিব পৰা নাই। শ্ৰবভাৱতীৰ আৱাহন-গীতি তেওঁৰ কৰ্ত্তৱ উদাত্তমূৰেই গীত হৈছে। “ভোৰ আকুল হিয়াৰ ব্যাকুল বাখা নেজানিলে কোনেও হায়,”—অন্তৰৰ কঢ় বেদনাকো ভাল পেলাই বৈ শ্ৰবভাৱতীৰ ৰক্ষনা ধনিত হৈ উঠে। কিন্তু এনেদৰা অৱস্থাত মানুহৰ অন্তৰত প্ৰকৃত যিটো ৰূপ হুটি উঠা উচিত তেওঁৰ ক্ষেত্ৰতো

তাৰ ব্যতিক্ৰম হোৱা নাই। এই কাৰণেই হবলা আমি তেওঁৰ
‘বিশ্বহী’ৰ—

অ’ মন তোৰ চাপিল সিপাৰেৰে নাও

* * *
জীৱনে মোৰ সন্ধিয়া হ’লে সমনীয়া

* * *
তোৰে হৃদয় কথা কোনে পতিয়াব—
ক’ৰে নাৱৰীয়া তই,
মোৰেনো এখনি বুকুৰ ঐ চেলোং,
যা পালে তৰি লঠি।

* * *
এই ঘাটতেই হেৰুৱালো মই

হিয়াৰে আপোন শুবটি অই।

আদি গীতবোৰত মানৱ-হৃদয়ৰ স্বাভাৱত ককণ উচ্ছ্বাস এটি দেখিবলৈ
পাওঁ। কোমল বয়সীয়া লেখকৰ অন্তৰৰ আৱেগ ইমান ককণ শুবত
ফুটি উঠা দেখিলে অস্বাভাৱিক যেন লাগে। ই জানিবা বাতিপুৱাৰ
পূৰ্ববী। তেওঁৰ কেতবোৰ গীতৰ ভাৱ যেনে ওখ, তাৰ ভাষা, কপক
আৰু ছন্দও সেইদৰে অস্বাভাৱিক নহয়।—“সিপাৰে জ্বলিছে কাৰ চিত্তা জুই,
ইপাৰে পৰিছে ছাই—

আজিনো কিয় এই ঘাটত ঐ সেই কপহী নাই,
(মোৰ বন্ধু) কোন কপহী তাই।”

“লুইতৰ সিপাৰে কোনে গা পখালে কপৰে গোন্ধে যোৱাই—
দেখি ভোলে যাৱ ধৰিব নোৱাৰ, তোৰ গা কৰে ৰাইজাই অ’ বলিয়া
তোৰ গা কৰে ৰাইজাই”

“লৈ যায় তোৰ খোজৰ ধূলি,
বতাহে সোঁ মাণিক বুলি

জ’য় পৰি গ’ল তোৰ কপতে মোৰ পদূলিৰ ফুল (কপহী) মোৰ
পদূলিৰ ফুল।” ইত্যাদি গীতবোৰলৈ লক্ষ্য কৰিলেই ওপৰত লিখা
কথামাৰ বুজিবলৈ টান হৈ নপৰে। ....বন্দিনী জনমভূমিৰ হৃদয়শায়ে
কবিৰ মনত আঘাত নকৰাকৈ থকা নাই। সেয়ে আমি তেওঁৰ

“স্বৰ্গতো অধিক জনমভূমি—জননী আজি যে বন্দিনী”

“নাই কতো আৰু তোমাৰ নিচিনা, চেনেহী জননী মোৰ—

‘তোমাৰ নামতে সকলো ব্যথাৰ বেদনা হয় মধুৰ।’ আদি গীতত
পৰাধীনতাৰ বেদনাৰ হৃদয়ময় স্বৰূপ বহুত হৈ উঠে।

আত্মবিশ্বত ধ্বংসোন্মুখ অসমীয়া জাতিৰ অন্ধকাৰ ভৱিষ্যতলৈ
ইজিত এটা দি সাৱধানবাণী শুনোৱাও আমি কবিলে দেখিবলৈ
পাওঁ :

“অ’ ডেকা অসমীয়া ভাই—তোমাৰ দৰে সৰল সহজ.

ক’তো দেখা নাই।

নিজে নাখাই পৰক বিলাই বাখিছা জীয়াই,

সেই দেখিহে আজি আমাৰ এনে গতি ভাই।”

“আক নাইকিয়া অ’ অসমীয়া, মোৰ বোলা মাটি, বাৰী—

দূৰ বিদেশীয়ে গৌজ-খুঁটি পুতি,

হ’ল আহি অধিকাৰী।” — ইত্যাদি

শ্রীমান আনন্দিৰ প্ৰায়বোৰ গীতত যে প্ৰাকৃতিক বৰ্ণনাৰ সজীৱতা,
উজ্জ্বলিত কল্পনা আৰু কৱিতাৰ প্ৰাচুৰ্য আছে তাক অস্বীকাৰ কৰিবৰ
উপায় নাই। মোৰ বিশ্বাস, অসমীয়া সঙ্গীত-সাহিত্যত ‘বিবহী’য়ে
এটা বিশিষ্ট স্থান অধিকাৰ কৰিব পাৰিব।

আমাৰ সাহিত্যৰ পুথি নিচেই তাকৰ। সঙ্গীতৰ মাজেদি ভাষা
আৰু জাতীয়তা প্ৰচাৰ কৰিবলৈ কিমান উজু তাক সন্তীয়া বঙালী
গান গাই ফুৰা আমাৰ গায়ক সমাজেই স্বীকাৰ কৰিব। আমাৰ
সঙ্গীত-সাহিত্য যিমানেই চহকী হয় তিমানেই আমাৰ মঙ্গল।

শ্রীমান আনন্দিৰ ‘বিবহী’ত ছপা হোৱাৰ উপৰিও আৰু কেত-
বোৰ গীত আছে। পাঠক আৰু গায়ক সমাজে ‘বিবহী’ক চেনেহৰ
চকুৰে চালে তেওঁৰ পৰা আৰু দুই-এখন সঙ্গীতৰ পুথি পাবলৈ
আশা কৰিব পাৰি।

মই আগতে উল্লেখ কৰি আহিছোঁ যে ‘বিবহী’খন অন্তৰৰ
কঙ্ক বেদনাৰ এটা কৰুণ উজ্জ্বল। সেই কাৰণ্যৰেই ‘বিবহী’য়ে
মেলানি মাগিছে:

“বন্ধু, হবা আজি মোৰ মহানিশা—মুখে মুখে অমুৰাগী,

লোকৰ হকে জীৱন নিয়াপোঁ, নেপাৰ্কে কৰণা মাগি।

দান লোৱা আজি ভগা বীণা মোৰ—বজোৱা এবাৰ বিদায়ৰ শব্দ,

সকলোৱে আজি থাকিব বন্ধু—নেথাকিম মই ব’ৰাগী।”

আৰু এইখিনিয়েই শ্রীমান আনন্দিৰ অন্তৰৰ কথা। মই আশা
কৰোঁ আনন্দিয়ে সঙ্গীত-সাধনাৰ ক্ষেত্ৰৰ পৰা বিদায় নলৈ তেওঁৰ
বীণত আমাক যেন আৰু নতুন নতুন শব্দ শুনায়।

শ্রীকেশৱ চৌধুৰী

(৪১২৩৭)